

**UCHWAŁA NR XXVII/325/2016
RADY MIASTA I GMINY MARGONIN**

z dnia 15 grudnia 2016 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Margonin na lata 2016-2020

Na podstawie art.18, ust.2, pkt. 6) ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2016roku, poz.446 ze zmianami) uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwała się Strategię Rozwoju Gminy Margonin na lata 2016-2020 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Margonin, który zobowiązany jest do monitorowania Strategii.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MARGONIN

NA LATA 2016-2020

MARGONIN 2016

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
CZĘŚĆ I. PROGRAMOWANIE STRATEGII	5
ETAP 1. DETERMINANTY	5
ETAP 2. HARMONOGRAM.....	5
ETAP 3. METODOLOGIA	6
ETAP 4. STRUKTURA.....	7
CZĘŚĆ II. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA.....	8
SFERA 1. PRZESTRZEŃ	8
1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	8
1.2. ZASOBY NATURALNE	11
1.3. OCHRONA ŚRODOWISKA	13
1.4. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE	14
1.5. ZASOBY KULTUROWE	17
1.6. PODSUMOWANIE.....	19
SFERA 2. SPOŁECZEŃSTWO.....	20
2.1. LUDNOŚĆ I JEJ ROZMIESZCZENIE	20
2.2. MIGRACJE I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	21
2.3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA	22
2.4. ZAGROŻENIA SPOŁECZNE	23
2.5. POTRZEBY I ASPIRACJE SPOŁECZNE.....	25
2.6. PODSUMOWANIE.....	30
SFERA 3. GOSPODARKA	31
3.1. ZATRUDNIENIE I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI.....	31
3.2. POZIOM BEZROBOCIA I JEGO STRUKTURA.....	35
3.3. PODSUMOWANIE.....	36
SFERA 4. INFRASTRUKTURA	38
4.1. MEDIA.....	38
4.2. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	41
4.3. ZASOBY MIESZKANIOWE	44
4.4. SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA	45
4.5. POMOC I INTEGRACJA SPOŁECZNA.....	50
4.6. OCHRONA ZDROWIA.....	55
4.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	56
4.8. EDUKACJA I KULTURA.....	60
4.9. PODSUMOWANIE.....	67
SFERA 5. FINANSE	69
5.1. DOCHODY BUDŻETU GMINY	69
5.2. WYDATKI BUDŻETU GMINY.....	72
5.3. STAN MIENIA KOMUNALNEGO	72
5.4. PODSUMOWANIE.....	73
SFERA 6. ZARZĄDZANIE.....	74
6.1. ORGANIZACJA.....	74
6.2. WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI	74
6.3. PODSUMOWANIE.....	75
CZĘŚĆ III. STRATEGIA.....	76
FILAR 1. MISJA I WIZJA ROZWOJU	76
WIZJA GMINY.....	76
MISJA ROZWOJU GMINY	76

FILAR 2. DOMENY STRATEGICZNEGO ROZWOJU	76
DOMENA 1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA LOKALNA	76
DOMENA 2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ TERENÓW WIEJSKICH.....	79
DOMENA 3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA.....	81
FILAR 3. KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI.....	84
KIERUNEK 1. WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI LOKALNEJ	84
KIERUNEK 2. WZMOCNIENIE PROCESÓW ROZWOJOWYCH NA TERENACH WIEJSKICH	86
KIERUNEK 3. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I PONIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA	87
FILAR 4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	90
ŹRÓDŁO 1. WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY	90
ŹRÓDŁO 2. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH.....	108
ŹRÓDŁO 3. PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA, EDUKACJA I ROZWÓJ.....	111
CZĘŚĆ IV. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII.....	119
PODSYSTEM 1. IMPLEMENTACJA	119
PODSYSTEM 2. MONITORING.....	119
PODSYSTEM 3. EWALUACJA	126
PODSYSTEM 4. AKTUALIZACJA	126
PODSYSTEM 5. PROMOCJA.....	127
ŹRÓDŁA.....	128
SPIS TABEL	131
SPIS WYKRESÓW	132
SPIS RYCIN	133

WPROWADZENIE

Niniejszy dokument pn. „Strategia rozwoju Miasta i Gminy Margonin na lata 2016-2020” stanowi efekt prac planistyczno-strategicznych, pozwalających odpowiedzieć na trzy kluczowe pytania, dotyczące przyszłości gminy Margonin:

1. Jaki jest potencjał rozwojowy gminy?
2. W jakich kierunkach zmierzać, by potencjał ten najefektywniej wykorzystać dla rozwoju gminy?
3. Co należy zrobić, by osiągnąć założone cele oraz lepiej wykorzystać zasoby gminy?

Odpowiedzi na te pytania dostarcza ustrukturalizowany, czerpiący z wielu metod, proces planowania strategicznego, którego efektem jest niniejsza Strategia. Nie tylko porządkuje ona i upowszechnia plany rozwojowe gminy, ale stanowi także praktyczny instrument zarządzania lokalnym rozwojem.

Strategia pozwala na określenie i wybór optymalnych metod realizacji założonych celów. Stąd też jest ona podstawowym i jednym z najważniejszych dokumentów, określającym obszary, cele i kierunki działań, prowadzonych w zakresie polityki rozwojowej gminy. Strategia stanowi także narzędzie wspierania pozytywnych zmian we wszystkich sferach lokalnego życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Jej zapisy uwzględniają oczekiwania i potrzeby całej wspólnoty gminnej, w tym mieszkańców terenów wiejskich i miejskich, lokalnych przedsiębiorców, organizacji społecznych oraz innych podmiotów i instytucji mających siedzibę i działających na terenie gminy Margonin.

Strategia jest dokumentem otwartym, co umożliwia wprowadzanie do niej korekt, będących efektem zmiany hierarchii przyjętych priorytetów i celów rozwojowych oraz wynikających z aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

CZĘŚĆ I. PROGRAMOWANIE STRATEGII

ETAP 1. DETERMINANTY

Podstawową przesłanką opracowania Strategii był brak aktualnego dokumentu o charakterze strategiczno-planistycznym, wytyczającym główne cele i kierunki rozwojowe gminy Margonin. Równie ważną kwestią jest zapewnienie spójności pomiędzy działaniami realizowanymi na poziomie gminy, a procesami realizowanymi na poziomie regionalnym, krajowym i wspólnotowym. Zasadniczym argumentem, przemawiającym za opracowaniem Strategii, była również konieczność dostosowania prowadzonych na obszarze gminy działań do aktualnej polityki spójności UE, w tym celów realizowanych za pośrednictwem krajowych i regionalnych programów operacyjnych, finansowanych w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

Strategia zachowuje komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym („Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu chodzieskiego na lata 2011-2020”), regionalnym („Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”), krajowym („Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020”) i wspólnotowym („Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu”) oraz z treścią innych dokumentów strategicznych, wytyczających kierunki rozwoju województwa wielkopolskiego, Polski i UE.

ETAP 2. HARMONOGRAM

Dokument powstał w wyniku prac zespołu badawczego, prowadzonych w okresie marzec-wrzesień 2016. Obejmowały one m.in. konsultacje z pracownikami Urzędu Miasta i Gminy Margonin, przedstawicielami lokalnych władz samorządowych oraz z zewnętrznymi specjalistami. Główne założenia Strategii poddane zostały konsultacjom społecznym, w trakcie których zgłoszone zostały wnioski, uwagi i rekomendacje, pozwalające na określenie właściwych kierunków rozwojowych gminy, zgodnie z aspiracjami i potrzebami jej mieszkańców. Zostały one uzupełnione o wyniki badań ankietowych i diagnostycznych, jakie w maju 2016 roku przeprowadzono z udziałem 100 mieszkańców gminy Margonin i 10 lokalnych przedsiębiorców.

Pierwszy etap prac nad Strategią obejmował przeprowadzenie szczegółowej diagnozy społeczno-gospodarczej gminy, co z kolei pozwoliło na określenie potencjału rozwojowego gminy oraz jej szans i barier rozwojowych. Umożliwiło to zdefiniowanie tzw. domen strategicznego rozwoju, tj. obszarów, których wzmocnienie pozwoli na uruchomienie potencjału rozwojowego gminy. Są to:

Domena 1. Konkurencyjna gospodarka lokalna.

Domena 2. Zrównoważony rozwój terenów wiejskich.

Domena 3. Kapitał społeczny i jakość życia.

Za kluczowe kierunki interwencji uznano:

Kierunek 1. Wzrost konkurencyjności gospodarki lokalnej.

Kierunek 2. Wzmocnienie procesów rozwojowych na terenach wiejskich.

Kierunek 3. Rozwój kapitału społecznego i podniesienie jakości życia.

Dla tak określonych kierunków interwencji zdefiniowano kilkanaście celów operacyjnych, których osiągnięcie umożliwi realizację przyjętych celów strategicznych, zakładających:

- rozwój potencjału gospodarczego gminy Margonin i poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy,

- zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikację działalności rolniczej,
- ciągły wzrost jakości życia mieszkańców gminy Margonin, poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Będzie to możliwe przez realizację szeregu działań i zadań, w tym o charakterze inwestycyjnym, w oparciu o wewnętrzne i zewnętrzne środki publiczne oraz inne źródła finansowania. Na ostatnim etapie prac nad Strategią określono główne założenia i zasady jej wdrażania, monitoringu, ewaluacji, aktualizacji i promocji.

ETAP 3. METODOLOGIA

Przy opracowywaniu Strategii posłużono się szeregiem metod badawczych, pozwalających na określenie potencjału rozwojowego gminy, rozumianego jako zespół czynników i uwarunkowań, w tym zasobów geograficznych, ekonomicznych, demograficzno-społecznych i infrastrukturalnych, decydujących o możliwości generowania rozwoju i podtrzymywania pozytywnych zmian w kluczowych dla funkcjonowania gminy dziedzinach. Przy jego definiowaniu wykorzystano metodę analizy danych zastanych (desk research), polegającą na wyszukaniu, zebraniu i interpretacji dostępnych danych i informacji. Szczegółowej analizie poddano:

- wybrane dane o charakterze statystycznym i sprawozdawczym,
- dokumentację wytworzoną na potrzeby lokalnej administracji samorządowej, instytucji publicznych i organizacji społecznych,
- dostępne materiały organizacyjne, informacyjne i promocyjne,
- wybrane akty normatywne powszechnie obowiązujące, w tym akty prawa miejscowego,
- wybrane publikacje zwarte i artykuły prasowe,
- szczegółowe raporty i sprawozdania z badań monitorujących wybrane zjawiska o charakterze społecznym i gospodarczym, obserwowane na terenie województwa wielkopolskiego, powiatu chodzieskiego i na obszarze gminy Margonin.

Analiza danych zastanych umożliwiła opracowanie diagnozy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, w której znajduje się gmina Margonin. Pomocna w tym okazała się metoda badawcza znana jako analiza SWOT. Pozwala ona na wskazanie tzw. silnych i słabych stron danego podmiotu (Strengths, Weaknesses), a także potencjalnych szans i zagrożeń, z którymi musi się on zmierzyć (Opportunities, Threats). Silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, umiejscowione w bliższym lub dalszym otoczeniu podmiotu. Dzięki metodzie tej można dokonać segregacji i kategoryzacji danych i informacji o kondycji danego podmiotu. Metoda SWOT ułatwia także identyfikację problemów oraz określenie priorytetów rozwojowych dla danego podmiotu. Obejmują ona analizę:

Mocnych/słabych stron:

czynników wewnętrznych (endogenicznych), mających pozytywny/negatywny wpływ na poszczególne sfery życia społecznego i gospodarczego gminy, oraz które w przyszłości stanowić mogą jedną z sił rozwojowych gminy lub barierę dla tego rozwoju.

Szans/zagrożeń:

czynników zewnętrznych (egzogenicznych), mających pozytywny/negatywny wpływ na poszczególne sfery życia społecznego i gospodarczego gminy, oraz które w przyszłości mogą stanowić jedną z sił rozwojowych gminy lub barierę dla tego rozwoju.

W trakcie prac nad Strategią wykorzystano również metodę sondażu diagnostycznego i technikę ankiety, umożliwiającą określenie aktualnych potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy Margonin oraz wyznaczenie głównych kierunków rozwoju gminy, zgodnych ze społecznymi oczekiwaniami.

ETAP 4. STRUKTURA

Dokument składa się z czterech części:

- Część I. Programowanie Strategii.
- Część II. Diagnoza społeczno-gospodarcza.
- Część III. Strategia.
- Część IV. System realizacji Strategii.

W części pierwszej dokumentu zawarto opis działań, jakie złożyły się na proces konstruowania i programowania Strategii. Były one realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem oraz z wykorzystaniem odpowiednich metod i narzędzi badawczych. W części drugiej dokumentu, przedstawiono szczegółową charakterystykę gminy Margonin, w tym jej rozległą diagnozę społeczno-ekonomiczną, uzupełnioną przez analizę SWOT, którą odrębnie sporządzono dla sześciu sfer uwarunkowań i czynników, wpływających w istotny sposób na kondycję społeczno-ekonomiczną gminy, tj.:

- Sfera 1. Przestrzeń.
- Sfera 2. Społeczeństwo.
- Sfera 3. Gospodarka.
- Sfera 4. Infrastruktura.
- Sfera 5. Finanse.
- Sfera 6. Zarządzanie.

W trzeciej części Strategii zdefiniowano misję i wizję rozwoju gminy Margonin, a także domeny jej strategicznego rozwoju oraz kluczowe kierunki interwencji, z wyznaczonymi do osiągnięcia celami strategicznymi oraz celami operacyjnymi. W ramach tych ostatnich określono szczegółowe do realizacji zadania i działania. W Strategii wskazano także możliwe źródła finansowania zaplanowanych działań, zaś w części czwartej szczegółowo opisano sposób jej wdrażania, monitoringu, ewaluacji, aktualizacji i promocji.

CZĘŚĆ II. DIAGNOZA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

SFERA 1. PRZESTRZEŃ

1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Położenie przestrzenne gminy Margonin wyznaczają następujące współrzędne geograficzne:

52° 59' 28" φ N	(kraniec północny),
52° 53' 47" φ N	(kraniec południowy),
16° 59' 41" λ E	(kraniec zachodni),
17° 12' 41" λ E	(kraniec wschodni).

Rozciągłość geograficzna pomiędzy poszczególnymi krańcowymi punktami obszaru gminy jest stosunkowo niewielka i zamyka się w wartościach 5° 41' φ i 13° 11' λ, co w istotny sposób nie wpływa na miejscowe zróżnicowanie warunków klimatycznych i czasu. Centrum administracyjne, gospodarcze i kulturalne gminy stanowi miasto Margonin, położone na 58° 58' φ N i na 17° 05' λ E. Jest ono zlokalizowane w odległości 75 km na północ od miasta wojewódzkiego Poznań oraz w odległości 14 km na południowy wschód od miasta powiatowego Chodzież. W bliskiej odległości Margonina pozostają takie ośrodki miejskie o znaczeniu lokalnym i ponadregionalnym jak: Piła (40 km), Wągrowiec (21 km), Gołańcz (13 km), Szamocin (7 km), Bydgoszcz (67 km), Gniezno (65 km).

Pod względem administracyjnym gmina Margonin położona jest w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego oraz wschodniej części powiatu chodzieskiego, graniczącego z powiatami: pilskim, czarnkowsko-trzcianeckim, wągrowieckim i obornickim. Gmina wraz z powiatem chodzieskim położona jest w centralnej części subregionu pilskiego, obejmującego powiaty: złotowski, pilski, chodzieski, wągrowiecki i czarnkowsko-trzcianecki.

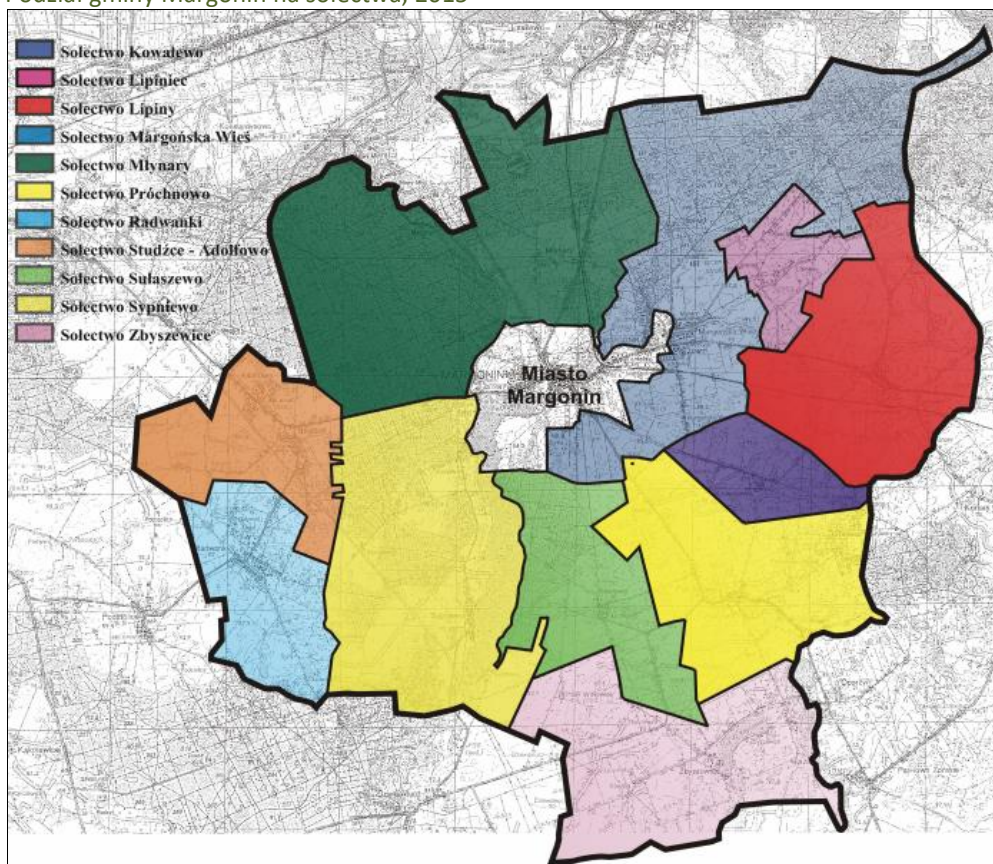
Gmina Margonin jest jedną z (5) gmin wchodzących w skład powiatu chodzieskiego, który tworzą następujące jednostki: Budzyń (gmina wiejska), miasto Chodzież (gmina miejska), Chodzież (gmina wiejska), Margonin (gmina miejsko-wiejska), Szamocin (gmina miejsko-wiejska). Łączna powierzchnia powiatu chodzieskiego to 685 km², tj. 68 506 ha, z czego 17,95% stanowią tereny gminy Margonin.

Pod względem zajmowanej powierzchni gmina należy do najmniejszych jednostek administracyjnych w powiecie chodzieskim. Większość obszarów gminy (118 km²) to tereny wiejskie, obejmujące następujące wsie, osady i przysiółki (22): Adolfowo, Bugaj, Dębiniec, Karolinka, Klotyldzin, Kowalewo, Lipiniec, Lipiny, Lipiny (osada leśna), Marcinek, Margońska Wieś, Młynary, Ofelia, Próchnowo, Próchnowo-Duże Osady, Radwanki, Studźce, Sułaszewo, Sypniewo, Tereska, Zbyszewice, Żoń. Są one zorganizowane w (11) sołectw: Lipiny (Dębiniec, Lipiny), Radwanki, Margońska Wieś, Próchnowo (Bugaj, Próchnowo od nr 19, Tereska), Młynary (Marcinek, Młynary), Sułaszewo (Próchnowo od nr 1 do nr 18, Sułaszewo), Zbyszewice (Klaudia, Zbyszewice, Żoń), Studźce-Adolfowo (Adolfowo, Studźce), Sypniewo (Klotyldzin, Sypniewo), Lipiniec (Karolinka, Lipiniec), Kowalewo (Kowalewo, Ofelia).

Jedynie niewielki obszar gminy (4,06%) stanowią tereny miejskie (5 km²), zamykające się w granicach miasta Margonin. Łączna powierzchnia Miasta i Gminy Margonin wynosi 12 200 ha, z czego największy odsetek (61,0%) stanowią użytki rolne (7 439 ha), których obszar systematycznie spada. W 2010 roku zajmowały one powierzchnię 8 490,9 ha. W 2014 roku większość z tych użytków (96,4%) zlokalizowana była na terenach wiejskich (7 170 ha). Jedynie 3,6% (269 ha) z nich znajdowało na obszarach miejskich. Największy areał użytków rolnych stanowiły grunty orne (90,6%), obejmujące 6 738 ha ziemi. Jedynie niewielki odsetek ziemi uprawnej (8,4%) zajmowały tzw. pastwiska trwałe (254 ha), łąki (164 ha), sady (58 ha) i pozostałe grunty (1 000 ha), w tym grunty leśne. Pod koniec 2014 roku 29,7% powierzchni gminy stanowiły lasy i kompleksy leśne (3 650,88 ha). W większości

były to lasy publiczne (94,5%). Niewielki odsetek z nich (0,74%) stanowił własność gminy (27,2 ha) lub własność prywatną.

Rycina 1. Podział gminy Margonin na sołectwa, 2015

Źródło: Statut gminy Margonin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015, s. 31.

Pod względem geograficzno-fizycznym gmina Margonin leży w prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego, podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich, w zasięgu Pojezierza Chodzieskiego. Wąski, północny skraj gminy to obszar Doliny Środkowej Noteci, będącej częścią Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Ma ona formę rozległej, wklęsłej doliny, oddzielającej pojezierze pomorskie od wielkopolskich. Środkowa i południowa część gminy to obszar tzw. Pagórków Chodzieskich, wchodzących w skład Wysoczyzny Gnieźnieńskiej.

Teren ten charakteryzuje się znacznymi wysokościami i obejmuje liczne pagórki moreny czołowej. Okolice Margonina wyniesione są na wysokość około 80 m n.p.m, przy czym znajdują się one na terenie dennomorenowej równiny sandrowej, przechodzącej na wschód w ciągnącą się w kierunku Gołańczy wysoczyznę morenową. Tereny te wykazują znaczne nachylenie w kierunku północnym, w stronę płynącej Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzką Noteci. Na obszarze gminy występują utwory kenozoiczne, w tym trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Są one reprezentowane przez osady miocenu, pliocenu, plejstocenu i holocenu, w tym piaski kwarcowe, iły, formacje ilasto-węglowe, iły, mułki i piaski jeziorne, a także piaski rzeczne i torfy.

Pod względem budowy geologicznej obszar gminy podzielić można na dwie zasadnicze strefy. Na kierunku wschodnim dominuje glina zwałowa, zaś w części zachodniej piaski oraz żwiry wodnolodowcowe (górne i dolne). W obu strefach, w obrębie poszczególnych wzniesień morenowych, zalegają żwiry lodowcowe i wodnolodowcowe oraz piaski. Ponadto na niewielkim północnym obszarze gminy obserwowane są liczne piaski eoliczne i piaski eoliczne w wydmach. W obrębie pagórków czołowo morenowych występują duże ilości piasku, żwiru, gliny oraz większe głazy. Wszystkie te utwory związane są z poznańską fazą zlodowacenia bałtyckiego (północnopolskiego).

Na obszarze tym przeważają lekkie, średnie i luźne grunty, zaliczane do gleb biellicowych i pseudobiellicowych. Składają się one z piasku o niewielkiej zawartości próchnicy, przemieszanego z domieszkami żwiru i niewielkich kamieni. Powstały one z glin zwałowych w warunkach zimnego i wilgotnego klimatu, najczęściej na terenach silnie zalesionych. Gleby te tworzą mozaikę wzajemnie przenikających się powierzchni, obejmujących większość gruntów ornych na terenie gminy. Pod względem zawartości takich minerałów jak wapień, magnez, żelazo, glin i fosfor są to gleby zubożone. Związki te przemieszczane są w głąb profilu i tworzą tzw. poziom wmycia. Nieco inny charakter posiadają obserwowane na terenie gminy gleby brunatne wylugowane, wykazujące w górnych poziomach odczyn kwaśny i nieznaczne przemieszczanie w głąb profilu związków żelaza i glinu. Na niewielkich obszarach gminy występują także gleby brunatne właściwe oraz czarne ziemie właściwe bądź zdegradowane. Jednocześnie na obszarach podmokłych, zwłaszcza w sąsiedztwie cieków wodnych, jezior i stawów, obserwowane są niewielkie enklawy gleb murszastych, mułowo-torfowych i torfowych.

Przydatność miejscowych gleb na cele działalności rolniczej jest silnie zróżnicowana i obejmuje niemal wszystkie kompleksy terenów nizinnych (4-9). Prawie połowa gruntów ornych (49%) zaliczana jest do kompleksu 5 (żytni dobry), zaś kolejne 36% do kompleksów 6-7 tj. (żytni słaby i żytni bardzo słaby). Najlepsze gleby, zaliczane do kompleksów 6-7, obserwowane są na terenach położonych na zachód od Jeziora Margonińskiego i w północnej części charakteryzowanej jednostki. W większości są gleby średniej lub słabej jakości, co potwierdzają klasy bonitacyjne gleb. Grunty orne klasy IV (IVa, IVb) obejmują 53% ogółu użytków rolnych, zaś grunty orne klas V-VI kolejne 37%. Jedynie 10% ogółu użytków rolnych na terenie gminy stanowią gleby orne dobre (klasa IIIa) i gleby średnio dobre (klasa IIIb).

Tabela 1. Typy gleb na obszarze gminy Margonin

Typ genetyczny gleby	Kompleks rolniczej przydatności gleb	Powierzchnia gruntów rolnych [%]
Pseudobiellicowe	4-żytni bardzo dobry, pszenno-żytni	13,0
	5-żytni dobry	49,0
Brunatne wylugowane	6-żytni słaby	25,0
	7-żytni bardzo słaby, żytnio-łubinowy	11,0
	9-zbożowo-pastewny słaby	2,0

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Klimat gminy Margonin należy do strefy klimatu umiarkowanego w obszarze wzajemnego przenikania się wpływów morskich i kontynentalnych. W okolicy przeważają wiatry południowo-zachodnie i zachodnie. Najczęściej notuje się tu obecność powietrza polarnomorskiego o wysokiej wilgotności, napływającego znad północnej części Oceanu Atlantyckiego, co w porze letniej zwiększa zachmurzenie nieba i prawdopodobieństwo opadów. Zimą powietrze to przynosi ocieplenie i przyczynia się do występowania okresowych odwilży. W mniejszym stopniu klimat na tym obszarze pozostaje pod wpływem powietrza polarno-kontynentalnego, napływającego znad Europy Wschodniej i Azji. Jego obecność obserwuje się najczęściej zimą i wiosną, kiedy to notuje się mniejsze zachmurzenie nieba. Za spadki temperatur w tym okresie odpowiedzialne jest głównie, napływające znad lodowatych obszarów Arktyki powietrze arktyczne, które przynosi ze sobą bardzo zmienną pogodę, zaś porą wiosenną niebezpieczne dla upraw przymrozki. W okresie letnim za gwałtowne ocieplenia i wysokie temperatury odpowiedzialne jest powietrze zwrotnikowe, które na tereny Niziny Wielkopolskiej napływa z rejonu Półwyspu Bałkańskiego, Azji Mniejszej lub Wysp Azorskich. Średnie roczne temperatury powietrza na tym obszarze oscylują w przedziale 7,6-7,8°C, stopniowo narastając w kierunku południowo-zachodnim. Najcieplejszym miesiącem jest tu lipiec, zaś najchłodniejszym grudzień. Średnia wielkość opadów dla omawianego obszaru wynosi około 500-550 mm w skali roku i jest nieco wyższa niż na Pojezierzu Poznańskim i Pojezierzu Gnieźnieńskim. Najbardziej deszczowymi

miesiącami są tu czerwiec i lipiec (180-200 mm), zaś najmniej opadów obserwuje się w miesiącach zimowych, tj. w grudniu i styczniu (100-120 mm). Pokrywa śnieżna na tym obszarze zalega około 60 dni, przy czym opady śniegu notowane są w okresie od października do maja, jednak najbardziej intensywne są w miesiącach zimowych.

1.2. ZASOBY NATURALNE

Na zasoby naturalne gminy składają się wszystkie użyteczne elementy środowiska, w tym zasoby nieorganiczne (minerały, powietrze, woda) oraz zasoby organiczne pochodzenia roślinnego, zwierzęcego oraz ekosystemy i ich poszczególne elementy, mogące być wykorzystane w działalności człowieka. Na omawianym obszarze brak jest surowców mineralnych o strategicznym znaczeniu dla gospodarki. Rozpoznanych zostało kilkanaście złóż surowców mineralnych, zaliczanych do tzw. kopalin pospolitych, występujących powszechnie na terenie całego kraju. Są to: torf, gytia oraz kruszywo naturalne, w tym pospółka, piasek drobno- i średnioziarnisty.

Tabela 2. Rozpoznane złoża surowców mineralnych na terenie gminy Margonin

Położenie złoża	Forma złoża	Rodzaj kopaliny
Margonin	pagórek moreny czołowej	piasek drobnoziarnisty
Margońska Wieś	pagórek moreny czołowej	piasek drobnoziarnisty
Radwanki	wysoczyzna morenowa	piasek drobnoziarnisty
	pagórek moreny czołowej	piasek ze żwirem
Sypniewo	pagórek moreny czołowej	piasek średnioziarnisty
Sułaszewo	sandr fazy chodzieskiej	piasek drobnoziarnisty
Zbyszewice	wydma na wysoczyźnie morenowej	piasek drobnoziarnisty
Próchnowo	sandr fazy chodzieskiej	piasek drobnoziarnisty

Źródło: P. Ciesiołka, Prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Margonin, Poznań 2015, s. 19-20.

Na terenie gminy zinwentaryzowano 8 odsłonięć, w których kruszywa naturalne stały się przedmiotem okresowej, bądź całorocznej eksploatacji. Jedno ze szczegółowo rozpoznanych złóż piasku drobnoziarnistego zinwentaryzowano w miejscowości Margonin. Jego geologiczne zasoby bilansowe określono na 594 tysięcy ton. Nieco mniejszymi zasobami dysponuje eksploatowane złożo piasku średnioziarnistego w Sypniewie (131 tysięcy ton) oraz złożo w Margońskiej Wsi, którego zasoby obejmują 155,2 tysiące m³ pospółki i 74,3 m³ piasku. Ponadto w regionach przygranicznych (gmina Budzyń, gmina Wągrowiec) zinwentaryzowano rozległe złoża gytii (376 tysięcy m³) i torfu (117 tysięcy m³), których część znajduje się na terenie gminy Margonin.

Jedną z charakterystycznych cech tego obszaru są liczne jeziora, rzeki i strumienie, będące efektem cofania się w przeszłości lodowca na północ. Obszar ten wraz z pobliskimi terenami, znanymi jako Pałuki, leży w dorzeczu płynących równoleżnikowo Wełny i Noteci. Jednak pod względem hydrograficznym tereny te zaliczane są do dorzecza rzeki Warty, przy czym dział wodny III-go rzędu dzieli gminę na dwie zasadnicze części, tj. rozległą, centralną, odwadnianą przez rzekę Noteć, oraz nieznacznej wielkości część południową, odwadnianą przez rzekę Wełnę.

Najważniejszą rzeką przepływającą przez teren gminy jest rzeka Margoninka, będąca lewym dopływem Noteci o całkowitej długości 35 km i powierzchni dorzecza wynoszącej 180 km². Na niektórych odcinkach charakteryzuje się ona dużym spadkami oraz znaczną szybkością przepływu. Swój początek bierze na wschód od Margonina, na wysokości około 95 m n.p.m. Jej wody zasilają kilkanaście akwenów wodnych, leżących na terenie gminy. Są wśród nich: Jezioro Lipińskie I, Jezioro Lipińskie II, a także Jezioro Margonińskie o powierzchni około 215 ha i średniej głębokości wynoszącej 7,1 m. Zbiornik ten należy do największych, rynnowych jezior w Wielkopolsce. Jego całkowita długość wynosi 5 km, zaś szerokość 650 m. Ze zbiornikiem tym łączy się kilkanaście cieków wodnych, w tym Sypniewski Rów oraz kilka mniejszych na kierunku wschodnim.

Przez południowe tereny gminy przepływają ciek wodne o nazwach Tumienica (Dymnica) i Rudka, przechodzące w niewielkie zbiorniki wodne (Jezioro Próchnowskie, Jezioro Zbyszewickie, Jezioro Żońskie, Marwinek) i łączące się na południu z rzeką Wełną, stanowiącą prawobrzeżny dopływ Warty. Jednocześnie na kierunku północno-wschodnim przez obszar gminy przepływa ciek wodny znany jako Młynówka Borowska, stanowiący dopływ rzeki Noteci. Lokalny układ wód powierzchniowych uzupełniają mniejsze strumienie i ciek wodne, a także stawy i rozlewiska rzeczne, zajmujące niewielki obszar gminy. Mają one wyłącznie lokalne znaczenie gospodarcze. W ich zlewniach prowadzona jest gospodarka wodna na podstawie posiadanych przez poszczególne podmioty pozwoleń wodnoprawnych.

Tabela 3. Zbiorniki wodne na terenie gminy Margonin

Rzeka	Nazwa zbiornika	Najbliższa miejscowość	Powierzchnia [ha]
Margoninka	Jezioro Margonińskie	Margonin	215,0
	Jezioro Lipińskie I	Lipin	8,16
	Jezioro Lipińskie II	Lipin	5,47
Rudka	Jezioro Próchnowskie	Próchnowo	8,21
Tumienica	Jezioro Zbyszewickie	Żoń	35,54
Tumienica	Jezioro Żońskie	Żoń	22,79
Tumienica	Marwinek	Zbyszewice	3,9

Źródło: Plan rozwoju lokalnego powiatu chodzieskiego na lata 2008-2013. Starostwo Powiatowe w Chodzieży Chodzież 2008, s. 22.

Jakość wód powierzchniowych w ostatnich latach uległa znacznej poprawie, co jest efektem systematycznego porządkowania gospodarki wodno-ściekowej, zwłaszcza w zlewni Jeziora Margonińskiego. Zasoby wód podziemnych na obszarze gminy należą do średnich w skali kraju. W północnej części gminy, stanowiącej część Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, wody te zalegają płytko, przy czym na ich bieżący stan duży wpływ mają stany wody w rzece Noteci. W przypadku pozostałego obszaru gminy wody pierwszego poziomu wodonośnego obserwowane są na głębokości 2-5 m.

Teren gminy znajduje się w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP-139 Dolina Kopalna Smogulec-Margonin. Jest to zbiornik czwartorzędowy typu porowego, zajmujący obszar o powierzchni 250 km², którego zasoby dyspozycyjne szacowane są na 30,0 tysięcy m³. Średnia głębokość kredowych utworów wodonośnych tego zbiornika waha się w granicach 50 m p.p.t.

Jakość wód podziemnych jest dobra i umożliwia ich wykorzystanie na potrzeby ludności. Na terenie gminy zlokalizowane są trzy główne ujęcia wód podziemnych (Lipiny, Margonin, Zbyszewice), ujęcie rezerwowe (Margońska Wieś) oraz dodatkowe ujęcia na potrzeby poszczególnych osad, gospodarstw i zakładów pracy (Adolfowo, Radwanki, Próchnowo, Sułaszewo, Sypniewo, Witkowice), jednak część z nich jest wyłączona z eksploatacji.

Prawie jedną trzecią (29,7%) powierzchni gminy stanowią lasy i obszary leśne. W przeważającej większości są to lasy publiczne, zarządzane przez poszczególne jednostki Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile, tj.: Nadleśnictwo Durowo, któremu podlega niewielki południowo-wschodni obszar gminy, oraz Nadleśnictwo Podanin. To ostatnie obejmuje 74 kompleksy leśne, wśród których wyróżniają się dwa główne o powierzchni powyżej 2 000 ha. Kompleksy te zajmują 83,8% powierzchni gruntów leśnych. Ogólna lesistość Nadleśnictwa Podanin wynosi 30,1%. Miejscowe kompleksy leśne tworzą siedliska borowe (54%) i lasowe (45%). W przeważającej większości są to lasy sosnowe (85%). Nadleśnictwo Podanin obejmuje następujące jednostki:

Obręb Margonin (9 536 ha):

Leśnictwo Smogulec (Smogulec, Gołańcz), Leśnictwo Jaktorówko (Jaktorówko, Szamocin), Leśnictwo Lipiny (Lipiny), Leśnictwo Piłka (Piłka, Szamocin), Leśnictwo Margonin (Młynary, Margonin), Leśnictwo Klotyldzin (Studzce, Margonin).

Obręb Podanin (8 824 ha):

Leśnictwo Oleśniczka (Chodzież), Leśnictwo Strzelecki Gaj (Podstolice, Budzyń), Leśnictwo Karczewnik (Osiedle Leśne, Chodzież, Leśnictwo Budzyń (Rynkowa, Budzyń), Leśnictwo Drążki (Wybudowanie, Budzyń).

Ogólna powierzchnia lasów, położonych na terenie gminy i administrowanych przez poszczególne leśnictwa Obrębu Margonin, wynosi 3 521 ha. Ponadto na terenie gminy działają następujące jednostki organizacyjne, podporządkowane Nadleśnictwu Podanin:

1. Gospodarstwo Łowieckie (Margonin).
2. Szkółka Leśna (Nowy Młyn).
3. Ośrodek Leśny im W. Łuczkiwicza (Margonin).

Na obszarze tym stwierdzono występowanie wielu gatunków zwierząt, w tym ssaków (43), ptaków (115), ryb (29), gadów (7), a także płazów (10), małży i ślimaków (31). Bogato reprezentowany jest świat owadów, w tym przez różne gatunki motyli i chrząszczy. W miejscowych jeziorach odławiane są karpie, tołpygi, węgorze i sandacze, zaś w margonińskich lasach i na łąkach spotkać można bobra, wydrę, orła bielika, bociana czarnego, daniela, dzika oraz wiele innych zwierząt. Szczególną kategorię zasobów naturalnych gminy i regionu stanowi dzika zwierzyna. Na terenie Nadleśnictwa Podanin wydzielono obwód łowiecki o powierzchni 25 450 ha, z czego 12 324 ha zajmują kompleksy leśne, które są miejscem bytowania wielu gatunków zwierząt, w tym najliczniejszej w Polsce populacji danieli, szacowanej na 700-800 sztuk.

1.3. OCHRONA ŚRODOWISKA

Jednym z ważniejszych priorytetów realizowanych na terenie gminy, w zakresie ochrony środowiska, jest zachowanie najbogatszych pod względem przyrodniczym obszarów i terenów oraz obiektów, będących tworem przyrody ożywionej i nieożywionej.

Jedną z form ochrony środowiska naturalnego są pomniki przyrody. Są to pojedyncze twory przyrody nieożywionej i żywej lub też skupiska, o szczególnej wartości kulturowej, historycznej, krajobrazowej, przyrodniczej i naukowej, odznaczające się indywidualnymi i unikalnymi cechami. Tą formą ochrony przyrody na terenie gminy objęto 340 obiektów, w większości unikalne okazy drzew oraz ich skupisk (aleje, kępy), następujących gatunków: buk pospolity, dąb szypułkowy, świerk pospolity, lipa drobnolistna, jesion, akacja, grab i sosna wejmutka. Jednym z pomników przyrody, zinwentaryzowanych na terenie gminy, jest tzw. Zakłęta Karczma, tj. głąz narzutowy w miejscowości Ofelia. Szczególnie unikalny w skali europejskiej charakter ma Aleja Lipowa w Margońskiej Wsi, stanowiąca zbiorowisko prawie 300 lip drobnolistnych oraz innych wielowiekowych drzew.

Inną formą ochrony przyrody są obszary chronionego krajobrazu. Jednym z nich jest Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci o powierzchni 72 072 ha. Na terenie tym wyznaczonym w 1989 roku ochroną objęto obszary wyróżniające się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarza ekologicznego. Granice tego obszaru przebiegają przez tereny gmin m.in.: Trzcianka, Piła, Wieleń, Kaczory, Ujście, Budzyń, Chodzież (gmina wiejska), Chodzież (gmina miejska) i Margonin (z północy na południe, wzdłuż rzeki Margoninki i Jeziora Margonińskiego).

Tabela 4. Pomniki przyrody na terenie gminy Margonin

Przedmiot objęty ochroną	Wymiary [m]	Data uznania za pomnik przyrody	Lokalizacja
Grupa drzew: buk pospolity (2 szt.)	obwód: 3,06; 3,63 wysokość: 26,00 szerokość korony: 16,0; 24,0	1956	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, Oddział 107 c, przy drodze Margonin-Margońska Wieś
Grupa drzew: dąb szypułkowy (2 szt.)	obwód: 4,61; 4,67 wysokość: 25,00; 24,00 szerokość korony: 14,00; 12,00	1956	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, przy drodze Margonin-Lipiny
Świerk pospolity	obwód: 2,62 wysokość: 30,00 szerokość korony: 9,00	1956	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, Oddział 111 a
Grupa drzew: Aleja Lipowa (282 szt. lip drobnolistnych, 11 szt. jesionów, 3 szt. grabów, 5 szt. klonów, 4 szt. akacji)	obwód: 2,40-6,38 wysokość: 8,00-27,00 szerokość korony: 15,00-27,00	1957	Margonin-Margońska Wieś w kierunku wsi Lipiny
Grupa drzew: lipa drobnolistna (21 szt.)	obwód: 2,58-4,26 wysokość: 6,00-25,00 szerokość korony: 8,00-23,00	1957	Margońska Wieś, przy drodze Margonin-Lipiny
Buk pospolity z sześcioma konarami	obwód: 5,58 wysokość: 24,00 szerokość korony: 35,00	1957	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, Oddział 111 a
Grupa drzew: sosna wejmutka (2 szt.)	obwód: 2,54 wysokość: 2,20 szerokość korony: 6,00	1957	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, Oddział 111 a
Platan zachodni	obwód: 4,59 wysokość: 25,00 szerokość korony: 15,00	1972	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, Oddział 192
Jesion wyniosły	obwód: 5,80 wysokość: 25,00 szerokość korony: 21,00	1982	Próchnowo, park dworski.
Lipa drobnolistna	obwód: 3,15 wysokość: 22,00 szerokość korony: 16,00	1992	Sypniewo, cmentarz ewangelicki
Grupa drzew: 200-letni dąb szypułkowy (2 szt.)	obwód: 3,38; 3,01 wysokość: 21,00; 20,00 szerokość korony: 23,00; 16,00	1992	Margonin, droga Margonin-Sypniewo
Dąb szypułkowy Bruch	obwód: 3,48 wysokość: 23,00 szerokość korony: 21,00	1992	Nadleśnictwo Podanin, Leśnictwo Młynary, dawna leśniczówka Bruch
Głaz Zakłeta Karczma	obwód: 16,62 wysokość: 2,42 długość: 5,68 szerokość: 5,32	1957	Ofelia, w odległości 300 m od drogi Margonin-Próchnowo

Źródło: Materiały informacyjne Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań 2016.

1.4. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE

Aktualny stan oraz charakter Miasta i Gminy Margonin jest efektem przemian społeczno-gospodarczych, zachodzących na tym obszarze w minionych stuleciach. Duży wpływ na rozwój i losy regionu miały poszczególne rody szlacheckie, z których wywodzili się właściciele Margonina, pozostającego przez wiele stuleci miastem prywatnym. Byli wśród nich m.in.: Grzymałowie (XIV-XV w.), Rokossowscy, Rozdrażewscy (XVI w.), Gembiccy, Ciecierscy

(XVII-XVIII w.), Skórzewscy (XVIII-XIX w.). W XIV w. osada została przejęta przez rodzinę Grzymałów, której przedstawiciel Przecław sędzia poznański i pan na Prusinowie, jako pierwszy zaczął występować w ówczesnych dokumentach, jako Przecław z Margonina. Średniowieczny rodowód posiadają także wsie: Próchnowo, Kowalewo, Lipiny, Radwanki, Sypniewo, Zbyszewice i Żoń.

Historyczny rozwój miasta determinowany był przez lokalne warunki przyrodnicze, biegnące w jego pobliżu szlaki handlowe i trakty komunikacyjne, a także bliskość innych ośrodków miejskich takich jak: Gniezno, Poznań, Piła i Chodzież. W regionie tym początki ludzkiego osadnictwa sięgają 2 tysiąclecia p.n.e. Z okresu tego pochodzą znaleziska archeologiczne z okolic Chodzieży. Około 1500 roku p.n.e. tereny te były obszarem intensywnego osadnictwa ludności kultury łużyckiej. Na wczesnośredniowieczne osadnictwo w okolicach Margonina wskazują liczne znaleziska z terenu gminy. Początki osady wiążą się z istnieniem dwóch wczesnośredniowiecznych grodzisk, zlokalizowanych nad brzegami Jeziora Margonińskiego, których relikty przetrwały do dnia dzisiejszego. Na miejscu jednego z dawnych grodów zachował się okrągły stożek, wznoszący się na wysokość 12 m nad poziom jeziora.

Pierwsza zachowana relacja pisana dotycząca Margonina pochodzi z 1364 roku. W następnych dokumentach, datowanych na okres średniowiecza i czasy nowożytnie, osada wymieniana była jako „Margonino”, „Margonym”, „Margonyn”, „Margonin”, „Margolin” lub „Margolino”. Według jednej z teorii nazwa miasta to tzw. nazwa dzierżawcza, którą wywodzić należy od imienia lub przezwiska założyciela lub jednego z właścicieli osady w przeszłości, zaczynającego się od przedrostka „Marg-”, „Margo-”. Niektórzy badacze nazwę tą wywodzą od łacińskiego słowa „margo”, oznaczającego krawędź lub kraniec. W średniowieczu określano nim rzekę, wyznaczającą granicę ziem przyznanych zakonowi cysterskiemu w Łeknie.

Duży wpływ na rozwój osadnictwa i urbanizację tych terenów miał rozwój administracji kościelnej. Już w II połowie XIV w. istniała tu parafia, której centrum stanowił kościół pw. św. Wojciecha w Margoninie. Obejmowała ona następujące osady: Margonin, Margońską Wieś, Sułaszewo, Konary, Laskowo, Grabowo, Sypniewo, Kowalewo, Lipiny, Szamocin oraz nieistniejące dziś Biekowo, Gidkowice i Bracikowo. W czasach nowożytnych parafia margonińska znajdowała się w granicach dekanatu czarnkowskiego i archidiakonatu poznańskiego, jednego z trzech w wielkopolskiej diecezji poznańskiej. Pod względem administracyjnym Margonin i jego okolice znajdowały się w granicach powiatu kcyńskiego w województwie kaliskim, a od 1768 roku w województwie gnieźnieńskim.

Najważniejszym wydarzeniem z dziejów Margonina na przełomie XIV i XV w. było nadanie osadzie praw miejskich. Nastąpiło to prawdopodobnie przed 1402 rokiem i znacznie przyspieszyło rozwój Margonina. W połowie XV w. miasto posiadało już własne fortyfikacje obronne i w dużym stopniu zachowany do dziś układ urbanistyczny, w którym dominowała zabudowa drewniana. Stąd też miasto wielokrotnie było niszczone przez pożary.

W okresie późnego średniowiecza miasto należało do mniejszych tego typu ośrodków w północno-wschodniej Wielkopolsce. Przez następne stulecia odgrywało ono rolę lokalnego centrum administracyjnego i gospodarczego, ze średnio rozwiniętą produkcją rzemieślniczą, głównie sukiennictwem oraz silnymi powiązaniem z rolnictwem. W 1579 roku wśród 11 miast powiatu kcyńskiego Margonin pod względem liczby rzemieślników (17) zajmował 7 miejsce. W tym czasie osadę zamieszkiwało około 100 mieszkańców, zaś powierzchnia miasta wynosiła około 3-4 ha, co czyniło z Margonina jeden z najmniejszych ośrodków miejskich w powiecie kcyńskim.

Konkurencja innych ośrodków miejskich oraz liczne wojny, zarazy i plagi znacznie zahamowały rozwój osady. Po zniszczeniach z XVII w. spowodowanych m.in. potopem szwedzkim, Margonin znacznie stracił na znaczeniu, jako ośrodek miejski, ulegając daleko posuniętej agraryzacji. Konieczne było przeprowadzenie nowej lokalizacji miasta, co nastąpiło w 1696 roku za sprawą ówczesnej właścicielki Margonina Joanny Gębickiej. W okresie staropolskim miasto zachowało dawne rozplanowanie terenu, które ukształtowane zostało w wyniku pierwszej lokalizacji. Centralnym miejscem pozostał czworoboczny rynek, otoczony zwartą zabudową. W XVIII w. jedną z wiodących gałęzi lokalnej gospodarki było sukiennictwo, którego produkty trafiały na wielkopolski rynek, w tym do Gniezna i Poznania. Rozwój osady był powolny i hamowany przez kolejne wojny

(wojna północna 1700-1721, wojna siedmioletnia 1756-1763). W 1769 roku miasto zamieszkiwało około 1 256 osób, zaś w 1786 roku 1 489 osób. Na przełomie XVIII-XIX w. na terenie dzisiejszej gminy obserwowany był proces odtwarzania zniszczonych wsi i zakładania nowych osad. W 1741 roku założony został Lipiniec, zaś w 1773 roku Margońska Wieś, Witkowice, a następnie Adolfowo (1816 rok), Studźce, Młynary (1827 rok). W niektórych wsiach istniały folwarki, zaś wśród ich mieszkańców znaczący odsetek stanowili niemieccy koloniści.

Po I rozbiórce Polski Margonin wraz z północną częścią Wielkopolski, znalazł się w granicach Prus. Tereny te w latach 1807-1815 stały się częścią Księstwa Warszawskiego. Liczba mieszkańców miasta systematycznie wzrastała. W 1818 roku Margonin zamieszkiwało 1 640 mieszkańców. Na skutek kolonizacji niemieckiej znacznie wzrósł odsetek ludności protestanckiej z 23% w 1786 roku do 42% w 1816 roku. Równie wysoki w tym okresie był odsetek ludności żydowskiej, zamieszkującej osadę (23%). Mimo znaczącej pozycji sukiennictwa w gospodarce lokalnej, nadal opierała się ona na rolnictwie i hodowli zwierząt. Produkty rolne sprzedawane były na cotygodniowych targach i organizowanych osiem razy w roku jarmarkach. W wyniku ustaleń Kongresu Wiedeńskiego (1815 rok) Margonin i okoliczne osady znalazły się w granicach powiatu chodzieskiego, podlegającego prezesowi rejencji bydgoskiej. Od 1878 roku miasto było siedzibą Królewskiego Urzędu Sądowego.

W początkach XX w. rozwój miasta uległ przyśpieszeniu. Duży wpływ na to miało uruchomienie połączenia kolejowego z Chodzieżą i Gołańczą (1908 rok). Wybuch I wojny światowej w 1914 roku i wytworzona w związku z tym sytuacja międzynarodowa, stworzyła korzystne warunki do odzyskania przez Polskę niepodległości i wybuchu powstania wielkopolskiego (1918-1919), którego efektem było włączenie Wielkopolski w granice państwa polskiego. W 1918 roku w Margoninie, podobnie jak w innych wielkopolskich miastach, przystąpiono do organizacji własnych władz. Powołana została Rada Robotniczo-Żołnierska oraz Rada Ludowa, jednocześnie sformowane zostały własne oddziały wojskowe (Straż Ludowa). Margonin i jego najbliższe okolice zostały opanowane przez powstańców 6 stycznia 1919 roku. Jednak walki w okolicach Chodzieży i Margonina trwały przez następne miesiące. Do większych starć zbrojnych doszło 12 lutego 1919 roku pod Witkowicami i Radwankami. W tej ostatniej bitwie poległo 21 powstańców, a 30 kolejnych odniosło rano. Dopiero 18 stycznia 1920 roku Margonin znalazł się w granicach państwa polskiego. W 1921 roku miasto zamieszkiwało 2 180 mieszkańców, z czego 25% stanowili Niemcy, którzy w kolejnych latach emigrowali na Zachód. W początkach lat 30-tych XX w. do pochodzenia niemieckiego przyznawał się jedynie, co dziesiąty mieszkaniec miasta. W okresie międzywojennym w mieście wzrosła liczba punktów handlowych i rzemieślniczych. Osiągane przez miasto dochody nie pozwalały jednak na przeprowadzenie większych przedsięwzięć inwestycyjnych, z wyłączeniem budowy gazowni, a także chodników i kanalizacji burzowej. Dużą aktywność w tym okresie przejawiały miejscowe organizacje społeczne, w tym Strzeleckie Bractwo Kurkowe, kółka rolnicze, a także Związek Powstańców Wielkopolskich. W mieście działała m.in. szkoła powszechna, doksztalająca szkoła zawodowa, a także państwowa szkoła dla leśniczych. Dużą rolę w organizacji życia religijnego mieszkańców odgrywali proboszczowie margonińskiej parafii.

Po wybuchu drugiej wojny światowej od 5 września 1939 roku Margonin i jego okolice znalazły się pod okupacją niemiecką, zaś w styczniu 1940 roku zostały włączone do Kraju Warty. Towarzyszyły temu nasilające się prześladowania polskiej ludności, w tym aresztowania przedstawicieli inteligencji, tj. nauczycieli, działaczy społecznych i byłych powstańców wielkopolskich. Wraz z wcieleniem powiatu chodzieskiego do III Rzeszy rozpoczęły się masowe wysiedlenia polskiej ludności do centralnej Polski oraz jej wywózki na roboty przymusowe w głąb Niemiec. W opuszczonych polskich gospodarstwach osiedlano Niemców sprowadzanych z krajów bałtyckich, Wołynia i znad Morza Czarnego.

Już w 1939 roku podjęto pierwsze próby organizowania struktur polskiej konspiracyjnych. Na terenie tym operował m.in. oddział partyzancki „Burza”, na czele którego stanął Marceli Krzycki (ps. „Iwan”). Został on włączony w struktury Armii Krajowej (AK). W 1944 roku Niemcy przeprowadzili aresztowania wśród członków tej organizacji. Część z nich skierowanych zostało do obozów koncentracyjnych. Ziemia Margonińska wyzwolona została spod okupacji niemieckiej przez wojska radzieckie 22 stycznia 1945 roku. Działalność wznowiły placówki oświatowe, instytucje kultury

oraz władze samorządowe. W tym okresie miasto zamieszkiwało 1 956 mieszkańców, w tym kilkuset Niemców, których większość w następnych miesiącach zostało wysiedlonych na Zachód. Stopniowo we wszystkich sferach zauważalny stał się wpływ ideologii komunistycznej. Aż do 1989 roku rolę właściwego centrum administracyjnego i politycznego wypełniał miejsko-gminny komitet PPR, a dalej PZPR. Nadal istotną gałęzią lokalnej gospodarki pozostawało rolnictwo, co wpływało na agrarny wygląd miasta i jego okolic. W latach 60-tych XX w. w mieście położono wodociąg oraz wybudowano kilkanaście domów komunalnych i nową siedzibę dla miejscowej szkoły powszechnej. Największym pracodawcą w terenie pozostawała Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, posiadająca kilkanaście punktów handlowych, własne magazyny i zakłady produkcyjne (masarnia, młyn, gorzelnia, ośrodek maszynowy). W 1966 roku uruchomiono Powiatowy Ośrodek Sportu, Turystyki i Wypoczynku w Margoninie, działający na rzecz rozwoju bazy turystyczno-rekreacyjnej, w tym rozbudowy lokalnej bazy noclegowej. W latach 70-tych XX w. w mieście wybudowano szereg gmachów użyteczności publicznej, w tym nowoczesny, samoobsługowy Dom Towarowy „Hermes”, nową remizę strażacką, przedszkole, ośrodek zdrowia i dworzec PKS. W 1976 roku gmina Margonin zajęła pierwsze miejsce w ogólnopolskim konkursie „Gmina-Mistrz Gospodarności”, trzykrotnie triumfując w nim na szczeblu wojewódzkim (1975-1977). Lata 70 i 80-te XX w. minęły pod znakiem rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy. Powstało m.in. „Osiedle Młodych” oraz wzniesiono kilkanaście bloków wielorodzinnych. Rozwijało się także miejscowe rzemiosło i handel. W 1989 roku działalność prowadziło tu 71 zakładów rzemieślniczych.

Gwałtowna urbanizacja Margonina i jego okolic w tym okresie napotkała jednak na liczne przeszkody w postaci m.in. braku sieci kanalizacyjnej i ciepłowniczej oraz wysypiska śmieci niespełniającego wymogów sanitarnych. Część tych i podobnych inwestycji udało się przeprowadzić już w nowym porządku polityczno-gospodarczym. W latach 90-tych XX w. wyremontowano i rozbudowano lokalną sieć gazowniczą, kanalizacyjną i sanitarną. Szereg miejscowości zwodociągowano i skomunikowano. Wybudowano oczyszczalnię ścieków wraz z kolektorem sanitarnym i przepompownią ścieków. Wytyczono tereny pod inwestycje z zakresu turystyki i rekreacji. W 1999 roku uruchomiono własne składowisko odpadów w Sułaszewie, zamykając ostatecznie stare wysypisko nieczystości w Margońskiej Wsi. W tym okresie gmina została wyróżniona nagrodą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska za wzorowo przeprowadzając rekultywację wysypiska i prawidłowy sposób zagospodarowania materiałów odpadowych z elektrociepłowni. Dwa lata później w podobny sposób nagrodzono inne inwestycje realizowane przez władze samorządowe, tj. budowę zbiornika małej retencji Rutki-Margonin oraz za rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Margońskiej Wsi, Próchnowa i Klotyldzina.

1.5. ZASOBY KULTUROWE

Na zasoby kulturowe gminy składają się rzeczy materialne i niematerialne oraz związane z nimi wartości duchowe, zjawiska historyczne i obyczajowe, będące wytworem lokalnego kontekstu kulturowego oraz zachodzących na tym obszarze procesów społecznych i gospodarczych. Zasoby materialne lokalnego dziedzictwa kulturowego reprezentowane są przez obiekty i budowle o charakterze zabytkowym. W porównaniu do innych gmin województwa wielkopolskiego gmina Margonin należy do obszarów o niewielkim nasyceniu tego rodzaju obiektami. W 2016 roku w rejestrze zabytków nieruchomości województwa wielkopolskiego zarejestrowanych było 18 budowli i założeń urbanistycznych, zlokalizowanych na terenie gminy Margonin. Są to w większości zabytkowe domy i budowle sakralne. Jedną z nich jest pochodzący z XVII/XVIII-XIX w. kościół parafialny pw. św. Wojciecha w Margoninie, który w latach 1753-1755 został gruntownie przebudowany. W ten sposób świątynia otrzymała późnobarokowy wystrój, w tym trójnawowe wnętrze, wyposażone w rokokowe konfesjonały, ołtarz i ambonę. Oryginalny charakter zachował m.in. kościół pw. św. Marcina w Żoniu o konstrukcji szachulcowej. Równie cenny obiekt zlokalizowany jest w Margońskiej Wsi. Znajduje się tu zespół pałacowy z II połowy XVIII w., obejmujący park i pałac. W 1773 roku w pałacowej kaplicy odbył się ślub Józefa Wybickiego

i Kunegundy Drwęskiej-skoligaconej ze Skórzewskimi ówczesnymi właścicielami pałacu. W latach 1842-1852 pałac został gruntownie przebudowany przez jego ówczesnego właściciela Karla Ernesta Augusta von Schwichow. Aktualnie w jego pomieszczeniach mieści się Ośrodek Leśny im. Witolda Łuczkiwicza, prowadzony przez Nadleśnictwo Podanin. Ponadto w pałacu znajduje się Sala Tradycji b. Szkół Leśnych oraz Sala Pamięci Józefa Wybickiego.

Tabela 5. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych, położone na terenie gminy Margonin

Położenie	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru	Data wpisania do rejestru zabytków
Margonin	Historyczny układ urbanistyczny miasta	XIV/XV-XIX	695/Wlkp/A	07.08.2008
	Kościół parafialny pw. św. Wojciecha	XVII/XVIII-XIX	A-20	02.12.1964
	Dzwonnica	-	A-1028	12.03.1970
	Plebania	I poł. XIX	A-489	13.12.1983
	Cmentarz katolicki	-	A-586	29.07.1988
	Dom, ul. Okopowa 10	I poł. XIX	A-1267	08.06.1973
	Dom, Rynek 1 (obiekt nie istnieje)	XVIII/XIX	A-1267	01.10.1971
	Dom, Rynek 2 (obiekt nie istnieje)	pocz. XIX	A-1268	01.10.1971
	Dom, Rynek 8	pocz. XIX	A-1457	08.06.1973
	Dom, Rynek 15	pocz. XIX	A-1269	01.10.1971
	Dom, Rynek 19	I poł. XIX	A-1271	30.10.1971
	Dom, Rynek 22	II poł. XVIII	A-1272	30.10.1971
	Dom, Rynek 26	pocz. XIX	A-1458	08.06.1973
	Dom, ul. 22 stycznia 37	poł. XIX	A-1266	01.10.1971
Margońska Wieś	Zespół pałacowy:			
	Pałac	II poł. XVIII	A-1454	08.06.1973
	Park	II poł. XVIII	A-970	06.03.1970
Żoń	Kościół pw. św. Marcina	1793	A-1274	02.11.1971
	Cmentarz katolicki (czynny)	II poł. XIX	A-568	21.02.1989
	Cmentarz katolicki (nieczynny)	XIX	A-567	21.02.1989

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Rejestr zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Poznań 2014, s. 3-4.

Pałac ma formę neogotyckiego, piętrowego budynku, ozdobionego gzymsami, kilkoma wieżyczkami i basztami. Wokół jego bryły zachowały się pozostałości parku z dwukilometrową aleją grabową, o całkowitej powierzchni 17,80 ha. Został on założony w 1788 roku przez ówczesnego właściciela pałacu Fryderyka Skórzewskiego. Od 1842 roku park podlegał powiększaniu i przekształceniu w park o charakterze leśnym. Odcinek od wjazdu głównego do rzeki Margoninki stanowi część reprezentacyjną, z zachowanymi osiami widokowymi, polanami i podjazdem. Pozostała część parku nosi znamiona układu swobodnego. W części reprezentacyjnej uwagę zwracają rozłożyste lipy, świerki i pomnikowy okaz modrzewia, obok którego umieszczono tablicę upamiętniającą zawarcie tutaj związku małżeńskiego przez autora słów Mazurka Dąbrowskiego. Wzdłuż Margoninki przebiega głęboki jar, silnie zarośnięty krzewami i podrostem drzew. Całość parku otoczona jest murem z czerwonej cegły. Szczególny cenny charakter posiada historyczny układ urbanistyczny Margonina, w którym obserwować można charakterystyczne dla okresu średniowiecza i czasów nowożytnych rozwiązania planistyczne.

Ogółem na terenie gminy zinwentaryzowano 218 zabytkowych budowli, konstrukcji i urządzeń urbanistyczno-architektonicznych. Obok wspomnianych obiektów ujętych w rejestrze zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego, pokaźną grupę stanowią zachowane na terenie gminy zabytkowe domy o konstrukcji drewnianej i murowanej, dawne cmentarze ewangelicko-augsburskie, a także gmachy użyteczności publicznej oraz zespoły pałacowo-parkowe i folwarczne. Jeden z nich zlokalizowany jest w Próchnowie, gdzie zachowały się pozostałości XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowo-folwarchnego, obejmującego: pałac, park, rządówkę, dwa domy murowane,

wozownię, kuźnię i stelmacharnię. Podobny zespół folwarczny zachował się w Młynarach, gdzie obserwować można pozostałości dawnych zabudowań mieszkalnych i gospodarczych, w tym chlewni, wolarni-owczarni, obory-stajni, domu robotników folwarcznych, budynku mieszkalno-gospodarczego, owczarni i rządcówki.

Równie unikalny charakter posiadają dwa rozpoznane stanowiska archeologiczne w miejscu dawnych grodzisk stożkowych z okresu wczesnego średniowiecza. Są one zlokalizowane w Żoniu (stanowisko nr 1; numer rejestru: 223/Wlkp/C; data wpisu: 12.03.2008) i Margoninie (stanowisko nr 2; numer rejestru: 222/Wlkp/C; data wpisu: 12.03.2008). Ponadto w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych zewidencjonowano: 23 zespoły stanowisk archeologicznych, 25 pojedynczych stanowisk archeologicznych oraz 11 stanowisk archeologicznych w obrębie historycznego układu urbanistycznego miasta Margonin.

Obok obiektów zabytkowych i stanowisk archeologicznych, częścią lokalnych zasobów kulturowych są również pomniki, tablice pamiątkowe, obeliski oraz inne elementy przestrzeni publicznej, odwołujące się do miejscowych tradycji i historii. W 2009 roku na rynku w Margoninie odsłonięto Pomnik Poległym Za Wolność, który zadedykowano mieszkańcom regionu, którzy ponieśli śmierć walcząc w powstaniu wielkopolskim. Ponadto na miejscowym cmentarzu parafialnym znajduje się mogiła poległych podczas walk powstańców. Ich pamięci poświęcona jest także tablica pamiątkowa, wmurowana w ścianę kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha w Margoninie, na której wymieniono również mieszkańców regionu poległych w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku.

Szczególny zasób kulturowy gminy stanowi miejscowa toponimia, w tym obszarów leśnych. Liczne kompleksy i uroczyska leśna noszą nazwy nadane im w przeszłości przez miejscową ludność oraz leśników. Są one przekazywane z pokolenia na pokolenie, utrwalając wiele historycznych wątków i tradycji wiążących się z regionem. Szczególnym zasobem kulturowym gminy są jej barwy i znaki, w tym flaga trójdzielna w skos, koloru białego, złotego, brązowego i niebieskiego oraz uproszczona odmiana szlacheckiego herbu Rawicz, jednego z najstarszych herbów polskich. Przedstawia on w niebieskim polu pannę w białej sukni, siedzącą na krocącym, brązowym niedźwiedziu, z rozczesаныmi włosami i w złotej koronie oraz podniesionymi ku górze ramionami.

1.6. PODSUMOWANIE

SFERA 1. PRZESTRZEŃ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Położenie geograficzne i środowisko przyrodnicze	
• Duże zróżnicowanie powierzchni gminy pod względem geograficznym. • Ciepły i łagodny klimat. • Prądy powietrza pozwalające na rozwój energetyki wiatrowej.	• Oddalenie od większych ośrodków miejskich (Poznań, Bydgoszcz, Gniezno). • Krótki okres zalegania pokrywy śnieżnej w miesiącach zimowych, utrudniający rozwój sportów zimowych.
Zasoby naturalne	
• Zróżnicowane i bogate zasoby naturalne (jeziora, rzeki i ciek wodne, kompleksy, leśne, pomniki przyrody), wydzielone obszary chronione. • Rozpoznane złoża surowców mineralnych, zaliczanych do tzw. kopalin pospolitych. • Duży odsetek użytków rolnych w ogólnej powierzchni gminy. • Zróżnicowana przydatność miejscowych gleb na cele działalności rolniczej. • Wysoka lesistość gminy.	• Niewielki stan zagospodarowania cennych przyrodniczo obszarów na potrzeby turystyki i rekreacji. • Brak surowców mineralnych o strategicznym znaczeniu dla gospodarki. • Słaba lub średnia jakość miejscowych gleb, ograniczająca ich użytkowanie w działalności rolniczej. • Ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenów, zlokalizowanych w pobliżu turbin wiatrowych.

Ochrona środowiska	
Duża bioróżnorodność środowiska przyrodniczego, liczne gatunki zwierząt, w tym ryby, ptaki, zwierzyna łowna (najliczniejsza w kraju populacja danieli).	- Widoczny wpływ prowadzonej działalności rolniczej na środowisko naturalne (np. jakość powietrza, wód powierzchniowych, nielegalne składowiska odpadów). - Zdegradowane i wymagające rewitalizacji obszary na terenie gminy.
Uwarunkowania historyczne	
Silne tradycje handlowe, rolnicze i rzemieślnicze.	Konkurencja ze strony pobliskich ośrodków miejskich, stanowiących centra administracyjne, gospodarcze, edukacyjne i kulturalne (Poznań, Bydgoszcz, Gniezno, Chodzież).
Zasoby kulturowe	
Bogate i zróżnicowane zasoby kulturowe (materialne i niematerialne), w tym liczne zabytki nieruchome i stanowiska archeologiczne, przekazy i podania, lokalna toponimia.	- Zły stan obiektów zabytkowych, słaby stopień ich wyeksponowania. - Niewystarczający stopień wykorzystania niematerialnych zasobów kulturowych w promocji gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną, pochodzącą ze źródeł odnawialnych. - Wzrastające zainteresowanie regionami o zróżnicowanych i bogatych zasobach naturalnych oraz ich wykorzystaniem w rozwoju społecznym i gospodarczym.	- Rosnąca konkurencja ze strony innych ośrodków miejskich. - Pogorszenie się stanu środowiska naturalnego, będące efektem zjawisk o charakterze ponadregionalnym i globalnym. - Stopniowe wyczerpywanie się zasobów naturalnych.

SFERA 2. SPOŁECZEŃSTWO

2.1. LUDNOŚĆ I JEJ ROZMIESZCZENIE

Pod względem liczebności populacja gminy Margonin jest trzecią, co do wielkości w powiecie chodzieskim. W 2015 roku jej obszar zamieszkiwało łącznie 6 402 osób, co stanowiło 13,5% ogółu ludności powiatu chodzieskiego i 0,18% populacji województwa wielkopolskiego. W stosunku do 2013 roku liczba ludności wzrosła o 0,2%, zaś w stosunku do 2014 roku o 0,4%. Większość populacji gminy (52,3%) stanowią mieszkańcy terenów wiejskich (3 377 osób), przy czym tereny miejskie (miasto Margonin) zamieszkuje 47,7% (3 025 osób) ludności gminy.

Tabela 6. Ludność według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2015

Jednostka administracyjna	Ludność w latach 2012-2015							
	2012		2013		2014		2015	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Powiat chodzieski	47816	100,0	47639	100,0	47622	100,0	47534	100,0
Budzyń	8414	17,6	8452	17,7	8453	17,7	8426	17,7
Chodzież (gmina miejska)	19651	41,1	19399	40,7	19299	40,5	19199	40,4
Chodzież (gmina wiejska)	5803	12,1	5844	12,3	5943	12,5	5954	12,5
Margonin	6386	13,4	6386	13,4	6374	13,4	6402	13,5
Szamocin	7562	15,8	7558	15,9	7553	15,9	7553	15,9

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W 2010 roku do najludniejszych osad i miejscowości na terenie gminy należały: Margonin (47,5%), Próchnowo (9,6%), Lipiny (8,4%), Studźce (8,3%), Zbyszewice (4,0%). Najmniejszy odsetek ludności zamieszkiwał w Kowalewie (2,2%), Sułaszewie (1,0%) i Żoniu (0,7%). Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 52 osób na 1 km² (2015 rok) i jest niższa od średniej dla powiatu chodzieskiego (70 osób na 1 km²) i województwa wielkopolskiego (117 osób na 1 km²). Najbardziej atrakcyjnymi pod względem osadniczym są miejscowości dysponujące rozbudowaną infrastrukturą społeczną i techniczną (Margonin, Margońska Wieś) oraz położone na obszarach atrakcyjnych turystycznie i przyrodniczo (Klotyldzin, Sypniewo). Tutaj obserwowany jest stopniowy wzrost liczby ich mieszkańców oraz przyspieszone procesy urbanizacyjne. Odmiennie wygląda sytuacja w osadach o charakterze rolniczym i rolniczo-mieszkaniowym. Są one mniej atrakcyjne osadniczo, czego efektem jest spadająca liczba ich mieszkańców.

2.2. MIGRACJE I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Liczba ludności gminy oraz jej struktura demograficzna pozostaje pod wpływem szeregu czynników ekonomicznych, gospodarczych i kulturowych. Niewielki wzrost liczby mieszkańców, jaki zaobserwowano w ostatnich latach, spowodowany był m.in. dodatnim przyrostem naturalnym, który w 2015 roku dla gminy Margonin osiągnął wartość 0,6 (na 1 000 ludności). Był więc znacznie wyższy niż w przypadku całego powiatu chodzieskiego (-0,4). W tym okresie dodatni przyrost naturalny w powiecie chodzieskim odnotowały także gminy: Szamocin (1,2), Budzyń (0,5), oraz gmina wiejska Chodzież (0,3). Cecha charakterystyczną omawianego obszaru, obserwowaną na przestrzeni ostatnich lat, jest utrzymujący się wysoki odsetek urodzin (na 1 000 ludności), który w 2014 roku wyniósł 10,4, zaś w 2015 roku 11,1. Rekompensował on ubytek ludności spowodowany zgonami (2014 rok-10,52; 2015 rok-10,51), których główną przyczyną były schorzenia i choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe.

Tabela 7. Ruch naturalny ludności według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Rok	Gmina	Na 1 000 ludności			
		Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2013	Powiat chodzieski	4,5	9,5	9,74	-0,3
	Budzyń	3,9	11,5	5,68	5,8
	Chodzież (miasto)	4,7	8,4	11,41	-3,0
	Chodzież (wieś)	4,3	9,1	10,27	-1,2
	Margonin	3,6	11,3	9,70	1,6
	Szamocin	4,7	8,9	9,55	-0,7
2014	Powiat chodzieski	4,5	9,7	9,75	0,0
	Budzyń	5,0	11,7	9,00	2,7
	Chodzież (miasto)	4,2	8,9	10,70	-1,1
	Chodzież (wieś)	4,8	10,4	9,21	1,2
	Margonin	4,6	10,4	10,52	-0,2
	Szamocin	4,4	8,6	7,94	0,7
2015	Powiat chodzieski	4,9	9,9	10,23	-0,4
	Budzyń	5,2	9,0	8,55	0,5
	Chodzież (miasto)	4,5	9,6	11,42	-1,9
	Chodzież (wieś)	5,2	10,1	9,77	0,3
	Margonin	4,7	11,1	10,51	0,6
	Szamocin	5,7	10,4	9,16	1,2

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Negatywny wpływ na liczbę ludności ma również zjawisko migracji. W 2014 roku saldo migracji ogółem dla gminy wyniosło -19, zaś dla całego powiatu chodzieskiego -84. Jednak saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały dla gminy Margonin w 2015 roku mieściło się w zakresie od 3,01 do 4,50, co świadczy o jej atrakcyjności osadniczej dla mieszkańców sąsiednich obszarów.

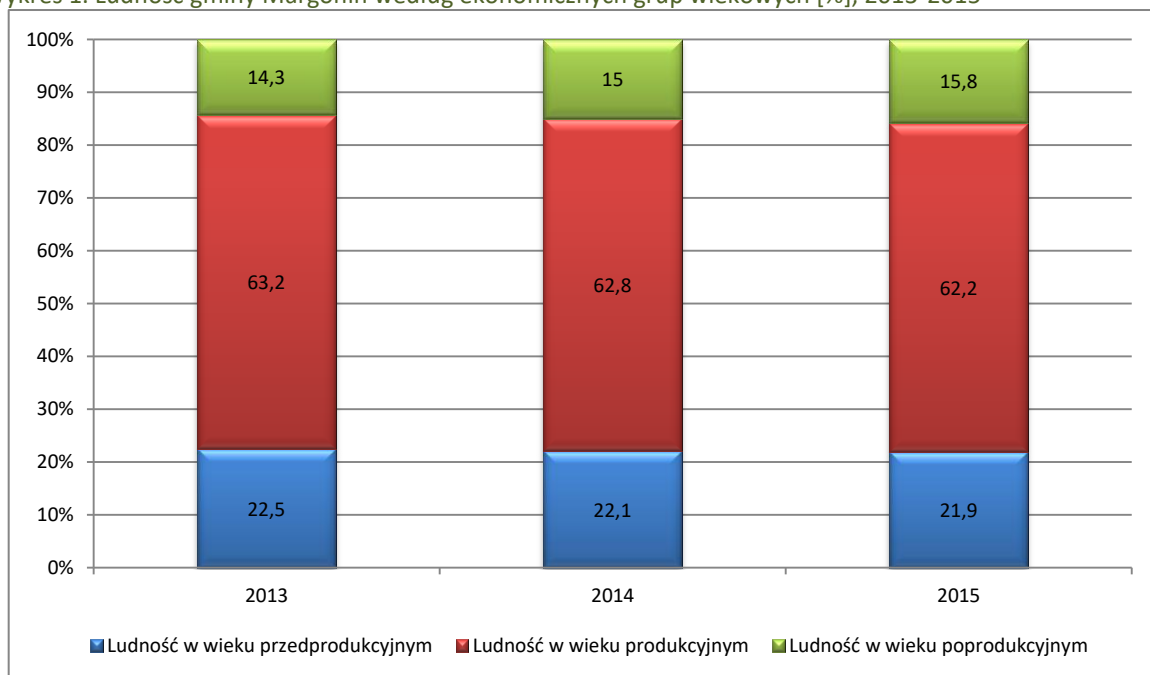
2.3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna populacji gminy pod wieloma względami jest zrównoważona i harmonijna. W 2015 roku 50,6% ogółu ludności (3 239 osób) stanowili mężczyźni, zaś 49,4% (3 163 osoby) kobiety. Współczynnik feminizacji dla tego obszaru, w omawianym okresie, przybrał wartość 97, czyli na każde 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet. Był więc niższy, niż w przypadku powiatu chodzieskiego (103) i województwa wielkopolskiego (106). W 2015 roku populacja powiatu chodzieskiego według ekonomicznych grup wieku liczyła: 19,8% ludności w wieku przedprodukcyjnym, 62,4% w wieku produkcyjnym i 18,0% w wieku poprodukcyjnym. W przypadku tej ostatniej kategorii wiekowej nastąpił wyraźny wzrost w stosunku do 2014 (17,2%) i 2013 roku (16,4%).

Tendencja ta obserwowana jest także na terenie gminy Margonin, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji wzrósł z 14,3% do 15,0% w 2014 i 15,8% w 2015 roku. Nadal jednak w tym okresie wyraźna była przewaga ludności w wieku produkcyjnym (64,0%), nad ludnością w wieku przedprodukcyjnym (21,9%) i poprodukcyjnym (15,8%). Jednak w okresie tym tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego, wyrażającego liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym, był nieco wyższy (60,7), niż w przypadku powiatu chodzieskiego (60,3) i województwa wielkopolskiego (59,7).

Pod względem wieku biologicznego populacja gminy nadal jest stosunkowo młodą populacją. Wśród osób młodych powyżej 19 roku życia, najliczniejszą kategorię wiekową stanowią osoby w wieku 25-29 lat (7,4%), 30-34 lat (8,3%), 35-39 lat (8,0%) i 40-44 lat (7,1%). Ogółem osoby te stanowią 30,8% ogółu populacji gminy. Kolejne 25,7% mieszkańców tych terenów to osoby w wieku 50-69 roku życia. Najstarsza grupa wiekowa (powyżej 70 roku życia) obejmuje 6,6% ludności gminy.

Wykres 1. Ludność gminy Margonin według ekonomicznych grup wiekowych [%], 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

2.4. ZAGROŻENIA SPOŁECZNE

Aktualna sytuacja społeczna i ekonomiczna gminy oraz regionu jest źródłem szeregu zjawisk i procesów, mogących mieć negatywny wpływ na lokalne życie społeczne, tak w wymiarze wspólnotowym i zbiorowym, jak również jednostkowym i prywatnym. Nadal odczuwalne są ekonomiczne skutki przekształceń gospodarczych, które zainicjowane zostały w Polsce po 1989 roku. Są one widoczne zwłaszcza w przypadku miast, pełniących w przeszłości rolę lokalnych i regionalnych centrów rzemieślniczych i handlu produktami rolnymi. Powolny proces zmiany profilu ekonomicznego tych ośrodków obejmował m.in. zamykanie nierentownych warsztatów i fabryk oraz poszukiwanie nowych możliwości rozwojowych. Jedną z konsekwencji takiego stanu rzeczy był spadek dochodów własnych gmin. W bezpośredni sposób wpłynęło to na poziom zaspokajania podstawowych potrzeb ludności.

Jednym z istotnych zagrożeń społecznych na terenie gminy jest ubóstwo, które pozostaje jednym z głównych powodów ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. Terminem tym określa się stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych za niezbędne do życia. Na wzrastający odsetek osób i rodzin dotkniętych problemem ubóstwa, w tym tzw. ubóstwa skrajnego (poniżej minimum egzystencji), ubóstwa relatywnego (w przypadku, gdy w danym gospodarstwie domowym wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych) i ubóstwa ustawowego, czyli poniżej progu interwencji socjalnej, wpływ ma przede wszystkim aktualna sytuacja ekonomiczno-gospodarcza. W 2014 roku wskaźnik ubóstwa skrajnego dla województwa wielkopolskiego wyniósł 10,1% i był trzecim, co do wielkości w Polsce (14,8% warmińsko-mazurskie; 12,2% świętokrzyskie), przy średniej dla kraju 7,4%. Obok warunków życia ludności na poziom ubóstwa wpływ ma również sytuacja na rynku pracy oraz sytuacja finansowa. Elementy te składają się na tzw. syntetyczny miernik ubóstwa. W 2014 roku jego wartość dla gminy Margonin osiągnął poziom (0,37).

Jednym ze wskaźników określających poziom ubóstwa ludności i jej kondycję ekonomiczną jest tzw. wskaźnik deprywacji lokalnej, wyrażający stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1 000 ludności. W 2014 roku gmina Margonin znalazła się w gronie gmin o najwyższej wartości tego wskaźnika w województwie wielkopolskim (171,97).

Tabela 8. Gminy o najwyższym wskaźniku deprywacji w województwie wielkopolskim, 2014

Jednostka administracyjna	Typ gminy	Powiat	Wartość wskaźnika deprywacji
Malanów	wiejska	turecki	187,64
Chocz	wiejska	pleszewski	180,28
Okonek	miejsko-wiejska	złotowski	178,66
Margonin	miejsko-wiejska	chodzieski	174,44
Lipka	wiejska	złotowski	174,44
Turek	wiejska	turecki	165,64
Jastrowie	miejsko-wiejska	złotowski	161,88
Kotlin	wiejska	jarociński	159,09
Zagórz	miejsko-wiejska	słupecki	158,38
Dobrzyca	miejsko-wiejska	pleszewski	157,68

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2014, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Poznań 2015, s. 32-33.

Wśród grup społecznych zagrożonych ubóstwem są przede wszystkim osoby utrzymujące się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, a także osoby starsze, renciści, rolnicy i osoby niepełnosprawne. W 2002 roku powiat chodzieski zamieszkiwało 8 877 osób niepełnosprawnych,

które w 2007 roku stanowiły 16% ogółu ludności, zaś w 2011 roku 13,2% (6 357 osób). Były to głównie kobiety (4 575 osób; 71,9%) i mieszkańcy terenów miejskich (5 188 osób; 81,6%), dotknięci niepełnosprawnością ze względu na upośledzenie narządów ruchu, choroby narządu wzroku, choroby układu oddechowego i krążenia, choroby układu pokarmowego, choroby neurologiczne oraz upośledzenie umysłowe. Ze względu na stopień niepełnosprawności grupa ta obejmowała: osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności (1 407 osób; 22,1%), osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (2 152 osoby; 33,9%), osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności (1 205 osób; 18,9%), oraz o nieustalonym stopniu niepełnosprawności (151 osób; 2,4%). Niepełnosprawnych biologicznie było 1 090 osób (17,1%), odczuwających ograniczenie sprawności fizycznej: całkowite (80; 7,3%), poważne (177 osób; 16,2%) i umiarkowane (834 osoby; 76,5%). Osoby w wieku 0-15 lat stanowiły 5,5% populacji niepełnosprawnych mieszkańców powiatu chodzieskiego (352). Podobnie w przypadku gminy Margonin, w której na ogólną liczbę 1 016 osób niepełnosprawnych w 2007 roku większość stanowiły osoby dorosłe powyżej 18 roku życia (844 osób; 83,0%).

Wśród grup społecznych zagrożonych ubóstwem i biedą są także osoby starsze, zwłaszcza te, które zmagają się z chorobami i schorzeniami, pogłębiającymi ich wycofanie społeczne, mobilność i samodzielność, a także osoby bezrobotne i bezdomne. Problem bezdomności na terenie powiatu chodzieskiego ma charakter marginalny. W 2013 roku z powodu bezdomności pomocy udzielono 25 rodzinom, tj. 1,5% wszystkim dotkniętym tym problemem w województwie wielkopolskim.

Jednym ze zjawisk towarzyszących ubóstwu jest alkoholizm, prowadzący do rozpadu życia rodzinnego i społecznego zaś w wymiarze jednostkowym do alienacji i wykluczenia społecznego i zawodowego. Jest on jednym z zauważalnych problemów społecznych w województwie wielkopolskim i w kraju. Od wielu lat obserwowany jest wzrost liczby rodzin zmagających się z problemem alkoholowym oraz osób dotkniętych chorobą alkoholową. W 2007 roku na ogólną liczbę 90 osób borykających się z problemem alkoholowym 34,4% stanowili mieszkańcy gminy Margonin (31). Problem ten szczególnie zauważalny jest w przypadku osób młodych. W 2015 roku funkcjonariusze KP Policji w Chodzieży ujawnili 35 nieletnich pod wpływem alkoholu, w tym 6 dziewcząt. W tym okresie alkohol był również głównym czynnikiem motywującym do popełniania takich przestępstw jak bójki i pobicia.

Obok zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz zagrożonych uzależnieniami, na terenie gminy prowadzone są działania obejmujące udzielanie wszechstronnej pomocy (opiekuńczo-wychowawczej, społecznej, prawnej, psychospołecznej) rodzinom oraz ich członkom dotkniętym problemem alkoholizmu. Prowadzona jest także profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna. W działania te zaangażowane są organizacje społeczne, kościoły i inne podmioty, Straż Miejska, Policja, służba zdrowia, placówki oświatowe, władze samorządowe, a także instytucje pomocy społecznej oraz zespoły i członkowie Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto na terenie gminy swoją działalność prowadzi klub Anonimowych Alkoholików „Arka”, należący do Regionu AA „Warta”.

Jednym z zagrożeń społecznych w regionie, zwłaszcza wśród młodzieży i osób młodych, jest narkomania. Skala tego zjawiska wyryka się jednak badaniom i diagnozom, prowadzonym przez właściwe służby i instytucje. Według badań przeprowadzonych w 2012 roku na terenie Wielkopolski 27,7% uczniów III klas gimnazjum i 38,9% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych w czasie ostatnich 12 miesięcy używało substancji psychoaktywnych. Tylko w 2015 roku funkcjonariusze KP Policji w Chodzieży na terenie całego powiatu ujawnili 258 przestępstw narkotykowych, w tym 111 czynów karalnych, których dopuścili się nieletni. Najczęściej ujawnione przestępstwa dotyczyły nielegalnego posiadania narkotyków oraz niedozwolonych substancji odurzających. Prowadzone na terenie gminy działania zmierzające do ograniczenia zjawiska narkomanii zakładają m.in.:

1. Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem narkotyków i możliwości zapobiegania zjawisku poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnej obejmujących problematykę narkomanii, poprzez publikowanie na łamach lokalnej prasy artykułów poświęconych szkodliwości używania narkotyków.

2. Wspieranie placówek oświatowych w rozwijaniu działań profilaktycznych, prowadzenie programów profilaktycznych jako element organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, prowadzenie pozaszkolnych programów profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem oraz ich rodzin.
3. Organizowanie i prowadzenie na terenie placówek oświatowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, promowanie zdrowego stylu życia, prowadzenie programów edukacyjnych, pozalekcyjnych zajęć sportowych jako element programów psychoprofilaktycznych w szkołach.
4. Objęcie pomocą społeczną osoby uzależnione i rodziny osób uzależnionych. Udzielenie pomocy psychospołecznej i prawnej. Szkolenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę narkomanii.
5. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych realizujących zadania związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii.

Wszystkie te scharakteryzowane powyżej zagrożenia społeczne stanowią czynniki, które w określonych okolicznościach, mogą prowadzić do deprawacji i przestępczości, zwłaszcza wśród nieletnich mieszkańców gminy, pozbawionych należytej opieki i troski ze strony dorosłych i bliskich.

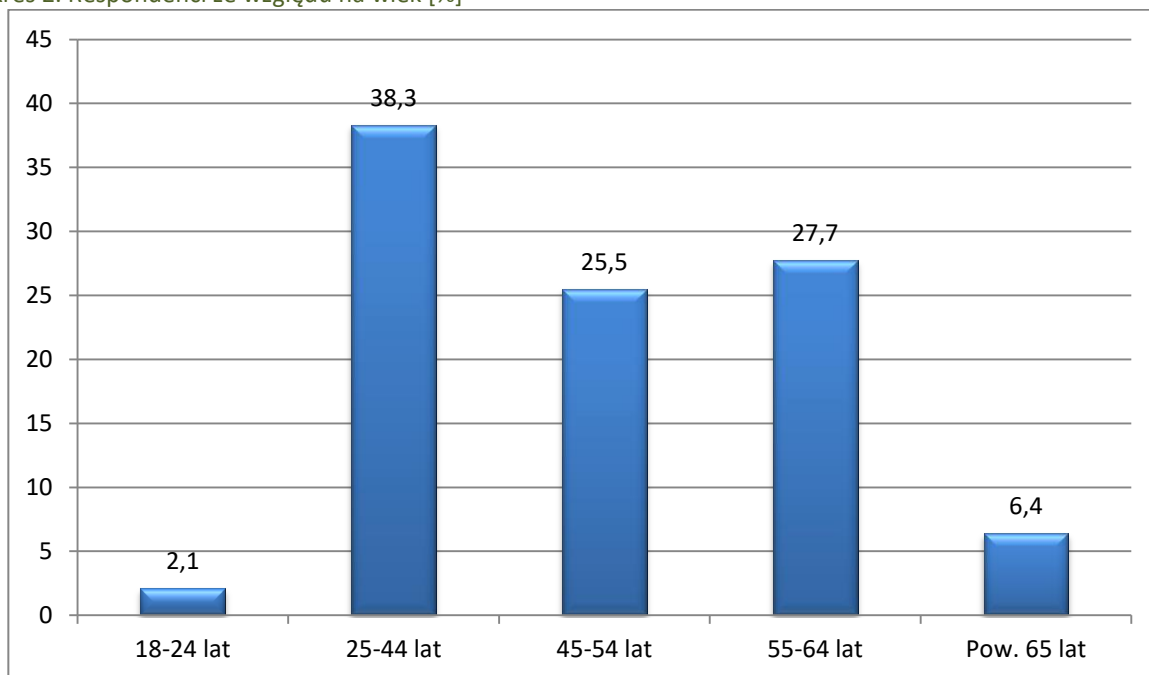
Na poziomie rodziny ubóstwo, alkoholizm, narkomania oraz problemy o charakterze opiekuńczo-wychowawczym sprzyjają zjawisku przemocy domowej. Najczęściej bywa ono łączone z używaniem przymusu oraz siły fizycznej przez jednego z członków rodziny wobec swych bliskich. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wskazano w niej, że za przemoc w rodzinie uważać należy jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie umyślne działania lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podejmowane przez niego działania wobec bliskich i krewnych, wspólnie z nim zamieszkujących, narażają te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszają przy tym ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołując cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy domowej może przyjmować różne formy. Ze względu na charakter zachowań i sposobów ich realizacji można wyróżnić: przemoc fizyczną, przemoc psychiczną, przemoc ekonomiczną, przemoc seksualną oraz zaniedbanie, które przyjmuje postać ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb członków danej rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Na podstawie dostępnych danych należy stwierdzić, że powiat chodzieski i gmina Margonin należą do obszarów, w których zjawisko to nie zostało w pełni zdiagnozowane. W 2010 roku na terenie gminy założona została 1 „Niebieska Karta” w związku z wystąpieniem zjawiska przemocy domowej. Z tego samego powodu 4 osoby otrzymały pomoc finansową. Jednocześnie liczba osób uwięzionych w przemoc domową na terenie powiatu chodzieskiego w 2013 roku wyniosła 66, tj. 0,87% ogółu sprawców i ofiar tego rodzaju zachowań zewidencjonowanych na terenie województwa wielkopolskiego.

2.5. POTRZEBY I ASPIRACJE SPOŁECZNE

By określić właściwe kierunki rozwoju gminy, należy uwzględnić także potrzeby i aspiracje jej mieszkańców w postaci wniosków, rekomendacji i uwag. Zostały one zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych, które przeprowadzono w dniu 20 września 2016 roku, z wykorzystaniem ankiety i kwestionariusza ankiety, jako techniki i narzędzia konsultacyjnego.

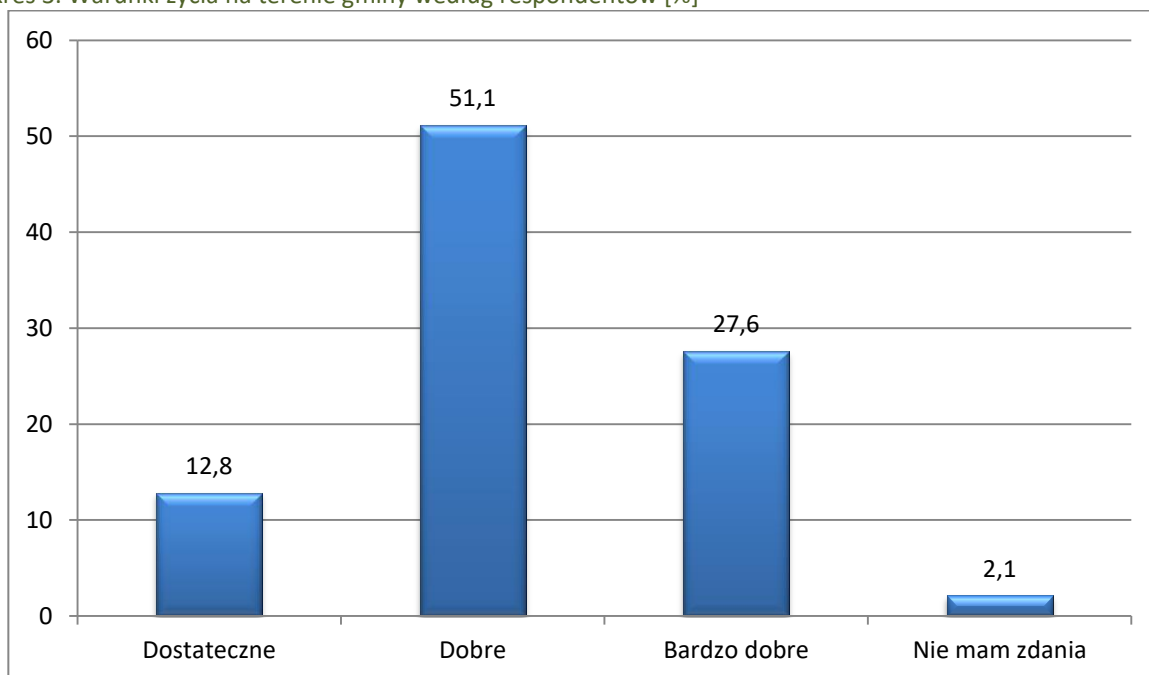
Wykres 2. Respondenci ze względu na wiek [%]

Źródło: Opracowanie własne.

Ogółem wpłynęło 47 kompletnych i częściowo wypełnianych ankiet, zawierających rekomendacje, uwagi i wnioski mieszkańców gminy, dotyczące potencjału rozwojowego gminy oraz koniecznych do przeprowadzenia działań, pozwalających na jego efektywne wykorzystanie. Zostały one sformułowane przez 47 osób, w tym 35 kobiet (74,5%) i 12 mężczyzn. Większość z respondentów stanowili mieszkańcy terenów miejskich (37 osób; 78,7%) oraz osoby posiadające wykształcenie policealne (13 osób; 27,5%) i wyższe (26 osób; 55,3%), w wieku 25-44 lat (18 osób; 38,3%), 45-54 lat (12 osób; 25,5%) i 55-64 lat (13 osób; 27,7%).

Wykres 3. Warunki życia na terenie gminy według respondentów [%]

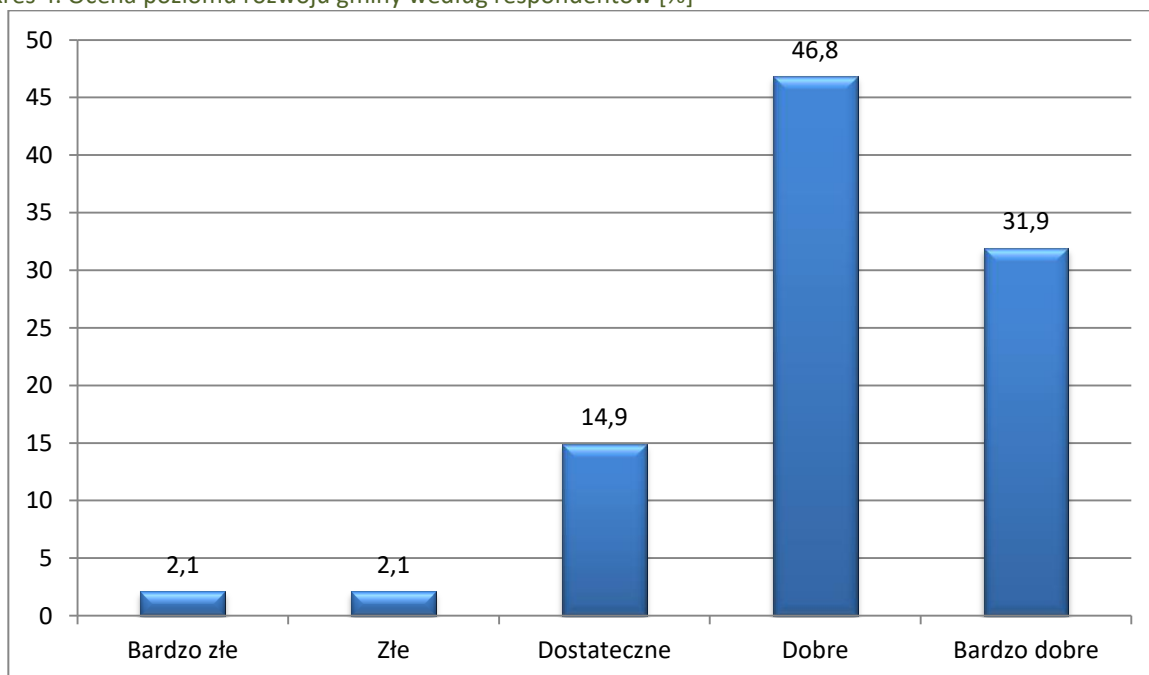
Procenty nie sumują się. Ze względu na brak odpowiedzi w pytaniu niektórych respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

Przeważająca większość respondentów pozytywnie („dobrze”, „bardzo dobrze”) ocenia warunki życia na terenie gminy (37 osób; 78,7%), zaś kolejne 12,8% (6 osób) przyznało, że są one „dostateczne”. Potwierdzone zostały tym samym wyniki badań ankietowych, jakie w maju 2016 roku przeprowadzono na grupie 100 anonimowych mieszkańców gminy Margonin, których poproszono o ocenę poziomu (jakości) życia na terenie gminy (65,0%–„bardzo dobre”/„dobrze”; 20,0%–„dostateczne”; 15,0%–„złe”/„bardzo złe”).

Podobny rozkład odpowiedzi uzyskano w pytaniu „Jak ocenia Pan/-i aktualny stan rozwoju gminy Margonin na tle regionu?”. Ponad 78% osób uczestniczących w konsultacjach, poziom rozwoju gminy, w porównaniu do sąsiednich jednostek administracyjnych powiatu chodzieskiego, oceniło „bardzo dobrze” (15 osób; 31,9%), „dobrze” (22 osoby; 46,8%) i „dostatecznie” (7 osób; 14,9%). Jedynie niewielki odsetek badanych (2 osoby; 4,2%) było odmiennego zdania (warianty odpowiedzi: „bardzo źle”, „źle”).

Wykres 4. Ocena poziomu rozwoju gminy według respondentów [%]

Procenty nie sumują się. Ze względu na brak odpowiedzi w pytaniu niektórych respondentów.

Źródło: Opracowanie własne.

W trakcie ankietyzacji (pytanie nr 3) respondenci zostali również poproszeni o dokonanie oceny (w skali punktowej od 1 do 5, gdzie 1-bardzo złe, 5-bardzo dobre) wybranych elementów lokalnej rzeczywistości, warunkujących jakość życia na terenie gminy oraz jej szansę rozwojową. Każdy z elementów mógł uzyskać maksymalną ocenę 235 pkt. (47 oceniających x 5 pkt.=235 pkt.). Pozwoliło to na wskazanie najbardziej kluczowych elementów lokalnej rzeczywistości, które według badanych wywierają pozytywny (5) i negatywny (5) wpływ na jakość życia w gminie.

W trakcie konsultacji (pytanie nr 4) respondenci poproszeni zostali o wskazanie (w skali punktowej od 1 do 5, gdzie 1-problem nie występuje, 5-problem jest problemem wiodącym) najważniejszych i najmniej istotnych problemów, które według nich obserwowane są na terenie gminy.

Uzyskane odpowiedzi pozwoliły na określenie hierarchii najistotniejszych (5) i najmniej zauważalnych (5) problematycznych kwestii na terenie gminy, według następujących punktacji: „problem nie występuje” (0-47 pkt.); „problem występuje w niewielkiej skali” (47-93 pkt.); „problem jest zauważalny” (94-141 pkt.); „problem jest jednym z kluczowych” (142-188 pkt.); „problem jest problemem wiodącym” (189-235 pkt.).

Tabela 9. Jakość życia na terenie gminy a wybrane elementy lokalnej rzeczywistości według respondentów [pkt.]

Kierunek	Elementy lokalnej rzeczywistości	Punktacja
Wpływ pozytywny	Opieka nad dziećmi przedszkolnymi	198
	Stan środowiska przyrodniczego	195
	Infrastruktura energetyczna	188
	Infrastruktura sportowa i kulturalna	180
	Infrastruktura teleinformatyczna	182
Wpływ negatywny	Opieka zdrowotna-dostępność i jakość usług medycznych	118
	Baza noclegowo-gastronomiczna-stan i jakość świadczonych usług	128
	Lokalny rynek pracy	134
	Oferta turystyczno-pobyтова-jej zróżnicowanie i atrakcyjność	138
	Kształcenie ustawiczne-dostępność różnych form edukacji dla osób dorosłych	142

Źródło: Opracowanie własne.

Najbardziej kluczowym problemem dla lokalnej społeczności jest utrudniony dostęp do usług medycznych, zwłaszcza specjalistycznych, co według respondentów „w sposób negatywny odróżnia gminę Margonin od innych”. Na problem ten wskazuje 50% wypowiedzi sformułowanych przez badanych w odpowiedzi na pytanie „Co według Pana/-i w sposób negatywny odróżnia gminę Margonin od innych?”.

Wśród innych niepożądanych przez ankietowanych cech, które charakteryzują gminę są także: „gorsze położenie (brak dróg wojewódzkich)/względem szlaków komunikacyjnych”, „położenie geograficzne-daleko od ośrodka wielkomiejskiego”, „brak zasobów naturalnych/surowców”, „wiatraki”, „słaba (mizerna) oferta edukacyjna, kulturalna, sportowa dla mieszkańców”, „brak lokali mieszkaniowych-mieszkań komunalnych”, „słaba infrastruktura hotelowo-gastronomiczna”, „brak inwestorów zewnętrznych” „słaby przepływ informacji-zwłaszcza z UMiG”, „słaba integracja społeczna”, „brak (mało) miejsc pracy”, „brak utrzymania i rozbudowy istniejących obiektów”, „brak podmiotów gospodarczych”, „brak bazy noclegowej (słaba baza noclegowa)”, „stan wody w kranach”, „katastrofalny stan sieci wodociągowej”, „brak ronda, obwodnicy”, „mała plaża”, „betonowy rynek”, „relatywnie niski poziom przedsiębiorczości ludności”, „występowanie patologii społecznych”, czy też „oferta turystyczna i noclegowa”.

Tabela 10. Hierarchia problemów obserwowanych na terenie gminy według respondentów [pkt.]

Elementy lokalnej rzeczywistości	Punktacja
Utrudniony dostęp do usług medycznych, zwłaszcza specjalistycznych	161
Słaba integracja społeczności lokalnej i niski poziom jej aktywności	119
Uzależnienia, w tym narkomania i alkoholizm	119
Bezrobocie	118
Ubóstwo i bieda	111
Przestępczość	102
Niedostateczna oferta oświatowa i edukacyjna	101
Bezdomność i trudne warunki mieszkaniowe	98
Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	94
Niedostateczna oferta kulturalno-sportowa	91

Źródło: Opracowanie własne.

Niektóre z tych cech są również przywoływane przez respondentów, jako te elementy lokalnego środowiska, które pozytywnie wyróżniają gminę na tle całego regionu. Wśród atutów gminy wymieniano m.in.: „ciekawe ukształtowanie terenu”, „energia wiatrowa (wiatraki)”, „edukacja przedszkolna”, „czystość gminy i miasta”, „infrastruktura drogowa”, „dobre pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój gminy”, „brak zanieczyszczenia środowiska naturalnego”, „położenie, las, jezioro”, „dynamiczny rozwój, dobra marka”, „zasób turystyczno-rekreacyjny”, „dobra infrastruktura

sportowa”, „opieka przedszkolna”, „dobry stan zabytków”, „stan bezpieczeństwa publicznego”, „aktywność w podejmowaniu problemów ludzki (mieszkańców)”, „gospodarność”, „porządek”, „kultura”, „otwartość”, „ścieżki rowerowe”, „narty i zjeżdżalnie wodne”, „Zagospodarowanie plaży”, „dbałość o zielen miejską”.

Elementy te wpływają również na postrzeganie gminy oraz kreowanie jej pozytywnego wizerunku, jako gminy dysponującej dobrze rozwiniętą infrastrukturą drogową, zróżnicowanym potencjałem turystyczno-rekreacyjnym oraz wyróżniającą się sposobem zarządzania własnymi zasobami oraz aktywnością władz gminy w podejmowaniu problemów jej mieszkańców. Analiza udzielonych przez respondentów odpowiedzi pozwala na wyodrębnienie trwałych asocjacji i skojarzeń, przypisanych do tak konstruowanego obraz gminy. Według badanych gminę Margonin najpełniej opisują takie określenia jak: „czystość”, „dogodność”, „dynamiczny rozwój”, „innovacyjność”, „wizja w rozwoju”, „dobra marka”, „nowoczesne rozwiązania rozwojowe”, „młode społeczeństwo”, „wysoki rozwój społeczno-gospodarczy”, „porządek”, „kultura”, „otwartość”, „aktywność”, „odwaga”, „gospodarność”, „rozwój”.

Wśród działań koniecznych do przeprowadzenia, o znaczeniu kluczowym dla rozwoju gminy powinny być te inicjatywy i przedsięwzięcia, które zdaniem respondentów pozwolą na: „zwiększenie jakości i dostępu do usług zdrowotnych”, poszukiwanie inwestorów zewnętrznych”, „tworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego/lokalnej przedsiębiorczości” oraz wyeliminowanie innych problemów i negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy (tabela 11).

Tabela 11. Hierarchia przedsięwzięć koniecznych do zrealizowania na terenie gminy według respondentów [pkt.]

Elementy lokalnej rzeczywistości	Punktacja
Zwiększenie jakości i dostępu do usług zdrowotnych	184
Poszukiwanie inwestorów zewnętrznych	165
Tworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego	164
Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	162
Modernizacja i remont budynków użyteczności publicznej	157
Remonty i rozbudowa infrastruktury drogowej	154
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	154
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	154
Zwiększenie oferty kulturalnej	153
Tworzenie warunków o rozwoju turystyki, rekreacji	152
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	148
Zwiększenie jakości usług publicznych	148
Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i rolnictwa ekologicznego	147

Źródło: Opracowanie własne.

Ich szczegółowy zakres powinien obejmować m.in.:

- rozwój budownictwa społecznego, w tym budowa bloków mieszkalnych,
- wyznaczenie terenów inwestycyjnych,
- budowę i modernizację infrastruktury drogowej, w tym obwodnicy Margonina i ronda na Placu Suwalskiego,
- rozbudowę bazy turystyczno-gastronomicznej, w tym wyciągu nart wodnych, zaplecza socjalnego przy obiektach sportowo-rekreacyjnych, pól kempingowych, powiększenie plaży,
- modernizację i remont sieci kanalizacyjnej/wodociągowej,
- budowę i przebudowę oczyszczalni ścieków, nowej siedziby biblioteki, modernizację budynku USC, rozbudowę siedziby Przedszkola Samorządowego w Margoninie,

- remonty i modernizację infrastruktury sportowo-turystycznej (boiska, place zabaw itp.),
- zarybianie istniejących zbiorników wodnych,
- rozwój usług i produktów turystycznych, w tym agroturystyki,
- poprawę bezpieczeństwa mieszkańców,
- rozwój społecznej aktywności oraz zwiększenie integracji społecznej.

2.6. PODSUMOWANIE

SFERA 2. SPOŁECZEŃSTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Ludność i jej rozmieszczenie	
• Wartościowy kapitał ludzki-uczciwi i rzetelni mieszkańcy, zaangażowani w sprawy gminy i jej rozwoju. • Duży odsetek ludności zamieszkującej tereny wiejskie.	• Nierównomierne rozmieszczenie ludności na terenie gminy. • Średnia gęstość zaludnienia niższa niż w przypadku sąsiednich terenów. • Duży odsetek osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.
Migracje i ruch naturalny ludności	
• Utrzymujący się dodatni przyrost naturalny. • Dodatnie saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały. • Postępująca urbanizacja terenów wiejskich, zwłaszcza w miejscowościach dysponujących rozbudowaną infrastrukturą społeczną i techniczną.	• Zjawisko migracji mieszkańców gminy do innych ośrodków miejskich lub zagranicę. • Migracja wykształconych i przedsiębiorczych osób do większych ośrodków miejskich lub zagranicę. • Wyludnianie się osad i miejscowości mniej atrakcyjnych osadniczo, o charakterze rolniczym i rolniczo-mieszkaniowym.
Struktura demograficzna	
• Wysoki odsetek w populacji osób w wieku produkcyjnym. • Zrównoważony współczynnik feminizacji.	• Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego. • Wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, przy zmniejszającym się odsetku ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.
Zagrożenia społeczne	
• Niewielka skala występowania takich zagrożeń społecznych jak: przemoc w rodzinie, alkoholizm, bezdomność.	• Rozbicie rodzin na skutek emigracji zarobkowej. • Niski poziom integracji społecznej. • Wysoki wskaźnik deprywacji lokalnej. • Wysoki wskaźnik ubóstwa i zjawisko ubożenia ludności na skutek spadku dochodów gospodarstw domowych, wzrostu cen.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Środki oraz narzędzia finansowe wspierające rozwój sektora NGO oraz przedsiębiorczości społecznej. • Rozwój sektora przedsiębiorczości społecznej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, finansowe, kulturowe oraz środki zewnętrzne.	• Niekorzystne prognozy demograficzne dla gminy, powiatu i województwa, związane ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. • Spowolnienie dynamiki rozwoju ludnościowego kraju.

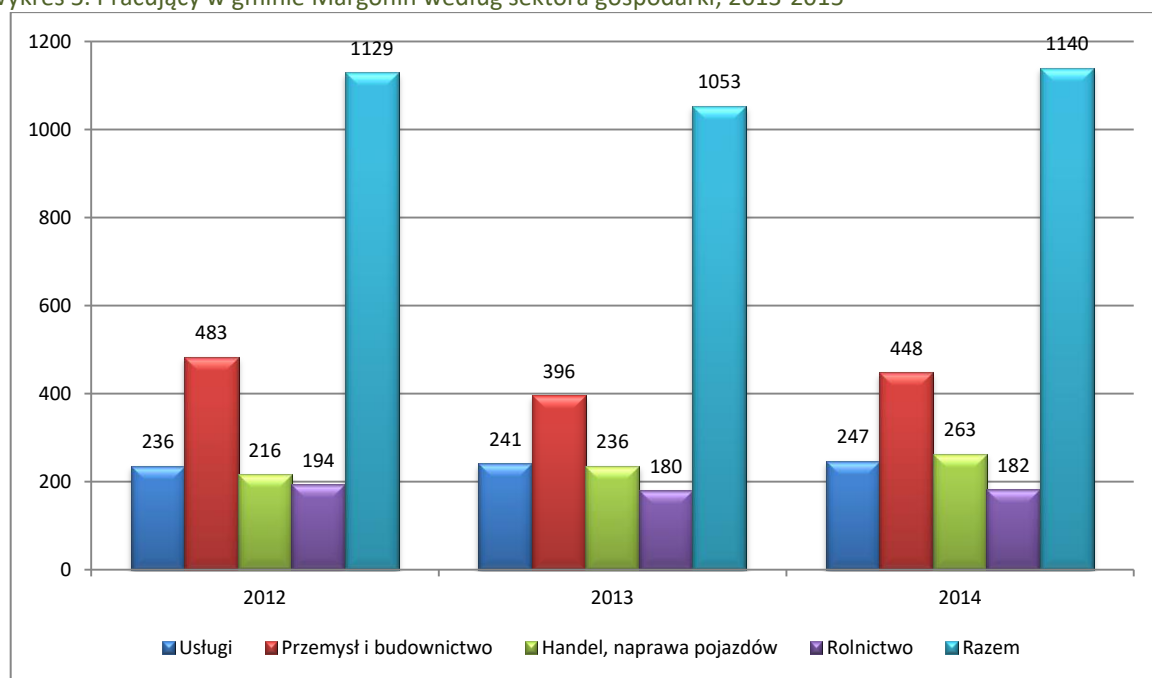
SFERA 3. GOSPODARKA

3.1. ZATRUDNIENIE I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI

Głównymi sektorami gospodarki generującymi miejsca pracy na terenie gminy, według danych GUS, jest przemysł i budownictwo, a także handel i sektor usług. Potwierdzają to wyniki badań sondażowych i diagnostycznych, przeprowadzonych w maju 2016 roku wśród 10 lokalnych przedsiębiorców, reprezentujących sektor MŚP. Większość biorących w badaniu osób (8 osób; 80%) przyznała, że największe znaczenie dla lokalnej gospodarki ma rolnictwo i przemysł rolno-przetwórczy oraz sektor handlu i usług (7 osób; 70%). Duży wpływ na jej kondycję mają również inwestycje oraz inicjatywy gospodarcze realizowane na terenie poszczególnych jednostek administracyjnych powiatu chodzieskiego (gmina Budzyń, gmina Chodzież). Według badanych priorytetowymi kierunkami rozwoju gospodarczego gminy powinny być również turystyka (6 osób; 60%), przetwórstwo przemysłowe (5 osób; 50%) oraz przemysły związane z OZE (3 osób; 30%).

W latach 2012-2014 liczba pracujących na terenie gminy wahała się od 1 053 osób (2013 rok) do 1 140 osób (2014 rok), z czego większość stanowili mężczyźni (664; 58,2%). Byli to w większości pracownicy podmiotów działających w sektorze: przemysłu i budownictwa (448; 39,3%), handlu i naprawy samochodów (263; 23,1%), oraz usług (247; 21,7%). W rolnictwie zatrudnionych było 16,0% pracujących na terenie gminy, tj. 182 osób.

Wykres 5. Pracujący w gminie Margonin według sektora gospodarki, 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W obszarach tych skupia się również ekonomiczna aktywność mieszkańców gminy. W porównaniu do województwa wielkopolskiego i powiatu chodzieskiego poziom tej aktywności jest nieco niższy. Wskazuje na to wartość wskaźnika wyrażającego liczbę jednoosobowych działalności gospodarczych na każde 1 000 ludności. W latach 2013-2015 jego wartość dla gminy Margonin wahała się w granicach 52-54, zaś dla powiatu chodzieskiego i województwa wielkopolskiego odpowiednio 70-71 i 86-87. W 2015 roku w stosunku do 2011 roku ilość podmiotów gospodarki narodowej, posiadających siedzibę na terenie gminy, zwiększyła się o 7,2% (30),

tj. z 414 do 444. Większość z nich działała w sektorze prywatnym (425; 95,7%). Były to głównie jednoosobowe działalności gospodarcze (345; 81,2%) oraz spółki handlowe (40; 9,4%). Sektor publiczny reprezentowany był przez 14 podmiotów, z czego 9 (64,3%) stanowiły państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego.

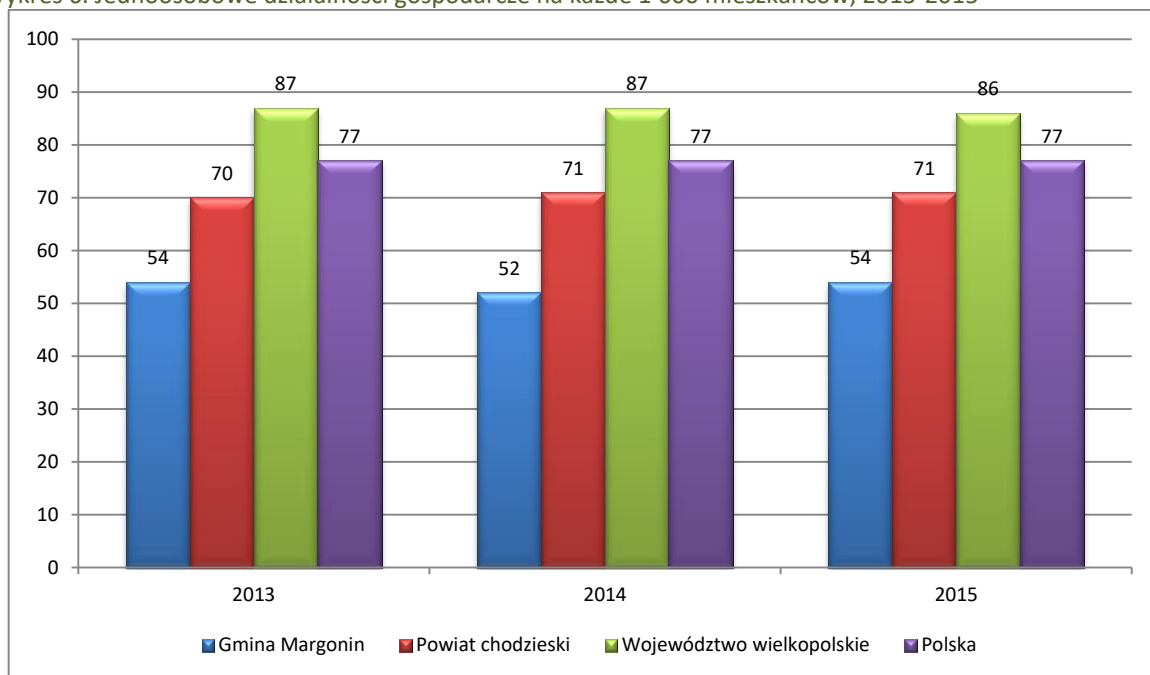
Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Margonin, 2011-2015

Sektory własnościowe	Lata				
	2011	2012	2013	2014	2015
Podmioty gospodarki narodowej:	414	437	422	419	444
Sektor publiczny ogółem:	14	14	13	13	14
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	12	12	10	10	9
Spółki handlowe	0	0	0	0	1
Sektor prywatny ogółem:	400	423	409	406	425
Osoby fizyczne prowadzące działalność	342	356	342	330	345
Spółki handlowe	30	35	36	40	40
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	7	7	7	7
Spółdzielnie	4	4	4	4	5
Fundacje	0	0	0	0	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	9	11	12	14	16

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Ze względu na obszar działalności, największy odsetek stanowią przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sektorze: handlu hurtowego i detalicznego oraz usług obejmujących naprawę pojazdów (127; 28,6%), budownictwa (60; 13,5%), transportu i gospodarki magazynowej (53; 12,0%) przetwórstwa przemysłowego (38; 8,6%), rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (29; 6,5%), a także podmioty prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną (24; 0,5%).

Wykres 6. Jednoosobowe działalności gospodarcze na każde 1 000 mieszkańców, 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy według obszarów działalności, 2010-2014

Obszary działalności	Lata				
	2011	2012	2013	20134	2015
Sekcja A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24	25	27	25	29
Sekcja B: Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0
Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe	41	45	38	36	38
Sekcja D: Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	3	3	3	3	3
Sekcja E: Dostawa wody gospodarowanie ściekami i odpadami	2	2	2	1	1
Sekcja F: Budownictwo	56	63	60	60	60
Sekcja G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów, motocykli	123	127	122	122	127
Sekcja H: Transport i gospodarka magazynowa	52	53	53	53	53
Sekcja I: Działalność związana z zakwaterowaniem i gastronomią	10	11	10	9	9
Sekcja J: Informacja i komunikacja	7	4	5	5	5
Sekcja K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	12	11	11	13
Sekcja L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	3	3	3	9
Sekcja M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	25	22	23	23	24
Sekcja N: Działalność w zakresie usług administrowania i wspierania	6	7	6	6	5
Sekcja O: Administracja publiczna o obrona narodowa	4	4	4	4	4
Sekcja P: Edukacja	10	12	11	11	12
Sekcja Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17	18	17	15	16
Sekcja R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	4	4	5
Sekcja S i T: Pozostała działalność usługowa, w tym m.in. gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	21	21	23	28	30
Razem:	414	437	422	419	444

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Jednak wśród największych pracodawców w regionie są przedsiębiorstwa działające w sektorze przetwórstwa rolniczego, a także w branży metalowej, motoryzacyjnej i meblarskiej, posiadające siedzibę poza obszarem gminy Margonin. Są wśród nich m.in. Polskie Fabryki Porcelany Ćmielów i Chodzież S.A., Jenox Akumulatory Sp. z o.o., Europol Meble Polska sp. z o.o., LUMAG Sp. z o.o. oraz inne. Nadal jednak dla części mieszkańców gminy i powiatu jednym ze źródeł utrzymania jest praca w gospodarstwie rolnym. W 2010 roku na terenie gminy zinwentaryzowano 371 gospodarstw rolnych, tj. 19,0% funkcjonujących w tym okresie na terenie powiatu chodzieskiego.

Największy odsetek z nich były to gospodarstwa o powierzchni od 1 do 10 ha (134; 36,1%) oraz powyżej 15 ha (134; 36,1%), przy czym kolejne 92 (24,8%) były to gospodarstwa małe, dysponujące arealem 1-5 ha ziemi.

Tabela 14. Gospodarstwa rolne według gmin powiatu chodzieskiego, 2010

Jednostka administracyjna	Powierzchnia gospodarstw rolnych [ha]					Ogółem
	Do 1	1-5	5-10	10-15	Pow. 15	
Powiat chodzieski	570	484	223	184	496	1957
Budzyń	231	130	62	52	181	656
Chodzież (miasto)	42	30	13	5	9	135
Chodzież (wieś)	78	109	44	27	90	312
Margonin	42	92	42	61	134	371
Szamocin	177	123	62	39	82	483

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r

W 2010 roku na terenie gminy hodowano łącznie 129 043 sztuk zwierząt hodowlanych, przy czym największe znaczenie dla gospodarki miała hodowla drobiu, trzody chlewnej i bydła. W tym okresie miejscowych zagrodach i fermach hodowano ogółem 70,6% drobiu, 32,3% trzody chlewnej i 32,7% bydła hodowanego na terenie powiatu chodzieskiego. W hodowli drobiu specjalizują się m.in. BroMargo Sp. z o.o. z siedzibą w Margońskiej Wsi (posiadająca 2 zakłady wylęgowe drobiu, tj. ZWD BroMargo I, ZWD BroMargo II), gospodarstwa rolne PROMAR i Bolmar z Margońskiej Wsi, a także gospodarstwo rolne Katarzyna Schweizer z Lipińca. Ponadto w okolicach Młynar zlokalizowane są famy hodowlane trzody chlewnej.

Tabela 15. Hodowla zwierząt według gmin powiatu chodzieskiego, 2010

Jednostka administracyjna	Zwierzęta hodowlane [szt.]						Ogółem
	Bydło	Trzoda chlewna	Konie	Drób	Owce	Kozy	
Powiat chodzieski	9861	75589	473	143327	28	1920	221897
Budzyń	2656	35568	101	10639	bd.	bd.	48964
Chodzież (miasto)	126	175	9	1278	bd.	bd.	1585
Chodzież (wieś)	2440	7930	71	23145	bd.	bd.	33586
Margonin	3228	24439	102	101274	bd.	bd.	129043
Szamocin	1411	7477	191	6991	bd.	bd.	16070

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Jednym z większych przedsiębiorstw działających w obszarze hodowli zwierząt jest Spółdzielnia ADOROL w Adolfowie. Jej częścią są zakłady hodowli trzody chlewnej w Podstolicach i Lipinach, a także ferma drobiu w Adolfowie, na której hodowane są kury rodzicielskie ras mięsnych (Ross 308). Spółdzielnia posiada własną rzeźnię i ubojnię drobiu. W Podstolicach zlokalizowana jest wylęgarnia piskląt, posiadająca 6 komór wylęgowych o pojemności 252 tysięcy sztuk oraz 4 komory klujnikowe o pojemności 76,8 tysięcy sztuk. W cyklu całorocznym spółdzielnia może produkować 5,6 mln jaj wylęgowych brojlera i 4,5 mln sztuk piskląt.

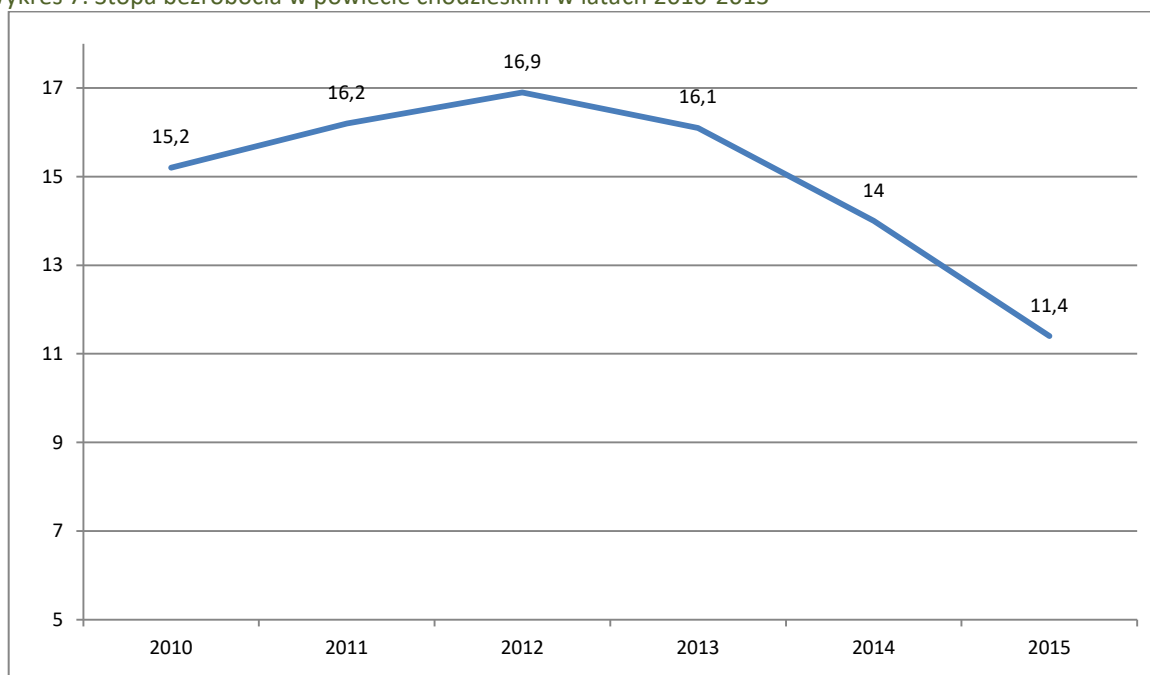
W ramach spółdzielni prowadzona jest hodowla bydła (1 800 szt.), w tym krów mlecznych (670 szt.), przy czym średnia wydajność roczna wynosi 7 tysięcy litrów mleka od sztuki. Spółdzielnia dysponuje stawami rybnymi o powierzchni 214 ha, w których prowadzona jest produkcja ryb (karp) w ilości do 600 kg z 1 ha. Wyżywienie zwierząt stanowią pasze własnej produkcji (7 tysięcy ton rocznie), wytwarzane z surowców roślinnych, uprawianych na gruntach należących do spółdzielni. Do produkcji pasz wykorzystywany jest z susz produkowany w suszarni mieszczącej się

w gospodarstwie łąkarskim w Racynie. Należąca do spółdzielni mieszkalna pasz dysponuje własną bazą magazynową na około 3 tysiące ton oraz laboratorium badawczym. Na terenie gminy pasze zwierzęce wytwarzane są również w zakładzie produkcyjnym w Margońskiej Wsi, będącym częścią międzynarodowego koncernu Agrifirm, zatrudniającego łącznie 3 tysiące osób. Jednym z większych zakładów przetwórczych na terenie gminy jest palarnia kawy w Sułaszewie należąca do koncernu Jacobs Douwe Egberts PL Sp. z o.o. Jednocześnie obok wielkopowierzchniowych, przedsiębiorstw rolnych na terenie gminy działają także wyspecjalizowane indywidualne gospodarstwa rolne m.in. w zakresie hodowli bydła mlecznego. Jednym z nich jest gospodarstwo rolne Eugeniusza Podolskiego o powierzchni 80 ha, położone w miejscowości Margonin.

3.2. POZIOM BEZROBOCIA I JEGO STRUKTURA

Bezrobocie jest jednym z kluczowych problemów ekonomicznych i społecznych regionu. Jego negatywny wpływ widoczny jest niemal na wszystkie sfery życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. W ostatnich latach zauważyć można pozytywny trend, przejawiający się w spadku liczby osób bezrobotnych. Zjawisko to o różnej dynamice obserwowane jest na terenie całego województwa wielkopolskiego. W 2010 roku powiat chodzieski należał do tych obszarów województwa, w których poziom bezrobocia sięgał 20%. W latach 2014-2015 liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 19,2%, co stanowiło wynik zbliżony, jaki zanotowano dla województwa wielkopolskiego (19,8%) i nieco niższy niż w przypadku subregionu pilskiego (22,7%).

Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie chodzieskim w latach 2010-2013

Źródło Opracowanie własne, [za:] Informacje PUP w Chodzieży 2010-2013. PUP w Chodzieży, Chodzież 2016.

Przejawia się to w malejącej stopie bezrobocia, która pod koniec 2015 roku dla powiatu chodzieskiego wyniosła 11,4%, wobec 14,0% w 2014 roku, 16,1% w 2013 roku i 16,9% w 2012 roku. Nadal jednak była ona wyższa niż w przypadku całego województwa wielkopolskiego (6,2%) i kraju (9,8%). Obok powiatu kolskiego, konińskiego, słupeckiego i złotowskiego powiat chodzieski należał w tym okresie do obszarów o najwyższej stopie bezrobocia w Wielkopolsce.

Ogółem pod koniec 2015 roku na terenie powiatu zarejestrowanych było 2 072 bezrobotnych. W tym samym okresie w rejestrach osób bezrobotnych pozostawało 364 mieszkańców gminy Margonin, tj. 17,5% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez pracy w powiecie

chodzieskim, co w porównaniu do 2014 roku stanowiło spadek o 8,1%, zaś w stosunku do 2013 roku o 20,7%.

Spośród zarejestrowanych bezrobotnych największą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (220; 60,4%) i kobiety (203; 55,8%). Osoby młode do 25 roku życia w 2015 roku stanowiły 22,0% (80) ogółu bezrobotnych na terenie gminy. Najliczniejszą kategorię wiekową wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lat (25,2%), a także liczące 35-44 lat (20,5%) oraz w wieku 18-24 lat (18,5%).

Tabela 16. Bezrobocie według gmin powiatu chodzieskiego, 31 grudnia 2015

Jednostka administracyjna	Bezrobotni ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Osoby do 25 r.ż.	Długotrwale bezrobotni	Miejsca pracy
Powiat chodzieski	2072	1238	834	384	1170	83
Budzyń	330	228	102	67	174	8
Chodzież (miasto)	690	379	311	97	368	36
Chodzież (wieś)	227	142	85	45	118	19
Margonin	364	203	161	80	220	11
Szamocin	461	286	175	95	290	9

Źródło: Biuletyn Informacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. WUP w Poznaniu, Poznań 2016, s. 61.

Były to osoby legitymujące się przede wszystkim wykształceniem zasadniczym zawodowym (739; 35,7%) oraz gimnazjalnym i niższym (586; 28,3%). Co czwarty z bezrobotnych pozostawał bez pracy dłużej niż 24 miesiące (546; 26,4%). W 2015 roku na 1 wolne miejsce pracy i 1 miejsce aktywizacji zawodowej na terenie gminy przypadało 33,1 bezrobotnych, przy średniej dla powiatu chodzieskiego 25,0. W tym okresie kluczowymi branżami, z których pochodziło najwięcej ofert pracy były: produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja mebli, handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi, naprawa pojazdów samochodowych, produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, usługi budowlane i remontowe. W zgłaszanych ofertach pracy od przyszłych pracowników oczekiwano przede wszystkim znajomości, co najmniej 1 języka obcego (język angielski, język niemiecki), specjalistycznych programów komputerowych, posiadania kwalifikacji i uprawnień do obsługi wózków widłowych/jezdniowych, a także prawa jazdy kat. C, E i umiejętności obsługi kasy fiskalnej.

W 2015 roku wśród zawodów deficytowych na terenie powiatu były takie profesje jak m.in. administratorzy systemów komputerowych, cieśle i stolarze budowlani, dekarze i blacharze budowlani, fryzjerzy, gospodarze obiektów, portierzy, woźni i dozorczy, instruktorzy rytmiki i tańca, inżynierowie chemicy, inżynierowie mechanicy, kelnerzy i barmani, kierowcy samochodu ciężarowego, oraz krawcy i pracownicy produkcji odzieży. Najmniej ofert pracy przedstawiano dla ekonomistów, filologów i tłumaczy, florystów, masażystów, murarzy, nauczycieli nauczania początkowego; pracowników socjalnych.

3.3. PODSUMOWANIE

SFERA 3. GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Zatrudnienie i aktywność ekonomiczna ludności	
- Dobrze rozwinięte rolnictwo wielkopowierzchniowe. - Wyspecjalizowane gospodarstwa rolne i hodowlane (trzoda chlewna, drób, bydło mleczne, konie, alpaki). - Rozwinięty sektor przetwórstwa rolniczego. - Zdywersyfikowana działalność gospodarcza i zróżnicowana struktura branżowa lokalnej	- Niski poziom aktywności gospodarczej wśród ludności. - Znaczny odsetek małych gospodarstw produkujących na własne potrzeby. - Niska integracja lokalnych środowisk gospodarczych. - Brak narzędzi aktywnego wspierania funkcjonujących przedsiębiorstw

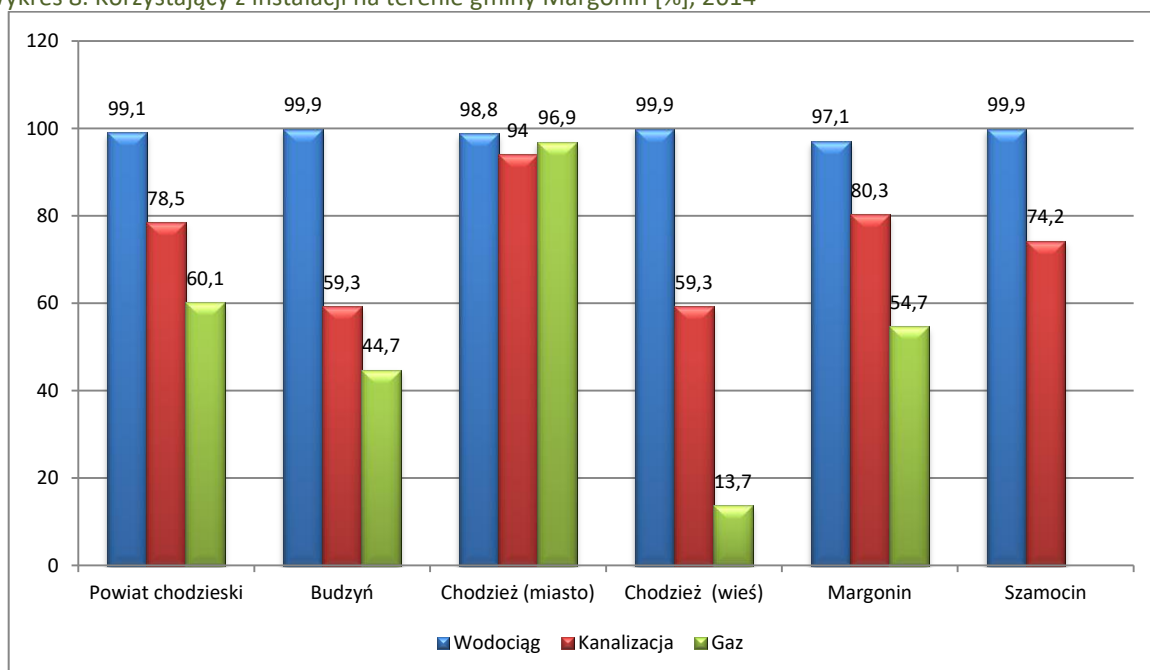
gospodarki. • Wytyczone tereny inwestycyjne pod działalność gospodarczą. • Przyjazny klimat i wysoki poziom obsługi potencjalnych inwestorów.	• Brak własnych programów promocji idei samozatrudnienia oraz edukacji na rzecz przedsiębiorczości. • Niewielka liczba gospodarstw ekologicznych produkujących na rynek oraz gospodarstw agroturystycznych oferujących zintegrowane usługi i produkty, w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i miejscowe rolnictwo. • Niski odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w stosunku do liczby ludności gminy. • Niskie zainteresowanie inwestorów zewnętrznym terenem gminy. • Brak spójnej i wielopłaszczyznowej polityki promocyjnej i rozwojowej gminy, uwzględniającej zagadnienia o charakterze ekonomiczno-gospodarczym. • Niski potencjał rozwojowy lokalnego sektora MŚP. • Brak systemu promocji gospodarczej gminy. • Brak Centrum Obsługi Inwestora, jako wyspecjalizowanej komórki odpowiedzialnej za właściwą obsługę inwestorów.
Poziom bezrobocia i jego struktura	
• Obserwowany na przestrzeni lat systematyczny spadek bezrobocia na terenie gminy. • Wzrastające zapotrzebowanie na fachową i profesjonalną siłę roboczą. • Nowe miejsca pracy generowane przez inwestorów posiadających siedzibę na terenie sąsiednich gmin i miast.	• Znaczący poziom bezrobocia, zwłaszcza wśród osób zamieszkanych na terenach wiejskich, kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym. • Mała liczba dużych i średnich przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie gminy, co osłabia dynamikę kreowania nowych miejsc pracy dla mieszkańców gminy. • Niewystarczająca liczba lub jakość ofert na rynku pracy, pozwalających na samorozwój, w tym niewielka liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Ożywienie gospodarcze w kraju i regionie. • Możliwości finansowania inwestycji o charakterze gospodarczym z użyciem środków UE. • Zwiększenie dostępności niezbędnych do rozwoju gospodarki lokalnej narzędzi i środków finansowych poprzez rozwój współpracy z organizacjami i podmiotami prowadzącymi fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla przedsiębiorców. • Zwiększenie dostępu do nowych technologii i narzędzi rozwojowych (szkolenia, specjalistyczne doradztwo) dla lokalnych przedsiębiorców, poprzez współpracę z instytucjami otoczenia biznesu. • Rozwój nieuciążliwej produkcji i usług w oparciu o lepsze wykorzystanie zasobów własnych.	• Utrudniony dostęp do narzędzi i środków finansowych, wspierających rozwój przedsiębiorczości i gospodarki. • Pogorszenie się wielu wskaźników makroekonomicznych, odnoszących się do finansów publicznych kraju, województwa, powiatu. • Spadek tempa wzrostu gospodarczego Polski. • Szybszy rozwój gospodarczy sąsiednich gmin. • Konkurencja ze strony sąsiednich gmin w zakresie pozyskiwania inwestorów (m.in. Budzyń). • Wolniejszy przyrost miejsc pracy aniżeli w innych konkurencyjnych gminach.

SFERA 4. INFRASTRUKTURA

4.1. MEDIA

Bieżące i ciągłe zaspokajanie lokalnych potrzeb w zakresie gospodarki mieniem, utrzymania czystości i gospodarki wodno-ściekowej jest podstawowym zadaniem Zakładu Usług Komunalnych w Margoninie Sp. z o.o. Stan infrastruktury technicznej na terenie gminy pozwala na zaspokojenie większości potrzeb miejscowej ludności w zakresie m.in. zaopatrzenia w wodę. Sieć wodociągową posiadają wszystkie miejscowości. W 2014 roku z jej zasobów korzystało 97,1% ogółu mieszkańców gminy, zaś z sieci kanalizacyjnej 80,3%. Nieco gorzej przedstawia się dostęp ludności do sieci gazowniczej, z której zasobów w 2014 roku korzystało jedynie 54,7% mieszkańców gminy, przy średniej dla powiatu chodzieskiego wynoszącej 60,1%.

Wykres 8. Korzystający z instalacji na terenie gminy Margonin [%], 2014

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W 2014 roku długość wodociągowej sieci rozdzielczej wynosiła 140,5 km, tj. 22,3% istniejącej sieci rozdzielczej w powiecie chodzieskim. Do sieci tej przyłączonych było 1 295 budynków mieszkalnych, tj. 15,6% wszystkich posiadających dostęp do wodociągów w całym powiecie. Średnie zużycie wody z wodociągów w tym okresie wynosiło 36,9 m³ na 1 osobę i było nieco wyższe niż w przypadku całego powiatu chodzieskiego (36,4 m³ na 1 osobę). Sieć wodociągowa zasilana jest z 6 ujęć wody, z których 3 to ujęcia komunalne, zaopatrujące w wodę następujące miejscowości:

Ujęcie Lipiny:

Lipiny, Dębiniec, Bugaj, Karolinka, Kowalewo, Lipiniec, Próchnowo, Tereska.

Ujęcie Zbyszewice:

Zbyszewice, Klaudia, Próchnowo, Osady, Sułaszewo, Witkowice, Żoń, Dziewoklucz RSP.

Ujęcie Margonin:

Margonin, Klotyldzin, Marcinek, Margońska Wieś, Młynary, Sypniewo.

Pozostałe ujęcia wody, to ujęcia należące do Spółdzielni Adorol, zaopatrujące w wodę m.in. Adolfowo i Radwanki. Ponadto w Zbyszewicach, Lipinach i Margoninie zlokalizowane są hydrofornie wody (3).

Tabela 17. Sieć wodociągowa w gminie Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2014

Jednostka administracyjna	Sieć rozdzielcza [km]	Przyłącza do budynków mieszkalnych [szt.]	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
			Dm ³	1 os /m ³
Powiat chodzieski	631,0	8308	1730,9	36,4
Budzyń	177,0	1617	450,2	53,3
Chodzież (miasto)	80,8	2803	678,5	35,1
Chodzież (wieś)	96,3	1090	150,5	25,7
Margonin	140,5	1295	234,7	36,9
Szamocin	136,4	1503	217,0	28,7

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Województwo wielkopolskie: podregiony, powiaty, gminy 2015. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2015, s. 220.

Nieco słabiej na terenie gminy rozwinięta jest sieć kanalizacyjna, której całkowita długość w 2014 roku wynosiła 69,7 km. Ogółem było to 20,0% istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu chodzieskiego. W tym okresie do sieci kanalizacyjnej przyłączonych było 1 295 budynków mieszkalnych, tj. 21,6% wszystkich posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej w powiecie chodzieskim. Własną kanalizację sanitarną i deszczową, odbierającą wody opadowe z ulic i chodników posiada Margonin.

Pod względem ilości ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną w 2014 roku gmina zajmowała trzecią pozycję spośród wszystkich gmin powiatu chodzieskiego (179 dm³). Ścieki te odprowadzane są do miejskiej oczyszczalni ścieków położonej w Margoninie przy ulicy Zielonej. Jest to oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego, której urządzenia pozwalają na odprowadzenie oczyszczonych ścieków do rzeki Margoninki. W 2012 roku ilość doprowadzonych ścieków do oczyszczalni wynosiła 282 053 m³ zaś w 2014 roku 324 296 m³, co stanowiło wzrost o 15,0%. Własną oczyszczalnię ścieków w Sułaszewie posiada przedsiębiorstwo Jacobs Douwe Egberts PL Sp. z o.o.

Gmina nie dysponuje własnym składowiskiem odpadów komunalnych, których źródłem powstawania są gospodarstwa domowe, domki letniskowe oraz inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. W 2013 roku Marszałek Województwa Wielkopolskiego wydał decyzję o zamknięciu składowiska odpadów w Sułaszewie o powierzchni 0,57 ha, typu IN (odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne), które objęto pracami rekultywacyjnymi. Odpady w postaci zmieszanej i selektywnej odbierane są przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwa zajmujące się odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych, według ustalonego harmonogramu. Za ich pośrednictwem są one przekazywane do sortowni i składowisk odpadów komunalnych. W 2015 roku zmieszane odpady komunalne odebrane z terenu gminy Margonin przekazane zostały m.in. do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Toniszewie, należącego do spółki Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych Sp. z o.o., której udziałowcem jest gmina Margonin.

Ogółem w tym okresie przekazano 716,43 Mg zmieszanych odpadów komunalnych. Pozostałe odpady, w tym odpady ulegające biodegradacji, opakowania z papieru i tekstury oraz materiałów sztucznych przekazywane są do wyspecjalizowanych przedsiębiorstw, celem ich dalszego przetworzenia.

Aktualnie miejscem zagospodarowywania odbieranych z terenu gminy zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania, jest Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. Toniszewo-Kopaszyn, otwarte w 2015 roku. Gmina nie dysponuje stacjonarnymi punktami

selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK). Jeden z nich zorganizowany jest w formie mobilnej. Podobnie w przypadku zbiórki sprzętu elektrycznego i elektronicznego, który odbierany jest przez tzw. gratowóz.

Tabela 18. Sieć kanalizacyjna w gminie Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2014

Jednostka administracyjna	Sieć kanalizacyjna [km]	Przyłącza do budynków mieszkalnych [szt.]	Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną [Dm ³]
Powiat chodzieski	348,6	6094	1354
Budzyń	98,4	769	277
Chodzież (miasto)	72,3	2585	642
Chodzież (wieś)	70,3	652	97
Margonin	69,7	1295	179
Szamocin	37,9	996	159

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Województwo wielkopolskie: podregiony, powiaty, gminy 2015. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2015, s. 220

Najslabiej na terenie gminy rozwinięta jest infrastruktura gazownicza, w tym sieć dystrybucyjna, składająca się z sieci niskiego, średniego i wysokiego ciśnienia. Sieć ta obsługiwana jest przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o., odpowiedzialną za kontrolę parametrów jakościowych dystrybuowanego paliwa gazowego, wykonywanie czynności eksploatacyjnych na sieci gazowej, realizację remontów, modernizacji i przebudowy sieci gazowej, nowe przyłącza do sieci, kontrolę poboru gazu, prowadzenie Pogotowia Gazowego. W 2014 roku całkowita długość sieci gazowniczej na terenie gminy wynosiła 59,2 km, z czego 37,4 km liczyła sieć średniego ciśnienia, 11,4 km sieć niskiego ciśnienia, 10,2 km sieć wysokiego ciśnienia. Do sieci gazowniczej w tym okresie przyłączonych było 558 budynków mieszkalnych, zaś z zasobów sieci gazowniczej korzystało łącznie 3 489 osób, głównie mieszkańców terenów miejskich. W 2014 roku zużycie gazu na terenie gminy Margonin wyniosło 647,5 tysięcy m³ i było niższe w stosunku do 2013 roku o 18,0% (141,7 tysięcy m³).

Dystrybucyjna sieć gazownicza na terenie gminy zasilana jest w gaz ziemny zaazotowany GZ-35. Na terenie miasta zlokalizowane są dwie stacje gazowe, tj. stacja gazowa I stopnia (ul. Cmentarna) o przepustowości Q=3 200 m³/h; oraz stacja gazowa II stopnia (ul. Żeromskiego) o przepustowości Q=2 000 m³. Ponadto przez obszar gminy przebiega wybudowany w 1988 roku gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80.

Gmina posiada dobrze rozbudowany system elektroenergetyczny, który tworzą sieci dystrybucyjne i przesyłowe. Operatorem sieci dystrybucyjnej na terenie gminy jest Enea Operator Sp. z o.o. Oddział Dystrybucji Poznań, odpowiedzialna za: prowadzenie ruchu sieciowego w sieci dystrybucyjnej, prowadzenie eksploatacji, konserwacji i remontów sieci, dysponowanie mocą określonych jednostek wytwórczych przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, utrzymanie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pracy sieci dystrybucyjnej. Łączna długość sieci dystrybucyjnej, którą zarządza spółka na terenie gminy, wynosi 234,9 km. Są to sieci niskiego, średniego i wysokiego napięcia. Infrastrukturę elektroenergetyczną na poziomie sieci niskiego i średniego napięcia na terenie gminy Margonin tworzą: linie elektroenergetyczne Sn i nn kablowe i napowietrzne o łącznej długości 227,4 km, oraz stacje transformatorowe SN/nn o łącznej mocy zainstalowanej 11,2 MW (77 sztuk). Na infrastrukturę elektroenergetyczną na poziomie sieci wysokiego napięcia, rozlokowana na terenie gminy Margonin, składają się linie WN-110 o łącznej długości 7,5 km oraz 5 stacji WN/SN zlokalizowanych w Budzynie (1), Chodzieży (2) i Wągrowcu (2), zasilających odbiorców znajdujących się na terenie gminy.

Przez obszar gminy przebiega kilkanaście napowietrznych linii energetycznych. Jedną z nich jest napowietrzna linia energetyczna 110 kV, łącząca GPZ Pawłowo (w Rybowie) z GPZ Margonin (w Sypniewie). Ten ostatni punkt zasilający stanowi jeden z elementów, na którym opiera się

dwutorowa, napowietrzna linia energetyczna 110 KV relacji SE Piła Krzewina-GPZ Chodzież-GPZ Margonin (w Sypniewie). Linia ta o długości 25 km łączy Farmę Wiatrową Margonin z Krajowym Systemem Energoelektrycznym, korzysta przy tym z podziemnej linii kablowej łączącej poszczególne turbiny farmy ze stacją transformatorową GPZ w Sypniewie (GPZ Margonin).

Farma stanowi niezwykle ważny element infrastruktury technicznej gminy. Została wybudowana w 2009 roku, jako największa farma wiatrowa w Polsce o powierzchni około 50 km². Koszt jej budowy wyniósł 166 mln euro. Farma składa się z 60 wiatraków o rozpiętości łopat śmigła wynoszącej 90 m. Wiatraki wraz z pojedynczymi turbinami wiatrowymi o mocy 2 MW każda, posadowione są na słupach o wysokości 100 m, przy czym wysokość słupów wraz z łopatami wirnika wynosi 145 m. Łączna moc wiatraków to 120 MW, co pozwala na zaspokojenie potrzeb energetycznych 90 tysięcy gospodarstw domowych. Średnia roczna produkcja energii elektrycznej na farmie dla lat 2011-2012 osiągnęła wartość 268,5 GWh. Farma składa się z dwóch głównych części, zlokalizowanych po dwóch stronach Jeziora Margonińskiego. Są to: Farma Wiatrowa Margonin-Zachód (11 turbin o całkowitej mocy 22 MW), Farma Wiatrowa Margonin-Wschód (49 turbin o całkowitej mocy 98 MW). Urządzenia farmy zarządzane są przez EDP Renewables Polska. Oprócz Farmy Wiatrowej Margonin na terenie gminy funkcjonuje 8 innych siłowni wiatrowych, z których 6 zamontowanych jest na stalowej kratownicy, a 2 na stalowych wieżach. Są wśród nich m.in. elektrownia wiatrowa zlokalizowana w Studźcach o mocy 1200 kW oraz elektrownia wiatrowa w Kowalewie o mocy 900 kW. Częściowo na terenie gminy zlokalizowana jest Farma Wiatrowa Pawłowo Żonskie, przyłączona do sieci WN-110 kV i dysponująca mocą 79,5 MW.

Ze względu na charakter zabudowy gminy, w tym terenów miejskich gmina nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Poszczególne budynki oraz ich zespoły obsługiwane są przez lokalne systemy ciepłownicze, dysponujące własnymi źródłami ciepła, którymi są kotły opalane paliwem stałym (drzewo, węgiel, koks, eko-groszek, słoma, pelet z łusek kawy), ciekłym (gaz ziemny) i płynnym (olej opałowy), także grzejniki elektryczne oraz odnawialne źródła energii (pompy ciepła, panele solarne, turbiny wiatrowe). We własne źródła ciepła wyposażone są m.in. budynki użyteczności publicznej.

Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę teleinformatyczną. Obok sieci światłowodowych łączność telefoniczną i informatyczną zapewniają nadajniki operatorów telefonii komórkowej, lokalne sieci internetowe oraz bezprzewodowe sieci WiFi. Ze względu jednak na lokalne warunki przyrodnicze i aktualne warunki pogodowe ich zasięg może być różny, zwłaszcza na terenach wiejskich. Na terenie gminy działa telewizja kablowa oraz wydawane jest czasopismo „Czas Margonina: Margoniński Informator Samorządowy”. Aktualne informacje i wiadomości o gminie upowszechniane są także za pośrednictwem portalu internetowego „Margonin: Miasto Moich Marzeń”.

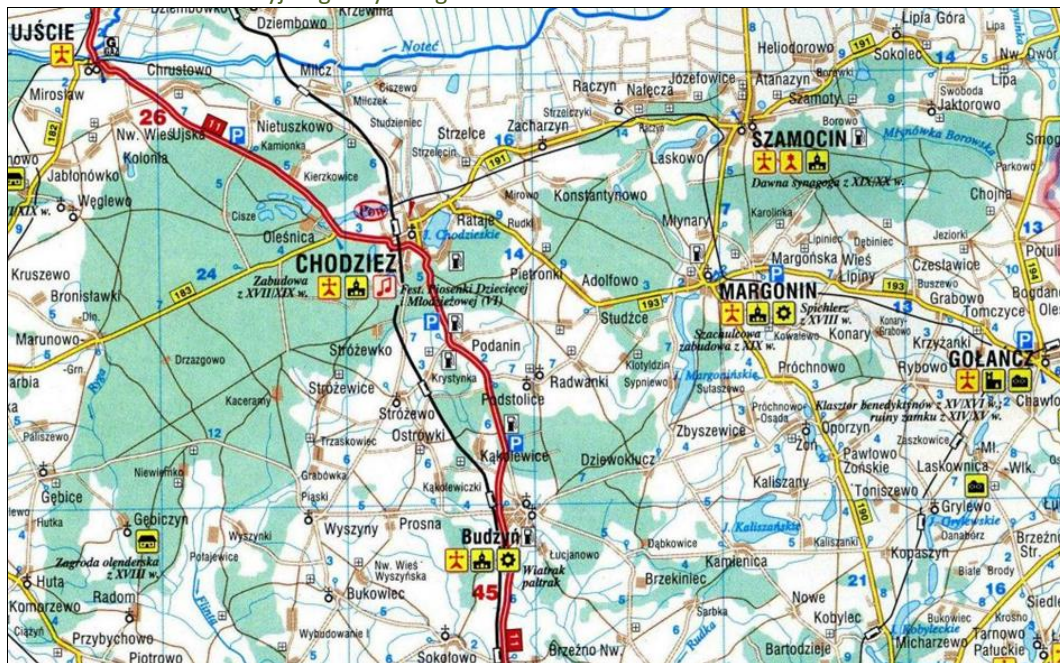
4.2. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Pod względem komunikacyjnym gmina położona jest z dala od głównych ciągów komunikacyjnych. Przez jej teren nie przebiega żadna z autostrad, dróg ekspresowych i krajowych. W odległości 2,6 km od zachodniej granicy gminy przebiega droga krajowa nr 11 relacji Koszalin-Bytom, która w przyszłości ma zmienić klasyfikację na drogę ekspresową S11. Pozwala ona na komunikację w kierunku północ-południe.

Połączenia na kierunku wschód-zachód są realizowane za pośrednictwem drogi krajowej nr 10 relacji Lubieszyn-Płońsk, przebiegającej w odległości 14,4 km od północnych granic gminy. Jednocześnie w Margoninie krzyżują się dwie drogi wojewódzkie, tj. droga wojewódzka nr 190 (DW 190) relacji Krajenka-Szamocin-Margonin-Wągrowiec-Gniezno oraz droga wojewódzka nr 193 (DW 193), zapewniająca komunikację na linii Chodzież-Margonin-Gołańcz. Całkowita długość dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy wynosi 24,7 km, co stanowi 32,2% dróg tej kategorii przecinających powiat chodzieski.

Rycina 2. Położenie komunikacyjne gminy Margonin

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu chodzieskiego na lata 2011-2020, Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2010, s. 16.

Przez teren gminy wiedzie kilkanaście dróg powiatowych, o łącznej długości 30,6 km. Zapewniają one komunikację pomiędzy poszczególnymi osadami oraz sąsiednimi gminami. Są to drogi o numerach:

- 1488P Wyszyny-Proсна-Budziszewo-Dziewoklucz-Zbyszewice-Próchnowo,
- 1492P Zbyszewice-Żoń-Oporzyn,
- 1493P Strzelecki Gaj-Próchnowo-Radwaniki-Studźce,
- 1494P Droga wojewódzka nr 193-Rudki-Sypniewo-Dziewoklucz,
- 1495P Droga wojewódzka nr 190-Kowalewo-Lipiny,
- 1496P Karolinka-Margoniska Wieś-Kowalewo-droga powiatowa nr 1495P,
- 1540P, 1541P, 1542P, 1543P Margonin.

System komunikacji wewnętrznej gminy tworzy sieć dróg własnych, których długość w 2011 roku wynosiła 86 km. Wszystkie drogi wojewódzkie i powiatowe posiadają nawierzchnię asfaltową w stanie technicznym umiarkowanie dobrym.

Tabela 19. Długość poszczególnych rodzajów dróg, według gmin powiatu chodzieskiego, 2014

Jednostka administracyjna	Długość poszczególnych rodzajów dróg [km]		
	Drogi wojewódzkie	Drogi powiatowe	Drogi gminne
Powiat chodzieski	76,4	174,1	886,6
Budziszewo	-	68,9	266,0
Chodzież (gmina miejska)	2,3	13,9	37,0
Chodzież (gmina wiejska)	22,5	45,2	22,8
Margonin	24,7	30,6	86,0
Szamocin	26,9	15,5	474,8

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Ponad połowa dróg gminnych (54,6%) na długości 47 km posiada nawierzchnię utwardzoną. Część z nich jest także oświetlona. W 2015 roku na terenie gminy zinventaryzowano 363 punktów świetlnych, z których 202 stanowiło własność gminy Margonin. Na przebiegających przez teren gminy

drogach wojewódzkich notuje się umiarkowany ruch pojazdów ogółem i niewielki udział pojazdów ciężarowych w ogólnej liczbie pojazdów samochodowych.

Tabela 20. Linie autobusowe obsługiwane przez PKS Sp. z o.o. w Pile na terenie gminy Margonin

Numer linii	Nazwa linii	Numer zezwolenia	Data wydania zezwolenia	Termin ważności zezwolenia
67013	Marcinek-Margonin	007	14.03.2012	14.03.2017
67029	Margonin-Karolina-Margonin	02/2014	10.01.2014	31.12.2016
67056	Margonin-Klotyldzin-Margonin	01/2014	10.01.2014	31.12.2016
67173	Margonin-Klaudia-Oporzyn-Margonin	03/2014	10.01.2014	31.12.2016
67217	Margonin-Klaudia-Żoń-Margonin	04/2014	10.01.2014	31.12.2016
67227	Margonin-Młynary-Karlanka-Margonin	05/2014	10.01.2014	31.12.2016
67289	Margonin-Klaudia-Żoń-Margonin	0/2014	10.01.2014	31.12.2016

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego łącznie z analizami rynku transportowego na terenie powiatu chodzieskiego (plan transportowy). Polska Izba Gospodarcza Transportu Samochodowego i Spedycji w Warszawie, Warszawa 2015, s. 58.

Na potrzeby lokalnej komunikacji wykorzystywane są głównie drogi powiatowe i gminne oraz prywatne środki komunikacji. Pod koniec 2015 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 4 328 pojazdów, w tym 3 879 samochodów osobowych i 448 motocykli. Transport pasażerski realizowany jest poprzez sieć autobusowych połączeń komunikacyjnych, przy czym główne kierunki podróży to Poznań, Chodzież, Piła, Wągrowiec i Gołańcz. Połączenia te obsługiwane są przez przewoźników prywatnych i wyspecjalizowane przedsiębiorstwa transportowe, w tym: PKS Grudziądz Sp. z o.o., PKS Sp. z o.o. w Pile, PKS Tour Sp. z o.o. w Jeleniej Górze, Jan-Bus Janusz Walczak. Komunikację pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy, na podstawie zezwoleń wydanych przez Burmistrza Margonina, realizuje PKS Sp. z o.o. w Pile. Na potrzeby obsługi podróży przy drogach wyznaczone są miejsca postojowe oraz przystanki z wiatami, w tym typu Atena Standard.

Gmina nie posiada bezpośredniego połączenia z siecią kolejową. Najbliższa linia kolejowa (nr 354) relacji Poznań-Piła przebiega w odległości 5,2 km od zachodnich granic gminy. W regionie ruch pasażerski, realizowany za jej pośrednictwem, obsługiwany jest przez stacje kolejowe w Chodzieży, Ostrówkach i Budzynie, a także przystanki osobowe w Milczu i Sokołowie Budzińskim. W tym regionie kraju transport lotniczy obsługiwany jest przede wszystkim przez Port Lotniczy Poznań-Ławica.

Tabela 21. Wyniki pomiaru średniego dobowego ruchu na drogach wojewódzkich nr 190 i 193, 2010 r.

Nr drogi	Odcinek	Liczba pojazdów samochodowych ogółem	Liczba samochodów ciężarowych
190	Szamocin-Margonin	2933	135
190	Margonin-granica województwa	3260	248
193	Chodzież-Margonin	3767	241
193	Margonin-Gołańcz	1183	102

Źródło: Dane Wielkopolskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Poznaniu, Poznań 2010, bp.

Mimo oddalenia gminy od ważniejszych szlaków drogowych i linii komunikacyjnych gmina jest dobrze skomunikowana z pobliskimi miejscowościami i regionem. Jednak brak bezpośredniego dostępu do infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu ponadregionalnym znacznie utrudnia realizację procesów logistycznych przez działające na jej terenie podmioty gospodarcze i stanowić może barierę w lokowaniu na jej obszarze kolejnych inwestycji o charakterze gospodarczym.

4.3. ZASOBY MIESZKANIOWE

Na zasoby mieszkaniowe gminy Margonin składają się lokale i budynki mieszkaniowe, których właścicielem i podmiotami zarządzającymi są m.in. osoby prywatne, wspólnoty mieszkaniowe oraz gmina. W 2015 roku zasoby mieszkaniowe gminy Margonin obejmowały 1 371 budynków mieszkalnych, tj. 17,5% ogółu zasobu mieszkaniowego powiatu chodzieskiego. W porównaniu do 2013 roku stanowiło to wzrost o 1,1% (15). W budynkach tych w 2014 roku wydzielonych było 1 771 mieszkań, dysponujących 8 016 izbami o łącznej powierzchni 169 786 m².

Na dzień 1 stycznia 2015 roku gmina była właścicielem 132 lokali mieszkalnych w następujących miejscowościach: Margonin (14 lokalizacji), Margońska Wieś (1 lokalizacja), Lipiny (2 lokalizacje), Lipiniec (1 lokalizacja), Studźce (2 lokalizacje), Rutki (1 lokalizacja), Radwanki (2 lokalizacje), Próchnowo (3 lokalizacje), Kościelna PKS (1 lokalizacja). Łączna powierzchnia użytkowa tych lokali wynosiła 5 910,71 m². Ogółem w zasobie mieszkaniowym gminy na początku 2015 roku znajdowało się: 53 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni użytkowej 2 187,71 m² w 29 budynkach gminnych, 79 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 3 723,00 m² w 37 budynkach wspólnot mieszkaniowych, 4 lokale użytkowe o łącznej powierzchni użytkowej 302,24 m² w budynkach gminnych, 17 lokali użytkowych o łącznej powierzchni użytkowej 1 070,91 m² w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Tabela 22. Zasoby mieszkaniowe gminy Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2016

Jednostka administracyjna	Zasoby lokalowe		Warunki lokalowe			
			Liczba osób na:		Powierzchnia użytkowa [m ²]	
	Mieszkania	Izby	Mieszkanie	Izbę	Mieszkanie	Na 1 os
Powiat chodzieski	14484	60382	3,29	0,79	82,6	25,1
Budzyń	2288	10296	3,69	0,82	92,7	25,1
Chodzież (miasto)	6650	25581	2,90	0,75	70,5	24,3
Chodzież (wieś)	1711	7381	3,47	0,81	94,0	27,1
Margonin	1771	8016	3,60	0,80	95,9	26,6
Szamocin	2064	9108	3,66	0,83	89,3	24,4

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Z zasobu tego wyodrębnionych zostało 8 lokali socjalnych o łącznej powierzchni użytkowej 194,80 m², położonych w budynkach stanowiących własność gminy oraz 1 lokal socjalny o powierzchni 26,90 m², położony w budynku wspólnoty mieszkaniowej. W tym samym okresie na terenie gminy zinwentaryzowano 26 budynków użyteczności publicznej, wykorzystywanych przez placówki oświatowe, kluby sportowe, a także administrację samorządową i inne podmioty. Stan techniczny większości tych budynków jest dobry, wyłączając 4 budynki, w których stwierdzono znaczne uszkodzenia elementów konstrukcyjnych oraz instalacji. Ponad połowa obiektów wymaga jednak bieżących napraw i konserwacji obejmujących m.in. remonty elewacji, stolarki okiennej, montaż kominów systemowych, wymianę i naprawę pokrycia dachowego, wymianę instalacji elektryczne oraz przemurowanie kominów ponad dachem. W 2015 roku koszty planowanych remontów określono na kwotę 136 tysięcy złotych.

Pod koniec 2014 roku na terenie gminy Margonin przeciętna powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na 1 osobę 26,6 m², co stanowiło wynik lepszy niż w przypadku powiatu chodzieskiego (82,6 m²-przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania; 25,1 m²-powierzchnia użytkowa na 1 osobę). W tym okresie do użytkowania oddano 5 mieszkań indywidualnych, dysponujących 26 izbami oraz powierzchnią użytkową szacowaną na 709 m².

Według danych z 2014 roku większość mieszkań wyposażona była w wodociąg (1 758), ustęp spłukiwany (1 694) i łazienkę (1 639). W nieco mniejszej liczbie mieszkań zainstalowano centralne ogrzewanie (1 366) oraz instalacje do odbioru gazu sieciowego (958). Należy jednak zauważyć,

że odsetek mieszkań wyposażonych w tego rodzaju instalacje był znacznie większy w mieście na wsi. Największe dysproporcje między tymi obszarami wystąpiły w zakresie wyposażenia mieszkań w instalacje centralnego ogrzewania (83,7%-miasto; 71,1%-wieś). Jednocześnie na terenach wiejskich przeważa budownictwo jednorodzinne, w tym jednorodzinne domy wolnostojące. Są to głównie budynki murowane, parterowe lub jednokondygnacyjne. W przypadku zabudowy miejskiej dominuje budownictwo jednorodzinne, obejmujące domy jednorodzinne wolnostojące, w zabudowie bliźniaczej oraz zabudowie szeregowej. Są to w większości budynki murowane, jedno-, dwukondygnacyjne, w obrębie których wydzielono jedno bądź kilka lokali mieszkaniowych. Część zabudowy miejskiej Margonina tworzą wielokondygnacyjne budynki mieszkalne o charakterze zabytkowym.

4.4. SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA

Działalność w zakresie sportu, turystyki i rekreacji, należy do jednej z najistotniejszych zadań instytucji i organizacji, których celem jest promocja zdrowia, aktywności psychoruchowej i intelektualnej. Prowadzą ją m.in. kluby sportowe i stowarzyszenia społeczne. W 2014 roku na terenie gminy Margonin działały 2 kluby sportowe, spośród 14 funkcjonujących w tym okresie na terenie powiatu chodzieskiego: miasto Chodzież (8), Budzyń (2), Szamocin (2). Margonińskie kluby sportowe skupiały ogółem 61 osób, tj. 5,0% wszystkich członków klubów sportowych, funkcjonujących na terenie powiatu. W organizowanych przez nie zajęciach uczestniczyło 156 ćwiczących, tj. 18,2% ćwiczących w powiecie. Jednym z najdłużej działających klubów na terenie gminy jest piłkarski Klub Sportowy Leśnik Margonin. Przy klubie działa szkołka piłkarska oraz kilkanaście drużyn, biorących udział w piłkarskich rozgrywkach ligowych, towarzyskich i halowych, organizowanych na szczeblu lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym. W zależności od kategorii wiekowej ich zawodników są to: Pierwsza drużyna (seniorzy)-Piła-ZINA Klasa Okręgowa (Północ), Piła-Puchar Polski, IV Liga Wielkopolska (Grupa Północ), B1 Junior młodszy (U17)-WZPN Poznań B1 Junior Młodszy, OZPN Piła B1 Junior Młodszy Grupa I, B2 Junior młodszy (U16)-Piła B1 Junior Młodszy Grupa I, C1 Trampkarz starszy (U15)-Pierwszy Krok Pałucki, Piła C1 Trampkarz Grupa, C2 Trampkarz młodszy (U14)-Piła C1 Trampkarz Grupa II, D1 Młodzik starszy (U13)-Piła D1 Młodzik Grupa IV, E1 Orlik starszy (U11)-Piła E1 Orlik Grupa IV. Ponadto klub organizuje rozgrywki piłki halowej w ramach Ligi Halowej Margonin Cup, której drużyny rywalizują w turnieju halowym Margonin Cup.

Tabela 23. Członkowie klubów sportowych i ćwiczących według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014

Jednostka administracyjna	Członkowie			Ćwiczący		
	2010	2012	2014	2010	2012	2014
Powiat chodzieski	714	572	1210	798	685	856
Budzyń	172	220	200	209	173	132
Chodzież (miasto)	422	210	381	389	302	367
Margonin	25	47	61	105	125	156
Szamocin	95	95	568	95	85	201

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Drugim działającym na terenie gminy klubem sportowym, prowadzonym przez Ligę Obrony Kraju, jest Klub Strzelecki Sokół. Nawiązuje on do tradycji istniejącego przed wojną w Margoninie Towarzystwa Gimnastycznego Sokół, przy którym działała sekcja strzelecka. Od 2012 roku działalność w zakresie promocji sportów wodnych, w tym wakeboardingu, prowadzi Klub Wakeboardowy MARGO9. W 2014 roku liczył on 24 zawodników, w tym wielu utytułowanych. W 2015 roku pochodząca z gminy Margonin Magdalena Kado zdobyła Mistrzostwo Europy w Wakeboardzie. W okresie letnim, dzięki dofinansowaniu z budżet gminy, przy klubie funkcjonuje Szkołka

Wakeboardowa, w której zajęciach uczestniczą dzieci i młodzież z terenu gminy. Na terenie gminy działa również szkołka wędkarska.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną i turystyczną na terenie gminy tworzy kilkanaście obiektów, budowli i konstrukcji, wykorzystywanych również w działalności kulturalnej oraz innej, według aktualnych potrzeb. Jednym z nich jest nowoczesny stadion miejski, położony w Margoninie przy ulicy Budzyńskiej. Oddany do użytku w 1997 roku stanowi miejsce licznych wydarzeń sportowych i kulturalnych. Organizowane są tu mecze piłkarskie, festyny rodzinne, spotkania integracyjne, a także dożynki gminne oraz imprezy okolicznościowe. Obiekt dysponuje pełnym zapleczem sanitarnym, szatniami oraz dodatkowymi pomieszczeniami o charakterze gospodarczym. Infrastrukturę sportową stadionu tworzą dwie płyty boiska oraz trybuny.

W skład miejscowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wchodzi także hala sportowo-widowiskowa wraz z trybunami dla 200 osób. Jest ona częścią kompleksu szkolnego przy ulicy Polnej 6 w Margoninie, użytkowanego przez Zespół Szkół w Margoninie. Hala została oddana do użytku w 2011 roku. Jej całkowita powierzchnia użytkowa to 1 878,37 m², z czego 1 459,35 m² to obszar areny sportowej z boiskami do gry w piłkę ręczną, siatkówkę i koszykówkę. Za pomocą kurtyny istnieje możliwość podziału hali na 3 mniejsze boiska. Dzięki przenośnej scenie hala może być wykorzystywana na potrzeby organizacji imprez i wydarzeń o charakterze okolicznościowym. Jej budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Hala dysponuje pełnym zapleczem sanitarnym, a także szatniami. Za odpłatnością jej infrastruktura jest wynajmowana osobom indywidualnym oraz grupom zorganizowanym, w tym amatorskim zespołom sportowym. Te ostatnie mogą również korzystać z niepełnowymiarowych boisk trawiastych (8), które urządzono w: Margoninie, Próchnowie, Lipinach, Adolfowie, Lipińcu, Zbyszewicach, Kowalewie, Radwankach. Jednocześnie w latach 2013-2016 na terenie gminy oddano do użytku (3) boiska wielofunkcyjne w Próchnowie, Adolfowie i Radwankach. Opiekunem i zarządcą tego ostatniego obiektu jest Stowarzyszenie Nowoczesne Radwanki. Boiska w Próchnowie i Radwankach posiadają nowoczesne nawierzchnie, pozwalające na ich przekształcenie w lodowiska w sezonie zimowym. Obiekt w Adolfowie wyposażony jest w nawierzchnię z trawy syntetycznej, pozwalającą na grę w piłkę nożną, rugby i football amerykański. Ponadto przy Zespole Szkół w Margoninie funkcjonuje kompleks sportowy Orlik składający się z dwóch boisk: boiska dużego o wymiarach 62 m x 30 m, powierzchni 1 860 m² oraz nawierzchni poliuretanowej, boiska małego, wielofunkcyjnego o wymiarach 50 m x 30 m, powierzchni 1 500 m² oraz nawierzchni poliuretanowej. To ostatnie wyposażone zostało w boisko do piłki ręcznej wraz z tulejami, boisko do tenisa (jeden komplet siatki wraz z tulejami i słupkami), boisko do siatkówki, w tym dwa komplety siatek wraz z tulejami i słupkami), boisko do koszykówki (cztery komplety koszy wraz z tulejami). Kompleks dysponuje własnym zapleczem socjalno-szatniowym, na które składają się: 2 szatnie, 4 łazienki, pokój trenera oraz magazyn.

Od 2015 roku w budynku Zespołu Szkół w Margoninie działa ogólnodostępna siłownia, na wyposażeniu której znajdują się: bieżnia elektryczna; rower treningowy, wyciąg bramowy, gryf olimpijski 120 cm-128 cm, skakanka z licznikiem 275 cm, suwnica, ławka prosta, regulowana, pasy do ćwiczeń siłowych, poręcze regulowane, stojaki wolnostojące, a także obciążenie olimpijskie od 2,5 kg do 25 kg i hantle skręcane na stałe 4-26 kg, 30 kg, 32 kg. Nieco innym wyposażeniem dysponują siłownie plenerowe, które zorganizowano w Margoninie, Adolfowie i Lipińcu. Są one zarządzane są przez Gminę Margonin (Margonin, Lipiniec) oraz Stowarzyszenie Razem dla Studzienic i Adolfowa (Adolfowo). Wyposażenie siłowni stanowią: pylony, biegacze wolnostojące, ławki, orbitreki, podciągacze nóg, wahadła, wioślarze, wyciągi górne, drabinki oraz inne przyrządy i urządzenia, pozwalające na ćwiczenie różnych partii ciała. W zjazd linowy wyposażony jest plac zabaw przy Przedszkolu Samorządowym w Margoninie.

Podobne wyposażenie posiadają funkcjonujące na terenie gminy place zabaw dla dzieci w Adolfowie, Lipinach, Margoninie, Radwankach, Próchnowie, Sypniewie i Sułaszewie. Są one wyposażone w podwójne huśtawki, zjeżdżalnie, sprężynowane huśtawki oraz inne. Na urządzonym w 2015 roku placu zabaw w Zbyszewicach zainstalowano m.in. zestaw rekreacyjny „Maja”, karuzelę „Jaś”, huśtawki „Ważka Modra” oraz betonową ławkę parkową „Kompan”. Niektóre

z placów objęte są monitoringiem oraz stałym dozorem konserwatora, dbającego o stan i bezpieczeństwo użytkowanych przyrządów i urządzeń. Jeden z placów („Florek”) urządzony został przez OSP Margonin, dzięki otrzymanej dotacji z Fundacji Banku Zachodniego WBK.

Od 2011 roku w sezonie zimowym przy Zespole Szkół w Margoninie działa zadaszone, syntetyczne lodowisko o powierzchni 500 m², którego budowa została sfinansowana przez operatora miejscowej Farmy Wiatrowej. Z wykorzystaniem jego infrastruktury organizowane są imprezy o charakterze kulturalnym, sportowym i edukacyjnym. Przy lodowisku funkcjonuje bezpłatna wypożyczalnia sprzętu łyżwiarskiego. W tym samym okresie na Jeziorze Margonińskim uruchomiony został 4-słupowy wyciąg nart wodnych typu RIXEN, o długości 980 m, wysokości liny głównej 10 m i długości lin ciągnących 17,8 m. Obok wyciągu w plenerze rozmierzono dodatkowe elementy. Są to: rura (1 szt.), kicker M (2 szt.), kicker XL (1 szt.), slider flat (1 szt.), slider 12 m (1 szt.), rooftop (1 szt.). W 2013 roku przy parku uruchomiony został kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy, obejmujący: zjeżdżalnie wodne (3 szt.), w tym „Rodzinna” (długość 21,5 m), „Anakondę” (długość 80 m), „Kamikaze” (długość 27,5 m), plac zabaw dla dzieci o głębokości 0,30-0,45 m, oraz plażę z wydzielonymi miejscami do odpoczynku.

W pobliżu kompleksu działa kilkanaście obiektów restauracyjno-noclegowych, świadczących usługi w zakresie obsługi ruchu turystycznego. W sezonie letnim kompleks jest czynny od godziny 10.00 do godziny 18.00, przy czym nad bezpieczeństwem odpoczywających czuwają wykwalifikowani ratownicy wodni i medyczni. Ponadto przy Jeziorze Margonińskim funkcjonują wypożyczalnie sprzętu pływającego, w tym kajaków, łódek (kanu, wiosłowych), rowerów wodnych oraz przystań żeglarska. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna istniejąca przy Jeziorze Margonińskim pozwala na rozgrywanie turniejów sportowych. Na jego akwenie organizowane są zawody w wakeboardingu (2012-„Puchar Polski w Wakeboardzie za wyciągiem”, „Młody Surfer”, Wake Cup, 2013-„Mistrzostwa Polski”, Młody Surfer, 2014-„Puchar Polski”, „Młody Surfer”) oraz w pływaniu („Grand Prix Wielkopolski w Pływaniu Długodystansowym”).

Na infrastrukturę sportowo-turystyczną gminy składają się również inne obiekty i konstrukcje, w tym tor crossowo-quadowy, wypożyczalnia quadów oraz strzelnica w Margoninie, użytkowana przez Kurkowe Bractwo Strzeleckie, na której organizowane są imprezy okolicznościowe oraz zawody strzeleckie. Na terenie gminy istnieje kilkanaście stadnin i stajni konnych, w tym Stajnia Sypniewo i Stajnia Margonin. Ich infrastruktura wykorzystywana jest w organizacji wystaw koni hodowlanych, zawodów w powożeniu oraz w treningowych zawodach w skokach przez przeszkody.

Ze względu na wielofunkcyjność tych obiektów i konstrukcji są one wykorzystywane w działalności kulturalnej i turystycznej. Dotyczy to również ścieżek pieszych i szlaków rowerowych, przebiegających przez teren gminy. Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć własnych ścieżek pieszo-rowerowych o całkowitej długości 16,44 km. Trakty te przebiegają pomiędzy poszczególnymi miejscowościami i miejscami o szczególnych walorach turystycznych i przyrodniczych (np. Jezioro Margonińskie). Są to:

Ścieżka I.

Długość trasy: 3,0 km.

Przebieg: Margonin-Studźce.

Ścieżka II.

Długość trasy: 3,3 km.

Przebieg: Margonin-Lipiny.

Ścieżka III.

Długość trasy: 4,4 km.

Przebieg: Margonin-Próchnowo

Ścieżka IV.

Długość trasy: 1,74 km

Przebieg: Margonin-Młynary.

Ścieżka V.

Długość trasy: 4,0 km.

Przebieg: Margonin-Sypniewo.

Przez teren gminy i poszczególne miejscowości przebiega także kilkanaście oznakowanych szlaków rowerowych, przygotowanych przez Starostwo Powiatowe w Chodzieży i Nadleśnictwo Podanin. Są to:

R-3 (Zbiornik Mielimąka).

Długość trasy: 23 km.

Przebieg: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Margoninie-Leśniczówka Margonin-Marcinek-Zbiornik Mielimąka Konstantynowo-Słomniki-Pietronki-Studzień-Klotyldzin-szosa Sypniewo-Margonin.

R-4 (Młynary).

Długość trasy: 6 km.

Przebieg: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Margoninie-Młynary-Margońska Wieś-Margonin.

R-5 (Karolinka).

Długość trasy: 12 km.

Przebieg: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Margoninie-Margońska Wieś-Karolinka-Leśniczówka Lipiny-Margońska Wieś-Margonin.

R-6 (Chodzież).

Długość trasy: 42,8 km

Przebieg: Chodzież-Szamocin-Jaktorowo-Margonin.

R-7 (Margonin).

Długość trasy: 28,0 km

Przebieg: Margonin-Dziewoklucz-Radwanki-Chodzież.

Obok ścieżek i tras rowerowych przez gminę przebiega odcinek szlaku pieszego czerwonego (nr 184) relacji Jezioro Płotki k. Piły-Ujście-Chodzież-Margonin-Wągrowiec-Rogoźno-Skoki-Czerwonak, którego łączna długość wynosi 165 km. W Margońskiej Wsi znajduje się jeden z punktów przystankowych na szlaku pieszym niebieskim, który początek swój bierze w Szamocinie. Wśród innych szlaków pieszych, które wytyczono przez tereny gminy, są szlaki:

P-1 (Budzyń).

Długość trasy: 16,0 km

Przebieg: Budzyń-Sypniewo-Margonin.

P-13 (Szamocin).

Długość trasy: 7,9 m

Przebieg trasy: Szamocin-Margonin.

P-15 (Margonin).

Długość trasy: 17,0 km

Przebieg trasy: Margonin-Marcinek-Nowy Młyn-wzgórze 124-Chodzież.

Jedną z form promocji zasobów kulturowych gminy i jej potencjału turystycznego, są zintegrowane turystyczne produkty obszarowe. Jednym z nich jest szlak pn. „Wielkopolska Wybitnych Polaków”, prowadzący z Piły przez Margońską Wieś (Sala Pamięci Józefa Wybickiego), Wągrowiec, Oborniki do Poznania. Przez Margońską Wieś i Margonin wiedzie również „Szlak Napoleoński” w Wielkopolsce. Jednym z jego przystanków na terenie gminy jest niewielki pagórek przy drodze z Margońskiej Wsi do Margonina. Według lokalnej tradycji w miejscu tym pochowani zostali francuscy żołnierze powracający z kampanii rosyjskiej 1812 roku, którzy zabici zostali przez miejscowych chłopów. Inny ze szlaków turystycznych pn. Szlak Zamków, Pałaców i Dworów uwzględnia, jako atrakcję turystyczną pałac w Margońskiej Wsi, który jest jednym z punktów na trasie „Pałuckiego Szlaku im. Józefa Wybickiego” (Margonin-Gołańcz-Kcynia-Wągrowiec-Rogoźno-Parkowo-Chodzież-Margonin). Obiekt ten wraz z jego zasobami kultury stanowi produkt turystyczny uzupełniający jeden z markowych produktów turystycznych województwa pn. „Wielka Pętla Wielkopolski”, skupiających najcenniejsze i najatrakcyjniejsze lokalizacje województwa wielkopolskiego. Margońską Wieś i Salę Pamięci im. Józefa Wybickiego autora słów „Mazura Dąbrowskiego” uwzględnia również „Szlak Trzech Hymnów”, przebiegający przez Kcynie (w miejscowym archiwum znaleziono oryginalne dokumenty „Bogurodzyca”-uznawanej za hymn polskiego rycerstwa) i Szamocin, gdzie znajduje się Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej, autorki pieśni „Rota”-tzw. hymnu niepodległościowego w okresie zaborów.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku na terenie gminy funkcjonowały 4 obiekty świadczące usługi noclegowe, które dysponowały łącznie 181 miejscami noclegowymi. Są to jednak dane niepełne, nie uwzględniające oferty pobytowo-noclegowej, realizowanej przez gospodarstwa agroturystyczne i prywatne kwatery. Największą ilością miejsc noclegowych dysponuje trzygwiazdkowy Hotel „Sypniewo” w Sypniewie (93 miejsc). Przy obiekcie tym działa restauracja, bar, a także stajnie, kryta ujeżdżalnia koni i korty tenisowe, na których corocznie rozgrywane są zawody w ramach Ogólnopolskiego Tenisowego Turnieju Amatorów w Grach Mieszanych „Sypniewo Cup im. Jacka Mrozowskiego”. W Sypniewie działa także Wielkopolski Klub Golfowy „Sypniewo” dysponujący własnym polem do organizacji turniejów i rozgrywek indywidualnych.

Tabela 24. Obiekty noclegowe według gmin powiatu chodzieskiego w okresie letnim [lipiec], 2013-2015

Jednostka administracyjna	Obiekty ogółem			Miejsca noclegowe ogółem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	16	16	16	578	634	631
Budzyń	3	3	3	106	106	106
Chodzież (miasto)	4	4	4	142	148	145
Chodzież (wieś)	3	3	3	114	129	129
Margonin	4	4	4	146	181	181
Szamocin	2	2	2	70	70	70

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Innym obiektem zbiorowego zakwaterowania jest Zespół Pałacowo-Parkowy w Próchnowie przy Ośrodku Szkolenia i Wychowania Środowiskowego Hufca Pracy, dysponujący 90 miejscami noclegowymi w pokojach dwu-, trzyosobowych (20 miejsc) oraz pokojach cztero-, sześciuosobowych (70 miejsc). Obiekt dysponuje pełnym zapleczem gastronomicznym oraz konferencyjno-szkoleniowym, składającym się z pracowni informatycznej, siłowni, salki rekreacyjno-sportowej. Nieco mniej miejsc noclegowych (47) posiada w swojej ofercie Ośrodek Leśny im. W. Łuczkiwicza w Margoninie, dysponujący jedno- i czteroosobowymi pokojami. Kilкома miejscami noclegowymi (9) dysponuje także Restauracja „Komfort” w Margoninie, będąca częścią większego kompleksu gastronomiczno-hotelowego, obejmującego również Ośrodek Wypoczynkowy „Komfort” w Zbyszewicach, w którego ofercie znajduje się 30 miejsc noclegowych, zadaszona scena, plac taneczny wraz ze stołami biesiadnymi.

Nad Jeziorem Margonińskim położony jest inny z obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. Motel „Margonin”, w którym urządzono 10 dwuosobowych pokoi. Przy ośrodku funkcjonuje także niewielkie osiedle domków kampingowych, ogrodzony parking i miejsce do biwakowania. Obiekt dysponuje własną restauracją i drink barem. W jego sąsiedztwie znajduje się wytyczone pole namiotowe z miejscem na 50 namiotów, 30 miejsc postojowych dla przyczep kampingowych z przyłączami do sieci elektrycznej.

Na terenie gminy funkcjonuje również kilkanaście gospodarstw agroturystycznych, oferujące ich gościom zróżnicowany pakiet produktów i usług. W Klotyldzine działa Gospodarstwo Agroturystyczne „Klekoldzin”, specjalizujące się w hodowli koni (18). Oferuje ono m.in. naukę jazdy konnej od podstaw, poprzez wszystkie poziomy zaawansowania, a także przejażdżki bryczką, jazdy na imprezach okolicznościowych i transport koni. W ramach gospodarstwa działa hotel dla koni, wypożyczalnia rowerów oraz Pensjonat „Piękny Koń”, dysponujący pokojami noclegowymi, miejscem do biwakowania, parkingiem i kuchnią polową. Jedną z atrakcji Klotyldzina jest „Alpakoland”, tj. farma, na której prowadzona jest hodowla alpak, a także koni, kucy i innych zwierząt. Przy farmie działa pensjonat, dysponujący kilkunastoma miejscami noclegowymi, a także aneksem kuchennym, miejscami postojowymi, wędzarnią i grillem.

W hodowli ginących ras zwierząt (polska krowa czerwona) oraz drobiu (gęś polska owłosiona, perliczka, kura zielononóżka) specjalizuje się Gospodarstwo Agroturystyczne „Eko Ranczo” w Radwankach. Posiada ono certyfikat ekologiczny zaś należące do niego łąki i pastwiska objęte są programem ochrony zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych. Są one miejscem gniazdowania zagrożonych gatunków ptaków (czajka, zięba, kszyszek, dymówka, żuraw, czapla). Na terenie gospodarstwa istnieje 10 stawów, w których hodowane są różne gatunki ryb (karpi, lin, amur). Gospodarstwo dysponuje 14 miejscami noclegowymi, aneksem kuchennym, parkingiem i miejscami do biwakowania. Ponadto prowadzi sprzedaż produktów z własnej ekologicznej produkcji (wołowina, cielęcina, drób, jaja). Częścią kompleksu jest nowocześnie wyposażona stajnia przygotowana na przyjęcie 12 koni. Nieco skromniejszą ofertą pobytową dysponuje gospodarstwo agroturystyczne w Sypniewie. W jego ofercie znajduje się kilkanaście miejsc noclegowych, miejsce do biwakowania z grille, a także zajęcia ze stolarstwa i warsztaty malarskie.

Szczególnym rodzajem turystyki uprawianej na terenie gminy Margonin i przyległych obszarach jest turystyka łowiecka, rozwijana przez Nadleśnictwo Podanin, które w tym zakresie posiada wiele wyróżnień i certyfikatów („Wielkopolska Jakość”, „Dobre, bo polskie”). Nadleśnictwo posiada własne biuro polowań oraz pełne zaplecze pobytowo-logistyczne dla organizacji polowań z udziałem turystów-myśliwych z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji i Rosji. Podstawowymi formami turystyki łowieckiej, realizowanymi na tym obszarze, są: polowania indywidualne organizowane przez cały sezon dla pojedynczych myśliwych; oraz jedno- lub kilkudniowe polowania zbiorowe, organizowane najczęściej w okresie listopad-grudzień-styczeń. Najczęściej polowania te prowadzone są w formie tradycyjnej, ale także z ambon lub ze zwyczaj w stylu szwedzkim. W każdym sezonie łowieckim na obszarze tym pozyskuje się ok. 800 szt. zwierzyny, w tym jelenie-byki, łanie, cielaki, daniela-byki, łanie, cielaki, sarny-rogacze, kozy, kozłeta oraz dodatkowo 500 dzików. Prowadzony jest również odłów i sprzedaż danieli z otwartego łowiska w liczbie ok. 40 sztuk rocznie, które przeznaczone są do introdukcji w kraju i zagranicą.

4.5. POMOC I INTEGRACJA SPOŁECZNA

Na poziomie gminy system pomocy społecznej tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, podmiotów z sektora NGO oraz innych osób prawnych, zaangażowanych w działania o charakterze pomocowym i mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poszczególnych osób lub grup społecznych. Centralną rolę w tym systemie odgrywa Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Margoninie, którego kadrę stanowi 15 pracowników, w tym opiekunowie, asystent rodziny, specjalista pracy socjalnej i pracownicy socjalni, którym podporządkowano trzy rejony pracy:

Rejon I.

Adolfowo, Klotyldzin, Studźce, Sypniewo.

Margonin (ulice): Boczna, Broniewskiego, Gwieździsta, Kuźniowa, Nowe Miasto, Ogrodowa, Okopowa, Powstańców Wlkp., Rynek, Rutki, Spacerowa, Targowa, Wąska, Żeromskiego, Kościuszki.

Rejon II.

Bugaj, Margońska Wieś, Próchnowo, Sułaszewo.

Margonin (ulice): Kościelna, Paderewskiego, Plac M. Suwalskiego, Polna, Spokojna, Strzelecka, Szamocińska, Szpitalna.

Rejon III.

Lipiny, Radwanki.

Margonin (ulice): 22 Stycznia, Kochanowskiego, Reja, Sosnowa, Zielona, Poznańska, Rolna, Rutki, Rzemieślnicza, Cmentarna, Budzyńska, Wybudowanie, Słoneczna.

Rejon IV.

Dębiniec, Karolinka, Klaudia, Lipiniec, Marcinek, Młynary, Tereska, Witkowice, Zbyszewice, Żoń, Kowalewo.

Margonin (ulice): Kasprowicza, Leśna, Mickiewicza, Orzeszkowej, Pogodna, Słowackiego, Tuwima, Witosa, Wybickiego, Promienista, Konopnickiej.

MGOPS w Margoninie realizuje zadania, wynikające m.in. z następujących aktów prawnych: Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz. 163, 693, 1045 z późn. zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie; Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie; Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.); Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 poz. 859 z późn. zm.); Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 583 z późn. zm.); Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 z późn. zm.); Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.); Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.); Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.); Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.); Ustawy z dnia 23 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2014 r. poz. 1863 z późn. zm.); Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2013 r. poz. 966, 984 z późn. zm.); Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (Dz. U. 2013 r. poz. 984 z późn. zm.); Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. Nr. 157, poz. 1240 z późn. zm.); Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr. 231, poz. 1375 z późn. zm.); Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.); Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. poz. 149 z późn. zm.); Ustawy z dnia 13 czerwca 2009 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r., Nr. 43, poz. 225 z późn. zm.); Ustawy z dnia 6 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 493); Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 r., poz. 332 z późn. zm.); Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr. 256, poz. 2572 z późn. zm.); Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2016 r., poz. 195); a także poszczególnych uchwał Rady Miasta i Gminy Margonin.

Wyżej wymienione akty prawne definiują warunki i charakter pomocy, jaki udzielany jest przez MGOPS. Może mieć on charakter niepieniężny i finansowy. W ramach pomocy

pozafinansowej klienci tej instytucji mogą skorzystać ze wsparcia w następującym zakresie: opieki pracowników socjalnych nad osobami i rodzinami w celu poprawy ich funkcjonowania w środowisku; pomocy w organizacji i sprawieniu pogrzebu; zapewnienia schronienia osobom bezdomnym; zapewnienia posiłku osobom ubogim lub dzieciom wywodzącym się z rodzin będących w trudnej sytuacji ekonomicznej; usług opiekuńczych udzielanych osobom, które z powodu wieku lub choroby straciły możliwość samodzielnej egzystencji. Ośrodek udziela również wsparcia o charakterze pieniężnym, obejmujące

- zasiłek celowy, tj. pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, leków, opłaty za energię,
- specjalny zasiłek celowy, który przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie,
- zasiłek okresowy, tj. pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie,
- zasiłek stały, który przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Poza swoimi ustawowymi obowiązkami ośrodek realizuje szereg innych działań, które obejmują m.in.: organizowanie i udzielanie pomocy prawnej klientom MGOP. Wśród świadczeń udzielanych przez MGOPS są świadczenia rodzinne i opiekuńcze, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, a także stypendia szkolne. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze obejmują następujące formy pomocy finansowej:

- zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka,
- zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne,
- specjalne zasiłki opiekuńcze i zasiłki dla opiekuna.

Innym rodzajem świadczeń wypłacanych przez MGOPS są świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługującego osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego zatwierdzonego przez sąd, w przypadku gdy egzekucja okazała się bezskuteczna w okresie ostatnich 2 miesięcy. Osoby starsze, będące w najtrudniejszej sytuacji życiowej, mogą skorzystać z pomocy, obejmującej ich umieszczenie w domu pomocy społecznej. MGOPS przyznaje także specjalne dodatki mieszkaniowe i dodatki energetyczne, a także świadczenia wychowawcze tzw. 500+.

Tabela 25. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014

Rodzaj świadczenia	Lata					
	2012		2013		2014	
	Ogółem	%	Ogółem	%	Ogółem	%
Powiat chodzieski	1493	100,0	1588	100,0	1443	100,0
Budzyń	196	13,0	206	13,0	182	12,6
Chodzież (miasto)	492	33,0	534	33,6	470	32,6
Chodzież (wieś)	179	12,0	182	11,5	155	10,7
Margonin	358	24,0	378	23,8	379	26,3
Szamocin	268	18,0	288	18,1	257	17,8

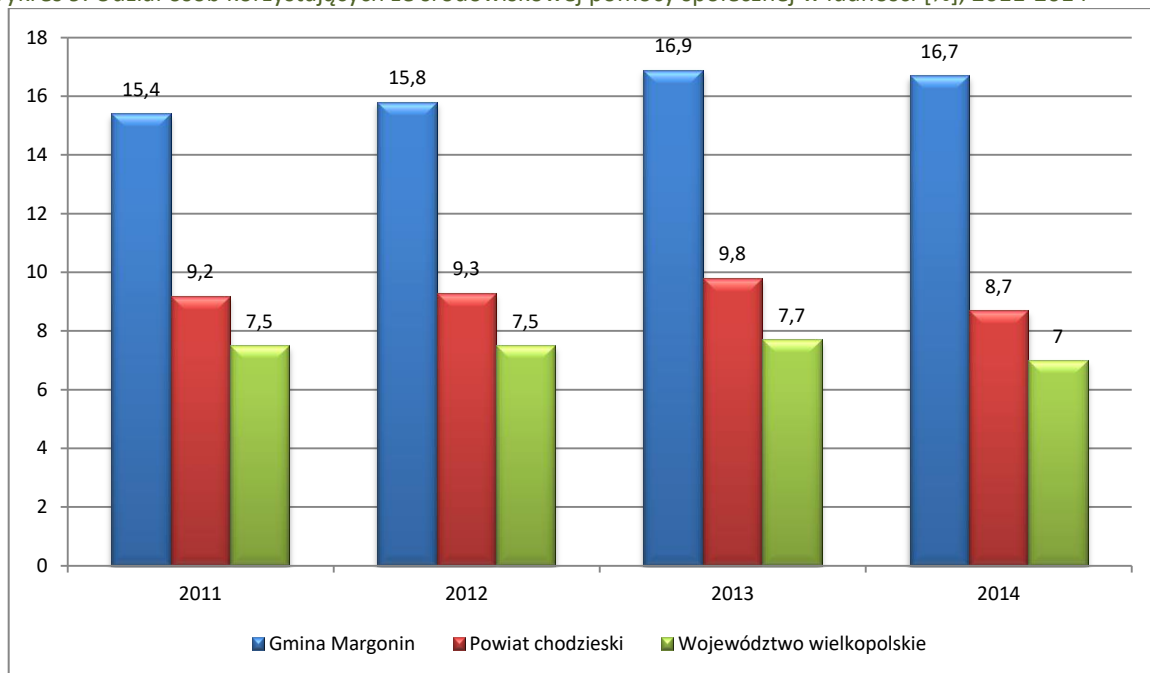
Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W 2012 roku z różnych form pomocy społecznej na terenie gminy korzystało 358 gospodarstw domowych, co stanowiło 24,0% ogółu gospodarstw objętych pomocą społeczną w powiecie

chodzieskim. W latach 2013-2014 liczba tych gospodarstw utrzymywała na stałym poziomie (378-379). Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy było: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, a także potrzeba ochrony macierzyństwa i w mniejszym stopniu wielodzietność oraz choroba alkoholowa. Należy jednak zauważyć, że w latach 2013-2014 gmina Margonin, obok gminy miejskiej Chodzież, należała do tych jednostek powiatu chodzieskiego, w których z pomocy społecznej korzystała największa liczba gospodarstw domowych. W 2013 roku wartość wypłaconych świadczeń wyniosła 1 mln 892 tysięcy złotych, zaś w 2014 roku 1 mln 752 tysięcy. W 2015 roku liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia wyniosła 620, zaś całkowita kwota świadczeń 1 mln 290 tysięcy zł. Było to 15,2% ogółu świadczeń rodzinnych wypłaconych mieszkańcom powiatu chodzieskiego. Między styczniem 2013 roku a wrześniem 2014 roku MGOPS przyznał zasiłek stały 17 osobom oraz wydał łącznie 1185 decyzji przyznających zasiłki okresowe. Ponadto w tym okresie wydano 1401 decyzji przyznających zasiłki celowe, 564 decyzji przyznających zasiłek celowy specjalny. Do domu pomocy społecznej skierowano 1 osobę, 7 innym przyznając usługi opiekuńcze, przy czym koszt 1 godziny usługi w 2014 roku skalkulowano na 20,29 zł.

We wspomnianym okresie pracownicy MGOPS udzielili również pomocy 4 bezdomnym, w ramach której osoby te otrzymały zasiłek na dojazd do noclegowni, skierowania do ośrodka Monar-Markot wraz z opłaceniem kosztów pobytów, a także pomoc rzeczową w postaci zakupu leków i żywności. Szczególną formą pomocy socjalnej jest dożywianie dzieci i młodzieży. Pomocą tą w formie obiadu i ciepłych napoi (herbata) w 2015 roku objęci zostali uczniowie i podopieczni placówek oświatowych na terenie miasta i gminy. Posiłki przygotowywane są w Zespole Szkół w Margoninie i Samorządowym Przedszkolu w Margoninie. Transport posiłków realizowany jest za pomocą samochodu.

Wykres 9. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności [%], 2011-2014

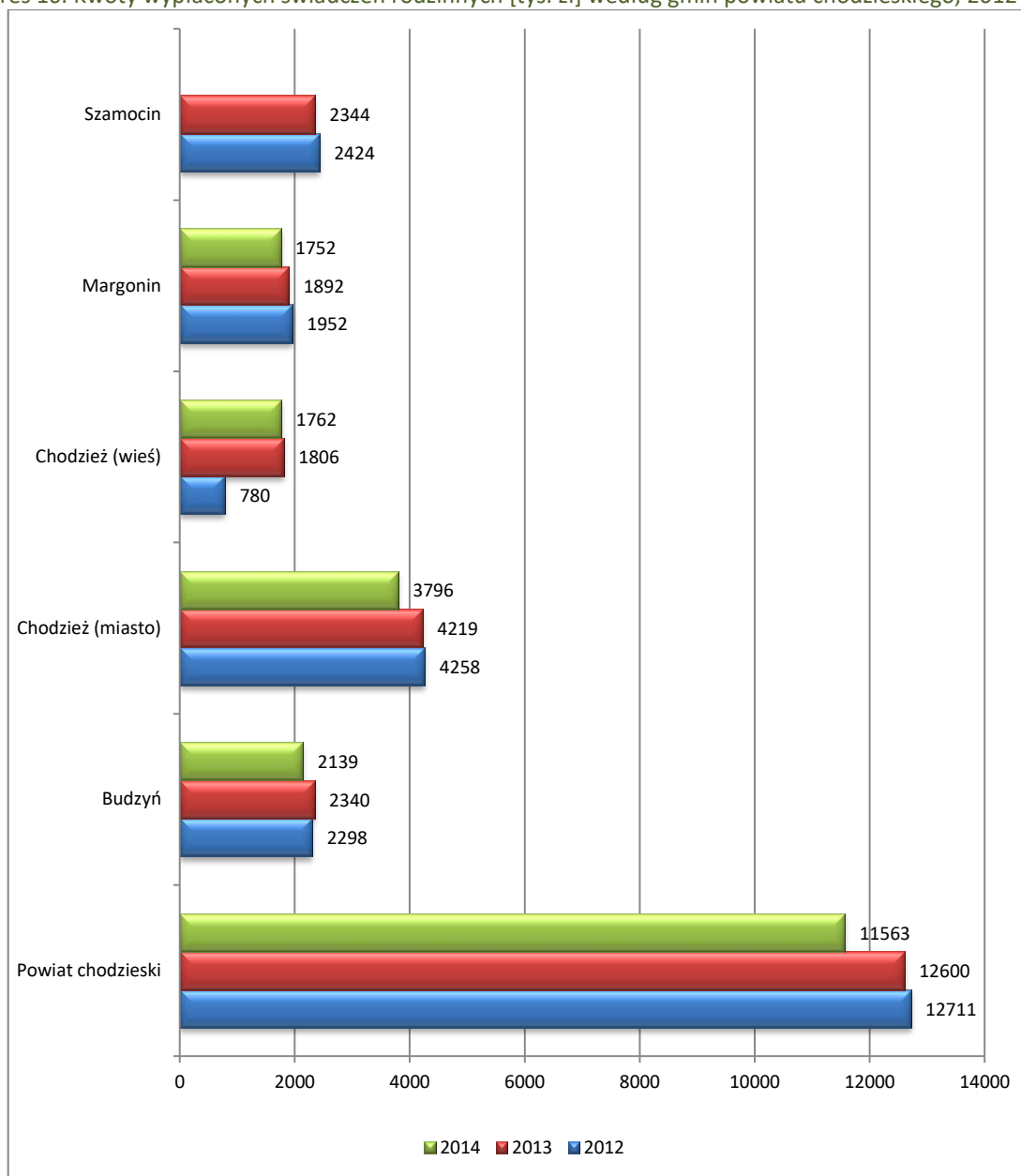

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W realizacji swoich zadań statutowych MGOPS współpracuje z szeregiem instytucji i organizacji, tak na szczeblu województwa, jak również powiatu i gminy. Są to: Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu, Powiatowy Urząd Pracy w Chodzieży, Sąd Rejonowy w Wągrowcu, KP Policji w Chodzieży, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chodzieży

(PCPR), Dom Pomocy Społecznej w Chodzieży, Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Margoninie, a także Zespół interdyscyplinarny, prowadzący działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obejmują one m.in.: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, inicjowanie działań w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku.

Wykres 10. Kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych [tyś. zł] według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele MGOPS w Margoninie, Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Margoninie, KP Policji w Chodzieży, Zespołu Opieki Zdrowotnej w Margoninie, Sądu Rejonowego w Wągrowcu, a także pedagodzy z placówek oświatowych w Margoninie, Lipinach i Radwankach, dyrektor Przedszkola Samorządowego

w Margoninie i komendant Straży Miejskiej w Margoninie. W ramach zespołu działają także grupy robocze, zwoływane na skutek zgłoszeń i podejmowanych interwencji wobec przypadków przemocy w rodzinie oraz w celu wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

Podobne działania pomocowe, najczęściej jednak w formie pomocy niepieniężnej, realizowane są przez poszczególne organizacje społeczne, działające na terenie gminy. Sektor organizacji pozarządowych reprezentowany jest przez 15 podmiotów, z których większość ma siedzibę na terenie miasta Margonin. W 2015 roku były to: Ochotnicza Straż Pożarna w Margoninie, Ochotnicza Straż Pożarna w Zbyszewicach, Klub Sportowy Leśnik Margonin w Margoninie, Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Margoninie, Kółko Rolnicze w Zbyszewicach, Margoniński Uniwersytet Trzeciego Wiek w Margoninie; Stowarzyszenie Przedsiębiorców Dla Ekonomii Społecznej Humanations, Stowarzyszenie Małe Radości w Margoninie, Stowarzyszenie Nowoczesne Radwanki, Stowarzyszenie Mieszkańców Lipin i Dębińca w Lipinach, Stowarzyszenie Razem dla Studziec i Adolfowa w Adolfowie, Stowarzyszenie Sołectwo Zbyszewice, Fundacja Przyszłość Margonina w Margoninie, Fundacja Rozwój Zbyszewic w Zbyszewicach.

Wśród innych działających organizacji i stowarzyszeń wymienić należy: Koło Łowieckie „Ponowa”, Wielkopolski Związek Hodowców Koni (Koło Margonin), Stowarzyszenie Plastyków „Azyl” (Pracownia Margonin), Polski Związek Wędkarski (Koło Margonin), Klub Diabetyków „Słodzik”, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków (Oddział Margonin), Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów (Koło Margonin), Klub Morsów „Lodołamacze” Margonin. Na terenie gminy swoją działalność prowadzi także Koło Włóścianek oraz koła gospodyń wiejskich, których prace koordynuje Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich. W gminie funkcjonuje również Gminna Rada Kobiet.

4.6. OCHRONA ZDROWIA

Na poziomie powiatu podstawową jednostką realizującą zadania w zakresie ochrony zdrowia, z której zasobów korzystają mieszkańcy gminy, jest Szpital Powiatowy im. prof. Romana Drewsa w Chodzieży. Szpital świadczy usługi związane z:

- badaniami i poradą lekarską, leczeniem,
- badaniami i terapią psychologiczną,
- rehabilitacją leczniczą,
- opieką nad kobietą ciążarną i jej płodem, porodem, położeniem, oraz nad noworodkiem,
- badaniami diagnostycznymi, w tym analityką medyczną,
- pielęgnacją chorych,
- pielęgnacją niepełnosprawnych i opieką nad nimi,
- opieką paliatywno-hospicyjną,
- orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia,
- zapobieganiem powstawaniu urazów i chorób przez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne.

W 2014 roku szpital dysponował 194 łózkami, co stanowiło 1,06% łózek dostępnych we wszystkich podmiotach prowadzących działalność leczniczą w województwie wielkopolskim. Pod tym względem szpital zaliczał się do jednostek małych. Szpital dysponuje 7 oddziałami, tj.:

- Oddział Chirurgii Ogólnej (33 łóżka),
- Oddział Dzieciątka (22 łóżka),
- Oddział Położniczo-Ginekologiczny (25 łózek),
- Oddział Urazowo-Ortopedyczny (25 łózek),
- Oddział Chorób Wewnętrznych (40 łózek),
- Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii (10 łózek),
- Oddział Rehabilitacji (40 łózek).

Ponadto przy szpitalu działają specjalistyczne zakłady i pracownie, w tym laboratorium, pracownia RTG/TK, Zakład Endoskopii. Pomoc w nagłych przypadkach medycznych zapewniają jednostki pogotowia ratunkowego z Wągrowca i Chodzieży.

Tabela 26. Udzielone porady lekarskie według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Ambulatoryjna opieka zdrowotna: porady ogółem			Podstawowa opieka zdrowotna; porady ogółem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	285696	26191	269644	227563	226555	233783
Budzyń	32914	3410	35061	32914	34610	35061
Chodzież (miasto)	186323	162291	168209	130031	127572	133100
Chodzież (wieś)	-	-	-	-	-	-
Margonin	30892	31063	29961	30892	31063	29961
Szamocin	35658	33951	36413	33726	33310	35661

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Na poziomie gminy system ochrony zdrowia tworzy sieć placówek i gabinetów świadczących porady i usługi medyczne. Kluczową rolę w nim odgrywa Przychodnia Lekarza Rodzinnego, a także Poradnia Lekarska „Margonin”, w których funkcjonują gabinety lekarskie, stanowisko pielęgniarki środowiskowej, gabinet pielęgniarki, punkt szczepień, gabinet zabiegowy i diagnostyk nieinwazyjnej.

Tabela 27. Apteki i punkty apteczne według gmin powiatu chodzieskiego 2013-2015.

Jednostka administracyjna	Ludność na aptekę			Apteki			Punkty apteczne		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	3403	3402	2971	14	14	16	3	3	3
Budzyń	8452	8453	4213	1	1	2	3	3	3
Chodzież (miasto)	2425	2144	1920	8	9	10	-	-	-
Chodzież (wieś)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Margonin	3193	3187	3201	2	2	2	-	-	-
Szamocin	2519	3777	3777	3	2	2	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Ponadto na terenie gminy działają 3 gabinety stomatologiczne oraz 2 apteki. W 2015 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono ogółem 29 961 porad medycznych, tj. 12,8% wszystkich udzielonych w tym czasie w powiecie chodzieskim. W porównaniu do roku poprzedniego stanowiło to spadek o 3,5%.

4.7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Katalog potencjalnych zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Margonin, w tym ludności i jej mienia, obejmuje kilkanaście pozycji, w tym przestępczość, zagrożenie pożarami oraz innymi zdarzeniami wywołanymi działalnością człowieka oraz sił przyrody. Ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne jest zadaniem Miejsko-Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Margoninie, koordynującego działalność służb i jednostek w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i neutralizacji zdiagnozowanych zagrożeń. Na terenach wiejskich ostrzeganie i alarmowanie ludności i potencjalnych zagrożeniach jest jednym z podstawowych zadań tzw. Sołeckich Punktów Alarmowych, których na terenie gminy zorganizowano 11 (2014 r.).

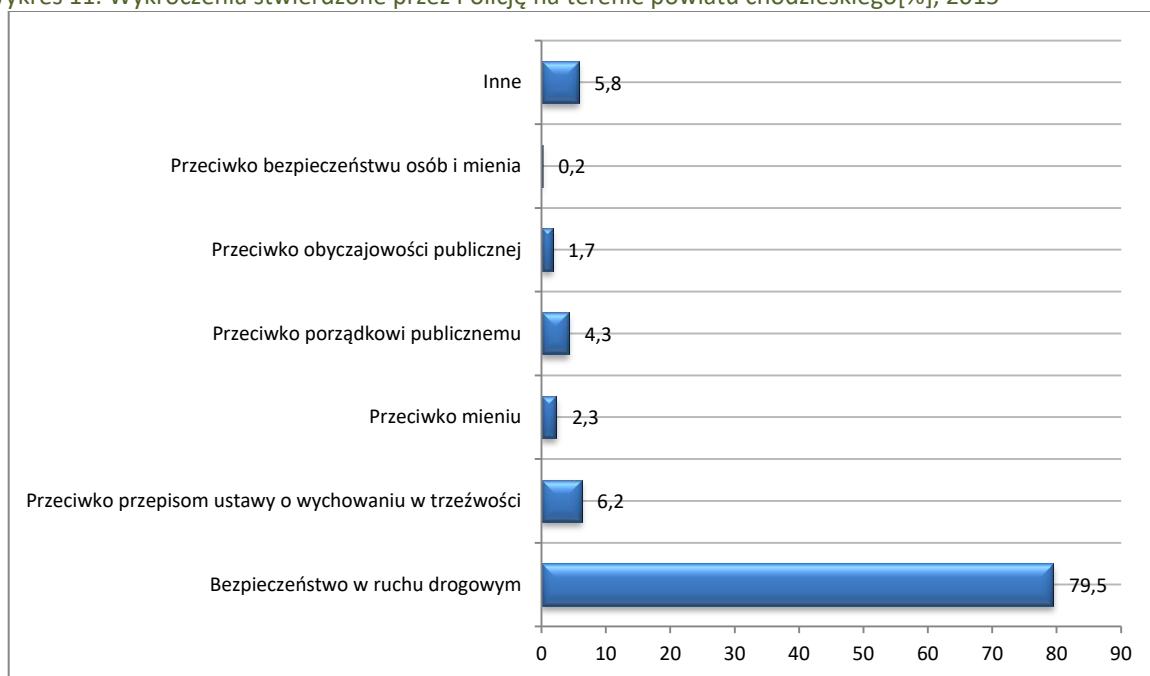
Za utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Miasta i Gminy Margonin odpowiadają funkcjonariusze Straży Miejskiej w Margoninie oraz służby policyjne, podporządkowane Komendzie Powiatowej Policji (dalej-KPP) w Chodzieży, w tym funkcjonariusze Komisariatu Policji

w Margoninie. Struktura organizacyjna KP Policji w Chodzieży obejmuje następujące komórki organizacyjne:

1. Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego:
  - a) Zespół ds. przestępczości nieletnich,
  - b) Zespół patrolowo-interwencyjny,
  - c) Zespół dzielnicowych;
  - d) Ogniwu ruchu drogowego.
2. Wydział Kryminalny.
3. Jednoosobowe Stanowisko do Spraw Prasowo-Informacyjnych.
4. Komisariat Policji w Margoninie:
  - a) Zespół Kryminalny,
  - b) Zespół Patrolowo-Interwencyjny,
  - c) Rewir Dzielnicowych:
    - Rejon Służbowy Nr 1: Adolfowo Kłotyldzin, Marcinek, Młynary, Radwanki, Studźce, Sypniewo, Margońska Wieś, Lipiny, Lipiniec, Karolinka, Dębiniec, Kowalewo, Tereska, Próchnowo, Zbyszewice, Żoń, Klaudia, Sułaszewo, Witkowice, Bugaj, Ofelia,
    - Rejon Służbowy Nr 2: Margonin; ul. Szpitalna, ul. Paderewskiego, ul. Okopowa, ul. Kuźniowa, ul. Nowe Miasto, ul. Rolna, ul. Poznańska, ul. Boczna, ul. Rynek, ul. Ogrodowa, ul. 22 Stycznia, ul. Kościuszki, ul. Wybudowanie, ul. Broniewskiego, ul. Cmentarna, ul. Kasprowicza, ul. Kochanowskiego, ul. Konopnickiej, ul. Kościelna, ul. Leśna, ul. Szamocińska, ul. Mickiewicza, ul. Orzeszkowej, ul. Polna, ul. Suwalskiego, ul. Tuwima, ul. Witosa, ul. Żeromskiego.

Działalność tych jednostek w zakresie logistycznym i technicznym wspierają wyspecjalizowane komórki organizacyjne. Ogółem na dzień 1 stycznia 2015 roku KP Policji Chodzieży dysponowała 91 etatami policyjnymi z 3 wakacjami oraz 20 samochodami, w tym 6 nieoznakowanymi.

Wykres 11. Wykroczenia stwierdzone przez Policję na terenie powiatu chodzieskiego[%], 2015

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Ocena stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu chodzieskiego w 2015 r. Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży, Chodzież 2016, s. 13.

Pod względem stanu bezpieczeństwa publicznego teren powiatu chodzieskiego należy do jednych z najbezpieczniejszych w województwie wielkopolskim. W 2015 roku na terenie całego

powiatu chodzieskiego ujawniono 11 293 wykroczeń w zakresie: bezpieczeństwa w ruchu drogowym (8 980), przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (710); przeciwko mieniu (253); przeciwko porządkowi publicznemu (481); przeciwko obyczajowości publicznej (189), przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia (23), oraz inne (657). W tym samym okresie stwierdzono również 895 przestępstw i wykroczeń, z czego 282 (31,5%) ujawniono na terenie miast i gmin podległych KP w Margoninie. W większości (74,5%) były to przestępstwa o charakterze kryminalnym (667), obejmujące następujące kategorie czynów podlegających penalizacji: uszczerbek na zdrowiu, bójki i pobicia, kradzieże z włamaniem, kradzieże, rozboje i wymuszenia rozbójnicze, a także kradzieże samochodów i uszkodzenie mienia. Znaczną kategorię przestępstw stwierdzonych na terenie powiatu stanowiły przestępstwa narkotykowe (258), których sprawcami w wielu przypadkach byli nieletni (111). Ogółem nieletni w 2015 roku dopuścili się 160 czynów karalnych, tj. 17,9% wszystkich stwierdzonych na terenie powiatu chodzieskiego. Obok przestępstw narkotykowych (111) byli oni sprawcami następujących czynów karalnych: uszczerbek na zdrowiu (3), kradzieże rzeczy (2), uszkodzenie mienia (5), rozbój, wymuszenie rozbójnicze (1), bójka, pobicie (6), oraz innych (32). Ponadto funkcjonariusze policji ujawnili 35 nieletnich pod wpływem alkoholu, w tym 6 dziewcząt. Ogólny wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję wyniósł w 2015 roku dla powiatu chodzieskiego 84,4% i był wyższy niż dla całego województwa wielkopolskiego o 12,9%.

Tabela 28. Zdarzenia drogowe i ich ofiary według gmin powiatu chodzieskiego, 2015

Jednostka administracyjna	Zdarzenia drogowe		Poszkodowani w zdarzeniach drogowych	
	Wypadki	Kolizje	Zabici	Ranni
Powiat chodzieski	30	283	2	32
Budzyń	3	49	-	3
Chodzież (miasto)	10	119	-	10
Chodzież (wieś)	7	47	-	9
Margonin	8	41	2	8
Szamocin	2	27	-	2

Źródło: Ocena stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu chodzieskiego w 2015 r. Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży, Chodzież 2016, s. 23.

Mimo licznych kampanii i działań prewencyjnych w 2015 roku na drogach powiatu chodzieskiego doszło do 30 wypadków i 283 kolizji drogowych, w których śmierć poniosło 2 osoby a 32 zostały ranne. W stosunku do 2014 roku nastąpił wzrost liczby odnotowanych kolizji drogowych (19), przy czym liczba wypadków drogowych została utrzymana na tym samym poziomie. Wśród głównych przyczyn wypadków drogowych były: nieprawidłowe wyprzedzanie (10,0%), nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu (20,0%), oraz niedostosowanie prędkości do warunków ruchu (30,0%). Zachowań tych dopuszczali się m.in. kierujący pozostający pod wpływem alkoholu, których w 2015 roku funkcjonariusze KP Policji w Chodzieży ujawnili 162, wobec 286 w 2014 roku, co stanowiło spadek o 43,4%. Było to efektem licznych działań o charakterze prewencyjnym, prowadzonych przez służby policyjne. W 2015 roku na terenie powiatu chodzieskiego przeprowadziły one następujące akcje, mające na celu ograniczenie liczby zdarzeń drogowych: „Trzeźwość”, „Prędkość”, „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”, „Pasy”, „Bus”, „Truck”, „Motocykl”, „Przewóz osób”, „Stan techniczny”, czy ‘Bezpieczna droga do szkoły’. Podobne działania podejmowane są na rzecz zapobiegania i przeciwdziałania przestępczości, np. „Bezpieczna szkoła”, „Razem bezpiecznie” oraz „Uwaga, zagrożenie”. Celem tego ostatniego programu jest przeciwdziałanie zjawisku alkoholizmu i narkomanii głównie wśród młodzieży szkolnej, edukacja środowisk nauczycielskich oraz zmniejszenie liczby młodzieży zażywającej narkotyki, a także eliminowanie ich dealerów.

Inną kategorią zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy i powiatu są pożary oraz tzw. miejscowe zagrożenia. Za ich wykrywanie i neutralizację odpowiadają jednostki Państwowej

Straży Pożarnej, w tym jednostki Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (dalej-KP PSP) w Chodzieży. W jej strukturach działa m.in. Jednostka Ratownicza-Gaśnicza (JRG Chodzież), w której służbę pełni 34 strażaków. Ogółem w 2015 roku limit etatowy w KP PSP w Chodzieży wynosił 47 etatów funkcjonariuszy i 2 etaty korpusu służby cywilnej, pełniących służbę według systemu 8/12/24. Podstawową siłę bojową KP PSP w Chodzieży stanowią trzy samochody gaśnicze (2 średnie i 1 ciężki), a także samochód podnośnik hydrauliczny o wysokości 21 m oraz 3 inne pojazdy rozpoznawcze, operacyjne i kwatermistrzowskie.

Wykres 12. Liczba ofiar wypadków drogowych na terenie powiatu chodzieskiego, 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Ocena stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu chodzieskiego w 2015 r. Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży, Chodzież 2016, s. 22.

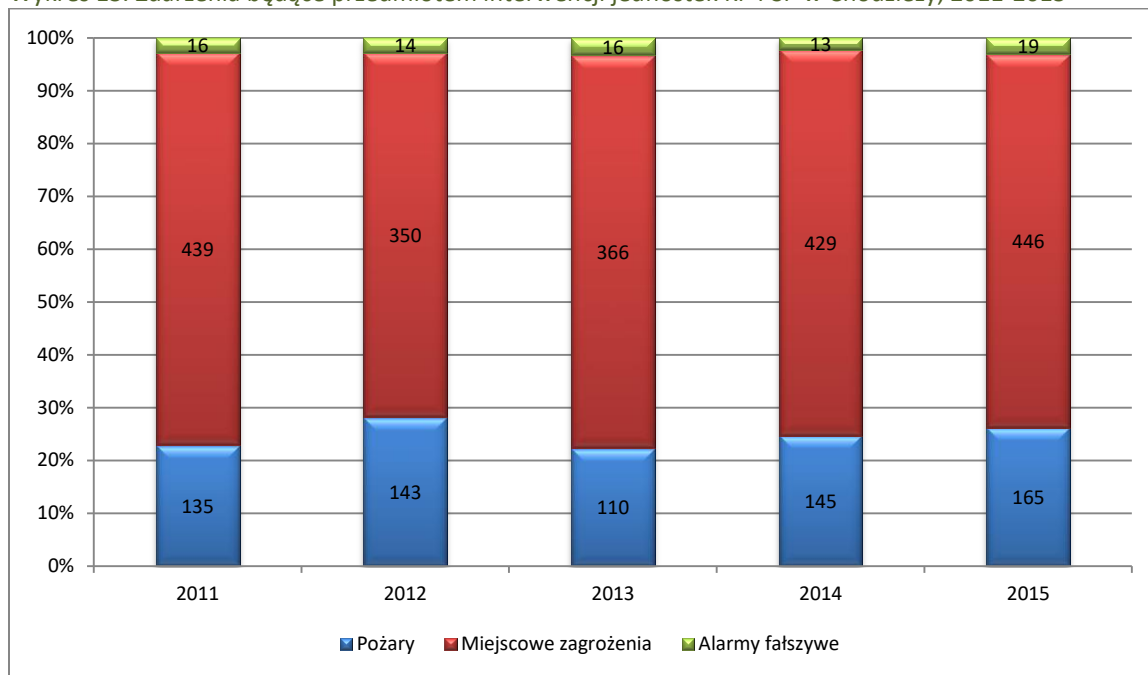
W działaniach prowadzonych przez jednostki Państwowej Straży Pożarnej biorą udział drużyny ochotniczych straży pożarnych OSP Margonin-Próchnowo, OSP Margonin-Radwanki, OSP Zbyszewice oraz będącej w strukturach Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego OSP Margonin. W akcjach prowadzonych na obszarach leśnych gminy Margonin uczestniczą także zastępy OSP przy Nadleśnictwie Podanin. Na wyposażeniu strażnic ochotniczych straży pożarnych w gminie Margonin znajduje się 5 samochodów ratowniczo-gaśniczych marki Ford Transit (3), Star 244 (1) i MAN (1). Ponadto OSP Nadleśnictwa Podanin dysponuje samochodem marki Toyota. Na wyposażeniu OSP Margonin znajduje się również specjalistyczny sprzęt pływający do ratownictwa wodnego.

W 2015 roku 71% interwencji podejmowanych przez drużyny KP PSP w Chodzieży związanych było z usuwaniem miejscowych zagrożeń, 26% dotyczyło pożarów zaś 3% fałszywych alarmów. Najczęściej do zagrożeń dochodziło w budynkach mieszkalnych (139), środkach transportu (85) oraz w innych nietypowych obiektach i konstrukcjach (34). W 85 przypadkach miejscowe zagrożenia związane były z przewróconym, bądź złamanym pojedynczym drzewem. Pożary najczęściej wybuchały w obiektach mieszkalnych, na obszarach upraw, a także w środkach transportu, obiektach produkcyjnych, w lasach oraz na trawnikach na terenach nierolniczych. W większości przypadków nie możliwym było ustalenie przyczyn ich powstania. W tym samym okresie drużyny OSP Margonin wzięły udział w 96 interwencjach, przy czym na terenie własnego działania uczestniczyły w gaszeniu 34 pożarów oraz w usuwaniu 59 miejscowych zagrożeń. W 2 przypadkach zastępy tej jednostki postawione zostały w stan pełnej gotowości bojowej na skutek fałszywych alarmów. W tym samym

okresie OSP Zbyszewice brały udział w usuwaniu 2 miejscowych zagrożeń na terenie własnego działania.

W okresie letnim szczególną uwagę służby ratownicze otaczają akweny, w tym Jezioro Margonińskie, nad którym dziennie przebywa około 300-500 osób. Kąpielisko jest zabezpieczone przez ratowników Drużyny Margonin Powiatowego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Chodzież. Nadzór nad tym oraz innymi kąpieliskami sprawuje SANEPID.

Wykres 13. Zdarzenia będące przedmiotem interwencji jednostek KP PSP w Chodzieży, 2011-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Informacja z działalności Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chodzieży za 2015 r. KP PSP w Chodzieży, Chodzież 2016, s. 4.

Szczególną kategorię zagrożeń stanowią, te które związane są z prowadzoną na terenie gminy działalnością gospodarczą, rolniczą oraz stanem miejscowej infrastruktury technicznej, w tym kluczowych instalacji, konstrukcji i budowli. Do grupy zakładów mogących spowodować poważne awarie, ze względu na duże ilości składowanych substancji niebezpiecznych zaliczono m.in. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe ANNA Sp. z o.o. z siedzibą w Margoninie. Znaczący wpływ na stan miejscowego środowiska naturalnego, w tym jakość wód powierzchniowych mają niekontrolowane zrzuty ścieków oraz spływy obszarowe z pól uprawnych, zawierające znaczne ilości pestycydów i nawozów sztucznych. Duży problem stanowią także nieczynne wyrobiska związane z eksploatacją surowców naturalnych, składowiska surowców przemysłowych i leśnych, a także paliw stałych, płynnych i gazowych. Na terenach wiejskich są to również niekontrolowane i nielegalne składowiska odpadów komunalnych.

4.8. EDUKACJA I KULTURA

Jednym z zadań własnych gminy jest zapewnienie jej mieszkańcom dostępu do edukacji i kształcenia. Zadanie to jest realizowane poprzez sieć instytucji opiekuńczo-wychowawczych, w tym szkół publicznych, niepublicznych i szkół niepublicznych posiadających uprawnienia szkół publicznych, kształcących na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. W 2014 roku spośród wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich powiatu chodzieskiego w gminie Margonin wychowaniem przedszkolnym objęto 89,6% dzieci w wieku 3-6 lat, co w porównaniu do roku poprzedniego stanowiło wzrost o 7,1%.

Pod tym względem gmina wyróżniała się na tle całego województwa wielkopolskiego i powiatu chodzieskiego, dla którego odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku wynosił 83,3% wobec 76,9% w 2013 roku. Dla poszczególnych kategorii wiekowych dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wskaźnik ten osiągnął wartość: 86,0% (3-5 lat), 89,6% (3-6 lat), 75,2% (3-4 lat), 102,5% (4-6 lat).

Tabela 29. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminach powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Wiek dzieci											
	3-5 lat			3-6 lat			3-4 lat			4-6 lat		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	73,0	78,1	86,0	76,9	83,3	-	61,7	71,7	79,2	84,1	92,6	-
Budzyń	70,8	72,4	77,2	7,9	76,5	-	61,0	64,6	722,1	82,1	85,0	-
Chodzież (miasto)	88,8	94,0	105,8	89,4	101,9	-	80,6	94,5	95,2	91,7	110,3	-
Chodzież (wieś)	54,0	53,9	60,8	59,7	60,6	-	45,3	48,8	61,7	69,3	67,0	-
Margonin	79,4	86,0	88,8	82,5	89,6	-	69,2	75,2	81,6	91,2	102,5	-
Szamocin	52,1	67,1	73,8	63,0	67,7	-	31,0	53,9	64,1	74,7	7,2	-

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Ogółem w roku szkolnym 2014/2015 wychowaniem przedszkolnym objęto 239 dzieci, tj. 14,4% wszystkich podopiecznych placówek przedszkolnych w powiecie chodzieskim. W porównaniu do 2013 roku stanowiło to spadek o 13,4% (37), będący jednak efektem niekorzystnych zjawisk o charakterze demograficznym, obserwowanych na terenie całego kraju. Na terenie gminy placówką realizującą zadania w zakresie opieki i wychowania nad dziećmi w wieku przedszkolnym jest Przedszkole Samorządowe w Margoninie. Placówka ta funkcjonuje przez cały rok szkolny, w godzinach od 6.30 do 16.00, od poniedziałku do piątku. W 2015 roku dysponowało ono 10 oddziałami zlokalizowanymi w następujących miejscowościach: Margonin (6), Radwanki (2), Lipiny (1), Próchnowo (1). Przedszkole wraz z oddziałami zamiejscowymi dysponuje 10 salami dydaktycznymi, szatniami, pomieszczeniami kuchennymi z zapleczem oraz własnymi placami zabaw. Kadre przedszkola stanowi 19 wychowawców i pedagogów, 2 pracowników administracji oraz 16 pracowników obsługi.

Tabela 30. Placówki wychowania przedszkolnego według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Liczba placówek			Liczba oddziałów			Dzieci		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	18	18	18	81	77	74	1782	1653	1465
Budzyń	2	3	3	15	15	14	329	304	257
Chodzież (miasto)	9	8	8	34	32	32	780	845	780
Chodzież (wieś)	5	5	5	10	8	8	188	164	143
Margonin	1	1	1	12	12	10	276	239	188
Szamocin	1	1	1	10	10	10	244	233	220

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Zajęcia w przedszkolu w roku szkolnym 2016/2017 prowadzone są według przedszkolnego zestawu programów, z wykorzystaniem różnorodnych metod pracy z dziećmi, w tym: metody ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, metody Carla Orffa, pedagogiki zabawy Klansa oraz metody gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) Rudolfa Labana. Dzięki własnemu zapleczu kuchennemu dla podopiecznych przygotowywane są ciepłe posiłki i napoje. Ponadto organizowane są dodatkowe zajęcia dydaktyczne i specjalistyczne dla dzieci zdolnych oraz ze specyficznymi trudnościami. Ich program obejmuje m.in. zajęcia z psychologiem, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia logopedyczne, religię, język angielski, zajęcia umuzykalniające z elementami rytmiki.

Nieco lepiej na terenie gminy rozwinięta jest sieć placówek kształcenia podstawowego, którą tworzą: Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Margoninie, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lipinach oraz Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Radwankach. W 2015 roku placówki te dysponowały łącznie 34 oddziałami, w których naukę pobierało 622 dzieci, tj. 17,7% ogółu uczniów szkół podstawowych w powiecie chodzieskim. W porównaniu do 2014 roku stanowiło to wzrost o 56 uczniów, tj. 9,9%. Od 2012 roku średnia liczba uczniów szkół podstawowych przypadających na 1 oddział nie uległa zmianie i wynosi 18.

Pod względem liczby uczniów największą placówką kształcenia podstawowego na terenie gminy jest Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Margoninie, wchodząca w skład Zespołu Szkół w Margoninie. Bazę infrastrukturalną placówki tworzy kompleks szkolny położony w Margoninie przy ulicy Polnej 6. Obejmuje on: budynek dydaktyczny wraz z salą gimnastyczną, boiska szkolne, kotłownię, magazyn opału, miejsca parkingowe i postojowe, skwerki i trawniki oraz elementy małej architektury. Kadre szkoły stanowi 40 nauczycieli, pedagogów, dydaktyków oraz specjalistów, realizujących procesy dydaktyczne, wychowawcze i korekcyjne w ramach 18 oddziałów, w które zorganizowani są uczniowie szkoły.

Tabela 31. Szkoły podstawowe według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Szkoły			Oddziały w szkołach			Uczniowie		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	14	14	14	148	161	176	2966	3218	3514
Budzyń	2	2	2	23	25	28	499	538	602
Chodzież (miasto)	4	4	4	49	53	61	1083	1164	1291
Chodzież (wieś)	3	3	3	22	24	24	322	347	379
Margonin	3	3	3	30	32	34	527	566	622
Szamocin	2	2	2	24	27	29	535	603	620

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Radwankach to placówka, w której naukę pobiera 121 uczniów. Jej kadre stanowi 18 nauczycieli, pedagogów, specjalistów oraz pracowników administracji i obsługi technicznej. Siedzibą szkoły jest murowany, parterowy budynek. Trzecia z placówek kształcenia podstawowego jest Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Lipinach, w której zatrudnionych jest m.in. 13 nauczycieli i pedagogów. Ogółem w 2015 roku w szkołach podstawowych funkcjonujących na terenie gminy nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty zewidencjonowano 42,68, co stanowiło istotny wzrost w porównaniu do 2013 (38,90) i 2014 roku (41,59). Większą ilością etatów nauczycielskich w szkołach podstawowych dysponowała w tym czasie jedynie gmina miejska Chodzież (75,67).

Pośród 11 szkół gimnazjalnych funkcjonujących w 2015 roku na terenie powiatu chodzieskiego 2 z nich to placówki położone na terenie gminy Margonin. Są to: Publiczne Gimnazjum w Margoninie, będące częścią Zespołu Szkół w Margoninie oraz Niepubliczne Gimnazjum w Próchnowie, mające statut szkoły niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej. W 2015 roku do placówek tych uczęszczało łącznie 299 uczniów, tj. 17,7% gimnazjalistów z powiatu chodzieskiego.

Pierwsza z tych placówek, funkcjonuje w ramach Zespołu Szkół w Margoninie. Posiada 12 oddziałów szkolnych i dysponuje 14 własnymi salami lekcyjnymi w kompleksie szkolnym, położonym przy ulicy Polnej 6 w Margoninie. W placówce tej zatrudnionych jest na pełen etat 19 nauczycieli. Niepubliczne Gimnazjum w Próchnowie prowadzone jest przez Szkoły im. I.J. Paderewskiego Edukacja Lubasz Sp. z o.o. z siedzibą w Lubasz. W strukturach tej spółki gimnazjum w Próchnowie ma statut oddziału zamiejscowego

Szkoły wyposażone są w niezbędny sprzęt dydaktyczny, w tym komputery z dostępem do Internetu oraz posiadają własne księgozbiory i zestawy pomocy edukacyjnych. Obsługę finansową i ekonomiczną placówek oświatowych, z wyjątkiem Niepublicznego Gimnazjum w Próchnowie, zapewnia Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Margoninie. Absolwenci miejscowych szkół

gimnazjalnych swoją naukę mogą kontynuować w placówkach kształcenia ponadgimnazjalnego posiadających siedzibę przede wszystkim na terenie gminy miejskiej i wiejskiej Chodzież. W 2015 roku działało tu 94,4% wszystkich funkcjonujących na powiecie chodzieskim szkół ponadgimnazjalnych i policealnych (17). Były wśród nich m.in. Liceum Ogólnokształcące, Technikum i Zasadnicza Szkoła Zawodowa, funkcjonujące w ramach Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im H. Cegielskiego, a także I Liceum Ogólnokształcące im. Św. Barbary.

Tabela 32. Szkoły gimnazjalne według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Szkoły			Oddziały w szkołach			Uczniowie		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	11	11	11	79	79	77	1731	1726	1690
Budzyń	1	1	1	11	11	11	253	254	246
Chodzież (miasto)	4	4	4	27	29	29	585	609	612
Chodzież (wieś)	1	1	1	9	8	7	235	210	192
Margonin	2	2	2	15	15	15	292	289	299
Szamocin	3	3	3	17	16	15	366	364	341

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Dzięki bliskości Poznania, stanowiącego największy w regionie ośrodek akademicki, mieszkańcy gminy posiadają dostęp do szkolnictwa wyższego. W 2013 roku w stolicy Wielkopolski funkcjonowało 28 wyższych uczelni publicznych i niepublicznych, na których studiowało łącznie ponad 128 tysięcy osób. Największymi wśród nich są: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Politechnika Poznańska, Uniwersytet Ekonomiczny, Uniwersytet Przyrodniczy oraz Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego.

Tabela 33. Szkoły ponadgimnazjalne i policealne według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Ogółem			Oddziały w szkołach			Uczniowie		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	18	15	15	98	86	81	2073	1903	1833
Chodzież (miasto)	13	11	11	85	73	69	1849	35	1578
Chodzież (wieś)	4	3	3	10	10	9	191	229	220
Margonin	1	1	1	3	3	3	33	39	35

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Jedną z form promowania szczególnie uzdolnionych uczniów są stypendia Burmistrza Margonina przyznawane dla uczniów szkół gimnazjalnych, zamieszkałych na terenie gminy. Są one przyznawane: za szczególne osiągnięcia w określonej dziedzinie wiedzy (stypendium naukowe), dla uczniów wybitnie uzdolnionych w jednej z dziedzin sztuki (stypendium artystyczne), oraz za osiągnięcia w co najmniej jednej dyscyplinie sportu potwierdzone wysokimi wynikami sportowymi (stypendium sportowe).

Większość działających na terenie gminy placówek oświatowych realizuje własne programy wychowawcze i profilaktyczne, zakładające wszechstronny rozwój dzieci oraz wzmacnianie więzi rodzinnych i społecznych poprzez m.in. zapobieganie patologiom społecznym i kultywowanie wspólnych tradycji i wartości. Realizowane są m.in. programy zdrowotne. Autorski program wychowawczy rozwija m.in. Szkoła Podstawowa w Lipinach. Jego celem jest docenianie i nagradzanie uczniowskiego wysiłku włożonego w poprawę ocen i zachowania. W szkołach działają świetlice szkolne, szkolne koła PCK, LOP oraz ZHP. Organizowane są zajęcia pozalekcyjne w ramach szkolnych kół zainteresowań oraz zajęcia rekreacyjno-sportowe. Szkoły uczestniczą w szeregu programach i projektach, współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym UE. Prowadzona jest także działalność w zakresie wychowania patriotycznego i obywatelskiego, poprzez m.in. organizację imprez kulturalnych, obchodów świąt państwowych, wycieczki, spotkania

z przedstawicielami świata kultury, nauki i polityki. Uczniowie i nauczyciele tych placówek aktywnie włączają się również w życie kulturalne na terenie gminy, inicjując i realizując szereg przedsięwzięć o charakterze kulturalno-artystycznym. Są wśród również imprezy o charakterze cyklicznym (festyny rodzinne, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki i Ojca, Dzień Sportu, Dzień bez Przemocy, Pierwszy Dzień Wiosny, Pasowanie na Świetlika, Dzień Ziemi, Dzień Dziecka, Dzień Kobiet, Sprzątanie Świata, Mikołajki, Bal Karnawałowy, Święto Ziemi, dedykowane najważniejszym świętom państwowym i rocznicom narodowym (Dzień Edukacji Narodowej, Święto Niepodległości, Dzień Konstytucji 3 Maja) oraz upamiętniające najważniejsze dla regionu wydarzenia oraz postacie historyczne. Organizowane są także zawody i imprezy sportowe (np. Przedszkolny Dzień Sportu). Uczniowie i podopieczni placówek oświatowych z terenu gminy biorą udział w zawodach i turniejach sportowych (np. Turniej Piłki Halowej im. Marka Bajora).

Są to jednak imprezy o ograniczonym zasięgu i liczbie uczestników. W 2015 roku na terenie gminy zorganizowano jedynie 2 większe imprezy masowe, w których uczestniczyło 4 500 osób, tj. 27,1% wszystkich biorących udział w imprezach masowych, jakie w tym okresie zorganizowano na terenie powiatu chodzieskiego.

Tabela 34. Zorganizowane imprezy i ich uczestnicy według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Imprezy			Uczestnicy imprez		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	8	10	9	9200	19900	16600
Chodzież (miasto)	3	2	4	3900	3000	5100
Margonin	4	6	2	4000	12900	4500
Szamocin	1	2	3	1300	4000	7000

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Istotną rolę w organizacji działalności edukacyjnej i kulturalnej na terenie gminy Margonin odgrywa Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Margoninie (dalej-MGOK), posiadający status samorządowej instytucji kultury. Integralną częścią MGOK jest Izba Historyczno-Etnograficzna, poświęcona miejscowym tradycjom i historii. Wśród eksponatów zgromadzonych na stałej wystawie w Izbie są m.in. sztandary margonińskich stowarzyszeń z końca XIX w., kolekcje monet i porcelany, mundury, a także kamienne siekierki oraz bogate zbiory kościelne i zabytki archeologiczne z okresu średniowiecza. Obok sal wystawienniczych, pomieszczeń o charakterze administracyjnym i gospodarczym MGOK dysponuje 70-osobową salą konferencyjną z aneksem kuchennym, w której organizowane są szkolenia, warsztaty i spotkania autorskie. Przed siedzibą MGOK udostępnione są m.in. gry zręcznościowe (tzw. piłkarzyki). Ponadto w strukturach MGOK działa 7 świetlic wiejskich, które zlokalizowane są w Zbyszewicach, Próchnowie, Kowalewie, Margońskiej Wsi, Sypniewie, Radwankach i Lipińcu. Kadre MGOK stanowi 9 pracowników, w tym instruktorzy, pracownicy administracji i obsługi.

Do podstawowych zadań MGOK należą działania obejmujące: rozpoznawanie, rozbudzenie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy i miasta Margonin, stwarzanie warunków rozwoju dla amatorskiego ruchu artystycznego, poprzez prowadzenie pracowni specjalistycznych (sekcji, zespołów zainteresowań, klubów) oraz kursów, warsztatów i seminariów itp., organizowanie różnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę, w tym m. in.: wystaw artystycznych, ekspozycji, wernisaży, spektakli, koncertów, odczytów, spotkań i innych, organizowanie imprez artystycznych, rozrywkowych, koncertów, dożynek innych form rekreacyjnych oraz różnorodnych form wypoczynku w szczególności dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji letnich oraz ferii zimowych; organizowanie wszelkiego rodzaju kursów specjalistycznych i szkoleń, współpraca z jednostkami organizacyjnymi gminy, stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi; inicjowanie i prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i patologii społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, prowadzenie nie obozowych i obozowych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży, w tym form turystyczno-krajoznawczych,

dbałość o rozwój lokalnego folkloru, gromadzenie, dokumentowanie i tworzenie dóbr kultury, promocję kultury gminy i lokalnych twórców kultury.

Zadania te realizowane są poprzez m.in. organizację koncertów muzycznych, festiwali, imprez plenerowych oraz wystaw. Jednym z ważniejszych wydarzeń kulturalnych realizowanych na terenie gminy, o zasięgu ponadregionalnym, jest cykl koncertów oraz imprez muzycznych odbywających się latem (czerwiec-lipiec) pod nazwą Wiatrakalia. Tradycje regionalne kultywowane są poprzez organizację imprez cyklicznych (Gminne Kolędowanie, Pałucki Stół Wielkanocny, Pałucki Stół Wigilijny, Festyn Archeologiczny w Żoniu), Dni Margonina. W 2015 roku na kalendarz imprez o charakterze kulturalno-artystycznym składały się następujące wydarzenia: styczeń (Sylwester, Gminne Kolędowanie), luty (Recital fortepianowy Marcina Wieczorka), marzec (Koncert z okazji Dnia Kobiet, Spektakl Grupy Teatralnej Próbownia, Wernisaż prac plastycznych podopiecznych MGOK), kwiecień (XV Margonińska Wiosna Chóralna), maj (Majówka, Dzień Strażaka, Dzień Dziecka), czerwiec (Wiatrakalia, Warszawski Cyrk Magii i Ściemy), lipiec (koncert zespołu Kukiz i Piersi) sierpień (Festyn Historyczny w Żoniu, Dożynki w Margoninie), wrzesień (koncert szwedzkiej grupy Sweet Jazz Quartet), październik (recital skrzypcowy), listopad (obchody Święta Niepodległości), grudzień (Mikołajki).

Tabela 35. Biblioteki według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Jednostka administracyjna	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną			Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności			Czytelnicy bibliotek na 1000 ludności		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Powiat chodzieski	3403	3175	3169	4670,5	4684,7	4449,9	196	203	221
Budzyń	1409	1409	1404	4406,2	4449,8	4640,4	190	180	219
Chodzież (miasto)	9700	9650	9600	4974,5	4870,7	4539,1	255	242	245
Chodzież (wieś)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Margonin	2129	1594	1601	6759,8	7078,9	7112,8	199	218	213
Szamocin	2519	2518	2518	6031,8	6138,0	5260,6	199	274	344

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

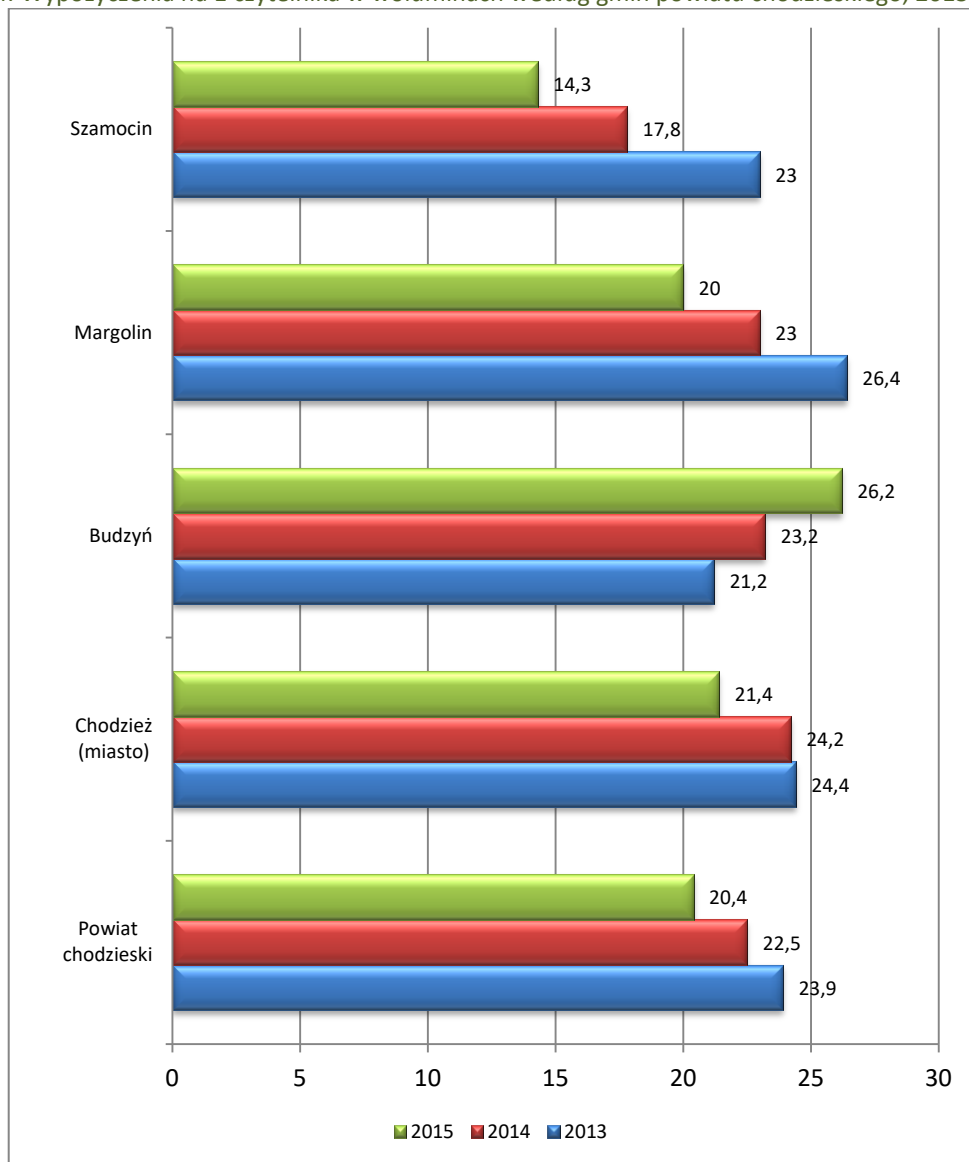
W okresie od października do czerwca w ramach kół zainteresowań prowadzone są liczne zajęcia o charakterze hobbystycznym. Ich program obejmuje: naukę śpiewu, gry na gitarze, instrumentach klawiszowych, dętych, perkusyjnych i skrzypcach (koła muzyczne); naukę rysunku i grafiki (koło plastyczne); oraz naukę gry w bilard (koło bilardowe). Ponadto mieszkańcy gminy, w tym dzieci i młodzież mogą uczestniczyć w zajęciach z ceramiki, modelarstwa, warsztatach tanecznych MARGODANCE i dziecięcych warsztatach muzycznych. Dla osób dorosłych prowadzone są zajęcia taneczne z elementami aerobiku. Ogółem w 2015 roku przy MGOK w Margoninie działało 8 kół zainteresowań, w których pracach brało udział 152 osób.

Przy MGOK działa również Chór Kantata oraz Zespół Muzyczny Przyjaciele. Ponadto instytucja ta, przy realizacji zadań statutowych, współpracuje z lokalnymi twórcami, rzemieślnikami, organizacjami społecznymi, a także Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Margoninie, której siedziba znajduje się w budynku Zespołu Szkół w Margoninie. Biblioteka posiada dwie filie zamiejscowe, które zlokalizowane są w Radwankach i Próchnowie. W 2015 roku w bibliotece zatrudnionych było 7 osób na 5,75 etatach. W tym okresie księgozbiór placówek bibliotecznych działających na terenie gminy wynosił 45 536 tomów, co w porównaniu do 2013 roku (43 168 tomów) stanowiło wzrost o 5,5%. Dzięki wyposażeniu biblioteki w sprzęt komputerowy z dostępem do sieci, odwiedzający placówkę mogą korzystać z zasobów sieci internetowej.

Pod względem dostępności bibliotek dla ludności gmina znacznie się wyróżnia na tle innych jednostek administracyjnych powiatu chodzieskiego. W 2015 roku liczba ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną dla gminy Margonin wynosiła 1 601 osób, przy średniej dla powiatu chodzieskiego 3 169 osób. Biblioteka publiczna w Margoninie wraz z jej filiami dysponuje księgozbiorem, który w 2015 roku w przeliczeniu na 1 000 ludności został oszacowany

na 7 112,8, przy średniej dla powiatu chodzieskiego wynoszącej 4 449,9. Należy jednak zauważyć, iż mimo dostępności tych zasobów dla miejscowej ludności, liczba czytelników w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2015 roku była najniższa w całym powiecie chodzieskim i wynosiła 213, przy średniej dla powiatu 221. Analizując jednak ilość wypożyczeń przypadających na 1 czytelnika w woluminach można zauważyć, że w 2015 roku była ona najwyższa w gminie Margonin, spośród wszystkich jednostek administracyjnych powiatu chodzieskiego (26,4).

Wykres 14. Wypożyczenia na 1 czytelnika w woluminach według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Działalność tych instytucji w zakresie edukacji i kultury wspierana jest przez lokalne organizacje społeczne. Na terenach wiejskich podmioty te są często jedynymi animatorami działań o charakterze kulturalnym, oświatowym i artystycznym.

4.9. PODSUMOWANIE

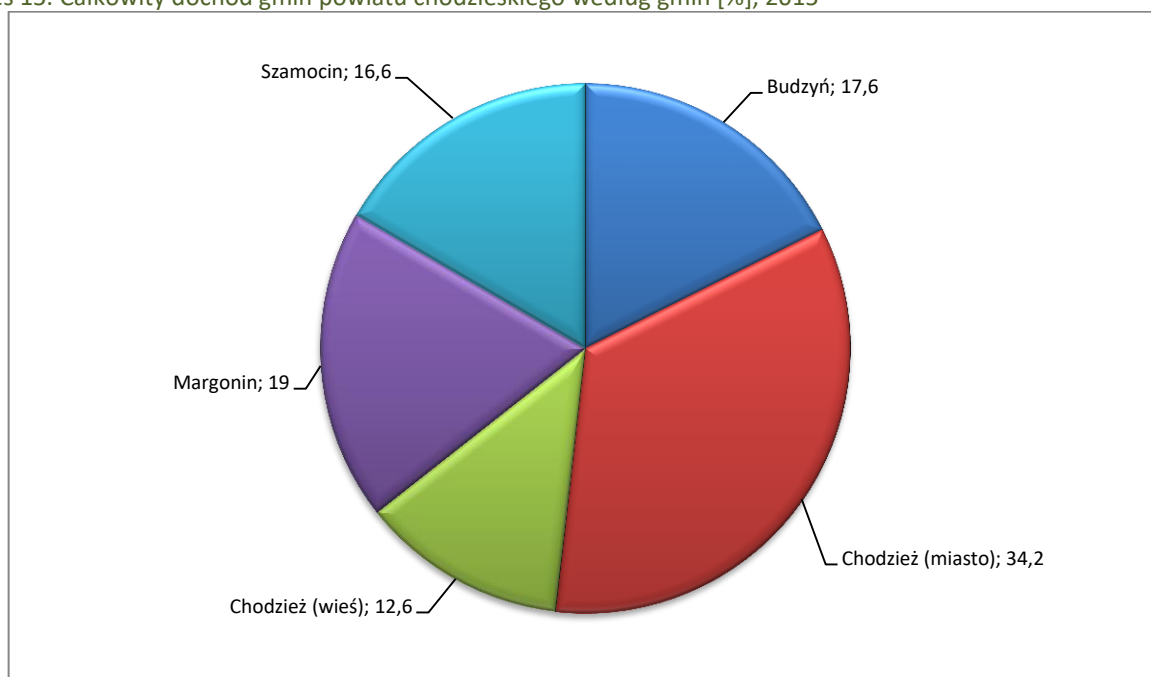
SFERA 4. INFRASTRUKTURA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Media	
- Rozbudowana sieć wodociągów i kanalizacji. - Własne ujęcia wody i hydrofornie. - Rozwinięta infrastruktura teleinformatyczna. - Sieć energetyczna i gazowa pokrywająca zapotrzebowanie na energię elektryczną i gaz wśród miejscowych odbiorców. - Farma wiatrowa o mocy 120 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą. - Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych.	- Zły stan techniczny sieci wodociągowej, zwłaszcza na terenach miejskich i hydroforni. - Zły stan techniczny sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. Konieczność modernizacji infrastruktury oczyszczalni ścieków, zgodnie z obowiązującymi wymaganiami w zakresie ochrony środowiska. - Brak scentralizowanego systemu ciepłowniczego. - Niski poziom wyposażenia mieszkań na terenach wiejskich w instalację centralnego ogrzewania. - Niski odsetek ludności korzystający z sieci gazowniczej na terenach wiejskich. - Brak stacjonarnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.
Komunikacja i transport	
- Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych, zapewniających komunikację pomiędzy sąsiednimi terenami oraz poszczególnymi miejscowościami na terenie gminy. - Niewielkie natężenie ruchu kołowego na drogach przebiegających przez teren gminy. - Niezbędna infrastruktura obsługi ruchu pasażerskiego w transporcie drogowym (przystanki, postoje, dworzec).	Niezadawalający stan fragmentów dróg gminnych, brak separacji ruchu pieszego od kołowego, zwłaszcza na terenach wiejskich.
Zasoby mieszkaniowe	
- Własne zasoby mieszkaniowe gminy, w tym lokale mieszkalne, użytkowe i socjalne, gmachy użyteczności publicznej. - Ponadprzeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań. - Większość lokali mieszkalnych wyposażona w wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę.	- Zły stan techniczny niektórych gmachów użyteczności publicznej oraz budynków należących do gminy. - Niewystarczająca dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych. - Słaby rozwój inwestycji mieszkaniowych na terenie gminy.
Sport, turystyka i rekreacja	
- Liczne ścieżki piesze i rowerowe oraz szlaki turystyczne przebiegające przez teren gminy. - Zróżnicowana baza noclegowo-gastronomiczna (hotele, motele, kwatery prywatne, gospodarstwa agroturystyczne, restauracje, bary, punkty gastronomiczne). - Rozbudowana i zróżnicowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna. - Sieć ścieżek rowerowych i pieszych.	- Zły stan obiektów zabytkowych i brak planów ich zagospodarowania. - Brak podstawowej infrastruktury turystycznej w pobliżu obiektów przyrodniczych i zabytkowych, utrudniających korzystanie z zasobów kulturowych i przyrodniczych gminy, w tym małej infrastruktury turystycznej. - Brak powiązania istniejących ścieżek pieszych i rowerowych oraz szlaków z istniejącą infrastrukturą turystyczną oraz bazą noclegowo-gastronomiczną. - Brak strategii promocji turystycznej gminy. - Brak zintegrowanego systemu informacji

	turystycznej. • Brak zintegrowanych terytorialnie produktów i usług turystycznych, wykorzystujących dostępne zasoby przyrodnicze, kulturowe gminy oraz istniejącą infrastrukturę turystyczną oraz bazę noclegowo-gastronomiczną. • Niski standard obsługi gości w niektórych obiektach noclegowo-gastronomicznych. • Brak koordynacji i współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie wykorzystania zasobów lokalnych w rozwoju gospodarczym, w tym turystyki i agroturystyki. • Mała liczba gospodarstw agroturystycznych.
Pomoc i integracja społeczna	
• Aktywne środowisko seniorów. • Potencjał, różnorodność oraz aktywność miejscowych środowisk sportowych i twórczych. • Dobrze funkcjonujące kluby sportowe.	
Ochrona zdrowia	
• Niezbędna infrastruktura medyczna realizująca zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.	• Niewystarczający dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej.
Bezpieczeństwo publiczne	
• Sieć strażnic ochotniczych straży pożarnych i posterunek policji, gwarantujących odpowiedni stan bezpieczeństwa przeciwpożarowego i porządku publicznego na terenie gminy.	• Niszczenie i dewastacja urządzeń oraz obiektów o charakterze gospodarczym, wykorzystywanych w przeszłości w działalności rolniczej. • Wysoki poziom zagrożenia pożarowego, spowodowany dużą lesistością gminy. • Sezonowy wzrost możliwości wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa publicznego, związany ze wzmożonym ruchem turystycznym w miesiącach letnich.
Edukacja i kultura	
• Sieć placówek oświatowych, gwarantujących realizację zadań w zakresie edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym oraz w zakresie opieki nad dzieckiem w wieku przedszkolnym.	• Słaba oferta edukacyjna dla osób dorosłych. • Brak szkół ponadgimnazjalnych i zawodowych, kształcących na kierunkach dostosowanych do lokalnego rynku pracy i potrzeb potencjalnych inwestorów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zwiększające się nakłady inwestycyjne podmiotów prywatnych na rozwój własnej infrastruktury wytwórczej oraz innej, związanej ze zmianami technologicznymi i przekształceniami w profilu działalności. • Realizacja licznych procesów inwestycyjnych i modernizacyjnych przez podmioty sektora prywatnego i sektora publicznego w oparciu o różne mechanizmy wsparcia finansowego, w tym środki UE.	• Niewystarczające środki na inwestycje komunalne. • Brak możliwości finansowania zaplanowanych inwestycji ze środków zewnętrznych, w tym funduszy UE.

5.1. DOCHODY BUDŻETU GMINY

Na dochody gminy składają się dochody własne oraz dochody obce, obejmujące subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa, środki pochodzące z budżetu UE oraz inne środki określone w odrębnych przepisach. Pod względem osiąganych dochodów budżetowych gmina znacznie wyróżnia się na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego i województwa wielkopolskiego. W powiecie chodzieskim zajmuje pierwsze miejsce pod względem wysokości dochodów, w przeliczeniu na 1 mieszkańca: 2012 rok-4 126,20 zł; 2013 rok-4 378,14 zł; 2014 rok-4 599,66 zł. W 2015 rok dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4 891,74 zł, przy średniej dla powiatu chodzieskiego 3 449,23 zł.

Wykres 15. Całkowity dochód gmin powiatu chodzieskiego według gmin [%], 2015

Źródło: Opracowanie własne, [za]: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.

Jednocześnie dochody własne gminy w przeliczeniu na mieszkańca osiągnęły wartość 2 668,80 zł, przy średniej dla powiatu chodzieskiego 1 805,92 zł. W tym okresie dochody budżetowe osiągane przez Gminę Margonin (31 mln 170 tysięcy zł) stanowiły 19,0% dochodów wszystkich gmin w powiecie chodzieskim. Jedynie gmina miejska Chodzież osiągnęła w tym czasie większy dochód (56 mln zł). W tym okresie dochody własne wynosiły 17 mln i stanowiły 54,8% ogółu dochodów budżetowych osiągniętych przez gminę. Składały się na nie przede wszystkim: dochody podatkowe ustalane i pobierane na podstawie odrębnych przepisów (52,1%; 8 mln 855 tysięcy zł); podatek od nieruchomości (46,6%, 7 mln 920 tysięcy zł); udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (20%; 3 mln 407 tysięcy zł); udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa-podatek dochodowy od osób fizycznych (18,0%; 3 mln 57 tysięcy zł); oraz wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw (7,3%, 1 mln 234 tysiące zł).

Tabela 36. Dochody gminy Margonin według ich rodzajów, 2005

Rodzaje dochodów	Wysokość	Udział procentowy
Dochody podatkowe: podatek rolny	485 798,70	2,9
Dochody podatkowe: podatek leśny	114 857,08	0,7
Dochody podatkowe: podatek od nieruchomości	7 920 015,79	46,6
Dochody podatkowe: podatek od środków transportu	191 807,75	1,1
Wpływy z opłaty skarbowej	22 142,00	0,1
Dochody podatkowe: podatek od czynności cywilnoprawnych	123 904,28	0,7
Dochody podatkowe: podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacanych w formie karty podatkowej	14 980,42	0,1
Wpływy z opłaty targowej	7 532,00	0,1
Dochody z majątku	637 226,46	3,7
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa	3 407 689,99	20,0
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa: podatek dochodowy od osób fizycznych	3 057 836,00	18,0
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa: podatek dochodowy od osób prawnych	349 853,99	2,1
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	1 234 878,08	7,3
Wpływy z usług	927 075,15	5,4
Pozostałe dochody: środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł, w tym pozyskane z innych źródeł inwestycyjnych	246 147,32	1,4
Dochody z majątku: dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	194 679,70	1,1
Dochody podatkowe: ustalone i pobierane na podstawie odrębnych przepisów	8 855 413,02	52,1
Razem:	17 005 567,70	100,0

Źródło: Opracowanie własne, [za:] Informacja z realizacji dochodów budżetowych za 2015 rok w szczególności uchwały budżetowej. Załącznik nr 1 do informacji z realizacji budżetu miasta i gminy za 2015 rok, s. 1-8.

Istotną pozycję w dochodach gminy stanowią środki finansowe pochodzące z UE oraz źródeł zewnętrznych. W perspektywie finansowej 2007-2013 gmina realizowała 20 przedsięwzięć inwestycyjnych, współfinansowanych ze środków UE w ramach PO IG, PO RYBY, PROW, WRPO. Ich całkowita wartość wyniosła 6 mln 926 tysięcy 673 zł, z czego kwota dofinansowania ze środków zewnętrznych osiągnęła wartość 4 mln 503 tysiące 309 złotych (65,0%). Wysokość środków z UE pozyskanych przez gminę na finansowanie programów i projektów unijnych w latach 2010-2015 wyniosła 3 mln 603 tysiące 596 zł. Jednocześnie ogólna wartość środków udzielonych z budżetu państwa lub innych przekazanych gminie jako współfinansowanie projektów UE wyniosła w tym okresie 354 tysiące 900 zł. Tylko w 2015 roku gmina pozyskała dodatkowe bezzwrotne środki finansowe w wysokości 1 mln 796 tysięcy 765 zł 87 gr. Objęły one: dotację z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych (170 tysięcy złotych), środki osób prawnych na inwestycje (5 tysięcy zł), dotację celową z rządowego programu „Książka naszych marzeń” (2 tysiące 170 zł), środki PROW 2007-2013 (241 tysiące 147 zł 32 gr), dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (14 tysięcy 640 zł), dotację celową z budżetu województwa z programu Wielkopolska Odnowa Wsi 2013-2015 (9 tysięcy 265 zł) oraz środki z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (1 mln 354 tysiące 543 zł 55 gr).

Wśród realizowanych inwestycji były projekty zakładające m.in. modernizację gminnego systemu zaopatrzenia w wodę oraz aktywizację turystyczną gminy. Celem tego ostatniego przedsięwzięcia, realizowanego w latach 2008-2011, był rozwój lokalnej turystyki oraz polepszenie komunikacji oraz rozwój terenów w gminie. Projekt ten obejmował: budowę wyciągu nart wodnych

i mostu, budowę drogi dojazdowej do wyciągu wraz z oświetleniem, adaptacje terenów i budynków rybakówki na cele obsługi przystani wodnej.

Tabela 37. Wybrane inwestycje realizowane przez Gminę Margonin przy udziale środków zewnętrznych i własnych, 2008-2015

Źródło	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość inwestycji	Kwota dofinansowania	Okres realizacji Data zawarcia umowy
POIG 2007-2013	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w gminie Margonin	2 061 149,00	2 061 149,00	2014-2015
PO RYBY 2007-2013	Przebudowa ścieżki rowerowej Młynary-Margonin	438 651,16	290 366,18	2012
	Przebudowy ścieżki rowerowej Margonin-Margońska wieś (kierunek Próchnowo)	424 432,35	53 600,00	2014
	Przebudowa chodnika w miejscowości Radwanki	66 314,86	33 000,00	2013
	Budowa kompleksu zjeżdżalni wodnych wraz z placem zabaw w Margoninie	1 039 958,67	599 450,66	2012
PROW 2007-2013	Rewitalizacja centrum wsi Lipiny i Adolfowo ze szczególnym uwzględnieniem walorów otoczenia (I etap)	472 610,00	288 175,00	2011
	Budowa kanalizacji sanitarnej Lipiny-Margońska Wieś	1 200 054,00	1 952 088,75	2010
	Przebudowa z odnowieniem oraz wyeksponowaniem miejsca pamięci narodowej-Pomnik poległych za wolność	923 463,80	265 462,00	2008-2010
	Remont świetlic wiejskich na obszarze gminy Margonin we wsiach: Kowalewo, Lipiniec, Margońska Wieś, Próchnowo, Radwanki, Sypniewo, Zbyszewice	335 652,00	204 666,00	2011
	Wyposażenie świetlic wiejskich (MGOK Margonin)	122 839,00	74 902,00	2011
	Rewitalizacja centrum wsi Lipiny i Adolfowo ze szczególnym uwzględnieniem walorów otoczenia-II etap	469 092,00	25 000,00	2012
	Budowa targowiska miejskiego w Margoninie	569 050,43	346 949,00	2012
	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej we wsi Młynary	83 082,00	54 037,00	2012
	Budowa boiska na osiedlu w Margoninie	206 285,93	134 169,71	2012
	Budowa sali sportowej przy Zespole Szkół w Margoninie	4 309 402,05	2 995 156,47	2009
WRPO 2007-2013	Budowa sali sportowej przy Zespole Szkół w Margoninie	4 309 402,05	2 995 156,47	2009

Ministerstwo Sportu i Turystyki Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego	Budowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu „Moje Boisko-Orlik 2012”: boisko piłkarskie, boisko wielofunkcyjne wraz z zapleczem sanitarnym i szatniowym	1 211 416,91	(1) 333 000,00 (2) 333 000,00	2011-2012
(1) (2)				
Budżet Gminy Margonin	Aktywizacja turystyczna gminy poprzez budowę wyciągu nart wodnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	2 866 293,64	2 866 293,64	2008-2011

Źródło: Opracowanie własne; [za:] Materiały informacyjne Urzędu Miasta i Gminy Margonin, 2016.

W ramach programu „Moje Boisko-Orlik 2012” wybudowano również kompleks boisk sportowych, składający się z boiska piłkarskiego, boiska wielofunkcyjnego oraz zaplecza sanitarno-szatniowego. Wartość inwestycji wyniosła 1 mln 211 tysięcy 416 zł 91 gr, z czego 333 tysiące zł stanowiło dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki, zaś 333 tysiące zł dotacja z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

5.2. WYDATKI BUDŻETU GMINY

Wydatki gminy przeznaczane są na realizację zadań własnych gminy, zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami i przyjętych do realizacji w drodze umowy lub porozumienia, w tym zadań realizowanych wspólnie z innymi JST oraz pomoc rzeczową lub finansową dla innych JST. Obejmują one wydatki bieżące związane z utrzymaniem gminy, wydatki na obsługę długu oraz wydatki majątkowe. W 2015 roku wydatki gminy wyniosły ponad 29 mln 51 tysięcy zł i były niższe w stosunku do roku poprzedniego o 0,7%. Stanowiły one 19,0% ogółu wydatków ponoszonych przez gminy powiatu chodzieskiego. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki ogółem poniesione przez Gminę Margonin w latach 2012-2015 były najwyższe spośród wszystkich gmin powiatu chodzieskiego. W 2015 roku było to 4 559,27 zł na 1 mieszkańca, przy średniej dla powiatu wynoszącej 3 211,41 zł na 1 mieszkańca. W tym okresie gmina ponosiła również najwyższe w powiecie, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatki na oświatę i wychowanie (1 585,94 zł) oraz jedno z najwyższych wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (168,66 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca). Pod względem zaangażowanych środków finansowych najwyższy odsetek wydatków, według działów kategorii budżetowej, przypada na: oświatę i wychowanie, pomoc społeczną oraz transport i łączność. W 2015 roku wydatki w dziale oświata wychowanie wyniosły ponad 10 mln 138 tysięcy (34,9%) ogółu wydatków), zaś w dziale pomoc społeczna 4 mln 953 tysięcy zł (17,1%).

5.3. STAN MIENIA KOMUNALNEGO

Wartość mienia komunalnego na dzień 31 grudnia 2015 roku określono na ponad 75 mln zł, z czego budowle i urządzenia techniczne będące we władaniu gminy wyceniono na ponad 39 mln zł.

Tabela 38. Stan mienia komunalnego gminy Margonin (tyś. zł), 31 grudnia 2015

Kategoria	Mienie	Łączna ilość	Wartość
Grunty komunalne	1. Grunty orne [ha]	91,76	
	2. Drogi [ha]	172,98	
	3. Lasy i tereny zadrzewione [ha]	52,22	
	4. Działki budowlane [ha]	27,24	
	5. Pozostałe [ha]	109,01	
	Ogółem:	453,21	6 512,4
Obiekty komunalne	1. Budynki mieszkalne	65,00	4097,2
	2. Budynki niemieszkalne, budowle	118,00	8932,3
	3. Obiekty szkolne	6,00	7786,0
	4. Obiekty przedszkolne	4,00	667,0
	5. Miejsko-gminne biblioteki	-	-
	6. Ośrodki kultury i świetlice	1,50	519,5
	7. Obiekty służby zdrowia	-	-
	8. Obiekty sportowe	6,00	4616,2
	9. Placówki usługowo-handlowe	2,00	73,0
	10. Inne (administracja)	2,00	1094,0
	11. Miejsca pamięci narodowej	1,00	356,8
	Ogółem:	205,50	28142,0
Budowle i urządzenia techniczne	1. Sieć Internetu światłowodowego	2395,00	1553,1
	2. Sieć wodociągowa [mb]	84495,96	3032,2
	3. Sieć kanalizacyjna [mb]	46067,3	7116,4
	4. Wysypiska śmieci [szt.]	1	592,5
	5. Drogi gminne i chodniki [mb]	48408,6	21627,0
	6. Instalacje oświetleniowe [mb]	10666,0	975,1
	7. Inne	-	5045,1
	Ogółem:	-	39941,4
Środki transportu	1. Samochody komunalne	6	317,4
	2. Samochody OSP	2	46,6
	3. Ciągniki	3	65,0
	4. Naczepa asenizacyjna	2	6,6
	5. Przyczepy	1	1,5
	6. Kosiarka samojezdna	5	73,5
	7. Pług śnieżny	1	5,6
	8. Wózek widłowy	1	31,1
	9. Łódź ratunkowa	1	25,2
	Ogółem:	22	572,50
Razem:			75 168,3

Źródło: Informacja o stanie mienia komunalnego na dzień 31.12.2015 r. Załącznik nr 4 do zarządzenia nr 42/216 Burmistrza Miasta i Gminy Margonin z dnia 25 marca 2016 r., s. 1-7.

5.4. PODSUMOWANIE

SFERA 5. FINANSE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Wysoki poziom dochodów gminnych-najwyższy w powiecie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. - Wysoki poziom dochodów własnych. - Znaczne środki finansowe pozyskane ze źródeł zewnętrznych.	- Wysokie wydatki na pomoc społeczną. - Zużywające się składniki mienia komunalnego.

SZANSE	ZAGROŻENIA
- Możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy UE. - Zwiększenie zainteresowania gminą wśród inwestorów zewnętrznych.	Polityka fiskalna zwiększająca obciążenia finansowe gmin i podmiotów gospodarczych.

SFERA 6. ZARZĄDZANIE

6.1. ORGANIZACJA

Gmina Margonin jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego, powołaną dla organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Jej organami są: Rada Miasta i Gminy Margonin oraz Burmistrz Miasta i Gminy Margonin. Rada jest organem stanowiącym i kontrolnym w gminie, której ustawowy skład wynosi 15 radnych. Do jej wewnętrznych organów należą: Przewodniczący, Wiceprzewodniczący (I, II), Komisja Rewizyjna, a także komisje stałe (ds. budżetu, finansów, planowania, ds. społecznych i rolniczych, rewizyjna) i komisje doraźne do określonych zadań. Pozostają one pod kontrolą rady, której składają sprawozdania ze swojej działalności, podobnie ja burmistrz. Rada w drodze uchwał rozstrzyga sprawy należące do jej kompetencji, określone w ustawie o samorządzie gminnym oraz innych ustawach i przepisach prawnych wydawanych na podstawie ustaw. Oprócz uchwał Rada może podejmować: deklaracje, oświadczenia, postanowienia, apele (rezolucje) oraz opinie zawierające oświadczenia wiedzy oraz oceny. Z inicjatywą podjęcia uchwały może wystąpić radny, komisja rady, klub radnych i burmistrz.

Do podstawowych zadań burmistrza należy m.in. kierowanie bieżącymi sprawami gminy i reprezentowanie jej na zewnątrz. Aparat pomocniczy burmistrza stanowi Urząd Miasta i Gminy Margonin, będący jednostką organizacyjną gminy, powołaną do wykonywania zadań publicznych o znaczeniu lokalnym. Kierownictwo urzędu stanowią: Burmistrz (B), Zastępca Burmistrza (ZB), Sekretarz (SE) i Skarbnik (FN). Ponadto w strukturze urzędu funkcjonują następujące stanowiska kierownicze: Skarbnik Gminy-Naczelnik Wydziału Finansowego, Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego-Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich i Urzędu Stanu Cywilnego, Naczelnik Wydziału Organizacyjnego i Kadr, Naczelnik Wydziału Rozwoju, Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego Gospodarki Nieruchomościami, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska, Komendant Straży Miejskiej. Na strukturę organizacyjną urzędu składają się: Wydział Finansowy (WF), Wydział Spraw Obywatelskich i Urzędu Stanu Cywilnego (WSO), Wydział Organizacyjny i Kadr (WOK), Wydział Rozwoju (WR), Wydział Zagospodarowania Przestrzennego, Gospodarki Nieruchomościami, Gospodarki Gruntami i Ochrony Środowiska (WGN), Wydział Administracyjny (WA), Straż Miejska (SM), Doradca Burmistrza (DB), Radca prawny (RP), Stanowisko ds. bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP), Pełnomocnik ochrony informacji niejawnych (OIN).

6.2. WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI

Gmina jest członkiem Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w Poznaniu. Celem tej organizacji jest reprezentowanie interesów gmin wiejskich oraz ich mieszkańców, a także wspieranie idei samorządności terytorialnej, obrona wspólnych interesów gmin wiejskich, dążenie do ich społeczno-gospodarczego rozwoju, w tym wspieranie działalności oświatowej, naukowej, kulturalnej oraz działalności o charakterze sportowym. Cele te są realizowane poprzez podejmowanie przez członków Związku wspólnych działań na rzecz rozwoju gospodarczego, społeczeństwa informacyjnego, ochrony dóbr kultury, ekologii i ochrony zwierząt, a także poprzez opiniowanie i inicjowanie aktów prawnych dotyczących samorządu terytorialnego oraz organizowanie programów kształcenia i szkolenia przedstawicieli samorządu terytorialnego,

pracowników samorządowych oraz społeczności lokalnych. Przygotowaniem kadr dla wspólnot samorządowych zajmuje się również Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych (WOKISS) w Poznaniu, tj. największe, regionalne stowarzyszenie samorządowe w województwie wielkopolskim, którego członkiem jest gmina Margonin. Przedstawiciele lokalnego samorządu uczestniczą także w pracach Stowarzyszenia Gminy Przyjaznych Energii Odnawialnej z siedzibą w Bogatyni, działającego m.in. na rzecz promowania inicjatyw prawnych i gospodarczych związanych z pozyskiwaniem energii w oparciu o wykorzystanie siły wiatru, energii wody, słońca, biomasy i gazu w celu realizacji krajowej strategii rozwoju energii odnawialnej. Nieco inne cele przyświecają Stowarzyszeniu Doliny Wełny z siedzibą w Mieścisku, posiadającego status Lokalnej Grupy Działania (LGD). Jej obszarem działalności są następujące jednostki administracyjne województwa wielkopolskiego: Gmina Damasławek, Miasto i Gmina Gołańcz, Gmina Kiszkowo, Miasta i Gmina Margonin, Gmina Mieścisko, Miasto i Gmina Rogoźno, Miasto i Gmina Skoki, Gmina Wapno, Gmina Wągrowiec oraz Miasto Wągrowiec, będące siedzibą Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „7 Ryb”, którego członkiem jest gmina Margonin. Głównymi celami tej organizacji są m.in.: działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, aktywizowanie społeczności zamieszkujących obszary zależne od rybactwa, ochrona oraz promocja środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, rozwój turystyki, oraz upowszechnianie i promocja zdrowego stylu życia oraz uprawiania sportu.

6.3. PODSUMOWANIE

SFERA 6. ZARZĄDZANIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Współpraca z innymi podmiotami i organizacjami. - Współpraca administracji samorządowej z podmiotami z sektora NGO. - Profesjonalna kadra administracji samorządowej, instytucji pomocy społecznej, instytucji kultury i placówek edukacyjnych działających na terenie gminy.	Brak zintegrowanego systemu przepływu informacji i komunikacji ze społeczeństwem.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Rozwój technologii teleinformatycznych, usprawniających procesy zarządzania oraz komunikacji. - Narzędzia i środki finansowe na rozwój partnerstw publiczno-prawnych.	Biurokratyzacja obowiązujących procedur i procesów decyzyjnych.

CZĘŚĆ III. STRATEGIA

FILAR 1. MISJA I WIZJA ROZWOJU

WIZJA GMINY

Wizja rozwoju gminy Margonin to wyraz aspiracji społecznych oraz wyobrażeń jej mieszkańców, określający przyszły obraz gminy. Określa ona stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, tj. władze samorządowe oraz partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel do jakiego zmierza gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

W 2020 roku gmina Margonin w pełni korzysta ze swojego położenia, przyciągając inwestorów do przygotowanych stref aktywności gospodarczej, generujących nowe miejsca pracy. Rozwija się rolnictwo, zarówno w aspekcie nowoczesnej produkcji towarowej, jak i tradycyjnego gospodarowania, dostarczającego produkty lokalne i zdrową żywność do dużych rynków zbytu. Atrakcyjne warunki historyczne i krajobrazowe są bazą dla stopniowego rozwoju infrastruktury i oferty turystyczno-rekreacyjnej oraz kulturalnej, opartej na tradycjach lokalnych. Rozwój infrastruktury technicznej oraz profesjonalny wachlarz usług publicznych przekłada się na wysoki standard życia mieszkańców.

MISJA ROZWOJU GMINY

Misją rozwoju gminy Margonin jest dążenie do osiągnięcia celów założonych w wizji poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego, społecznego, przestrzennego oraz kreowanie wizerunku gminy jako miejsca dbającego o jakość życia mieszkańców. Działania te prowadzone będą w następujących domenach: „Konkurencyjna gospodarka lokalna”, „Zrównoważony rozwój terenów wiejskich”, „Kapitał społeczny i jakość życia”.

FILAR 2. DOMENY STRATEGICZNEGO ROZWOJU

DOMENA 1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA LOKALNA

1.1. PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH ORAZ POZYSKANIE INWESTORÓW

Jednym z celów rozwojowych gminy Margonin jest budowanie pozycji miejsca atrakcyjnego dla inwestycji. Pozyskiwanie przedsiębiorców i powstawanie nowych inwestycji przekłada się bezpośrednio na zwiększanie dochodów budżetowych gminy, a zwłaszcza dochodów własnych, z których można finansować zadania służące rozwojowi lokalnej społeczności. Rozwój przedsiębiorczości zapewnia także korzystną koniunkturę rynku pracy.

W sytuacji rosnącej konkurencji lokalizacja inwestycji uzależniona jest do wielu czynników, takich jak: dostępność transportowa, koszty pracy, wielkość i jakość zasobów pracy (czyli odpowiednia liczba wykształconych i posiadających oczekiwane umiejętności zawodowe pracowników), poziom rozwoju infrastruktury, stosowane ulgi podatkowe, aktywność regionów wobec inwestorów (wskazuje, jakie jest zaangażowanie władz samorządowych w promocję

i tworzenie dobrego klimatu biznesowego, czynnik ten mierzy się m.in. poprzez liczbę i jakość ofert inwestycyjnych), aktywna promocja stref gospodarczych.

Rolą władz w tym obszarze jest właściwa polityka przestrzenna, uwzględniająca scalanie gruntów, zmiany ich przeznaczenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz właściwa polityka infrastrukturalna (uzbrajanie terenów). Opracowane w 2015 roku dla gminy Margonin studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego narzuciło obowiązek planistycznego przygotowania nowych terenów pod inwestycje zarówno mieszkaniowe jak i związane z usługami, działalnością gospodarczą i przemysłową. Zgodnie z zapisami Studium w celu zagospodarowania nowych terenów, ustala się korzystanie w pierwszej kolejności z gruntów wyposażonych w niezbędne media lub tych, do których doprowadzenie mediów będzie uzasadnione ekonomicznie, zlokalizowane w pobliżu istniejącej zabudowy. Niemniej jednak należy zwrócić uwagę, że priorytetem przy wyznaczeniu terenów inwestycyjnych nie powinna być dostępność do już istniejącej infrastruktury lecz dobra dostępność komunikacyjna do tych obszarów. Tereny inwestycyjne muszą być umiejscowione przy drogach krajowych lub w ich sąsiedztwie. Gmina powinna stworzyć dobre połączenia komunikacyjne pomiędzy drogą krajową a wyznaczonymi terenami inwestycyjnymi poprzez budowę/przebudowę dróg gminnych lub nawiązanie współpracy z zarządcami dróg krajowych i powiatowych w celu modernizacji dróg przebiegających przez gminę o znaczeniu ponadlokalnym w tym budowa obwodnicy Margonina oraz modernizacja drogi wojewódzkiej nr 193 (DW 193).

Oprócz dostępności komunikacyjnej niezbędne jest również pełne uzbrojenie wyznaczonych terenów. Inwestor w celu umiejscowienia przedsiębiorstwa w gminie Margonin, musi mieć zapewniony dostęp do pełnej infrastruktury technicznej. Przygotowanie terenu jest równie ważnym elementem jak jego promocja, ukierunkowana na pozyskanie i utrzymanie inwestorów. W tym celu powinno zostać utworzone w strukturach gminy Centrum Obsługi Inwestora. Jednostka będzie odpowiedzialna za organizację skutecznego systemu pozyskiwania inwestorów do planowanych i rozwijanych stref aktywności gospodarczej, wprowadzanie przyjaznej ścieżki administracyjnej dla inwestorów oraz pomoc w zakresie pokonywania trudności natury biurokratycznej. Ze względu na wielkość gminy Margonin, nie było by zasadne powołanie jednostki tylko do pozyskiwania nowych inwestorów. Biuro Obsługi Inwestora powinno zatem realizować równocześnie zadania związane z obsługą już istniejącej działalności gospodarczej szczególnie w zakresie współpracy z sektorem MŚP (inicjowania współpracy z instytucjami okołobiznesowymi w celu wsparcia w zakresie szkoleniowym, doradczym, finansowym oraz inicjowanie współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami), promocję gospodarczą i turystyczną gminy.

Inwestorzy dużą wagę przy wyborze lokalizacji kładą na dostępność wysoko wyspecjalizowanej kadry. Wspieranie rozwoju lokalnego powinno zatem opierać się na ścisłej współpracy z inwestorami i lokalnymi przedsiębiorcami, której efektem będą zmiany polityki szkoleniowej na poziomie ponadgimnazjalnym oraz rozwój metod kształcenia zawodowego, pozwalające dostosowywać kompetencje i umiejętności mieszkańców do konkretnego zapotrzebowania pracodawców. Istotnym elementem pakietu działań edukacyjnych powinno być kształcenie praktyczne w miejscu pracy. Mimo, iż kształcenie zawodowe nie leży w bezpośrednich kompetencjach samorządu gminnego, to powinien on mieć wpływ na dostosowywanie kierunków nauczania do specyfiki gospodarki lokalnej i potrzeb własnych przedsiębiorców. W tym zakresie niezbędna jest współpraca z organami prowadzącymi szkoły zawodowe, przedsiębiorcami, a także uczestnictwo w projektach z tego zakresu. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja na rynku pracy, szczególnie w zakresie stosowania nowych technologii w procesie produkcji oraz dostarczania usług, a także zmieniające się gusta i preferencje klientów wymagają ciągłego dostosowywania wiedzy i umiejętności do zmieniających się oczekiwań i potrzeb pracodawców. Ważne jest budowanie świadomości mieszkańców w zakresie potrzeby ciągłej edukacji i podnoszenia umiejętności, a w przypadku istotnych zmian strukturalnych na rynku pracy, przekwalifikowania się i nauki nowego zawodu. Nie mniej ważne jest budowanie świadomości przedsiębiorców w zakresie konieczności wpierania aktywności edukacyjnej pracowników.

1.2. TWORZENIE KORZYSTNYCH WARUNKÓW DLA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Sektor MŚP to istotny stymulator rozwoju gospodarczego. To z nim wiążą się największe nadzieje na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym na minimalizowanie bezrobocia i przyspieszanie wzrostu gospodarczego. Dlatego ważnym zadaniem gminy jest stworzenie warunków sprzyjającym rozwojowi przedsiębiorczości.

Problemem wiodącym i barierą w powstawaniu małych firm jest brak wykreowanych postaw przedsiębiorczych. Budowanie ich należy rozpocząć na poziomie szkoły podstawowej poprzez włączenie odpowiednich treści do programów nauczania, stosowanie metod aktywnych w tym procesie, takich jak: gry symulacyjne, kontakt z przedsiębiorcami, zajęcia z doradcami zawodowymi, konkursy, wizyty w firmach lokalnych, instytucjach, bankach oraz warsztaty edukacyjne. Wykształcone, świadome społeczeństwo łatwiej podejmuje ryzyko realizacji własnych pomysłów.

Kolejną barierą w dla rozwoju i powstawania małych firm jest brak kapitału i wiedzy na temat uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej. W celu niwelowania tych barier rolą gminy powinno być nawiązywanie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu, oferującymi różnorodne formy wsparcia finansowego, doradczego i szkoleniowego dla sektora MŚP. Dostępność instrumentów pożyczkowych i poręczeniowych, pomoc w pozyskiwaniu funduszy europejskich na uruchomienie działalności oraz wiedza z zakresu efektywnego wykorzystania tych narzędzi będzie stanowić istotną formę wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie dla nowopowstałych firm, które najczęściej nie spełniają warunków bankowych w zakresie korzystania z kredytów i pożyczek. W ramach pobudzenia i wsparcia sektora MŚP w gminie Margonin należy utworzyć Lokalny Fundusz Pożyczkowy bądź nawiązać współpracę z działającymi w województwie wielkopolskim funduszami pożyczkowymi i poręczeniowymi (tj. Fundusz Pożyczkowy WARP, Subregionalny Fundusz Pożyczkowy Wielkopolska Północ, Towarzystwo Innowacji Społeczno-Ekonomicznych, Poznański Fundusz Poręczeń kredytowych), w celu ułatwienia lokalnym przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju działalności gospodarczej.

Gmina Margonin posiada przeciętne wskaźniki liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności (niższe niż średnia powiatowa i wojewódzka). Ponadto zdecydowana większość firm to podmioty małe lub mikro. W sytuacji tej pożądane jest wspieranie tworzenia samorządu gospodarczego i organizacji pozarządowych działających na rzecz przedsiębiorczości lokalnej. Inicjatywy takie muszą być podejmowane oddolnie, przez zainteresowanych przedsiębiorców. Nie jest rolą gminy tworzenie takich struktur, jednak może ona wspierać podobne działania, zachęcać i inicjować. Korzyści wynikające z funkcjonowania struktur gospodarczych są istotne dla rozwoju gospodarczego całej gminy.

1.3. TWORZENIE WARUNKÓW WSPIERAJĄCYCH ROZWÓJ TURYSTYKI

Gmina Margonin posiada duży potencjał turystyczny - jezioro z wyciągiem nart wodnych oraz zjeżdżalnią, lasy łowieckie, liczne pomniki przyrody i miejsca pamięci historycznej tworzą sprzyjające warunki do rozwoju turystyki. Zadaniem władz w tym zakresie jest rozwój infrastruktury turystycznej w tym małej architektury, ścieżek i szlaków turystycznych, dalsze zagospodarowanie terenów wokół Jeziora Margonińskiego (w tym powiększenie plaży, rozbudowa zjeżdżalni wodnych) oraz promocja walorów turystycznych gminy. Realizacja tych zadań stworzy warunki umożliwiające lokalnej społeczności uzyskiwanie przychodów z prowadzenia działalności turystycznej. Działanie władz powinny być ukierunkowane na rozwój turystyki zrównoważonej, tzn. takiej której infrastruktura i formy odzwierciedlają troskę o stan i zachowanie dla przyszłych pokoleń czystego, naturalnego środowiska. W ramach turystyki zrównoważonej gmina Margonin powinna wspierać oraz aktywizować swoich mieszkańców do uruchamiania i rozwoju:

- agroturystyki – jako formy spędzania wolnego czasu na terenach wiejskich, w gospodarstwach o tradycyjnych metodach produkcji rolnej. Turyści mogą wykorzystywać zasoby tych gospodarstw,

jednocześnie wypoczywając oraz uczestnicząc we wszystkich pracach, jak również w życiu wiejskim. Ten rodzaj turystyki szczególnie ceniony jest przez rodziny z dziećmi jako forma kształcąca i wychowująca młodych ludzi.

- eko-agroturystyki – jest to najnowszy kierunek w turystyce zrównoważonej. Stawia ona bardzo wysokie wymagania, ale zyskuje coraz większą popularność i co istotniejsze bardzo wysoko ceniona jest przez turystów. Eko-agroturystyka jest połączeniem agroturystyki z ekologicznymi metodami produkcji żywności. Jej rozwój będzie szczególnie ważny dla gminy Margonin w kontekście rozwoju i promocji Margonin jako EKO-GMINY z największym w regionie „EKO-TARGIEM”.

1.4. PROMOCJA GMINY JAKO MIEJSCA ATRAKCYJNEGO DLA INWESTORÓW I TURYSTÓW

Promocja gminy Margonin powinna działać dwukierunkowo-promocja terenów inwestycyjnych oraz promocja walorów turystycznych. Działania w zakresie oferty inwestycyjnej muszą skupić się na promocji wyznaczonych stref gospodarczych. Odbiorcami tych działań powinni być potencjalni inwestorzy. Ofertę inwestycyjną Margonina należy włączyć do ponadlokalnych wydarzeń o charakterze promocyjnym-targi, misje, wydawnictwa, artykuły.

Działania w zakresie promocji turystycznej gminy powinny obejmować opracowanie i wydawanie atrakcyjnych materiałów promocyjnych gminy i jej walorów oraz rozpowszechnianie jej na wydarzeniach branżowych typu targi, wystawy, pokazy i prezentacje. Zakres materiałów promocyjnych powinien obejmować wysokiej jakości katalogi, foldery i albumy tematyczne (np. przyrodnicze, o sztuce ludowej, na temat konkretnych obrzędów lokalnych, itp.). Ważne są również publikacje naukowe i popularyzatorskie dotyczące wydarzeń historycznych, osób związanych z gminą, czy etnograficzne. Dodatkowymi materiałami promocyjnymi powinny być mapy, przewodniki, gadżety promocyjne. Jednym z kanałów dystrybucji powinien być Internet (portale społecznościowe, bazy filmów, portale tematyczne, itp.). W ramach działań promocyjnych powinny zostać stworzone i rozpowszechnienie mobile informatory o atrakcjach turystycznych, na terenie gminy dla urządzeń typu tablety, smartphony, nawigacje GPS, itp. Programy w postaci elektronicznych map, informatorów, przewodników są obecnie jednym z nowocześniejszych narzędzi informacyjno-promocyjnych. System wizualizacji turystycznej powinien zawierać szereg elementów, takich jak tablice kierunkowe, tablice informacyjne, oznakowania szlaków i tras turystycznych. Wdrożony system wizualizacji ma za zadanie kierować ruchem turystycznym, promować atrakcje turystyczne i przekazywać o nich podstawowe informacje oraz kreować odpowiedni wizerunek turystyczny gminy.

Jednym z kierunków interwencji i celem realizacji strategii jest rozwój w gminie produkcji zdrowej żywności oraz biopaliw. Zadaniem promocji w tym zakresie będzie wykreowanie miejscowego targu w Margoninie jako EkoTargu i nadanie mu funkcji ponadlokalnej, a także organizacja na miejskim rynku targów związanych z promocją zdrowej żywności oraz postaw ekologicznych.

DOMENA 2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ TERENÓW WIEJSKICH

2.1. ZWIĘKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH I DYWERSYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ

Gmina Margonin jest gminą o bardzo bogatym potencjale agroturystycznym. Mimo dogodnych warunków, tj. atrakcyjne tereny łowieckie, Jezioro Margonińskie z wyciągiem nart wodnych oraz zjeżdżalniami, duża ilość obiektów zabytkowych, tradycje rolnicze, czyste środowisko, społeczność lokalna nie podejmuje tego typu działalności. Na terenie gminy działa jedynie kilka gospodarstw agroturystycznych. Działania w tym obszarze powinny obejmować trzy kierunki, tj. wsparcie infrastrukturalne (budowę obiektów małej architektury turystycznej, promocję walorów turystycznych gminy oraz aktywizację mieszkańców (wsparcie doradcze) w zakresie tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

W obszarze rolnictwa realizacja kierunku interwencji powinna mieć charakter pomocy rolnikom w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w produkcji rolnej, nowoczesnych metod upraw i hodowli, doradztwa w zakresie zmian strukturalnych w rolnictwie oraz promocję i wsparcie rolnictwa ekologicznego. Produkcja naturalnych i zdrowych produktów może stanowić alternatywę dla rozdrobnionego rolnictwa, nieposiadającego warunków dla upraw wysokotowarowych. Biorąc pod uwagę rosnący popyt na produkty tego typu, przekwalifikowanie się miejscowych rolników na produkcję eko-żywności może stworzyć korzystne warunki dla ich rozwoju. Prowadzenie gospodarstwa ekologicznego jest obciążone skomplikowanymi procedurami dochowania warunków produkcji, utrzymywania certyfikatów. Jednak niniejszy kierunek interwencji odnosi się nie tylko do gospodarstw certyfikowanych, ale w ogóle do produkcji rolnej niestosującej środków chemicznych i wytwarzających produkty metodami tradycyjnymi. W ramach niniejszego kierunku interwencji mieszczą się również działania z zakresu rozwoju przetwórstwa produktów rolnych. Rolą gminy jest tu wspieranie tego procesu poprzez tworzenie warunków do lokalizacji tego typu działalności (plan zagospodarowania przestrzennego, grunty inwestycyjne, uzbrojenie, itp.). Zadaniem gminy będzie popularyzowanie upraw roślin energetycznych i upowszechnianie informacji na temat energii odnawialnej. Gmina może promować tego typu działalność poprzez dopłaty do instalacji pieców i systemów grzewczych na biomasę.

W ramach działań dążących do przekwalifikowania gospodarstw rolnych na gospodarstwa ekologiczne jest promocja i budowanie marki gminy Margonin jako rynku produktów ekologicznych. W tym celu należy zaktywizować nowopowstałych producentów zdrowej żywności do sprzedawania jej na miejscowym Targowisku w Margoninie. Po przekwalifikowaniu się rolników na produkcję ekologiczną zadaniem gminy będzie szeroka promocja Margonina jako gminy produkującej zdrową żywności ekologiczną.

2.2. KSZTAŁTOWANIE ATRAKCYJNEJ PRZESTRZENI DLA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA OBSZARACH WIEJSKICH

W ostatnich latach w sołectwach gminy Margonin, zwiększyła się liczba nowoczesnych kompleksów sportowych, zapewniających infrastrukturę do uprawiania różnych amatorskich dyscyplin sportowych. Sukcesywnie powstawały ścieżki pieszo-rowerowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne oraz miejsca integracji społecznej. Należy kontynuować rozbudowę infrastruktury oraz poszerzać ofertę kulturalną dla mieszkańców zamieszkujących tereny wiejskie w gminie Margonin.

2.3. ODNOWA WSI I ZACHOWANIE TRADYCJI LOKALNYCH

W ciągu ostatnich lat dzięki środkom unijnym oraz wsparciu lokalnych władz, gmina Margonin zwiększyła swoją atrakcyjność w zakresie osadnictwa. Przeprowadzony został szereg działań z zakresu odnowy przestrzeni publicznej w centrach miejscowości wiejskiej. Działania te należy kontynuować, ponieważ poza podniesieniem standardu życia mieszkańców, podnoszą one także atrakcyjność turystyczną gminy. Projekty z tego zakresu, porządkujące przestrzeń publiczną, poprawiające estetykę wsi, zachowujące lokalne układy architektoniczne i obiekty zabytkowe, mają również charakter integrujący społeczność lokalną wokół spraw dla niej ważnych i kształtują poczucie tożsamości lokalnej.

Należy wspierać wszelkie przejawy kultywowania tradycji lokalnej. Niniejszy kierunek interwencji wskazuje na kontynuację takich działań jak: przegląd kapel, organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych

o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, wspieranie zespołów folklorystycznych różnych kategorii wiekowych i orkiestr dętych, organizacja wystaw, pokazów, przeglądów i konkursów artystycznych. Bardzo ważnym działaniem jest włączanie młodych pokoleń w realizację powyższych zadań: udział w imprezach kulturalnych, lekcjach regionalnych, pokazach ginących zawodów, itp. Istotną kwestią dla każdej społeczności lokalnej staje się zachowanie spuścizny kulturowej dla następnych pokoleń.

Elementy dziedzictwa, takie jak: ubiór, obrzędy, muzyka, tradycje i zwyczaje są kultywowane przez społeczność lokalną.

DOMENA 3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

3.1. PODNIESIENIE POZIOMU I DOSTĘPNOŚCI USŁUG EDUKACYJNYCH

Kierunek interwencji ma na celu rozwój oferty edukacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb rynku pracy. Rozszerzenie oferty o zajęcia dodatkowe ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju kompetencji kluczowych ma na celu przygotowanie uczniów do sprawnego poruszania się na rynku pracy po zakończeniu edukacji oraz budowanie postaw przedsiębiorczych. Zakres domeny obejmuje także zapewnienie warunków dla utrzymania i stałego rozwoju, jakości w edukacji, który upatruje się w kilku kluczowych czynnikach sukcesu takich jak: dobrze przygotowana, stale rozwijająca się kompetencyjnie kadra pedagogiczna potrafiąca w sposób efektywny wykorzystywać w procesie nauczania możliwości, jakie dają nowoczesne technologie; zapewnienie systemu motywującego i wspierającego wybitnych, kreatywnych nauczycieli; większe wykorzystanie środków zewnętrznych na podniesienie, jakości bazy dydaktycznej, oferty zajęć, metod nauczania; oraz większa dostępność i stopień wykorzystania narzędzi informatycznych w edukacji. Poza edukacją szkolną ważnym wyzwaniem dla gminy jest rozwój edukacji dla dorosłych. Zadaniem gminy w tym zakresie jest promocja uczenia się przez całe życie oraz udział w projektach umożliwiających mieszkańcom podnoszenie, uzupełnianie bądź zmianę kwalifikacji, zgodnie ze zmieniającym się zapotrzebowaniem rynku pracy.

3.2. POPRAWA STANDARDU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZECZ ROZWÓJ I MODERNIZACJĘ INFRASTRUKTURY ORAZ DBAŁOŚĆ O STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Zaspokojenie podstawowych potrzeb z zakresu infrastruktury technicznej z pewnością jest nadal najważniejszym oczekiwaniem mieszkańców kierowanych pod adresem władz gminy. Infrastruktura techniczna w gminie Margonin jest wysoko rozwinięta. Nie wszystkie gospodarstwa domowe na terenie gminy mają jednak podłączenie do kanalizacji komunalnej czy sieci wodociągowej. Dotyczy to szczególnie gospodarstw z terenów wiejskich o małej gęstości zabudowy, co uniemożliwia budowę sieci kanalizacyjnej. Ważne jest podjęcie działań na tych terenach mających na celu unieszkodliwianie np. przez budowę przydomowych oczyszczalni. Tworzenie zespołów urządzeń służących do neutralizacji ścieków wytwarzanych w domu lub małym zgrupowaniu domów, umożliwia poprawę jakości życia mieszkańców oraz skuteczną ochronę środowiska naturalnego. W ramach domeny należy także dokończyć proces zwodociągowania gminy wraz z modernizacją już istniejącej sieci.

Jakość infrastruktury drogowej jest jednym z czynników wpływających na tempo rozwoju gminy. Im lepsza dostępność komunikacyjna, tym lepsze potencjalne warunki dla rozwoju gospodarczego jak również podniesienia poziomu jakości życia jego mieszkańców. Rozbudowa i modernizacja sieci dróg, poprawi dostępność komunikacyjną oraz umożliwi szybsze i bezpieczniejsze powiązania pomiędzy osadami gminnymi miejscami pracy czy instytucjami użytku publicznego. Na obecnym poziomie rozwoju gminy ważny dla niej jest rozwój alternatywnych źródeł pozyskiwania energii. Ma on duży wpływ na możliwość rozwoju turystyki i rekreacji oraz komfort życia mieszkańców, dla których jakość powietrza ma zasadnicze znaczenie. W ramach niniejszego kierunku interwencji chodzi o rozwijanie programów wykorzystania OZE, w tym wykorzystanie przestrzeni do inwestycji w ogniwa fotowoltaiczne lub technologię produkcji energii i paliw z biomasy. Wszelkie działania powinny być zintegrowane z edukacją proekologiczną prowadzoną na terenie gminy.

W ramach działań służących ochronie środowiska, w szczególności poprawie jakości powietrza, zakłada się termomodernizację obiektów gminnych, docieplanie i wymianę okien, zwłaszcza w budynkach szkolnych i publicznych należących do gminy Margonin. W ramach planowanych działań

zakłada się także rozwój infrastruktury publicznej, w tym budowa biblioteki, rozbudowa przedszkola. Priorytetowym zadaniem gminy w programowanym czasookresie jest rozwój mieszkalnictwa. W tym celu gmina wybuduje dwa bloki mieszkalne oraz wyznaczy i uzbroi działki z przeznaczeniem na budownictwo jednorodzinne.

3.3. ROZWÓJ OFERTY KULTURALNEJ

Zadanie ma na celu wypracowanie kompleksowej oferty spędzania czasu wolnego, skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży. Celem interwencji jest rozwój umiejętności społecznych i artystycznych oraz otwartości i kreatywności, jak również wskazanie ciekawych form spędzania wolnego czasu. Działaniem zaplanowanym w ramach tego celu jest m.in. stworzenie uzupełniającej się oferty szkół, instytucji kultury i organizacji pozarządowych.

Zachodzące w ostatnich latach zmiany demograficzne (proces starzenia się społeczeństwa), wymagają implementacji nowego systemu tworzenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy. Ludzie starsi stają się coraz liczniejszą, ale i bardziej wymagającą grupą odbiorców działań kulturalnych. Wykreowanie atrakcyjnej oferty kulturalnej dla osób starszych przysłuży się integracji społecznej seniorów i podniesieniu jakości usług społecznych.

Gmina Margonin organizuje cykliczne wydarzenia kulturalne takie jak: Wiatrakalia, Gminne Kolędowanie, Pałucki Stół Wielkanocny, Pałucki Stół Wigilijny, Festyn Archeologiczny w Żoniu czy Dni Margonina. W ramach działania należy dążyć do rozpowszechnienia tych wydarzeń i nadania im rangi ponadlokalnej.

3.4. PODNIESIENIE JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I OCHRONY ZDROWIA

Jakość życia mieszkańców gminy w dużej mierze zależy od gospodarności władz gminy, od ich zaangażowania w działania na rzecz mieszkańców, umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych np. z Unii Europejskiej, ale także w bardzo dużej mierze zależy od aktywności obywatelskiej mieszkańców. W tych gminach, w których poziom partycypacji obywatelskiej jest wysoki i mieszkańcy angażują się w sprawy lokalne, jakość życia jest dużo wyższa niż w gminach, w którym mieszkańcy nie chcą zajmować się sprawami społecznymi. Można stwierdzić, iż jakość funkcjonowania społeczności lokalnej i jakość życia w danej społeczności jest wprost proporcjonalna do poziomu partycypacji obywatelskiej. Podstawowym problemem w tym zakresie jest powszechne przekonanie mieszkańców, że ich głos nie będzie miał dla władz znaczenia i nie są oni w stanie wpłynąć na podejmowane decyzje. Sposobem na przełamanie tej bariery będzie utworzenie Budżetu Obywatelskiego i współdecydowanie mieszkańców o zadaniach realizowanych z budżetu gminy Margonin.

Aby umożliwić realizację tej inicjatywy, władze gminy powinny wprowadzić specjalistyczny system służący do internetowego głosowania (np. SmartVote, zet.VIBO), dzięki któremu każdy obywatel będzie miał prawo uczestniczyć w tworzeniu propozycji zadań zgłaszanych do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego oraz w głosowaniu na zadania priorytetowe z jego punktu widzenia lub uruchomić portal do głosowania za pomocą maili. Każdy obywatel, który będzie chciał decydować o zadaniach realizowanych z budżetu obywatelskiego będzie musiał zarejestrować w Urzędzie Miasta i Gminy adres mailowy, z którego będzie mógł oddać głos z zastrzeżeniem, że jeden mieszkaniec może zarejestrować tylko jeden adres bezpośrednio do niego przypisany. W głosowaniu brane będą pod uwagę jedynie głosy oddane z adresu mailowego zarejestrowanego w Urzędzie Miejskim w Margoninie. Osoby, które nie posiadają poczty mailowej będą mogły ją założyć przy pomocy wyznaczonego pracownika Urzędu Miasta i Gminy, który jednocześnie rejestruje utworzony adres mailowy w bazie maili upoważnionych do głosowania. Za pomocą portalu mieszkańcy gminy będą mogli zgłaszać inicjatywy, które ich zdaniem są istotne dla rozwoju gminy i powinny być sfinansowane z jej budżetu. Propozycje te zostaną przedstawione radnym miejskim i zweryfikowane pod kątem ich wykonalności. Następnie stworzona zostanie lista inwestycji proponowanych do realizacji w kolejnym roku budżetowym. Każdy obywatel będzie miał prawo zagłosować na jedno

zadanie inwestycyjne. Zadania, które uzyskają najwięcej głosów wprowadzone zostaną do budżetu gminy. Celem powołania budżetu obywatelskiego, poza wyłonieniem inwestycji kluczowych dla poprawy jakości życia mieszkańców będzie przełamanie stereotypu, że mieszkańcy gminy nie mają wpływu na decyzje władz. Zachęci to obywateli do aktywnego udziału w życiu gminy. W gminie Margonin podobnie jak w większości gmin występuje szereg problemów społecznych. Podstawą do stworzenia skutecznego systemu rozwiązywania tych problemów jest ich rozpoznanie i opracowanie programów pomocowych. W pozyskiwaniu, gromadzeniu i aktualizacji informacji o istniejących i potencjalnych problemach społecznych konieczna jest współpraca wszystkich instytucji z zakresu polityki społecznej w gminie Margonin, zwłaszcza GOPS.

Zadaniem gminy jest wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i stworzenie im możliwości adaptacji w społeczeństwie. Zakłada się zatem wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym m.in. poprzez działania aktywizujące je społecznie i zawodowo, niwelowanie barier architektonicznych uniemożliwiających czynny udział w życiu społecznymi zawodowym osób z niepełnosprawnościami, działania profilaktyczne skierowane dla młodzieży (tj. wydawanie materiałów edukacyjnych na potrzeby realizowanych programów profilaktycznych, spotkania z terapeutami i specjalistami od uzależnień, cykle prelekcji, prezentacji i sesji ankietowych w placówkach oświatowych). Dzięki integracji Polski z Unią Europejską zwiększyły się możliwości (głównie finansowe) powstawania i działania niepublicznych (prywatnych, pozarządowych) placówek zajmujących się opieką nad osobami starszymi i chorymi (np. całodobowe i dzienne miejsca odciążeniowe, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, domy pomocy społecznej, domy pogodnej jesieni). Z biegiem czasu zainteresowanie organizowaniem tego typu instytucji może być coraz większe, co wiąże się z procesem starzenia się społeczeństwa. Podobne zapotrzebowanie występuje w odniesieniu do pomocy osobom niepełnosprawnym. Zadaniem gminy w tym zakresie będzie stworzenie warunków i podjęcie współpracy z instytucjami działającymi w tym obszarze w celu zainicjowania budowy na terenie gminy obiektów opiekuńczych.

Ze względu na pogłębiające się zjawisko starzenia się społeczeństwa w gminie Margonin zakłada się także działania z zakresu integracji międzypokoleniowej, w tym m.in. powołanie klubu seniorów, udział osób starszych w spotkaniach z młodzieżą, itp. Tworzenie bądź podtrzymywanie więzi, pomiędzy pokoleniami. Działania mające charakter społeczny, socjalny, ale także edukacyjny. Poprawa poziomu zdrowia i związanej z nim jakości życia jest jednym z wyzwań województwa wielkopolskiego. Jednym z działań prowadzących do poprawy w tym aspekcie jest upowszechnianie wiedzy na temat profilaktyki zdrowia oraz organizacja działań z jej zakresu. W to zadanie wpisują się m.in. bezpłatne badania okresowe dla różnych grup mieszkańców. Ważnym zadaniem gminy będzie także podjęcie działań zmierzających do udostępnienia na terenie gminy specjalistycznych poradni medycznych.

3.5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCOM I ICH MIENIU

Dla sprawnego i efektywnego systemu zarządzania kryzysowego, zakłada się rozwijanie i doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, planów ewakuacyjnych i ratowniczych. W działaniach tych mieści się również plan przeciwdziałania długotrwałym suszom. Podstawą polityki bezpieczeństwa na terenie gminy będą działania związane z kształtowaniem postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji kryzysowych. W ramach niniejszego kierunku interwencji planuje się działania edukacyjno-informacyjne wśród mieszkańców w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy. Szczególną grupę docelową stanowią dzieci i młodzież. Prewencja, edukacja i profilaktyka realizowana będzie m.in. w ramach programów edukacyjnych w szkołach, w tym w ramach zajęć organizowanych z udziałem przedstawicieli różnych służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne i społeczne. W ramach zadania planowane jest wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych oraz modernizacja remiz strażackich. Na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców gminy Margonin wpłynęło również zainstalowanie na terenie Margonina monitoringu wizyjnego. W ramach domeny kontynuowane będą działania z tego zakresu.

FILAR 3. KLUCZOWE KIERUNKI INTERWENCJI

KIERUNEK 1. WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI LOKALNEJ

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO GMINY MARGONIN I POPRAWA SYTUACJI NA LOKALNYM RYNKU PRACY	1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz pozyskiwanie inwestorów dla zaplanowanych i przygotowanych terenów inwestycyjnych.	1.1. Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu wyznaczenia stref przemysłowo-gospodarczych (np. w Radwankach). 1.2. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w wyznaczonych strefach gospodarczych. 1.3. Podjęcie działań zmierzających do budowy obwodnicy Margonina oraz modernizacji drogi wojewódzkiej nr 193 (DW 193). 1.4. Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych do parametrów normatywnych zapewniająca sprawne połączenia i zwiększająca dostępność terenów inwestycyjnych. 1.5. Powołanie Centrum Obsługi Inwestora-jednostki odpowiedzialne za pozyskiwanie inwestorów, zapewnienie kompleksowej obsługi inwestora, promocję terenów inwestycyjnych, udzielanie informacji i pomocy zainteresowanym inwestorom, pomoc przy załatwianiu formalności. 1.6. Współpraca z placówkami edukacyjnymi i innymi samorządami w kreowaniu kierunków kształcenia zawodowego dostosowanych do lokalnego rynku pracy 1.7. Wspieranie kształcenia ustawicznego oraz zdobywania nowych kwalifikacji przez mieszkańców gminy.
	2. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie sektora MŚP.	2.1. Aktywne wspieranie funkcjonujących oraz nowopowstałych przedsiębiorców. 2.2. Współpraca z organizacjami regionalnymi prowadzącymi fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla przedsiębiorców-dostępność narzędzi finansowych dla lokalnych przedsiębiorstw. 2.3. Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu (IOB) w zakresie poszerzania oferty szkoleń, informacji i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców. 2.4. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz integracji lokalnego środowiska gospodarczego (np. wspieranie powołania organizacji skupiającej lokalnych przedsiębiorców). 2.5. Promocja samozatrudnienia poprzez udział w projektach z zakresu wsparcia merytorycznego i finansowego osób planujących uruchomić działalność gospodarczą. 2.6. Doskonalenie w szkołach gminnych programów z zakresu przedsiębiorczości-zajęcia aktywne, gry symulacyjne, kontakt z przedsiębiorcami.

	3. Tworzenie warunków wspierających rozwój turystyki.	3.1. Rozbudowa kompleksu zjeżdźalni wodnych na plaży w Margoninie. 3.2. Powiększenie plaży w Margoninie. 3.3. Rewitalizacja istniejących i budowa nowych szlaków turystycznych, w tym ścieżek historyczno-przyrodniczych. 3.4. Budowa/rozbudowa/modernizacja i wyposażenie infrastruktury turystycznej, w tym: obiektów noclegowych, gastronomicznych, rekreacyjnych i innej infrastruktury turystycznej (ścieżki, trasy i szlaki turystyczne) wraz z infrastrukturą dodatkową, tj. systemy oznakowania i miejsca postoju. 3.5. Budowa ścieżek pieszo-rowerowych m.in.: – z Lipińca do Margońskiej Wsi, – Margońska Wieś-Kowalewo, – z Próchnowa do Bugaju, – w Radwankach w kierunku do Podstolic. 3.6. Rozwijanie turystyki weekendowej i rekreacyjnej wykorzystanie walorów przyrodniczych do celów edukacyjnych. 3.7. Wykorzystanie materialnych i niematerialnych składników dziedzictwa kulturowego do kultywowania tradycji ludowych i przekształcania ich produkty turystyczne. 3.8. Zabezpieczenie i renowacja zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem.
	4. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów	4.1. Opracowanie strategii promocji turystycznej gminy. 4.2. Opracowanie systemu promocji gospodarczej gminy-analiza możliwych metod, narzędzi promocyjnych. 4.3. Współpraca z podmiotami organizującymi kooperację na szczeblu krajowym oraz międzynarodowym w zakresie uczestnictwa w targach i misjach gospodarczych oraz nawiązywania kontaktów gospodarczych. 4.4. Tworzenie akcji promocyjnych i budowanie marki gminy Margonin. 4.5. Wspieranie utworzenia zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy. 4.6. Stworzenie kalendarza imprez cyklicznych i jego promocja. 4.7. Wypracowanie modelu markowych imprez cyklicznych jako atrakcji turystycznej. 4.8. Organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja. 4.9. Promowanie Margonina jako EkoGminy. 4.10. Aktywna promocja gminy z wykorzystaniem możliwości jakie stwarzają technologie informacyjno-komunikacyjne. 4.11. Opracowanie i realizacja koncepcji wizualizacji turystycznej gminy-tablice turystyczne i informacyjne (ogólne, przy szlakach i ścieżkach, przy obiektach turystycznych, itp.) 4.12. Nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej na szczeblu regionalnym, krajowym, międzynarodowym oraz punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty. 4.13. Promowanie gminy na forach branżowych. 4.14. Udział przedstawicieli gminy w misjach gospodarczych, targach w celu pozyskania inwestorów.

KIERUNEK 2. WZMOCNIENIE PROCESÓW ROZWOJOWYCH NA TERENACH WIEJSKICH

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
ZWIEKSZENIE KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARSTW ROLNYCH I DYWERSYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ	1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej	1.1. Propagowanie innowacyjnych rozwiązań w produkcji rolnej oraz nowoczesnych metod upraw i hodowli. 1.2. Wspieranie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu produktów lokalnych. 1.3. Wspieranie i inicjowanie łączenia się rolników w grupy producenckie, stowarzyszenia, spółdzielnie. 1.4. Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami. 1.5. Promowanie przedsiębiorczości w gospodarstwach rolnych, w tym wsparcie dla pozyskiwania środków zewnętrznych podwyższanie kwalifikacji i doradztwo. 1.6. Wsparcie rozwoju bazy agroturystycznej. 1.7. Szkolenia przekwalifikowujące, agroturystyka, produkcja surowca energetycznego, zdrowa żywność. 1.8. Promocja upraw nieżywnościowych na cele przemysłowe i energetyczne. 1.9. Wspieranie instytucji otoczenia rolnictwa (zrzeszanie się rolników, grupy producenckie, infrastruktura skupu i przetwórstwa produktów rolnych).
	2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich.	2.1. Budowa nowych i utrzymanie istniejących miejsc rekreacji i wypoczynku (wiaty, ogniska, place zabaw i inne). 2.2. Budowa ścieżek pieszo-rowerowych m.in.: – budowa ścieżki rowerowej Próchnowo - Bugaj, – przedłużenie ścieżki rowerowo-pieszej z Młynar w kierunku Szamocina, – budowa ścieżki pieszo-rowerowej w Kowalewie (od skrzyżowania w kierunku Margońskiej Wsi, aż do skrzyżowania w kierunku Lipin). 2.3. Zakup budynku w Adolfowie (po sklepie GS) wraz z adaptacją pomieszczeń na miejsce społecznej integracji. 2.4. Budowa boisk. 2.5. Rozwijanie istniejących kompleksów sportowo-rekreacyjnych oraz budowa nowych obiektów poszerzających ofertę dla mieszkańców i turystów. 2.6. Zagospodarowanie przestrzeni oddzielającej działki budowlane od pól poprzez zalesienie w Adolfowie.
	3. Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych	3.1. Kontynuowanie działań z zakresu odnowy przestrzeni publicznych w centrach miejscowości wiejskich na terenie gminy w tym m.in.: – zagospodarowanie przestrzeni publicznej miejscowości Margońska Wieś, – zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Próchnowie, – zagospodarowanie budynku hydroforni i terenu przy hydroforni w Próchnowie, – tworzenie miejsc rekreacji i integracji dla lokalnej społeczności w Radwankach,

		– zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Sypniewie, – zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Zbyszewice, – remont świetlicy w Zbyszewicach wraz z wykonaniem nowej instalacji elektrycznej oraz wymianą ogrodzenia. 3.2. Aktywizowanie mieszkańców w zakresie dbałości o estetykę domów i ich otoczenia. 3.3. Wykreowanie produktu lokalnego (tradycyjnego) gminy. 3.4. Współpraca w zakresie uzgadniania spójnego kalendarza wydarzeń kulturalnych i turystycznych. 3.5. Organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym.

KIERUNEK 3. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I PONIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	ZADANIA
CIĄGŁY WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY MARGONIN POPRZECZ ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO	1. Podniesienie poziomu i dostępności usług edukacyjnych.	1.1. Reorganizacja sieci szkolnej (dostosowanie jej do warunków demograficznych oraz oczekiwań mieszkańców gminy). 1.2. Dopuszczenie szkół i przedszkoli w nowoczesne pomoce dydaktyczne ze szczególnym uwzględnieniem pracowni języków obcych, wychowania fizycznego, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. 1.3. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży 1.4. Zwiększenie zakresu i poziomu doradztwa w szkołach, dotyczącego efektywnego przygotowania młodzieży do kariery zawodowej (właściwe wybory dalszej ścieżki edukacji). 1.5. Wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów. 1.6. Organizowanie tematycznych konkursów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież. 1.7. Promocja uczenia się przez całe życie. 1.8. Udział w projektach z zakresu podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych.
	2. Poprawa standardu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz dbałość o stan środowiska naturalnego,	2.1. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Margoninie. 2.2. Modernizacja hydroforni w Margoninie. 2.3. Rozbudowa/modernizacja sieci wodociągowej prowadząca do zwodociągowania całej gminy, w tym m.in.: – budowa sieci wodociągowej do Studziec, Adolfowa, Radwanek. 2.4. Budowa lokalnych/przydomowych oczyszczalni ścieków w warunkach uzasadnionych ekonomicznie i technologicznie. 2.5. Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej i deszczowej, m.in.: – wykonanie kanalizacji do Margońskiej wsi w kierunku Kowalewa, – modernizacja sieci kanalizacji burzowej na terenie sołectwa Radwanki,

		– budowa kanalizacji burzowej na terenie osiedla w Studźcach. 2.6. Budowa, przebudowa, remont dróg gminnych w tym: – przebudowa ul. Strzeleckiej w Margoninie, – przebudowa ul. Rutki w Klotyldzinie, – budowa drogi w Sułaszewie, – budowa drogi Kowalewo-Tereska-Próchnowo, – budowa drogi-ul. Pogodna w Studźcach, – budowa drogi od Kowalewa w kierunku Próchnowa, – budowa drogi Lipiniec-Dębiniec, – przebudowa drogi gminnej nr 198061P w miejscowości Margońska Wieś, – przebudowa drogi w Margońskiej Wsi, – budowa/przebudowa drogi w Próchnowie (w kierunku na Bugaj), – budowa drogi gminnej nr 198011P i 198011P w miejscowości Klotyldzin – budowa dróg na ulicach Jeziornej, Źródlanej i Brzegowej w miejscowości Sypniewo, – budowa drogi gminnej nr 198023P, – budowa drogi gminnej nr 198018P i 198020P na terenie sołectwa Zbyszewice i Sułaszewo, – rozbudowa drogi od kościoła do cmentarza w miejscowości Żoń. 2.7. Budowa parkingu przy sali wiejskiej w Lipińcu. 2.8. Rozwój sieci gazowniczej (w tym gazyfikacja miejscowości Margońska Wieś). 2.9. Rozbudowa infrastruktury okołodrogowej, w tym: w tym: budowa chodników na osiedlu w Margoninie oraz na terenach wiejskich, 2.10. Budowa/przebudowa/wymiana na energooszczędne oświetlenia ulicznego w tym: – oświetlenia drogi w Adolfowie w kierunku Studziec, – nowych punktów oświetlenia drogowego na terenie sołectwa Kowalewo, – wykonanie oświetlenia drogowego drogi o nr 198022P. 2.11. Budowa biblioteki w Margoninie. 2.12. Rozbudowa przedszkola w Margoninie. 2.13. Budowa bloków mieszkalnych. 2.14. Wyznaczenie i uzbrojenie działek pod budownictwo jednorodzinne. 2.15. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. 2.16. Odnowienie wraz z ociepleniem budynków świetlicy szkolnej w Radwankach. 2.17. Rozbudowa, przebudowa i remonty istniejącej infrastruktury kulturalnej i rekreacyjno-sportowej 2.18. Zagospodarowanie terenu wokół jeziora Margonińskiego w celu rozbudowy bazy rekreacyjno-wypoczynkowej w gminie Margonin. 2.19. Promocja postaw ekologicznych. 2.20. Zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

		2.21. Wymiana tradycyjnych źródeł ciepła na te wykorzystujące OZE oraz wykorzystujące inne źródła energii cieplnej (niskoemisyjne), zarówno w gospodarstwach domowych jak również w budynkach użyteczności publicznej i spółdzielni mieszkaniowej. 2.22. Realizacja programu usuwania wyrobów zawierających azbest.
	3. Rozwój oferty kulturalnej.	3.1. Rozszerzenie oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. 3.2. Wykreowanie oferty kulturalnej dla osób starszych. 3.3. Modernizacja domu kultury działającego w gminie i jego wyposażenia. 3.4. Budowa amfiteatru/sceny widowiskowej. 3.5. Organizacja imprez kulturalnych z wykorzystaniem nowopowstałej infrastruktury.
	4. Podniesienia jakości usług społecznych i ochrony zdrowia.	4.1. Utworzenie budżetu obywatelskiego. 4.2. Stworzenie platformy do głosowania w ramach budżetu obywatelskiego. 4.3. Rozwój edukacji społecznej w zakresie identyfikacji i reagowania na problemy społeczne oraz sposobów ich rozwiązywania. 4.4. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4.5. Rozszerzanie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży. 4.6. Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia miejsc opieki nad samotnymi osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi. 4.7. Likwidacja barier architektonicznych w instytucjach i miejscach publicznych. 4.8. Promowanie integracji międzypokoleniowej oraz działalności na rzecz osób starszych. 4.9. Prowadzenie i promocja działań z zakresu profilaktyki zdrowia.
	5. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu.	5.1. Doposażenie OSP i WOPR w sprzęt gaśniczy i ratowniczy. 5.2. Remont budynku remizy OSP Próchnowo. 5.3. Odnowienie wraz z ociepleniem budynku ochotniczej straży pożarnej w Radwankach. 5.4. Rozwijanie i doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, planów ewakuacyjnych i ratowniczych. 5.5. Budowa zbiornika ppoż. 5.6. Prowadzenie wśród mieszkańców działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy.

FILAR 4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Głównymi źródłami finansowania Strategii będą:

1. Wewnętrzne środki publiczne, w tym środki własne gminy.
2. Zewnętrzne środki publiczne, w tym:
  - a) fundusze zewnętrzne, będące w dyspozycji poszczególnych instytucji publicznych i organów władzy centralnej,
  - b) inne programy, w ramach których dystrybuowane są środki finansowe UE,
  - c) środki zewnętrzne, których dysponentami są inne podmioty i instytucje.

Pełna realizacja założonych celów strategicznych i operacyjnych wynikających ze zdefiniowanych problemów będzie możliwa jedynie w przypadku skutecznego pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania w postaci źródeł zewnętrznych. Aby zatem zwiększyć wydajność inwestycyjną gminy i skutecznie realizować wyznaczone zadania rekomendowane jest aplikowanie o środki unijne lub pochodzące z alternatywnych źródeł.

Finansowanie założeń Strategii poza budżetem gminy możliwe jest dzięki takim programom jak:

1. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny Województwa.
2. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja i Rozwój (PO WER).
3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).
4. Program Operacyjny Polska Cyfrowa (POPC)-inwestycje z zakresu zapewnienia powszechnego dostępu do szybkiego Internetu, budowy e-administracji, cyfrowej aktywizacji społeczeństwa

Poza funduszami UE funkcjonują również inne możliwości finansowania rozwoju samorządu, tj.:

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
2. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
3. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
4. Ministerstwo Edukacji.
5. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
6. Ministerstwo Sportu i Turystyki.
7. Zarząd Dróg Wojewódzkich.
8. Fundacje i grantodawcy.

Powyższe źródła mogą stanowić ciekawą alternatywę dla środków pochodzących z UE, natomiast głównymi źródłami zewnętrznymi finansowania Strategii będą:

ŹRÓDŁO 1. WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY

OŚ PRIORYTETOWA 1. INNOWACYJNA I KONKURENCYJNA GOSPODARKA

DZIAŁANIE 1.3. WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INFRASTRUKTURY NA RZECZ ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Poddziałanie 1.3.3. Infrastruktura na rzecz rozwoju gospodarczego

Dofinansowanie:

Kompleksowe tworzenie nowej i rozwój istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym dla regionalnych specjalizacji) w szczególności na nieużytkach, zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych (autostrady, drogi szybkiego ruchu, linii kolejowe), terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji:

- a) uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych,

- b) uzbrojenie terenów inwestycyjnych (infrastruktura wodnokanalizacyjna, telekomunikacyjna, energetyczna, gazowa), budowę lub modernizację układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego (wewnętrzna infrastruktura drogowa, wewnętrzna infrastruktura kolejowa bez infrastruktury doprowadzającej),
- c) budowę, rozbudowę lub modernizację innej wyspecjalizowanej infrastruktury technicznej na terenach inwestycyjnych,
- d) kampanie promocyjne (jako element uzupełniający projektu).

OŚ PRIORYTETOWA 2. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

DZIAŁANIE 2.1. ROZWÓJ ELEKTRONICZNYCH USŁUG PUBLICZNYCH

Poddziałanie 2.1.1. Rozwój elektronicznych usług publicznych

Dofinansowanie:

Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych z zakresu e-zdrowia, wsparcie cyfryzacji procesów w obszarze ochrony zdrowia i usług społecznych m.in. przedsięwzięcia:

- a) dotyczące upowszechniania standardów wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej (w oparciu o aktualne standardy danych medycznych) oraz wdrażania systemów EDM,
- b) dotyczące rozwoju infrastruktury informatycznej placówek ochrony zdrowia oraz usług społecznych, jako projekt kompleksowy, w połączeniu z uruchomieniem e-usługi.

Tworzenie, rozwijanie oraz udostępnianie systemów geodezyjnych m.in.:

- a) baz danych i metadanych tych zbiorów, obejmujących przede wszystkim zbiory danych przestrzennych infrastruktury informacji przestrzennej,
- b) rozwiązań technicznych, aplikacyjnych, zapewniających interoperacyjność zbiorów i usług danych przestrzennych oraz harmonizację tych zbiorów,
- c) geograficznych systemów informacji przestrzennej GIS (portale, instrumenty i systemy zarządzania przestrzenią i informacjami o przestrzeni regionalnej oraz lokalnej)-pozyskanie i przetwarzanie danych (konwersja, migracja, ładowanie) celem zapewnienia wymagań ustawowych,
- d) udostępnianie nowych usług oraz dostosowanie i poprawę funkcjonalności oraz poziomu dojrzałości usług już dostępnych.

Rozwój elektronicznych systemów obsługi obywateli oraz systemów wspomagających funkcjonowanie administracji publicznej szczebla regionalnego/lokalnego, m.in. przedsięwzięcia:

- a) zapewniające interoperacyjność rejestrów publicznych oraz istniejących systemów teleinformatycznych i ich integrację (w tym ePUAP),
- b) służące poprawie efektywności zarządzania i upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów, elektroniczna archiwizacja dokumentów).

Rozwój cyfryzacji, w tym digitalizacji zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego, edukacyjnych, naukowych w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/ lokalnego oraz zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów.

Poddziałanie 2.1.2. Cyfryzacja geodezyjnych rejestrów publicznych

Dofinansowanie:

Tworzenie, modernizacja i aktualizacja geodezyjnych rejestrów publicznych oraz standardowych opracowań kartograficznych i tematycznych gromadzonych w państwowym zasobie geodezyjnym i kartograficznym oraz ich udostępnianie, obejmuje wykonywanie ustawowych zadań Służby Geodezyjnej i Kartograficznej, a przekłada się w szczególności na działania związane z:

- a) opracowaniem baz danych i metadanych tych zbiorów, dotyczących przede wszystkim zbiorów danych przestrzennych infrastruktury informacji przestrzennej,
- b) dostarczeniem lub rozbudową rozwiązań technicznych, aplikacyjnych zapewniających interoperacyjność zbiorów i usług danych przestrzennych oraz harmonizację tych zbiorów,
- c) tworzeniem i rozwojem geograficznych systemów informacji przestrzennej GIS, portali, instrumentów i systemów zarządzania przestrzenią i informacjami o przestrzeni regionalnej oraz lokalnej-tworzeniem i udostępnianiem nowych usług oraz zwiększeniem dojrzałości usług już dostępnych-pozyskaniem i przetwarzaniem danych (konwersja, migracja, ładowanie) celem zapewnienia wymagań ustawowych określonych dla geodezyjnych rejestrów publicznych.

OŚ PRIORYTETOWA 3. ENERGIA

DZIAŁANIE 3.1. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W SEKTORZE PUBLICZNYM I MIESZKANIOWYM

Poddziałanie 3.1.1. Wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł energii

Dofinansowanie:

1. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem energii wiatrowej-do 5 MW.
2. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, w tym (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem energii słonecznej-do 2 MW/MWth.
3. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem biomasy-do 5 MWth.
4. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem energii wodnej-do 5 MW.
5. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem energii geotermalnej-do 2MWth.
6. Budowa, rozbudowa oraz przebudowa instalacji służących do wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej) z wykorzystaniem biogazu-do 1 MW.

Poddziałanie 3.1.2. Dystrybucja energii z odnawialnych źródeł energii

Budowa oraz przebudowa sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego-projekty realizowane przez OSD (operatorów systemu dystrybucyjnego) dotyczące sieci dystrybucyjnej o napięciu SN i nn (poniżej 110kV).

DZIAŁANIE 3.2. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W SEKTORZE PUBLICZNYM I MIESZKANIOWYM

Poddziałanie 3.2.1. Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej.

Dofinansowanie:

Kompleksowa, głęboka modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej lub budynków zamieszkania zbiorowego związana m.in. z:

- a) ociepleniem obiektu,
- b) wymianą okien, drzwi zewnętrznych,
- c) przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji,
- d) instalacją OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, w tym z zastosowaniem kogeneracji,
- e) instalacją systemów chłodzących, w tym również z OZE,
- f) wymianą oświetlenia na energooszczędne,
- g) systemami monitorowania i zarządzania energią.

Poddziałanie 3.2.2. Kompleksowa modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych**Dofinansowanie:**

Kompleksowa, głęboka modernizacja energetyczna wielorodzinnych budynków mieszkalnych związana z m.in.:

- a) ociepleniem obiektu,
- b) wymianą okien, drzwi zewnętrznych,
- c) przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji,
- d) instalacją OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, w tym z zastosowaniem kogeneracji, e) instalacją systemów chłodzących, w tym również z OZE,
- e) wymianą oświetlenia na energooszczędne (w przypadku wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tylko ich części wspólnych),
- f) systemami monitorowania i zarządzania energią
- g) finansowaniem opracowanych audytów energetycznych dla sektora mieszkaniowego-jako elementu kompleksowego projektu.

DZIAŁANIE 3.3. WSPIERANIE STRATEGII NISKOEMISYJNYCH W TYM MOBILNOŚĆ MIEJSKA**Poddziałanie 3.3.2. Inwestycje w sieci ciepłownicze i chłodnicze****Dofinansowanie:**

Wsparcie sieci ciepłowniczych i chłodniczych, wynikających z planów gospodarki niskoemisyjnej m.in.

1. Budowa, rozbudowa przebudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczych i chłodniczych spełniającej po realizacji projektu wymogi „efektywnego systemu ciepłowniczego i chłodniczego” w celu przyłączenia nowych odbiorców do sieci o skali regionalnej.
2. Modernizacja sieci ciepłowniczej/chłodniczej w celu redukcji strat energii w procesie dystrybucji ciepła, również poprzez wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem wraz z infrastrukturą wspomagającą.

OŚ PRIORYTETOWA 4. ŚRODOWISKO**DZIAŁANIE 4.1. ZAPOBIEGANIE, LIKWIDACJA SKUTKÓW KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH I AWARII ŚRODOWISKOWYCH****Poddziałanie 4.1.1. Ochrona obszarów ze średnim ryzykiem powodziowym.**

Dofinansowanie:

Projekty mające na celu ochronę obszarów ze średnim ryzykiem powodziowym, zgodnie z mapami ryzyka powodziowego (wały przeciwpowodziowe, budowle wałowe): wykonanie nowych obiektów, kompleksowe remonty, przebudowa, rozbudowa, odbudowa istniejących obiektów (dostosowanie do obowiązujących przepisów prawnych i standardów technicznych).

Poddziałanie 4.1.2. Mała retencja**Dofinansowanie:**

Projekty z zakresu małej retencji, mające na celu zwiększenie lub zachowanie retencji (w tym: projekty w zakresie podpiętrzania jezior/stawów naturalnych, projekty w zakresie budowy sztucznych zbiorników wodnych oraz budowy piętrzeń w celu zwiększenia retencji korytowej)-realizowane wyłącznie na terenie województwa.

Poddziałanie 4.1.3. Zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi i ich następstwami**Dofinansowanie:**

Projekty realizowane w miastach poniżej 100 tys. mieszkańców dotyczące zabezpieczenia obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi i ich następstwami (zagospodarowanie wód opadowych i wody zgromadzonej w śniegu poprzez systemy zbierania, retencjonowania oraz detencjonowania (opóźnienia, spowolnienia odpływu).

Poddziałanie 4.1.4. Wsparcie systemów oceny ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem, wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń**Dofinansowanie:**

Projekty dot. wsparcia systemów oceny ryzyka wystąpienia powodzi i zarządzania tym ryzykiem, rozwój systemów monitorowania, wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń-projekty realizowane wyłącznie na terenie województwa.

Poddziałanie 4.1.5. Wsparcie systemu ratownictwa chemiczno-ekologicznego i służb ratowniczych na wypadek wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii**Dofinansowanie:**

Zakup sprzętu specjalistycznego do zapobiegania i likwidacji skutków klęsk żywiołowych i poważnych awarii środowiskowych.

DZIAŁANIE 4.2. GOSPODARKA ODPADAMI**Poddziałanie 4.2.1. Tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz uzupełnianie istniejących****Dofinansowanie:**

Projekty dotyczące tworzenia kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz projekty służące uzupełnieniu istniejących systemów gospodarki odpadami o wszelkie niezbędne dla osiągnięcia kompleksowości elementy, w tym:

- a) projekty dot. systemów selektywnej zbiórki odpadów,
- b) projekty dot. Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK),
- c) projekty dot. budowy, rozbudowy i modernizacji zakładów zagospodarowania odpadów,

- d) projekty dot. budowy punktów przeładunkowych odpadów,
- e) projekty dot. rekultywacji składowisk lub ich wydzielonych, części przewidzianych do zamknięcia w zakresie zgodnym z zakresem określonym w decyzji o zamknięciu, jako element kompleksowego projektu.

Poddziałanie 4.2.2. Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Dofinansowanie:

Projekty dot. usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, realizowane przez JST i ich związki.

DZIAŁANIE 4.3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Poddziałanie 4.3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Dofinansowanie:

W celu wypełnia wymagań dyrektywy ściekowej wsparcie dotyczyć będzie projektów w aglomeracjach o wielkości od 2 000 do 10 000 RLM52 ujętych w KPOŚK oraz wynikających z Master planu dla dyrektywy ściekowej, dotyczących:

- a) budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym również w zakresie zagospodarowania osadów ściekowych),
- b) budowy i modernizacji systemów kanalizacji zbiorczej (w tym rozdział sieci ogólnospławnej),
- c) budowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę jako uzupełnienie w/w zadań, przy czym koszty związane z budową i modernizacją systemów zaopatrzenia w wodę mogą stanowić do 50% kosztów całkowitych inwestycji. Projekty dotyczące budowy sieci wodociągowej otrzymają wsparcie wyłącznie w zakresie zgodnym z ustawą Prawo wodne (tj. przy jednoczesnej realizacji na danym obszarze sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej).

DZIAŁANIE 4.4. ZACHOWANIE, OCHRONA, PROMOWANIE I ROZWÓJ DZIEDZICTWA NATURALNEGO I KULTUROWEGO

Poddziałanie 4.4.1. Inwestycje w obszarze dziedzictwa kulturowego regionu

Dofinansowanie:

1. Rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, restauracja, zachowanie, a także adaptacja na cele kulturalne, obiektów oraz obszarów zabytkowych.
2. Rozbudowa, przebudowa instytucji kultury oraz wyposażenie instytucji kultury.
3. Rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, restauracja, zachowanie, a także adaptacja na cele kulturalne obiektów przemysłowych i powojaskowych o wartościach
4. historycznych.
5. Ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych.
6. Zakup trwałego wyposażenia oraz konserwacja i zabezpieczenie muzealiów, archiwaliów, starodruków i innych zabytków ruchomych jako integralne elementy szerszego projektu infrastrukturalnego.
7. Zabezpieczenie zabytków przed kradzieżą i zniszczeniem jako część szerszego projektu infrastrukturalnego.
8. Zagospodarowanie otoczenia obiektów o charakterze kulturalnym (wyłącznie jako element szerszego projektu infrastrukturalnego).

9. Tworzenie i rozwój systemów oznakowania obszarów i obiektów atrakcyjnych kulturowo (wyłącznie jako element projektu infrastrukturalnego).
10. Działania związane z wykorzystaniem i rozwojem aplikacji i usług teleinformatycznych, jak również rozwój kultury i turystyki związanej z treściami cyfrowymi (wyłącznie jako element projektu infrastrukturalnego).

Poddziałanie 4.4.2. Wydarzenia kulturalne

Dofinansowanie:

Wsparcie organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, wnoszących trwały wkład do zachowania dziedzictwa kulturowego regionu, w tym wsparcie niezbędnej infrastruktury.

DZIAŁANIE 4.5. OCHRONA PRZYRODY

Poddziałanie 4.5.1. Ochrona gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody

Dofinansowanie:

Ochrona gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach Natura 2000).

Poddziałanie 4.5.2. Opracowywanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo.

Dofinansowanie:

Opracowywanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo (parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody).

Poddziałanie 4.5.3 Ochrona różnorodności biologicznej.

Dofinansowanie:

Projekty dotyczące ochrony różnorodności biologicznej w obrębie banków genowych, ogrodów botanicznych, ogrodów zoologicznych, ośrodków rehabilitacji zwierząt i ogrodów dendrologicznych na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o rodzime gatunki. Projekty związane z ochroną zasobów przyrodniczych wraz z działaniami promocyjno-informacyjnymi wykorzystującymi lokalne zasoby przyrodnicze (działania realizowane na obszarach innych niż parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody i obszary NATURA 2000).

Poddziałanie 4.5.4. Edukacja ekologiczna

Dofinansowanie:

Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska. Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 5. TRANSPORT

DZIAŁANIE 5.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA REGIONU

Poddziałanie 5.1.2. Wzmocnienie regionalnego układu powiązań drogowych (drogi powiatowe i gminne)

Dofinansowanie:

1. Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja dróg powiatowych i gminnych, skrzyżowań (w tym z ruchem okrężnym) wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
2. Budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja obwodnic i obejść drogowych na drogach powiatowych i gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
3. Budowa, przebudowa, modernizacja drogowych obiektów inżynierskich wraz z infrastrukturą towarzyszącą na drogach powiatowych i gminnych.

Systemy zarządzania ruchem, sygnalizacją świetlną i dźwiękową (wyłącznie jako element projektu realizowanego w ramach pkt. 1-3).

OŚ PRIORYTETOWA 6. RYNEK PRACY

Działanie 6.2. Aktywizacja zawodowa

Dofinansowanie:

1. Instrumenty i usługi rynku pracy wskazane w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obejmujące m.in.:
  - a) identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym diagnozowanie potrzeb szkoleniowych i możliwości doskonalenia zawodowego oraz opracowanie lub aktualizację dla każdego uczestnika projektu Indywidualnego Planu Działania;
  - b) pośrednictwo pracy;
  - c) poradnictwo zawodowe, w tym szkolenia z aktywnego poszukiwania pracy oraz wsparcie psychologiczno-doradcze osób wchodzących, powracających na rynek pracy i na początkowym etapie zatrudnienia (w tym mentoring);
  - d) staże/praktyki zawodowe/przygotowanie zawodowe dorosłych;
  - e) szkolenia w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych;
  - f) warsztaty lub szkolenia z zakresu kompetencji kluczowych;
  - g) dofinansowanie przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca szkolenia, pracy, stażu lub praktyk zawodowych;
  - h) subsydiowanie zatrudnienia,
  - i) wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy;
  - j) inne aktywne instrumenty rynku pracy wskazane w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w przypadku ich zdiagnozowanego zapotrzebowania,
  - k) inne działania zatrudnieniowe, które przyczyniają się do aktywizacji zawodowej, w tym zatrudnienie wspomagane.
2. Ukierunkowane schematy mobilności pracowników, o ile tego rodzaju wsparcie będzie wynikało z potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analiz społeczno-gospodarczych regionu.

DZIAŁANIE 6.3. SAMOZATRUDNIENIE I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Poddziałanie 6.3.1. Samozatrudnienie i przedsiębiorczość

Dofinansowanie:

Wsparcie na rzecz osób chcących założyć pozarolniczą działalność gospodarczą obejmujące:

1. Diagnozę kompetencji zawodowych w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej (obowiązkowy element rekrutacji), szkolenia i/lub doradztwo przygotowujące do rozpoczęcia działalności gospodarczej,
2. Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
3. Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
4. Wsparcie pomostowe w postaci usług doradczo-szkoleniowych o charakterze specjalistycznym (indywidualnych i grupowych) lub pomostowe wsparcie finansowe.

DZIAŁANIE 6.4. WSPARCIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB WYŁĄCZONYCH Z RYNKU PRACY Z POWODU OPIEKI NAD MAŁYMI DZIEĆMI

Poddziałanie 6.4.1. Wsparcie aktywności

Dofinansowanie:

1. Tworzenie miejsc opieki nad dzieckiem do 3 roku życia w żłobkach i/lub klubach dziecięcych, (w tym wyposażenie i dostosowanie pomieszczeń, na miejsca opieki nad dzieckiem) i dofinansowanie działalności bieżącej przez 12 miesięcy.
2. Wydłużenie czasu pracy żłobków, klubów dziecięcych (wyłącznie jako element projektu wskazanego w pkt. 1).
3. Wsparcie tworzenia miejsc opieki poprzez dofinansowanie usług opiekunów dziennych i nian i/lub doposażenie lokalu w celu sprawowania opieki przez opiekunów dziennych i nianie,
4. Nabycie/podnoszenie wymaganych prawem kompetencji kadr niezbędnych do należytego pełnienia funkcji opiekuna, wolontariusza, opiekuna dziennego (wyłącznie jako element projektu wskazanego w pkt. 1 i/lub 3).
5. Aktywizacja zawodowa osób powracających, bądź wchodzących na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem do lat 3 (wyłącznie jako element projektu wskazanego w pkt. 1 i/lub 3), z wyłączeniem dotacji/pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej, subsydiowanego zatrudnienia oraz wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy.
6. Wsparcie przedsiębiorców i pracodawców w stosowaniu rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego z prywatnym, w tym opracowanie strategii w konkretnych form organizacji pracy (np. telepraca), zakup niezbędnego wyposażenia (wyłącznie jako element projektu wskazanego w pkt. 1 i/lub 3).

DZIAŁANIE 6.5.

DOSKONALENIE KOMPETENCJI OSÓB PRACUJĄCYCH I WSPARCIE PROCESÓW ADAPTACYJNYCH.

Dofinansowanie:

1. Wsparcie rozwojowe w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania na rzecz:
  - a) MŚP, pozwalające na adaptację do zmian w gospodarce, w szczególności usługi doradcze i szkoleniowe, w tym w zakresie poprawy jakości zarządzania, rozwoju MŚP w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji, wykorzystania nowych technologii czy zarządzania kapitałem ludzkim,
  - b) rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób pracujących w MŚP, w tym w wieku 50 lat i więcej oraz o niskich kwalifikacjach, w szczególności usługi szkoleniowe dostosowujące do potrzeb pracodawcy.
2. Wsparcie typu outplacementowego dla osób przewidzianych do zwolnienia, zagrożonych zwolnieniem z pracy lub zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w szczególności poprzez:
  - a) doradztwo zawodowe połączone z przygotowaniem Indywidualnego Planu Działania lub innego dokumentu pełniącego analogiczną funkcję jako obowiązkowy element wsparcia,
  - b) pośrednictwo pracy, poradnictwo psychologiczne,
  - c) szkolenia, kursy, staże, studia podyplomowe, praktyki zawodowe,
  - d) subsydiowane zatrudnienie,
  - e) dodatek relokacyjny,
  - f) wsparcie finansowe na założenie własnej działalności gospodarczej w formie dotacji połączone z pomostowym wsparciem finansowym oraz doradczo-szkoleniowym.

DZIAŁANIE 6.6. WSPIERANIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ PRACOWNIKÓW POPRZEC DZIAŁANIA PROZDROWOTNE

Poddziałanie 6.6.1. Wspieranie aktywności zawodowej pracowników poprzez działania prozdrowotne

Dofinansowanie:

1. Programy profilaktyki zdrowotnej (pierwotnej i wtórnej) służące wspieraniu aktywności zawodowej, w zakresie chorób: układu krążenia, nowotworowych, układu kostno-stawowo-mięśniowego, układu oddechowego, psychicznych oraz wynikające ze specyficznych uwarunkowań regionalnych w tym wykraczające poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych. Programy powinny zawsze obejmować podstawowy poziom opieki-lekarzy i pielęgniarzy podstawowej opieki zdrowotnej.
2. Rozwój profilaktyki nowotworowej w kierunku wykrywania raka piersi, szyjki macicy i raka jelita grubego (m.in. poprawa efektywności programów przesiewowych, działania informacyjno-edukacyjne). Programy powinny zawsze obejmować podstawowy poziom opieki lekarzy i pielęgniarzy podstawowej opieki zdrowotnej.
3. Programy rehabilitacji zdrowotnej ułatwiające powrót na rynek pracy.
4. Programy zakładające eliminowanie czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy, w tym projekty w zakresie poprawy ergonomii pracy.
5. Projekty/programy dot. przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie.

OŚ PRIORYTETOWA 7. WYŁĄCZENIE SPOŁECZNE

DZIAŁANIE 7.1. AKTYWNA INTEGRACJA

Poddziałanie 7.1.1 Aktywna integracja-projekty pozakonkursowe realizowane przez OPS, MOPR i PCPR

Poddziałanie 7.1.2. Aktywna integracja-projekty konkursowe

Dofinansowanie:

Projekty z zakresu wsparcia działań, mających na celu integrację i aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin/grup/środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, przez wykorzystanie instrumentów aktywizacji:

- a) zawodowej-pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy tj. np. wsparcie usług reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej świadczonych w Centrach Integracji Społecznej, Klubach Integracji Społecznej, Zakładach Aktywności Zawodowej lub Warsztatach Terapii Zajęciowej, zatrudnienie wspierane, zatrudnienie wspomagane, praktyki, staże, prace społecznie użyteczne, usługi asystencko-doradcze wspierające aktywizację zawodową, w tym: trener pracy, asystent pracy, doradca zawodowy, wyposażenie lub doposażenie stanowiska pracy na potrzeby zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, dostosowanie stanowiska pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- b) edukacyjnej-podniesienie poziomu wykształcenia lub jego dostosowania do potrzeb rynku pracy tj. np. sfinansowanie zajęć szkolnych, związanych z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym dla osób w wieku aktywności zawodowej (wraz ze stypendiami), zajęcia w ramach kształcenia ustawicznego oraz kosztów z nimi związanych w celu

uzyskania zawodu lub przygotowania zawodowego sfinansowanie zajęć w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji i umiejętności zawodowych, kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (wraz ze stypendiami), organizacja i sfinansowanie usług wspierających aktywizację edukacyjną (np. brokera edukacyjnego oraz kosztów z nimi związanych),

- c) zdrowotnej-wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy (tylko w przypadku gdy stanowi jeden z elementów projektu, w powiązaniu z innymi instrumentami aktywizacji i/lub podejmowanym zatrudnieniem), np. finansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych, skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej, psychospołecznej dla osób lub rodzin, skierowanie i sfinansowanie programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego w przypadku osób uzależnionych od alkoholu, skierowanie i sfinansowanie programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej dla osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, sfinansowanie części kosztów zespołów ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo lub zajęć rehabilitacyjnych zgodnie z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, skierowanie i sfinansowanie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz wsparcie dla osób dotkniętych przemocą, o których mowa w przepisach o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- d) społecznej-przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej, np.: organizacja i finansowanie usług wspierających osoby z niepełnosprawnościami (m.in. koszty zatrudnienia tłumacza osoby głuchoniemej, przewodnika osoby niewidomej, asystenta osoby niepełnosprawnej),
- e) finansowanie kosztów dostępu do usług bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego (indywidualnego i grupowego) oraz mediacji rodzinnej i interwencji kryzysowej, organizacja i finansowanie kosztów wolontariatu oraz kosztów zatrudnienia osoby prowadzącej klub wolontariuszy, organizacja i finansowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych w tym kosztów zatrudnienia i działania osoby prowadzącej klub lub grupę, organizacja i finansowanie uczestnictwa w grupach i klubach samopomocowych w tym kosztów zatrudnienia i działania osoby prowadzącej klub lub grupę, organizacja i finansowanie usług wsparcia i aktywizacji rodzin marginalizowanych (m.in. asystent rodziny, mediator), koszty zatrudnienia np. asystenta osoby bezdomnej, asystenta osoby opuszczającej zakład karny, pokrycie kosztów uczestnictwa w placówkach wsparcia dziennego, świetlicach i klubach, organizacja i finansowanie usług wspierających animację lokalną, w tym kosztów zatrudnienia animatora lokalnego, lidera klubu integracji społecznej, streetworkera), praca socjalna,
- f) działania o charakterze środowiskowym (wyłącznie przy jednoczesnym zastosowaniu instrumentów aktywizacji zawodowej, społecznej lub edukacyjnej)-m.in. koszty spotkań związanych np. z realizacją programów aktywności lokalnej, organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w spotkaniach, w szczególności o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym; inne działania o charakterze integracyjnym wynikające np. z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, o przeciwdziałaniu narkomanii.

DZIAŁANIE 7.2. USŁUGI SPOŁECZNE I ZDROWOTNE

Poddziałanie 7.2.1. Usługi społeczne-projekty pozakonkursowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne

Poddziałanie 7.2.2. Usługi społeczne i zdrowotne-projekty konkursowe

Dofinansowanie:

1. Projekty poprawiające dostęp do usług wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działań na rzecz usamodzielnienia osób opuszczających pieczę zastępczą. Możliwy zakres usług określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Możliwa jest realizacja działań prewencyjnych mających ograniczyć umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej poprzez usługi wsparcia rodziny oraz działań prowadzących do odejścia od opieki instytucjonalnej, tj. od opieki świadczonej w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powyżej 14 dzieci do usług świadczonych w lokalnej społeczności poprzez tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych poniżej 14 dzieci.
2. Projekty poprawiające dostęp do usług opiekuńczych i asystenckich. Usługi opiekuńcze są świadczone dla osób niesamodzielnich. Wsparcie dla usług opiekuńczych odbywa się poprzez tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formie usług świadczonych w lokalnej społeczności. Tworzone miejsca świadczenia usług opiekuńczych mogą być miejscami:

- a) stałego lub krótkookresowego pobytu dziennego,
- b) stałego lub krótkookresowego pobytu całodobowego.

Miejsca krótkookresowego pobytu służą przede wszystkim poprawie dostępu do usług opiekuńczych w zastępstwie za opiekunów faktycznych. Aby umożliwić pozostanie osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnich w lokalnej społeczności, dopuszcza się finansowanie działań pozwalających tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie, w tym działań zwiększających mobilność, autonomię, bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnich (np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, sfinansowanie wypożyczenia sprzętu niezbędnego do opieki nad osobami niesamodzielnymi lub sprzętu zwiększającego samodzielność osób, usługi dowożenia posiłków, przewóz do miejsca pracy lub ośrodka wsparcia). Tego rodzaju działania realizowane są wyłącznie jako element kompleksowych projektów dotyczących usług asystenckich lub usług opiekuńczych i mogą być finansowane z EFS lub w ramach cross-financingu. Możliwe jest wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach opiekuńczych np. teleopieki, systemów przywoławczych. Możliwa jest również realizacja działań wspierających opiekunów faktycznych w opiece nad osobami niesamodzielnymi, w szczególności:

- a) kształcenie, w tym szkolenie i zajęcia praktyczne oraz wymianę doświadczeń dla opiekunów faktycznych, zwiększających ich umiejętności w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi;
- b) poradnictwo, w tym psychologiczne oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia, z których korzystanie jest niezbędne dla sprawowania wysokiej jakości opieki i odciążenia opiekunów faktycznych;
- c) tworzenie miejsc krótkookresowego pobytu w zastępstwie za opiekunów faktycznych w formie pobytu całodobowego lub dziennego,
- d) sfinansowanie usługi asystenckiej lub usługi opiekuńczej w celu umożliwienia opiekunom faktycznym funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego.

Usługi asystenckie są świadczone dla osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie świadczone w ramach usług asystenckich jest wsparciem wysokiej jakości dostosowanym do indywidualnych potrzeb osób wynikających z poszczególnych rodzajów niepełnosprawności oraz zakresu czynności wykonywanych przez asystenta w ramach usługi asystenckiej. Usługi asystenckie mogą być świadczone

przez asystentów osób niepełnosprawnych, którzy ukończyli kształcenie w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 184, z późn. zm.) lub przez asystentów osobistych posiadających doświadczenie w realizacji usług asystenckich lub odpowiednie przeszkolenie, przy czym istnieje możliwość przeszkolenia asystentów w ramach projektu przed rozpoczęciem świadczenia przez nich usług na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Możliwe jest sfinansowanie usługi asystenckiej w celu umożliwienia jej opiekunom faktycznym funkcjonowania społecznego, zawodowego lub edukacyjnego.

3. Wsparcie dla projektów z zakresu zwiększenia dostępu do mieszkania wspomagane. Wsparcie dla mieszkań wspomaganych polega na tworzeniu miejsc w nowotworzonych lub istniejących mieszkaniach wspomaganych dla osób lub rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W przypadku mieszkań wspomaganych w formie mieszkań wspieranych możliwe jest tworzenie miejsc krótkookresowego pobytu. W przypadku mieszkań chronionych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, stosowany powinien być standard dotyczący tej formy pomocy wynikający z ww. ustawy. W przypadku innych form mieszkań wspomaganych, mieszkania te powinny spełniać definicję usług świadczonych w lokalnej społeczności.

OŚ PRIORYTETOWA 8. EDUKACJA

DZIAŁANIE 8.1. OGRANICZENIE I ZAPOBIEGANIE PRZEDWCZESNEMU KOŃCZENIU NAUKI SZKOLNEJ ORAZ WYRÓWNIANIE DOSTĘPU DO EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ I SZKOLNEJ

Poddziałanie 8.1.1. Edukacja przedszkolna

Dofinansowanie:

Projekty zwiększające dostępność do dobrej jakości edukacji przedszkolnej (w tym dla dzieci z niepełnosprawnościami):

1. Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w ośrodkach wychowania przedszkolnego, w istniejącej bazie oświatowej, innych budynkach gminnych, nowej bazie lokalowej, polegające na utworzeniu miejsca wychowania przedszkolnego (w tym dostosowanie pomieszczeń na miejsca wychowania przedszkolnego) i dofinansowaniu działalności bieżącej przez 12 miesięcy.
2. Rozszerzanie oferty placówek przedszkolnych o zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci, tj. realizowane w celu wyrównywania stwierdzonych deficytów (np. zajęcia z logopedą, psychologiem, pedagogiem i terapeutą), a także w celu podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej, w tym szkolenia/warsztaty dla rodziców/opiekunów dzieci.
3. Wsparcie, w ramach kursów, studiów podyplomowych, podwyższenia kwalifikacji nauczycieli wychowania przedszkolnego w zakresie wykonywanej pracy.

Poddziałanie 8.1.2. Kształcenie ogólne-projekty konkursowe

Dofinansowanie:

1. Działania zmierzające do poprawy warunków dydaktycznych dla uczniów w szkołach i placówkach systemu oświaty (w tym specjalnych), poprzez m. in.: doposażenie pracowni przedmiotowych szkół lub placówek systemu oświaty dla dzieci i młodzieży (w tym specjalnych, działających samodzielnie i funkcjonujących w placówkach) w sprzęt niezbędny do przeprowadzania doświadczeń i eksperymentów w zakresie przedmiotów

- przyrodniczych i matematycznych (występuje wyłącznie jako jeden z elementów projektu).
2. Wsparcie uczniów w rozwijaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy (matematyczno-przyrodniczych, ICT, języków obcych) oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej) poprzez m. in.:
    - a) projektów edukacyjnych wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego,
    - b) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia,
    - c) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów.
  3. Wsparcie indywidualnego podejścia do ucznia, w tym wsparcie rozwoju uczniów zdolnych (w tym pochodzących z rodzin najuboższych) oraz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami) np.:
    - a) dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze,
    - b) zajęcia specjalistyczne, prowadzone w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszania trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów młodszych, w tym: zajęć korekcyjnokompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym,
    - c) doposażenie szkół i placówek systemu oświaty (z wyłączeniem szkół dla dorosłych i szkół policealnych) w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością,
    - d) pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie uzdolnionych (szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych), w zakresie przedmiotów matematycznych, przyrodniczych, informatycznych lub języków obcych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym.
  4. Wsparcie nauczycieli m. in: w ramach studiów podyplomowych, sieci współpracy i samokształcenia oraz programów wspomagania dotyczących podwyższenia kompetencji/kwalifikacji w zakresie prowadzenia zajęć z przyrody, biologii, matematyki, chemii, geografii, fizyki, języków obcych oraz wykonywanej pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami zdolnymi (występuje wyłącznie jako jeden z elementów projektu).
  5. Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów.
  6. Wsparcie zintegrowanych przedsięwzięć instytucji publicznych i niepublicznych funkcjonujących w otoczeniu szkół (np. instytucje pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, jednostki sektora publicznego działające w zakresie bezpieczeństwa i ochrony życia), angażujących społeczność szkolną i lokalną mających na celu przeciwdziałanie wczesnemu opuszczaniu systemu oświaty przez ucznia i tworzeniu bezpiecznego środowiska nauczania.

DZIAŁANIE 8.2. UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

Dofinansowanie:

Szkolenia podnoszące kompetencje językowe i/lub TIK osób dorosłych w wieku aktywności zawodowej, (głównie powyżej 24 roku życia), w szczególności o niskich kwalifikacjach i starszych powyżej 50 roku życia, zgłaszających z własnej inicjatywy potrzebę podniesienia kompetencji.

DZIAŁANIE 8.3. WZMOCNIENIE ORAZ DOSTOSOWANIE KSZTAŁCENIA I SZKOLENIA ZAWODOWEGO

Poddziałanie 8.3.1. Kształcenie zawodowe młodzieży-tryb konkursowy

Dofinansowanie:

1. Projekty służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów/wychowanków szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe poprzez:
  - a) staże zawodowe organizowane u pracodawców lub przedsiębiorców,
  - b) realizację kształcenia zawodowego praktycznego we współpracy z pracodawcami lub przedsiębiorcami w szkołach lub placówkach systemu realizację projektów z zakresu kształcenia dualnego,
  - c) inne formy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów,
  - d) doskonalenie systemu nauki zawodu organizowanej u pracodawców, rzemieślników, ze szczególnym uwzględnieniem podnoszenia jakości szkolenia praktycznego i teoretycznego organizowanego dla młodocianych pracowników dokształcających się w systemie szkolnym i pozaszkolnym, (stanowi wyłącznie jeden z elementów projektu).
2. Wyposażenie/doposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia w zawodach w warunkach zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej.
3. Doskonalenie kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego, instruktorów praktycznej nauki zawodu.
4. Projekty w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, w tym doposażenie w niezbędny sprzęt umożliwiający prowadzenie doradztwa, podnoszenie kompetencji osób prowadzących doradztwo w przedmiotowym zakresie.
5. Tworzenie/wspieranie wysokiej jakości wyspecjalizowanych ośrodków kształcenia i szkolenia, tj. Centrów Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego lub innych zespołów realizujących zadania zbieżne z zadaniami CKZiU poprzez:
  - a) wyposażenie/doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne umożliwiające: kształcenie w zawodach w warunkach zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej oraz przeprowadzenie egzaminu zawodowego,
  - b) rozszerzenie lub dostosowanie oferty edukacyjnej do realizacji nowych zadań,
  - c) doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w ww. podmiotach.
6. Doskonalenie systemu nauki zawodu organizowanej u pracodawców rzemieślników, ze szczególnym uwzględnieniem podnoszenia jakości szkolenia praktycznego i teoretycznego organizowanego dla młodocianych pracowników dokształcających się w systemie szkolnym i pozaszkolnym (dotyczy projektów we współpracy z cechami rzemieślniczymi zrzeszonymi w Izbach Rzemieślniczych) poprzez:
  - a) projekty służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów/wychowanków szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe poprzez: staże/praktyki zawodowe dla uczniów wykraczające poza zakres kształcenia zawodowego praktycznego, dodatkowe zajęcia specjalistyczne realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe, umożliwiające uczniom uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy i umiejętności oraz kompetencji i kwalifikacji zawodowych, nadzór nad praktyczną nauką zawodu sprawowany przez cechy nauczycielami,
  - b) doskonalenie kompetencji instruktorów praktycznej nauki zawodu w rzemiośle (w tym osób nie będących pracownikami szkół) z wyłączeniem szkoleń wymaganych przepisami prawa,

- c) stworzenie sieci doradców zawodowych w cechach rzemieślniczych (w tym osób nie będących pracownikami szkół) oraz doposażenie cechów rzemieślniczych i izb rzemieślniczych w sprzęt niezbędny do prowadzenia doradztwa, podnoszenie kompetencji osób prowadzących doradztwo w przedmiotowym zakresie.

Poddziałanie 8.3.2. Kształcenie zawodowe dorosłych-tryb konkursowy.

Dofinansowanie:

Wsparcie uczenia się w formach pozaszkolnych organizowanych we współpracy z pracodawcami (np. kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych itp.). Wsparcie osób zgłaszających potrzebę formalnego potwierdzenia posiadanych.

OŚ PRIORYTETOWA 9. INFRASTRUKTURA DLA KAPITAŁU LUDZKIEGO

DZIAŁANIE 9.1. INWESTYCJE W INFRASTRUKTURĘ ZDROWOTNĄ I SPOŁECZNĄ

Poddziałanie 9.1.1. Infrastruktura ochrony zdrowia

Dofinansowanie:

Projekty podmiotów leczniczych o znaczeniu regionalnym, ponadlokalnym i lokalnymi, polegające m.in. na:

- a) przeprowadzeniu niezbędnych z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnościami,
- b) wyposażeniu w sprzęt medyczny,
- c) rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt)-wyłącznie jako element projektu.

Projekty mogą być realizowane jedynie, jeśli dotyczą:

- a) świadczeń zdrowotnych w zakresie chorób będących przyczyną dezaktywizacji zawodowej (choroby układu krążenia, nowotworowe, układu kostno-stawowo i mięśniowego, układu oddechowego, choroby psychiczne) oraz wynikających ze specyficznych zdiagnozowanych potrzeb regionalnych,
- b) świadczeń zdrowotnych, istotnych z punktu widzenia trendów demograficznych, tj. w zakresie ginekologii, położnictwa, neonatologii, pediatrii oraz innych jednostek zajmujących się leczeniem dzieci, a także dla podmiotów leczniczych udzielających świadczeń w zakresie opieki geriatrycznej, długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej.

Poddziałanie 9.1.2. Infrastruktura społeczna

Dofinansowanie:

Inwestycje w ramach rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego (w oparciu o istniejącą infrastrukturę, przebudowa, remont i wyposażenie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania)-w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej i do momentu osiągnięcia samodzielności ekonomicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (z wyłączeniem osób zależnych). Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania regionalnej infrastruktury usług społecznych, powiązane z procesem aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług (np. specjalistyczne placówki terapeutyczno opiekuńcze, ośrodki aktywizacji społeczno-zawodowej, placówki wsparcia dziennego, w tym kluby seniora, kluby samopomocy, instytucje opieki wytchnieniowej, dzienne domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, rodzinne domy dziecka, placówki reintegracyjne, realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności CIS i ZAZ)-remont, przebudowa, adaptacja

lokalu lub budynku, w uzasadnionych przypadkach rozbudowa, nadbudowa, budowa budynku, zakup wyposażenia.

1. Wsparcie inwestycji z zakresu dostosowania infrastruktury pieczy zastępczej, w tym placówek wsparcia dziennego i opieki nad młodzieżą do świadczenia usług w tym zakresie (np. świetlice pozaszkolne, środowiskowe) oraz poprawa infrastruktury pieczy zastępczej i przekształcenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w kierunku rodzinnej pieczy zastępczej-remont, przebudowa, adaptacja lokalu lub budynku, w uzasadnionych przypadkach rozbudowa, nadbudowa, budowa budynku, zakup wyposażenia.
2. Wsparcie inwestycji z zakresu tworzenia i funkcjonowania podmiotów wsparcia dziennego dzieci w wieku do lat 3, (np. żłobki, kluby dziecięce²⁰⁹) oraz działań na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach (wyposażenie, dostosowanie, adaptacja, w uzasadnionych przypadkach budowa nowych obiektów).

Projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi w ramach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego, który pełni funkcję wiodącą w tym obszarze interwencji.

DZIAŁANIE 9.2. REWITALIZACJA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Poddziałanie 9.2.1. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojennych

Dofinansowanie:

Projekty wynikające z kompleksowych Programów Rewitalizacji zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojennych i przemysłowych wymagających odnowy, czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych. Przebudowa lub adaptacja budynków, obiektów na terenach zdegradowanych w celu przywrócenia i/lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych:

1. Remont lub przebudowa elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń, w tym remont, przebudowa instalacji grzewczych, elektrycznych, gazowych i wodno-kanalizacyjnych w budynkach wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu (budowa, remont, przebudowa małej architektury, ogrodzeń), adaptacja, przebudowa lub remonty budynków i przestrzeni użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjne, społeczne i gospodarcze znajdujących się na terenie rewitalizowanym (m.in. przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie i ponadgimnazjalne, szkoły wyższe, szkolne stołówki, domy dziecka, ośrodki walki z patologiami społecznymi, poradnie psychologiczne, świetlice dla dzieci i młodzieży, domy kultury, centra aktywności obywatelskiej, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz obiekty służące pomocą społeczną).
2. Poprawa funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych rewitalizowanego terenu, w tym: budowa, rozbudowa, modernizacja lub remont dróg lokalnych na rewitalizowanym terenie i ich połączeń z siecią dróg publicznych (jedynie jako element szerszego projektu rewitalizacyjnego i wówczas gdy przyczyni się do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych jako element kompleksowych programów rewitalizacji), budowa, remonty lub przebudowa chodników i przejść dla pieszych oraz wszelkiej infrastruktury pozwalającej na zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (np. ścieżki rowerowe), wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia, wyburzanie budynków i uporządkowanie przestrzeni publicznej, renowacja wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych-tylko w przypadku, kiedy jest częścią większego projektu rewitalizacyjnego.

3. Wsparcie inwestycyjne na rzecz podmiotów ekonomii społecznej w zakresie budowy, przebudowy, rozbudowy oraz wyposażenia obiektów ekonomii społecznej.

DZIAŁANIE 9.3. INWESTOWANIE W ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ

Poddziałanie 9.3.1 Inwestowanie w rozwój infrastruktury przedszkolnej.

Dofinansowanie:

Inwestycje w infrastrukturę wychowania przedszkolnego poprzez:

- a) adaptację, modernizację przebudowę, rozbudowę oraz/lub wyposażenie i doposażenie (sprzęt i pomoce dydaktyczne służące realizacji zadań dydaktycznych) istniejących obiektów celem utworzenia nowych miejsc w przedszkolach lub innych formach edukacji przedszkolnej,
- b) budowę i wyposażenie (sprzęt i pomoce dydaktyczne służące realizacji zadań dydaktycznych) nowych obiektów-tylko w uzasadnionych sytuacjach. Uzasadnienie wyjątków musi obejmować jasną argumentację danego zapotrzebowania na określonego typu infrastrukturę, analizę trendów demograficznych odpowiednich dla danego terytorium oraz analizę opcji wykazującą, że inne alternatywy (adaptacja lub modernizacja) nie są wykonalne.

Poddziałanie 9.3.2 Inwestowanie w rozwój infrastruktury kształcenia zawodowego

Dofinansowanie:

Inwestycje w infrastrukturę szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne poprzez:

- a) przebudowę, rozbudowę, adaptację, modernizację i/lub wyposażenie (sprzęt, w tym nowoczesny sprzęt oraz materiały dydaktyczne służące kształceniu zawodowemu i ustawicznemu) istniejących obiektów,
- b) budowę i/lub wyposażenie (sprzęt, w tym wysokospecjalistyczny sprzęt technologiczny oraz pomoce dydaktyczne służące kształceniu zawodowemu i ustawicznemu) nowych obiektów-tylko w uzasadnionych sytuacjach.

Inwestycje w infrastrukturę jednostek oświaty służących popularyzacji nauki i innowacji (tj. np. centra kreatywności, „Małe Koperniki”):

- a) projekty popularyzujące wykształcenie techniczne czy innowacyjność, realizowane poza systemem oświaty,
- b) projekty szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe promujące wśród dzieci i uczniów niższych poziomów edukacji specjalności techniczne najbardziej odpowiednie do potrzeb rynku pracy.

Poddziałanie 9.3.3. Inwestowanie w rozwój infrastruktury edukacji ogólnokształcącej

Dofinansowanie:

1. Inwestycje w infrastrukturę szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego, w tym laboratoria do matematyki, nauk przyrodniczych i edukacji języków obcych, poprzez:
  - a) przebudowę, rozbudowę, adaptację, modernizację oraz/lub wyposażenie (sprzęt i pomoce dydaktyczne służące realizacji zadań dydaktycznych) istniejących obiektów oraz budowę i/lub wyposażenie (sprzęt i pomoce dydaktyczne służące realizacji zadań dydaktycznych) nowych obiektów-tylko w uzasadnionych sytuacjach,
  - b) budowę infrastruktury wzmacniającej sprawność fizyczną uczniów-objekty nowe (z widownią maksymalnie do 200 miejsc), o następujących wymiarach boisk: sale gimnastyczne (24m x 12m), sale sportowe (36m x 18/19m) i pośrednie-tylko w

- uzasadnionych sytuacjach oraz rozbudowa, przebudowa i modernizacja istniejących obiektów sportowych (np. boiska przyszkolne, sale sportowe).
2. Inwestycje w infrastrukturę jednostek oświaty służących popularyzacji nauki i innowacji (tj. np. centra kreatywności, „Małe Koperniki”):
    - a) projekty promujące naukę i innowacje wśród uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych kształcenia ogólnego, w tym również te realizowane poza systemem oświaty.

ŹRÓDŁO 2. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

W ramach tego programu gmina Margonin może ubiegać się o dofinansowanie inwestycji w zakresie:

1. Gospodarki wodno-ściekowej. Wsparcie pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 2.000.000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu. Środki finansowe można pozyskać na:
  - a) budowę, przebudowę, modernizację lub wyposażenie obiektów budowlanych służących do zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków,
  - b) zakup i montaż urządzeń kanalizacyjnych oraz urządzeń wodociągowych.Pomoc może być przyznana jeśli operacja:
  - a) realizowana jest w miejscowości, należącej do: gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,
  - b) realizowana jest w miejscowościach poza aglomeracjami zdefiniowanymi w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
  - c) jest spójna z dokumentem planistycznym gminy lub lokalną strategią rozwoju gminy lub planem rozwoju miejscowości,
  - d) spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji,
  - e) realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem.O przyznaniu pomocy decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:
  - a) inwestycji zlokalizowanych na terenie na którym istnieje największa potrzeba poprawy stanu wód zgodnie ze zaktualizowanym programem wodno-środowiskowym kraju,
  - b) łącznej realizacji gospodarki wodnej i ściekowej,
  - c) dochodu podatkowego gminy, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o niższym dochodzie podatkowym w przeliczeniu na jednego mieszkańca),
  - d) bezrobocia w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana operacja (preferencje dla gmin o wysokim poziomie bezrobocia),
  - e) powiązania operacji z inwestycjami dotyczącymi tworzenia infrastruktury szerokopasmowej,
  - f) specyfiki regionu.W przypadku operacji o tej samej liczbie punktów przewiduje się preferencje dla operacji, których realizacja umożliwi oczyszczenie większej objętości ścieków.
2. Budowy lub modernizacji dróg lokalnych. Wsparcie pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 3 000 000 zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu. Środki finansowe można pozyskać na budowę lub modernizację dróg lokalnych i związanych z nimi urządzeń. Pomoc może być przyznana jeśli operacja:

- a) realizowana jest w miejscowości, należącej do: gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców,
- b) jest spójna z dokumentem planistycznym gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości,
- c) spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji,
- d) realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania cele.
- e) ma na celu połączenie jednostki osadniczej z istniejącą siecią drogową.

O przyznaniu pomocy decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:

- a) dochodu podatkowego gminy, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o niższym dochodzie podatkowym w przeliczeniu na jednego mieszkańca),
- b) bezrobocia w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o wysokim poziomie bezrobocia),
- c) powiązania operacji z inwestycjami dotyczącymi tworzenia infrastruktury szerokopasmowej,
- d) specyfiki regionu.

W przypadku operacji o tej samej liczbie punktów przewiduje się preferencje dla operacji których realizacja zapewni dostęp do sieci drogowej większej liczbie mieszkańców.

- 3. Ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego. Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 000 zł na miejscowość w okresie realizacji Programu. Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- a) odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- b) zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Pomoc może być przyznana że jeśli operacja:

- a) realizowana jest w miejscowości, należącej do: gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
- b) będzie ogólnodostępna, w tym dostępna dla osób niepełnosprawnych;
- c) jest spójna z dokumentem planistycznym gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości;
- d) spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- e) realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy, lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem;
- f) składana jest przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest JST i została zaakceptowana przez tę jednostkę;
- g) dotyczy obiektu wpisanego do rejestru lub ewidencji zabytków.

O przyznaniu pomocy decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:

- a) nadania nowej funkcji odnowionemu obiektowi;
- b) oceny wartości zabytku;

- c) lokalizacji inwestycji (preferencje dla operacji zlokalizowanych na obszarze o potencjale turystycznym);
- d) specyfiki regionu.

W przypadku operacji, o tej samej liczbie punktów o kolejności przyznania pomocy decyduje niższa wartość podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadająca na jednego jej mieszkańca.

- 4. Inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej. Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 500 000 zł na miejscowość w okresie realizacji Programu. Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- a) budowę, modernizację lub wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury,
- b) ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego.

Pomoc może być przyznana jeśli operacja:

- a) realizowana miejscowości, należącej do: gminy wiejskiej lub gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub gminy miejskiej z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
- b) jest spójna z dokumentem planistycznym gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości;
- c) spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- d) realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem;
- e) jest składana przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest JST, i została zaakceptowana przez tę jednostkę.

O przyznaniu pomocy, w odniesieniu do typu operacji związanego z obiektami pełniącymi funkcje kulturalne, decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:

- a) dochodu podatkowego gminy, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o niższym dochodzie podatkowym);
- b) bezrobocia w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o wysokim poziomie bezrobocia);
- c) specyfiki regionu.

W przypadku, gdy operacje dotyczące obiektów pełniących funkcje kulturalne uzyskają taką samą liczbę punktów wybrana będzie operacja, której realizacja umożliwi przeprowadzenie większej liczby inicjatyw społecznych. O przyznaniu pomocy, w odniesieniu do typu operacji związanego z kształtowaniem przestrzeni publicznej, decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:

- a) wartości zabytkowej układu urbanistycznego;
- b) komplementarności z innymi inwestycjami na obszarze objętym operacją;
- c) lokalizacji inwestycji (preferencje dla operacji zlokalizowanych na obszarze o potencjale turystycznym);
- d) specyfiki regionu.

W przypadku operacji dotyczących kształtowania przestrzeni publicznej, które uzyskają taką samą liczbę punktów o kolejności przyznania pomocy decyduje niższa wartość podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadająca na jednego jej mieszkańca.

- 5. Inwestycji w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów. Wysokość pomocy ze środków EFRROW nie może przekroczyć 1 mln zł na beneficjenta w okresie realizacji Programu. Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje budowę lub modernizację targowisk lub obiektów budowlanych

przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów. Pomoc może być przyznana, jeśli operacja:

- a) realizowana jest w miejscowości liczącej nie więcej niż 200 tys. mieszkańców;
- b) będzie ogólnodostępna;
- c) jest spójna z dokumentem planistycznym gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości;
- d) spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
- e) realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem.

Przewiduje się preferencje dla targowisk, w których udział powierzchni handlowej przeznaczonej dla rolników w stosunku do całkowitej powierzchni targowiska jest większy.

ŹRÓDŁO 3. PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA, EDUKACJA I ROZWÓJ

DZIAŁANIE 2.4. MODERNIZACJA PUBLICZNYCH I NIEPUBLICZNYCH SŁUŻB ZATRUDNIENIA ORAZ LEPSZE DOSTOSOWANIE ICH DO POTRZEB RYNKU PRACY

Dofinansowanie:

W ramach działania gmina można finansować następujące typy projektów:

1. Opracowanie modelowych procedur działań IRP w zakresie:
  - a) zlecenia zadań przez PSZ innym podmiotom,
  - b) realizacji zadań na rzecz osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, biorąc pod uwagę stopień oddalenia od rynku pracy oraz gotowość do wejścia lub powrotu na rynek pracy,
  - c) wymiany informacji pomiędzy IRP,
  - d) współpracy z pracodawcami.
2. Szkolenia kluczowych i merytorycznych pracowników Instytucji Rynku Pracy w zakresie wyłącznie:
  - a) zmian związanych z przeprowadzoną w 2014 r. nowelizacją (w tym przede wszystkim możliwości wykorzystania nowych instrumentów i usług, takich jak m.in. bony szkoleniowe, zatrudnieniowe, granty na telepracę) oraz przyszłymi nowelizacjami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
  - b) indywidualizacji wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym, poszukującym pracy oraz pracodawcom przez pracowników PSZ pełniących funkcję doradcy klienta,
  - c) profesjonalizacji usług świadczonych na rzecz osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym lepsze przygotowanie pracowników do świadczenia usług dla tych osób (z wyłączeniem szkoleń, które nie są związane bezpośrednio z zadaniami wykonywanymi na zajmowanych stanowiskach),
  - d) świadczenia usług w ramach sieci EURES, których finansowanie państwa członkowskie są zobowiązane przejąć na mocy reformy zasad funkcjonowania sieci EURES.
3. Rozwijanie, uzupełnienie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji,
4. Rozbudowa narzędzia prognozowania popytu na pracę pozwalająca na lepsze dopasowanie narzędzia do potrzeb instytucji rynku pracy oraz jego integracja z innymi funkcjonującymi narzędziami prognostycznymi i bazami danych.
5. Zwiększenie zakresu i trafności oferty aktywizacyjnej wobec osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.

6. Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy.
7. Opracowanie i wdrożenie narzędzi służących ocenie jakości usług Publicznych Służb Zatrudnienia, tj. poziomu satysfakcji klienta urzędu pracy, zindywidualizowanej obsługi klientów, uproszczonego systemu dopuszczania do pracy cudzoziemców.
8. Opracowanie i pilotażowe wdrożenie narzędzi, które umożliwiają monitorowanie działań (w tym ewaluacja sieci EURES) realizowanych przez Instytucje Rynku Pracy inne niż Publiczne Służby Zatrudnienia, np. organizacje pozarządowe.

DZIAŁANIE 2.5. SKUTECZNA POMOC SPOŁECZNA

Dofinansowanie:

W ramach działania wsparcie może być przyznane na:

1. Dokonanie na poziomie krajowym przeglądu strategii rozwiązywania problemów społecznych, opracowanie dla jednostek samorządu terytorialnego narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym oraz zapewnienie tym jednostkom wsparcia szkoleniowo-doradczego w zakresie stosowania tych narzędzi i dostosowania strategii lokalnych do celów i kierunków wskazanych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu i innych dokumentach krajowych.
2. Wypracowanie, przetestowanie i wdrożenie modelu systemu transferów społecznych oraz systemu podatkowego, wspierających aktywność zawodową i ograniczających ubóstwo.
3. Działania edukacyjne na rzecz kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej obejmujące:
  - a) studia I i II stopnia dla aspirantów pracy socjalnej,
  - b) specjalizacje I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego,
  - c) szkolenia z zakresu superwizji,
  - d) szkolenia z nowych rozwiązań organizacyjnoprawnych w pomocy społecznej.
4. Wypracowanie i wdrożenie modeli kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych m. in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa i policji.
5. Wdrożenie usprawnień organizacyjnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej przez nakierowanie działań na poprawę obsługi klienta.
6. Wypracowanie i upowszechnienie modelu współpracy instytucji zatrudnienia socjalnego z innymi podmiotami realizującymi usługi społeczne.

DZIAŁANIE 2.6. WYSOKA JAKOŚĆ POLITYKI NA RZECZ WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I ZAWODOWEGO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Dofinansowanie:

W ramach działania możliwe jest pozyskanie dofinansowania na następujące typy projektów:

1. Identyfikacja barier prawnych, administracyjnych, organizacyjnych we wdrażaniu postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych w zakresie polityk publicznych, również w zakresie ich komplementarności i spójności wraz ze wskazaniem pożądanych kierunków działań.
2. Monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej pod kątem realizacji praw osób z niepełnosprawnościami.
3. Formułowanie rekomendacji zmian w zakresie dostosowania polityk publicznych do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z zapewnieniem ich komplementarności i spójności.

4. Podnoszenie kompetencji osób uczestniczących w procesie kształtowania i wdrażania polityk publicznych w zakresie zapewnienia równości szans i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
5. Wypracowanie i wdrożenie instrumentów, wspierających zatrudnienie i utrzymanie się na rynku pracy osób niepełnosprawnych.
6. Rewizja i rozbudowa istniejących rozwiązań ustawowych realizowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne na rzecz włączenia społecznego osób niepełnosprawnych oraz wypracowanie nowych rozwiązań w tym zakresie.
7. Na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym warsztatów terapii zajęciowej.

DZIAŁANIE 2.8. ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Dofinansowanie:

W ramach działania gmina można finansować następujące typy projektów:

1. Stworzenie narzędzia weryfikacji rozwiązań dotyczących deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w powiatach wraz z identyfikacją stanu wdrażania zmian w samorządach powiatowych oraz raportem końcowym wraz z rekomendacjami, które będą wykorzystane w procesie szkoleniowym władz samorządowych.
2. Szkolenia władz samorządowych szczebla gminnego i powiatowego w zakresie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, w tym działań profilaktycznych i systemu pieczy zastępczej.
3. Szkolenia kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej w zakresie realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Wypracowanie, przetestowanie i wdrożenie (w tym upowszechnienie) standardów usług łącznie z weryfikacją standardów kształcenia kadr usług asystenckich i opiekuńczych na rzecz osób starszych o różnym stopniu niesamodzielności w miejscu zamieszkania z uwzględnieniem świadczenia tych usług przez osoby 50+.
5. Opracowanie standardów kształcenia w usługach asystenckich i opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych o różnym stopniu niesamodzielności w ich miejscu zamieszkania (w powiązaniu z wypracowanymi standardami).
6. Wypracowanie i przetestowanie modelowych rozwiązań w zakresie sprawowania opieki wspierających aktywność zawodową i ograniczających ubóstwo.
7. Wypracowanie standardów i przeprowadzenie pilotaży w zakresie usług mieszkalnictwa wspomaganego dla osób o specyficznych potrzebach, z uwzględnieniem możliwości finansowania tych rozwiązań.

DZIAŁANIE 2.9. ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ

Dofinansowanie:

W ramach działania gmina można finansować następujące typy projektów:

1. Wyposażenie przedsiębiorstw społecznych w wiedzę i umiejętności z zakresu wykorzystania prawa zamówień publicznych.
2. Tworzenie i rozwój ponadregionalnych sieci podmiotów ekonomii społecznej, w tym partnerstw, klastrów, francyz (m.in. poprzez ponadregionalne i branżowe spotkania, konferencje, seminaria, targi, doradztwo i szkolenia) oraz włączanie podmiotów ekonomii społecznej w funkcjonujące już sieci, partnerstwa i klastry podmiotów gospodarczych działających na rynku komercyjnym.
3. Budowa i rozwój istniejących znaków jakości dla podmiotów ekonomii społecznej i jednostek samorządu terytorialnego wspierających rozwój ekonomii społecznej.

DZIAŁANIE 2.10. WYSOKA JAKOŚĆ SYSTEMU OŚWIATY

Dofinansowanie:

w ramach działania gmina można finansować następujące typy projektów:

1. Szkolenie i doradztwo dla pracowników systemu wspomagania pracy szkoły i organów prowadzących oraz trenerów z zakresu: kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy, nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej) oraz metod zindywidualizowanego podejścia do ucznia (w tym narzędzi oceny jakości pracy szkoły).
2. Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń.
3. Szkolenie i doradztwo dla kadry kierowniczej systemu oświaty (w tym kadry JST) pod kątem kształtowania umiejętności przywódczych potrzebnych w procesie rozwijania kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy.
4. Opracowanie i upowszechnienie narzędzi wspierających pomoc psychologiczno-pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym w zakresie problematyki ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych i ucznia młodszego.
5. Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych, scenariuszy lekcji i zajęć dla każdego etapu edukacyjnego, oraz rewizja treści nauczania pod kątem: rozwijania kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy, nauczania eksperymentalnego, właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej), z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb uczniów.
6. Integracja baz danych systemu oświaty (uzyskanie interoperacyjności pomiędzy bazami danych oświatowych i zasobami informacyjnymi, takimi jak: Systemem Informacji Oświatowej; Systemem Obsługi Egzaminów Zewnętrznych; Systemem Ewaluacji Oświaty/nadzór pedagogiczny; Edukacyjna Wartość Dodana; Porównywalnych Wyników Egzaminacyjnych).

DZIAŁANIE 2.14. ROZWÓJ NARZĘDZI DLA UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE.

Dofinansowanie:

1. Zwiększenie oferty pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się dorosłych, w tym:
  - a) opracowanie modelowych programów kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
  - b) opracowanie modelowych programów kursów umiejętności zawodowych,
  - c) opracowanie przykładowych programów kursów kompetencji ogólnych,
  - d) opracowanie kursów multimedialnych umożliwiających prowadzenie części teoretycznej kursów dla osób dorosłych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.
2. Przygotowanie szkół do pełnienia roli Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji we współpracy z organem prowadzącym i społecznością lokalną, tj. do prowadzenia działań na rzecz aktywności edukacyjnej osób dorosłych, w zakresie rozwijania potrzebnych na rynku pracy kompetencji kluczowych, oraz rozwój metod i narzędzi pracy nauczycieli tych szkół z osobami dorosłymi, w szczególności na terenach wiejskich i w małych miastach, a także na terenach dewaloryzowanych.
3. Przygotowanie kadry doradców edukacyjno-zawodowych do wdrożenia wypracowanych rozwiązań, w tym:
  - a) opracowanie narzędzi i instrumentów diagnozowania lokalnego rynku pracy i rynku kwalifikacji dla doradców edukacyjno-zawodowych, uwzględniających współpracę i wymianę doświadczeń z instytucjami rynku pracy, w tym publicznymi służbami zatrudnienia,
  - b) przygotowanie programów szkoleniowych, w tym elearningowych dla doradców edukacyjno-zawodowych (w związku z uruchomieniem nowych instrumentów

- i narzędzi związanych z gromadzeniem i udostępnianiem informacji o możliwych do uzyskania kwalifikacjach),
  - c) przygotowanie kadry trenerów, którzy będą prowadzili szkolenia dla osób realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach,
  - d) przygotowanie kadry osób realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i placówkach systemu oświaty do stosowania nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pracy z uczniami i dorosłymi, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zintegrowanego systemu kwalifikacji.
4. Przygotowanie i udostępnienie multimedialnych zasobów wspierających proces doradztwa dla wszystkich grup wiekowych (danych o zawodach i kwalifikacjach, filmów zawodoznawczych, statystyk dotyczących uczniów i absolwentów, narzędzi i materiałów wzbogacających warsztat pracy doradców zawodowych oraz zasobów możliwych do wykorzystania bezpośrednio przez uczniów, ich rodziców i innych dorosłych użytkowników systemu).

DZIAŁANIE 2.15. KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE ZAWODOWE DOSTOSOWANE DO POTRZEB ZMIENIAJĄCEJ SIĘ GOSPODARKI.

Dofinansowanie:

1. Wdrożenie mechanizmów strategicznej współpracy z przedstawicielami partnerów społecznych na rzecz dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, w tym:
  - a) utworzenie zespołów partnerów społecznych reprezentatywnych dla obszarów kształcenia zawodowego, w skład których wejdą przedstawiciele stowarzyszeń zawodowych, organizacji pracodawców oraz związków zawodowych właściwi dla 25 grup zawodów, w ramach których, z udziałem przedstawicieli rad sektorowych, zostaną podjęte m.in. następujące działania: pozyskiwanie od rad sektorowych informacji na temat zapotrzebowania na zawody i kwalifikacje (ustalenie potrzeb rynku pracy w zakresie zawodów i kwalifikacji, w oparciu o które powinno być prowadzone kształcenie w szkołach zawodowych); wypracowanie ścieżek rozwoju zawodowego w danej branży/zawodzie szkolnictwa zawodowego (określenie pożądanych typów szkół oraz oczekiwanego profilu ich absolwentów); dokonanie przeglądu klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego pod kątem uwzględnienia oczekiwań partnerów społecznych właściwych dla zawodów szkolnictwa zawodowego oraz przygotowanie wytycznych do zmian w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego;
  - b) przegląd i aktualizacja we współpracy z partnerami społecznymi podstaw programowych kształcenia w zawodach oraz innych treści kształcenia i szkolenia zawodowego, pod względem uwzględnienia oczekiwań pracodawców w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji, w tym: modernizacja podstaw programowych kształcenia w zawodach we współpracy z partnerami społecznymi, w tym pracodawcami; modyfikacja programów nauczania, planów nauczania, suplementów do dyplomów i kwalifikacji, uwzględniająca zmiany w podstawach programowych wprowadzone we współpracy z pracodawcami; monitorowanie procesu wdrażania zmodyfikowanej podstawy programowej kształcenia w zawodach.
2. Przygotowanie rozwiązań w zakresie angażowania pracodawców w organizację praktycznej nauki zawodu, w tym:
  - a) opracowanie ram jakości staży i praktyk dla uczniów realizujących kształcenie praktyczne w przedsiębiorstwach, z uwzględnieniem europejskich ram staży zawodowych,

- b) opracowanie modelowych programów praktycznej nauki zawodu dla zawodów na poziomie kwalifikacji technika;
- c) wypracowanie modelu zachęt dla pracodawców angażujących się w proces kształcenia zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia praktycznego,
- d) ewaluacja wypracowanych rozwiązań w zakresie praktycznej nauki zawodu.

DZIAŁANIE 2.18. WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUGI ADMINISTRACYJNE

Dofinansowanie:

W ramach działania gmina można finansować następujące typy projektów:

1. Realizacja działań informacyjnych oraz szkoleniowych w JST zorientowanych na praktyczne możliwości wykorzystania systemu monitorowania do podejmowania działań modernizacyjnych w samorządzie z wykorzystaniem benchmarkingu oraz benchlearningu w postaci organizacji grup wymiany doświadczeń,
2. Wdrażanie w administracji publicznej rozwiązań poprawiających efektywność zarządzania usługami dziedzinowymi w obszarach istotnych dla prowadzenia działalności gospodarczej:
  - a) podatki i opłaty lokalne: elektronizacja procesu obsługi podatkowej w urzędach jednostek samorządu terytorialnego, automatyzacji rozliczeń oraz poprawy dostępności do informacji o sposobie załatwienia i przebiegu sprawy; doskonalenie kompetencji kadr JST w zakresie m.in. obsługi podatkowej, stosowania narzędzi elektronicznych, obsługi klienta, zarządzania satysfakcją, orzecznictwa; wdrażanie rozwiązań zarządczych w urzędach JST poprawiających jakość obsługi przedsiębiorców w szczególności w zakresie: zarządzania satysfakcją klienta, zarządzania jakością, zarządzania procesowego, dostępem do informacji publicznej,
  - b) zarządzanie nieruchomościami, w szczególności w zakresie gospodarowania lokalami użytkowymi: wdrażanie rozwiązań w JST poprawiających dostęp do usług administracyjnych oraz informacji o lokalach użytkowych i nieruchomościach gruntowych przeznaczonych pod inwestycje, poprawa obsługi klienta z wykorzystaniem m.in. narzędzi zarządzania satysfakcją,
  - c) doskonalenie kompetencji kadr samorządowych m.in. w zakresie zarządzania samorządowym zasobem nieruchomości, zasobem nieruchomości Skarbu Państwa, obsługi klienta, zarządzania satysfakcją, orzecznictwa; wsparcie administracji samorządowej w zakresie opracowania planów wykorzystania zasobu nieruchomości, zagospodarowania pustostanów, skutecznej realizacji umów najmu i dzierżawy, elektronizacji procesu świadczenia usług i ewidencji nieruchomości oraz usprawnienia procesu współpracy i kontroli zarządców zasobów nieruchomości,
  - d) obsługa inwestora: opracowanie i wdrożenie w JST minimalnego zakresu zasad (procedur) współpracy z inwestorem; doskonalenie kompetencji kadr JST w zakresie opracowywania ofert inwestycyjnych oraz obsługi inwestora,
  - e) budowa lokalnych sieci współpracy na rzecz obsługi inwestora z udziałem instytucji otoczenia biznesu oraz publicznych służb zatrudnienia,
  - f) elektronizacja procesu obsługi inwestora w szczególności dostępu do informacji o ofercie inwestycyjnej; działania szkoleniowe upowszechniające strategiczne podejście do zarządzania rozwojem gospodarczym w JST.

DZIAŁANIE 2.19. USPRAWNIENIE PROCESÓW INWESTYCYJNO-BUDOWLANYCH I PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Dofinansowanie:

W ramach działania możliwe jest pozyskanie dofinansowania na następujące typy projektów:

1. Podnoszenie kompetencji kadr planowania przestrzennego w zakresie:
  - a) technik zapisu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i prognozowania realnego zapotrzebowania na tereny i formy jego zagospodarowania,
  - b) analizy, przetwarzania i prezentacji danych przestrzennych,
  - c) jednolitego krajowego zintegrowanego systemu monitorowania procesów przestrzennych.
2. Wzmacnianie zdolności analitycznych służb administracji publicznej w zakresie dalszego rozwoju technik geoinformacyjnych.
3. Wsparcie szkoleniowe dla służb wojewody jako organu nadzoru nad JST w zakresie badania zgodności z prawem uchwał rad gmin w sprawach zagospodarowania przestrzennego oraz jako organu administracji architektoniczno-budowlanej wyższego stopnia w sprawach badania zgodności projektów budowlanych z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
4. Wzmocnienie procesu konsultacji społecznych i monitoringu społecznego w zakresie działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego.
5. Podnoszenie kompetencji pracowników organów administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego w zakresie aktualnych przepisów prawa budowlanego, wyrobów budowlanych oraz obsługi nowoutworzonych lub zmodernizowanych rejestrów elektronicznych.

DZIAŁANIE 4.2. PROGRAMY MOBILNOŚCI PONADNARODOWEJ.

Dofinansowanie:

W ramach działania możliwe jest pozyskanie dofinansowania na następujące typy projektów:

1. Programy mobilności ponadnarodowej ukierunkowane na aktywizację zawodową osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym, z możliwym wykorzystaniem konkursu skoordynowanego na poziomie UE.
2. Programy stypendialne i mobilności ponadnarodowej dla osób zaangażowanych w kreowanie i wdrażanie polityk publicznych.
3. Programy mobilności ponadnarodowej dla osób chcących podnieść swoje kompetencje lub kwalifikacje niezbędne do utrzymania lub podjęcia zatrudnienia.

DZIAŁANIE 4.3. WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA

Dofinansowanie:

W ramach działania możliwe jest pozyskanie dofinansowania na następujące typy projektów:

1. Projekty realizowane w ramach Common Framework tj. konkursu skoordynowanego na poziomie europejskim, w którym określone zostaną główne zasady i obszary działania.
2. Projekty z komponentem ponadnarodowym realizowane poza Common Framework.
3. Rozszerzenie standardowych projektów (realizowanych również w ramach regionalnych programów operacyjnych) o komponent ponadnarodowy.
4. Funkcjonowanie sieci współpracy w obszarach wsparcia EFS, umożliwiających wymianę doświadczeń i wzajemne uczenie się.

W ramach tych typów możliwa jest realizacja następujących działań:

- a) wypracowanie nowych rozwiązań we współpracy z partnerem zagranicznym (powinny również obejmować wdrożenie),
- b) import i eksport nowych rozwiązań, ich zaadaptowanie (powinny również obejmować ich wdrożenie),
- c) wymiana informacji i doświadczeń,

- d) równoległe tworzenie nowych rozwiązań (powinny również obejmować wdrożenie),
- e) zainicjowanie współpracy ponadnarodowej ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów z zakresu wsparcia EFS w szczególności aktywizacji zawodowej i społecznej, kształcenia przez całe życie i tworzenia oraz realizacji polityk publicznych.

Dokładne rozplanowanie dochodów oraz wydatków z budżetu gminy a w okresie realizacji zadań zapisanych w Strategii pozwoli na właściwą i efektywną koncentrację działań i posiadanych zasobów. Dzięki właściwemu oszacowaniu posiadanych środków finansowych, wpływów do budżetu w kolejnych latach oraz kosztach niezbędnych do poniesienia w procesie realizacji Strategii, w przypadku wystąpienia problemów możliwe będzie łatwiejsze i szybsze ich rozwiązanie.

CZĘŚĆ IV. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

PODSYSTEM 1. IMPLEMENTACJA

Opracowana Strategia jest wyznacznikiem kierunków działań, jakie powinny realizować władze gminy, dążąc do osiągnięcia założonych w niej celów. Należy pamiętać, że Strategia powinna być dokumentem żywym-podstawowym planem działania, który należy sukcesywnie realizować i aktualizować w przypadku zmian wynikających ze zmieniających się warunków politycznych, ekonomicznych czy społecznych. Aby zaakceptowane przez Radę Miasta i Gminy Margonin zapisy Strategii były wdrażane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. W przypadku gminy Margonin organem tym będzie Burmistrz Margonina, który będzie realizował powyższe zadania w dużej mierze poprzez Zespół Strategii (powołany spośród pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Margoninie). Co trzy lata Zespół będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, zawierające informacje o zadaniach ukończonych, zadaniach będących w trakcie wykonywania oraz zadaniach nie rozpoczętych wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień. Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniu może być propozycja nanoszenia zmian w dokumencie, polegających na przykład na usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów. W następnej kolejności sprawozdanie będzie prezentowane Burmistrzowi Margonina.

PODSYSTEM 2. MONITORING

Zapewnienie ciągłości i prawidłowości realizacji Strategii wymaga jej monitoringu. Ma to ogromne znaczenie we wczesnym zdiagnozowaniu ewentualnych nieprawidłowości występujących przy realizacji założonych celów. Proces monitorowania realizacji Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- a) zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- b) przygotowanie i składanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- c) ocenę osiągniętych rezultatów,
- d) ocenę aktualności Strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty, przedkładane Burmistrzowi Margonina raz na trzy lata. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.

SYSTEM WSKAŹNIKÓW MONITOROWANIA STRATEGII

DOMENA: KONKURENCYJNA GOSPODARKA LOKALNA

Kierunek interwencji: Wzrost konkurencyjności gospodarki lokalnej

Cel strategiczny: Rozwój potencjału gospodarczego gminy Margonin i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI	MIARA
1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz pozyskiwanie inwestorów dla zaplanowanych i przygotowanych terenów inwestycyjnych.	Ilość zaktualizowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	szt.
	Ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych.	szt.
	Ilość utworzonych jednostek COI.	szt.
	Długość wybudowanych/przebudowanych dróg.	km
	Ilość podpisanych porozumień współpracy z placówkami edukacyjnymi i innymi samorządami w kreowaniu kierunków kształcenia zawodowego dostosowanych do lokalnego rynku pracy.	szt.
2. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości szczególnie sektora MŚP.	Ilość powstałych w gminie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.	szt.
	Ilość przeprowadzonych szkoleń i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców.	szt.
	Ilość programów edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości.	szt.
	Wielkość plaży przy jeziorze Margonińskim.	ha
	Ilość nowych obiektów noclegowych.	szt.
	Ilość nowych obiektów gastronomicznych.	szt.
	Ilość nowych szlaków turystycznych.	szt.
	Długość nowopowstałych ścieżek pieszo-rowerowych.	km

3. Promocja gminy, jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów	Ilość opracowanych strategii promocji gminy	szt.
	Ilość utworzonych informacji turystycznych.	szt.
	Ilość opracowanych kalendarzy imprez cyklicznych.	szt.
	Ilość zorganizowanych rajdów pieszych, konnych, rowerowych.	szt.
	Ilość akcji promocyjnych związanych z promocją tradycyjnych produktów lokalnych.	szt.
	Ilość utworzonych i udostępnionych aplikacji promujących walory turystyczne gminy.	szt.
	Ilość oznakowanych (tablice, informacje turystyczne) tras/szlaków turystycznych.	szt.
	Ilość nawiązanych porozumień z podmiotami branży turystycznej na szczeblu regionalnym, krajowym, międzynarodowym oraz punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.	szt.
	Ilość portali/for branżowych na których umieszczono informację o walorach turystycznych oraz informację o istniejących strefach gospodarczych.	szt.
	Ilość misji gospodarczych, targów na których gmina promowała strefy gospodarcze w celu pozyskania inwestorów zewnętrznych.	szt.

DOMENA: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ TERENÓW WIEJSKICH
Kierunek interwencji: Wzmocnienie procesów rozwojowych na terenach wiejskich
Cel strategiczny: Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej

CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI	MIARA
1. Stworzenie warunków do rozwoju ekologicznego rolnictwa oraz wykreowanie wsi jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania.	Ilość akcji informacyjnych/szkoleniowych/doradczych promujących innowacyjne rozwiązania w produkcji rolnej oraz nowoczesne metody upraw i hodowli.	szt.
	Ilość zorganizowanych szkoleń/doradztwa z zakresie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu produktów lokalnych.	szt.
	Ilość zorganizowanych spotkań inicjujących łączenie się rolników w grupy producenckie, stowarzyszenia, spółdzielnie.	szt.
	Ilość zorganizowanych spotkań inicjujących nawiązanie współpracy między rolnikami i producentami.	szt.
	Ilość szkoleń/doradztwa w zakresie uruchamiania i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.	szt.
	Ilość szkoleń/doradztwa w zakresie produkcji surowca energetycznego.	szt.
2. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni dla spędzania czasu wolnego na obszarach wiejskich.	Ilość wybudowanych placów zabaw.	szt.
	Ilość wybudowanych siłowni zewnętrznych.	szt.
	Ilość nowopowstałych miejsc integracji społecznej typu wiaty, altany itp.	szt.
	Długość wybudowanych ścieżek pieszo-rowerowych.	km
	Ilość wybudowanych boisk.	szt.
3. Odnowa wsi i zachowanie tradycji lokalnych	Ilość miejscowości w których wykonano inwestycje związane z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej w tym tworzeniem miejsc integracji społecznej.	szt.
	Ilość akcji promocyjnych/konkursów promujących dbałość o estetykę domów i ich otoczenia.	szt.

	Ilość opracowanych kalendarzy wydarzeń kulturalnych i turystycznych.	szt.
	Ilość zorganizowanych wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym.	szt.

DOMENA: KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA

Kierunek interwencji: Rozwój kapitału społecznego i podniesienie jakości życia

Cel strategiczny: Ciągły wzrost jakości życia mieszkańców gminy Margonin poprzez rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI	MIARA
1. Podniesienie poziomu i dostępności usług edukacyjnych.	Ilość pracowni szkolnych i przedszkolnych wyposażonych w nowoczesne pomoce dydaktyczne.	szt.
	Ilość nowowprowadzonych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	szt.
	Ilość godzin doradztwa w szkołach, dotyczącego efektywnego przygotowania młodzieży do kariery zawodowej.	godz.
	Ilość zorganizowanych konkursów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież.	szt.
2. Poprawa standardu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz dbałość o stan środowiska naturalnego.	Ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków.	szt.
	Ilość zmodernizowanych hydroforni.	szt.
	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej.	km
	Długość nowopowstałej sieci wodociągowej.	km
	Ilość wybudowanych lokalnych/przydomowych oczyszczalni ścieków.	szt.
	Długość wybudowanej i rozbudowanej sieci kanalizacyjnej sanitarnej i deszczowej.	km
	Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg gminnych.	km

	Ilość wybudowanych parkingów.	szt.
	Długość wybudowanej sieci gazowniczej.	km
	Długość wybudowanych/przebudowanych chodników.	km
	Długość dróg, przy których wybudowano/zmodernizowano oświetlenie uliczne.	km
	Ilość wybudowanych bibliotek miejskich.	szt.
	Ilość rozbudowanych przedszkoli publicznych.	szt.
	Ilość wybudowanych bloków mieszkalnych.	szt.
	Ilość wyznaczonych i uzbrojonych działek budowlanych.	szt.
	Ilość termomodernizowaniach budynków użyteczności publicznej.	szt.
3. Rozwój oferty kulturalnej.	Ilość nowych ofert związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego dzieci i młodzieży	szt.
	Ilość inicjatyw związanych z aktywizacją osób starszych.	szt.
	Ilość zmodernizowanych i wyposażonych domów kultury.	szt.
4. Podniesienia jakości usług społecznych i ochrony zdrowia.	Ilość opracowanych i wdrożonych programów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	szt.
	Ilość opracowanych i wdrożonych kampanii w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży.	szt.
	Ilość nowopowstałych miejsc nad samotnymi osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi.	szt.
	Ilość budynków użyteczności publicznej oraz miejsc publicznych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	szt.

	Ilość inicjatyw promujących integrację międzypokoleniową oraz działalności na rzecz osób starszych	szt.
	Ilość przeprowadzonych akcji z zakresu profilaktyki zdrowia.	szt.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i ich mieniu.	Ilość wyposażonych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.	szt.
	Ilość wyremontowanych budynków remiz OSP.	szt.
	Ilość przeprowadzonych działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy	szt.
	Ilość wybudowanych zbiorników ppoż.	szt.

PODSYSTEM 3. EWALUACJA

Poza monitoringiem, który ma odpowiedzieć, czy i w jaki sposób założone działania są realizowane, powinno się przeprowadzić również ewaluację. Ewaluacja jest procesem pomiaru osiągniętego rezultatu i oceny skuteczności wykorzystania tych środków, które zostały użyte do realizacji zamierzonych celów.

Ewaluacja odpowiada na pytania:

1. Czy poszczególne zadania zostały wdrożone i czy zostały osiągnięte zaplanowane efekty? Jeżeli nie, to: Dlaczego tak się stało? Co możemy zrobić w przyszłości, aby uniknąć błędów?
2. Czy osiągnęliśmy zaplanowane rezultaty (efekty)? Czy beneficjenci są zadowoleni? Jeżeli nie, to: Dlaczego tak się stało? Co możemy zrobić, aby zapewnić lepszą realizację w przyszłości? Co możemy zrobić, aby zwiększyć skuteczność naszych działań? Jeżeli tak, to czy mogliśmy to zrobić bardziej efektywnie (niższy koszt przy takim samym efekcie)?
3. Czy realizacja Strategii przyczyniła się do osiągnięcia naszych celów strategicznych? Czy osiągnięte rezultaty i ich wpływ na cele strategiczne mają długoterminowy charakter? Jeżeli nie, to: Dlaczego tak się stało? Co możemy zrobić, aby osiągnąć bardziej długoterminowy charakter wyników i lepszą ocenę ich wpływu?

Ewaluacja po pierwsze sprawdza, czy podjęte decyzje były prawidłowe, a po drugie pomaga gromadzić informacje konieczne do podejmowania właściwych decyzji w przyszłości.

Ewaluacja powinna być prowadzona dla:

- a) gromadzenia danych i informacji na temat realizacji Strategii rozwoju gminy Margonin,
- b) porównania ostatecznych rezultatów Strategii z założonymi na wstępie celami,
- c) określenia poziomu współpracy i zaangażowania realizujących Strategię,
- d) sprawdzenia reakcji (wewnętrznych i zewnętrznych) na realizowaną Strategię.

Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii. Konsekwencjami negatywnej oceny w trakcie realizacji Strategii może być:

- a) zakończenie danego zadania wcześniej,
- b) zmiana celów,
- c) zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość. Za ewaluację skutków wdrażania Strategii będzie odpowiadać Zespół Strategii, przekazując raport Burmistrzowi Margonina.

PODSYSTEM 4. AKTUALIZACJA

Zapisane w Strategii zadania powinny być co jakiś czas przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. W miarę potrzeb do dokumentu powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź zgłaszanych potrzeb. Przestankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

- a) czas-obowiązująca Strategia została opracowana co najmniej kilka lat temu i od tej pory nie była aktualizowana,
- b) nastąpiły istotne zmiany wewnątrz gminy, a szczególnie w jej otoczeniu, które należy uwzględnić w dokumencie Strategii.

Celem przygotowania i wdrażania Strategii jest zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom gminy Margonin jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku. Realizacja Strategii ma służyć lokalnej społeczności i wobec tego powinna ona zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Miasta i Gminy dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale pełni również funkcję informacyjną dla mieszkańców. Mieszkańcy powinni dowiedzieć się z niej jakie działania będą w perspektywie kolejnych kilku lat podejmowane przez Urząd Miasta i Gminy oraz podległe jednostki.

Oprócz publikacji pełnej wersji raportu i Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy Strategii zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową gminy i media lokalne.

ŹRÓDŁA

- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, 2016 r.
- Barometr zawodów. Raport podsumowujący badanie w województwie wielkopolskim. Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Poznań 2015.
- Biuletyn Informacyjny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. WUP w Poznaniu, Poznań 2016.
- Bohatkiewicz M., Gluba W., Gruszka W., Plicht Ł., Stanilewicz A., Raport o oddziaływaniu planowanego przedsięwzięcia na środowiska. Budowa farmy wiatrowej Margonin Wschód 98 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą, Pracownia Ochrony Środowiska „BIOTOP”, Piła 2007.
- Bożętka B., Parki i ogrody historyczne w krajobrazie województwa wielkopolskiego, Wydawnictwo Naukowe Bogucki, Poznań 2007.
- Bożętka B., Parki i ogrody historyczne w krajobrazie województwa wielkopolskiego. Wydawnictwo Naukowe „Bogucki”, Poznań 2007.
- Browarczyk L., Dębski M., Olech P., Bezdomność-ukryty problem. Analiza zjawiska i systemowe sposoby radzenia sobie z nim. Raport. Konsorcjum badawcze; Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności oraz Centrum Doradztwa i Badań Społecznych Socjogram, Gdańsk-Poznań 2014.
- Chmielewski S. (red.), Dzieje Chodzieży. Urząd Miejski w Chodzieży, Chodzież 1998.
- Diagnoza potrzeb niepełnosprawnych-profesjonalizm w działaniu. Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2007.
- Diagnoza turystyki w województwie wielkopolskim. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2014-2015.
- Dudziak D., Strajk szkolny w Budzynie. Urząd Gminy w Budzynie, Budzyń 2006.
- Gminna ewidencja zabytków. Gmina Margonin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2014.
- Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowej. Gmina Margonin, Margonin 2011.
- Grzebyta D., Mikos v. Rohrscheidt A., Waloryzacja turystyczno-kulturowa powiatu chodzieskiego, Turystyka Kulturowa 2011, nr 10.
- Informacja o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chodzieskiego w 2015 r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Chodzieży, Chodzież 2016.
- Informacja o stanie środowiska i działalności kontrolnej wielkopolskiego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w powiecie chodzieskim w roku 2012. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu. Delegatura w Pile, Piła 2013.
- Informacja z działalności Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chodzieży za 2015 r. KP PSP w Chodzieży, Chodzież 2016.
- Informacja z realizacji wydatków budżetowych za 2015 rok w szczególności uchwały budżetowej. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2016.
- Janiszewski W.L., Margonin w starej fotografii. Wydawnictwo Carina, Margonin 2001.
- Kruszyna A., Pieszko, rowerem, samochodem po Szamocinie i okolicy. Szamocin 2009.
- Ludność i gospodarstwa domowe w województwie wielkopolskim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Narodowy Spis Powszechny. Ludności i mieszkań 2011. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2014.
- Łęcki W. (red.), Wielopolska nasza kraina (T.I). Wydawnictwo WBP, Poznań 2004.
- Łęcki W., Chodzież. Budzyń, Margonin, Szamocin, Ujście. Przewodnik. Wydawnictwo WBP, Poznań 2004.

- Łęcki W., Kucharski B., Mielewczyk P., Znakowane piesze szlaki turystyczne województwa wielkopolskiego. Ocena stanu istniejącego. Program nowego układu. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2011.
- Makowski E. (red.), Dzieje Wągrowca. Wydawnictwo WBP, Poznań 1994.
- Margonin 1402-2002. 600-lecie nadania praw miejskich, [Margonin, 2002].
- Materiały informacyjne Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile, Piła 2013.
- Materiały informacyjne Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu, Poznań 2016.
- Miejsko-gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na 2016 rok. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015.
- Miejsko-gminny program przeciwdziałania narkomanii na 2016. Urząd Miasta i Gminy Margoninie, Margonin 2015.
- Ocena stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu chodzieskiego w 2015 r. Komenda Powiatowa Policji w Chodzieży, Chodzież 2016.
- Ośrodek Hodowli Zwierzyzny Lasów Państwowych. Obwód Nr 51: Nadleśnictwo „Podanin”, [Poznań 2014].
- Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2012-2017. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2012.
- Plan rozwoju lokalnego powiatu chodzieskiego na lata 2008-2013. Starostwo Powiatowe w Chodzieży Chodzież 2008.
- Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2009-2020. Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2008.
- Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie chodzieskim na lata 2011-2020. Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2010.
- Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie chodzieskim na lata 2011-2016. Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2011.
- Prognoza oddziaływania na środowisko przyrodnicze zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Klotyldzin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015.
- Program bezpieczeństwa osób przebywających nad wodami powiatu chodzieskiego. Zarząd Powiatowego WOPR w Chodzieży, Chodzież 2012.
- Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2012-2015. Województwo Wielkopolskie, Poznań 2012.
- Program opieki nad zabytkami Gminy Margonin na lata 2013-2013. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2013.
- Program rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski. Wielkopolska Organizacja Turystyczna, Poznań 2014.
- Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2002. Monitoring wód podziemnych w województwie wielkopolskim w latach 2001-2002, Poznań [2003].
- Regulamin Organizacyjny Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Margoninie. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2012.
- Regulamin organizacyjny Urzędu Miasta i Gminy w Margoninie, Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2012.
- Regulamin pracy Miejsko-Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Margoninie. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2016.
- Rzepa K. (red.), Dzieje Margonina, Wydawnictwo WBP, Poznań 2002.
- Spis stanowisk archeologicznych ujętych w [gminnej] ewidencji [zabytków archeologicznych Gminy Margonin]. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2014.
- Statut Gminy Margonin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015.

- Statut Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Margoninie, Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2010.
- Statut Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Margoninie. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin [2013].
- Statut Stowarzyszenia Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnej, Kobylnica 2009.
- Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka „7 Ryb”, Wągrowiec 2015.
- Statut Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Poznań 2012.
- Statystyczne Vademecum Samorządowca. Gmina miejsko-wiejska Margonin 2015. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2015.
- Statystyczne Vademecum Samorządowca. Powiat chodzieski 2015, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2015.
- Strategia Rozwoju Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Margoninie na lata 2014-2018. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015 r.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu chodzieskiego na lata 2011-2020, Starostwo Powiatowe w Chodzieży, Chodzież 2010.
- Strategia rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2007.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Margonin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2015.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Część III. Gmina Margonin zagadnienia przyrodnicze, Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 1999-2005-2014.
- Szeszycki T., Zapomniani zwycięzcy. Znane, mało znane i nieznane wydarzenia z powstania wielkopolskiego 1918-1919, Soft Vision Szczecin, Szczecin 2010.
- Ubóstwo w gminach województwa wielkopolskiego na podstawie syntetycznego miernika ubóstwa (SMU), Regionalny Ośrodek Profilaktyki Społecznej w Poznaniu, Poznań 2016.
- Wielkopolska 2020. Zaktualizowana strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020. Zarząd Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2012.
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Margonin na lata 2015-2019. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 215.
- Wojewódzki program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych dla województwa wielkopolskiego na lata 2013-2017. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Poznań 2012.
- Wojewódzki program przeciwdziałania narkomanii dla województwa wielkopolskiego na lata 2015-2019. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Poznań 2014.
- Województwo Wielkopolskie 2013. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 213.
- Województwo Wielkopolskie 2014. Podregiony, Powiaty, Gminy. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2014.
- Województwo Wielkopolskie 2015. Podregiony, Powiaty, Gminy. Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2015.
- Wykaz Sołeckich Punktów Alarmowych na terenie Miasta i Gminy Margonin. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2014.
- Z kronik szkoły 1926-2002. Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Margoninie, Margonin 2002.
- Zapotrzebowanie na kwalifikacje w powiatach (I kwartał 2016 r.). Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Poznań 2016.
- Zasady i tryb przyznawania stypendiów dla uczniów. Urząd Miasta i Gminy Margonin, Margonin 2016.
- Zasłużeni dla Ziemi Chodzieskiej w Powstaniu Wielkopolskim 1918-1919, Chodzież 2004.

Tabela 1. Typy gleb na obszarze gminy Margonin	10
Tabela 2. Rozpoznane złoża surowców mineralnych na terenie gminy Margonin	11
Tabela 3. Zbiorniki wodne na terenie gminy Margonin	12
Tabela 4. Pomniki przyrody na terenie gminy Margonin	14
Tabela 5. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych, położone na terenie gminy Margonin	18
Tabela 6. Ludność według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2015.....	20
Tabela 7. Ruch naturalny ludności według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	21
Tabela 8. Gminy o najwyższym wskaźniku deprywacji w województwie wielkopolskim, 2014	23
Tabela 9. Jakość życia na terenie gminy a wybrane elementy lokalnej rzeczywistości według respondentów [pkt.]	28
Tabela 10. Hierarchia problemów obserwowanych na terenie gminy według respondentów [pkt.]	28
Tabela 11. Hierarchia przedsięwzięć koniecznych do zrealizowania na terenie gminy według respondentów [pkt.]	29
Tabela 12. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Margonin, 2011-2015	32
Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy według obszarów działalności, 2010-2014	33
Tabela 14. Gospodarstwa rolne według gmin powiatu chodzieskiego, 2010	34
Tabela 15. Hodowla zwierząt według gmin powiatu chodzieskiego, 2010	34
Tabela 16. Bezrobocie według gmin powiatu chodzieskiego, 31 grudnia 2015	36
Tabela 17. Sieć wodociągowa w gminie Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2014	39
Tabela 18. Sieć kanalizacyjna w gminie Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2014	40
Tabela 19. Długość poszczególnych rodzajów dróg, według gmin powiatu chodzieskiego, 2014	42
Tabela 20. Linie autobusowe obsługiwane przez PKS Sp. z o.o. w Pile na terenie gminy Margonin	43
Tabela 21. Wyniki pomiaru średniego dobowego ruchu na drogach wojewódzkich nr 190 i 193, 2010 r.	43
Tabela 22. Zasoby mieszkaniowe gminy Margonin na tle innych jednostek powiatu chodzieskiego, 2016	44
Tabela 23. Członkowie klubów sportowych i ćwiczących według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014.....	45
Tabela 24. Obiekty noclegowe według gmin powiatu chodzieskiego w okresie letnim [lipiec], 2013-2015.....	49
Tabela 25. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014.....	52
Tabela 26. Udzielone porady lekarskie według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	56
Tabela 27. Apteki i punkty apteczne według gmin powiatu chodzieskiego 2013-2015.	56
Tabela 28. Zdarzenia drogowe i ich ofiary według gmin powiatu chodzieskiego, 2015.....	58
Tabela 29. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminach powiatu chodzieskiego, 2013-2015	61
Tabela 30. Placówki wychowania przedszkolnego według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	61
Tabela 31. Szkoły podstawowe według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	62
Tabela 32. Szkoły gimnazjalne według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015.....	63
Tabela 33. Szkoły ponadgimnazjalne i policealne według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	63
Tabela 34. Zorganizowane imprezy i ich uczestnicy według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	64
Tabela 35. Biblioteki według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015.....	65
Tabela 36. Dochody gminy Margonin według ich rodzajów, 2005.....	70
Tabela 37. Wybrane inwestycje realizowane przez Gminę Margonin przy udziale środków zewnętrznych i własnych, 2008-2015	71
Tabela 38. Stan mienia komunalnego gminy Margonin (tyś. zł), 31 grudnia 2015.....	73

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność gminy Margonin według ekonomicznych grup wiekowych [%], 2013-2015	22
Wykres 2. Respondenci ze względu na wiek [%]	26
Wykres 3. Warunki życia na terenie gminy według respondentów [%]	26
Wykres 4. Ocena poziomu rozwoju gminy według respondentów [%]	27
Wykres 5. Pracujący w gminie Margonin według sektora gospodarki, 2013-2015	31
Wykres 6. Jednoosobowe działalności gospodarcze na każde 1 000 mieszkańców, 2013-2015	32
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie chodzieskim w latach 2010-2013	35
Wykres 8. Korzystający z instalacji na terenie gminy Margonin [%], 2014	38
Wykres 9. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności [%], 2011-2014	53
Wykres 10. Kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych [tys. zł] według gmin powiatu chodzieskiego, 2012-2014	54
Wykres 11. Wykroczenia stwierdzone przez Policję na terenie powiatu chodzieskiego [%], 2015	57
Wykres 12. Liczba ofiar wypadków drogowych na terenie powiatu chodzieskiego, 2011-2015	59
Wykres 13. Zdarzenia będące przedmiotem interwencji jednostek KP PSP w Chodzieży, 2011-2015	60
Wykres 14. Wypożyczenia na 1 czytelnika w woluminach według gmin powiatu chodzieskiego, 2013-2015	66
Wykres 15. Całkowity dochód gmin powiatu chodzieskiego według gmin [%], 2015	69

SPIS RYCIN

Rycina 1. Podział gminy Margonin na sołectwa, 2015	9
Rycina 2. Położenie komunikacyjne gminy Margonin	42

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 cytowanej, w podstawie prawnej, ustawy o samorządzie gminnym do wyłącznej właściwości rady gminy należy uchwalanie programów gospodarczych. Strategia Rozwoju Gminy Margonin na lata 2016-2020 jest dokumentem określającym główne kierunki rozwoju w kontekście perspektywy finansowej na lata 2016-2020.

Dokument zawiera syntetyczną diagnozę obszaru funkcjonalnego Gminy w zakresie sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz bilansu strategicznego sił i słabości a także analizę środków niezbędnych do skutecznego wdrożenia strategii.

Opracowanie obejmuje koncepcje funkcjonowania Gminy Margonin na najbliższe lata ze wskazaniem jej wizji i misji, priorytetów, celów strategicznych oraz kierunków i scenariuszy rozwojowych. Strategia Rozwoju Gminy Margonin na lata 2016-2020 daje możliwość tworzenia warunków do rozwijania aktywności i świadomości społecznej poprzez różne formy współdziałania i jest podstawowym dokumentem długofalowej polityki lokalnej. Jej opracowanie jest niezbędne ponieważ tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych, w szczególności samorządu, przedsiębiorców, organizacji społecznych i oczywiście mieszkańców gminy.

Konieczność posiadania aktualnej strategii podyktowana jest względami praktycznymi „dobrego rządzenia”. Niezbędność posiadania Strategii wynika z formalnej podstawy do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie projektów ze źródeł unijnych.

Dokument został opracowany z uwzględnieniem istniejących zasobów, badań oraz przy wykorzystaniu wcześniejszych opracowań dotyczących Gminy Margonin.